

การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
ของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

นายเจรัชชัย ภาสำราญ

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

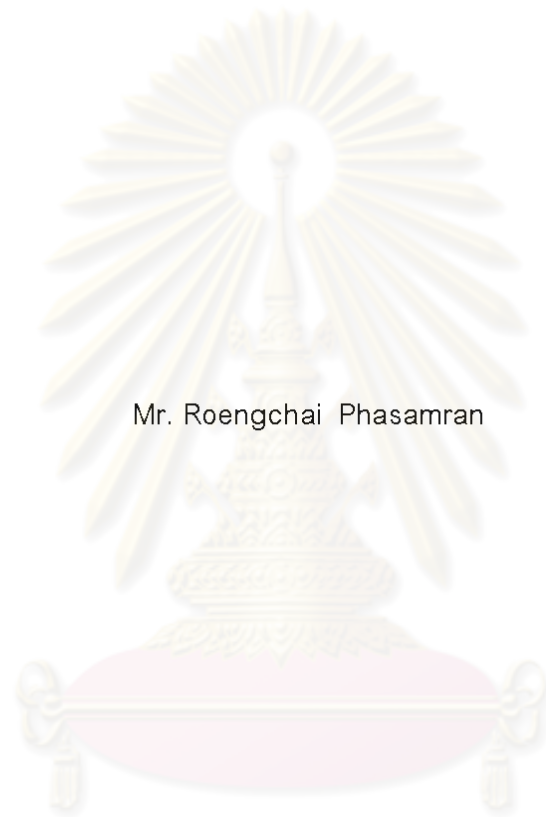
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF EDUCATION ACCESSABILITY AND THE POSSIBILITY
TO IMPROVE THE ECONOMIC AND SOCIAL STATUS OF THOSE WHO
PARTICIPATED IN STUDENT LOAN PROJECT

Mr. Roengchai Phasamran

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพ
ทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้
กู้ยืมเพื่อการศึกษา

โดย

นาย เริงชัย ภาสำราญ

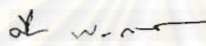
สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์การเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

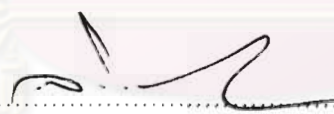
รองศาสตราจารย์ แฉะ ดิลกวิทยรัตน์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

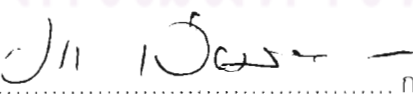

..... คนบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ตีรณ พงศ์มพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ดวีรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ แฉะ ดิลกวิทยรัตน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กนกศักดิ์ แก้วเทพ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

เรียงชัย ภาสำราญ : การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. (AN ANALYSIS OF EDUCATION ACCESSABILITY AND THE POSSIBILITY TO IMPROVE THE ECONOMIC AND SOCIAL STATUS OF THOSE WHO PARTICIPATED IN STUDENT LOAN PROJECT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ แล ดิลกวิทยรัตน์, 154 หน้า.

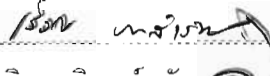

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในการให้เงินกู้ยืมกับนักเรียน นักศึกษาในช่วงที่ผ่านมาใน 2 ประเด็น คือ โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และเพื่อวิเคราะห์โอกาสในการมีงานทำและการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของบัณฑิตที่กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ระหว่างกลุ่มที่กู้ยืมต่อเนื่องและกลุ่มที่กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง ที่กำลังศึกษาและสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษา 4 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยตั้งเดิมของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน

ผลการศึกษาพบว่า การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเฉพาะกลุ่มผู้กู้ยืมต่อเนื่องเท่านั้น ส่วนการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยตั้งเดิมของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเฉพาะกลุ่มผู้กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง ไม่พบว่าเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีบทบาทต่อการเลือกเข้าศึกษาในสถาบันดังกล่าวแต่อย่างใด และไม่พบความแตกต่างของโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับเงินกู้ในช่วงเวลาที่ต่างกัน ระหว่างการได้รับเงินกู้ยืมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับระดับอุดมศึกษา แต่การได้รับเงินกู้ยืมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทำให้ผู้กู้มีความมั่นใจว่าจะได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนไม่ได้ช่วยรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้เรียนได้ทั้งหมด ผู้เรียนยังต้องได้รับเงินสนับสนุนจากครอบครัวบางส่วน ซึ่งความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของผู้เรียน ยังคงต้องทำหน้าที่รักษาความแตกต่างระหว่างชนชั้นไว้ดังเดิม

ส่วนโอกาสในการได้งานและมีรายได้ที่มั่นคงของบัณฑิตกองทุนฯยังขึ้นกับคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่น้อยเนื่องจากจบจากสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพทางการศึกษาต่ำ ทำให้มีรายได้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้เท่าที่ควร แต่การได้รับโอกาสทางการศึกษาได้ทำให้มีความสามารถในการดูแลครอบครัว และได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้นำเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของชุมชน

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง
ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

5085308829: MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEYWORDS: EDUCATION ACCESSABILITY / STUDENT LOAN/ HIGHER EDUCATION

ROENGCHAI PHASAMRAN: AN ANALYSIS OF EDUCATION ACCESSABILITY
AND THE POSSIBILITY TO IMPROVE THE ECONOMIC AND SOCIAL STATUS
OF THOSE WHO PARTICIPATED IN STUDENT LOAN PROJECT. THESIS

ADVISOR: ASSOC. PROF. LAE DILOKVITAYARAT, 154 pp.

The aim of the present study was to analyze the overall operation of the project of student loans taken by pupils and university students in school and university in the past. The study focused on two issues: 1) student's opportunities to further their studies in the higher education; 2) opportunity for being employed, income security. The comparison is made between students taken the loans continuously and non-continuously. The study focused those students, who have been studying and finished their studies from four types of higher education institutions (i.e. Rajamangala Universities of Technology, Rajabhat Universities, public universities, private universities).

The outcome of study shows that the student loan affect the chance to enter university of students who want to enter private university, Rajamangala Universities, particularly those who received continuous loan. Chance of students who **intend to further their studies in state universities**, Rajabhat Universities and Rajamangala Universities of Technology, **particularly those who received non-continuous**, are not affected. The study also revealed that there is no difference in opportunity to further their study in university between those who received loan at university level. However, the loan received at high school level helps assuring the loan receiver that they will continue receiving loan at the university level.

However, taking the student loan did not cover all educational expenses of the student loan-debtors. Students needed partially financial supports from their families. It indicated that the differences between social classes in economical status of students still remain.

In addition, it was found that student loan graduates' opportunities for **being employed** and obtaining stable income job depended on the educational quality. Most of them earned little income because they graduated from institutions with low equality. Therefore, "earning" could not change socio-economic status as it could be. But, obtaining the educational opportunity, at least provided them the ability of take care of their families and the trust from their **communities** to be leaders, who protected **benefits** of the communities.

Field of Study : Political Economy

Student's Signature

Academic Year : 2010

Advisor's Signature

R. Phasamran
L. Dilokvittayarat

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้จากบุคคลต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์ด้วยตั้งแต่ตั้งใจว่าจะเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งแต่ละท่านได้มีส่วนช่วยสนับสนุนทั้งด้านพลังสติปัญญา กำลังใจ ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาที่ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งขอขอบคุณบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ผู้ให้พื้นฐานแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่ทำให้ผู้วิจัยได้มองโลกได้กว้างขึ้น รศ. แฉ ดิลกวิทยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการด้วยความรักและความอบอุ่นโดยตลอด เป็นแบบอย่างของ "ครู" ผู้ที่คอยให้กำลังใจ อยู่เคียงข้างลูกศิษย์เสมอ

ขอบคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ดังนี้ ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ รองศาสตราจารย์ ดร. กนกศักดิ์ แก้วเทพ และรองศาสตราจารย์ ดร. นवलน้อย ศรีรัตน์ ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

คุณวีรวัฒน์ อริยะวิริยานันท์ ผู้ที่เป็นที่รักยิ่งของพี่น้องเศรษฐศาสตร์การเมือง ได้ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์มหาศาลที่ช่วยพัฒนาการบวกราคาคิดของข้าพเจ้าให้มีความสุขกับทุกด้านของชีวิต เป็นแบบอย่างของผู้ที่มีความเพียรและความรับผิดชอบสูง และเป็น "ผู้ให้" ที่เป็นแบบอย่างเพื่อให้สังคมเราเป็นสังคมแห่งการ "แบ่งปัน"

คุณประเสริฐ วโนทยาโรจน์ และคุณสมชาย วรประดิษฐ์ ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ สาขาบางกะปิ ที่ให้การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา คุณอรอนงค์ บุญน้อม และคุณสุนีย์ ชันธิวิทย์ หัวหน้างาน คุณสิริญา จุลนวล คุณดวงใจ เกียรติกิจ คุณจิราภา ปัสสาคำ คุณระพีพรรณ มณีนพรัตน์ และคุณปัญญาพัฒน์ ดอนงาน คุณธัชมา ไม่ศรีอันกิจ คุณอัชฌา ปาสาจะ เพื่อนร่วมงาน ที่ได้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้วิจัยในขณะที่ทำวิทยานิพนธ์นี้ และคุณสิทธิพันธ์ ษยศอยยิ่ง เพื่อนครุศาสตร์ จุฬาฯ ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการ ขณะมีภาระมากมายจากการศึกษาปริญญาเอก ณ ประเทศเยอรมนี

คุณ วิไลพร ชัยแสงจันทร์ ผู้ที่คอยให้การสนับสนุน และให้กำลังใจ ร่วมประสานงาน ด้วยความใส่ใจ ห่วงใย ตลอดช่วงเวลาที่ได้ศึกษาด้วยกัน คุณลัดดา สุทธิไวยุทธ์ และคุณพชร แซ่นาย เพื่อนแท้ผู้ให้กำลังใจและสนับสนุนแนวคิดของผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณในความเป็น "เพื่อน" ที่ไม่มีข้อแม้ใดๆ คุณศิริพร อุดมพันธ์ คุณสุภาวงศ์ เมณฑกา คุณอรรรถวิห จรรย์เวียงเวชกิจ คุณพัชรินทร์ ช่อมะกอก และเพื่อนๆ เศรษฐศาสตร์การเมืองรุ่น 7 ทุกคนที่ได้ช่วยเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด คุณสุพร ตั้งอารมย์ เพื่อนเดินทางที่ให้กำลังใจเสมอ และคุณสิปปนนท์ บุญกว้าง ที่เป็นกำลังใจให้เสมอ

คุณคมเพชร ภาสำราญ คุณคุณตติยา ภาสำราญ และคุณรัฐกิจ ภาสำราญ ที่ช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว และเป็นกำลังใจให้ตลอด

ขอบคุณบรรพบุรุษทุกท่านที่ได้ทิ้งที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ไว้ได้ทำกิน จนเลี้ยงดูลูกหลานให้เติบโตใหญ่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน จนมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนมาจนถึงระดับนี้ เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณ คุณแม่อ่อนสา ภาสำราญและคุณพ่อทองดี ภาสำราญ ที่ได้ให้กำเนิด และให้การศึกษามาจนถึงที่สุดเท่าที่จะสามารถให้ได้ และได้เป็นแบบอย่างของผู้ที่มีความมานะ อดทน ต่อสู้ต่อความยากลำบาก และการเสียสละเพื่อความสุขของผู้อื่นเสมอ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย	7
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	8
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ทฤษฎี แนวคิด.....	9
แนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษา.....	10
แนวคิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษา.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
รูปแบบการให้เงินอุดหนุนด้านการศึกษา.....	16
โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในแต่ละประเทศ.....	21
โอกาสทางการศึกษากับการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	31
โอกาสในการได้งานและการชำระหนี้ของบัณฑิต.....	34
บทที่ 3 กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	37
ความเป็นมาของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	39
แนวคิดในการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	45

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
งบประมาณในการดำเนินการ.....	48
ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืม.....	55
คุณสมบัติของผู้กู้ยืม.....	61
ขั้นตอนการขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	63
การชำระหนี้.....	67
บทที่ 4 ผลการดำเนินการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	77
โอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของผู้กู้ยืมเงินกองทุนฯ.....	80
โอกาสการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	81
โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏ.....	89
โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ.....	93
โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน.....	96
โอกาสในการได้งานของบัณฑิตกองทุนฯ.....	119
การว่างงานและการได้รับค่าจ้างต่ำ.....	121
ความสามารถในการชำระหนี้.....	127
การปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบัณฑิตกองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อการศึกษา.....	132
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	137
สรุปผลการวิจัย.....	137
อภิปรายผลการวิจัย.....	140
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	142
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	142
รายการอ้างอิง.....	143
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	151
จดหมายขอความอนุเคราะห์ข้อมูล.....	153
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	154

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้กู้และจำนวนเงินที่ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาปล่อยกู้ ระหว่างปีการศึกษา 2539-2549.....	4
2	การให้เงินอุดหนุนเฉลี่ยรายปีต่อนักศึกษา ค่าธรรมเนียมการเรียนเฉลี่ย และขนาดของการให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์โดยผ่านการสนับสนุนนักศึกษา ปี 1999-2001.....	18
3	จำนวนของค่าถ่วงน้ำหนักที่ใช้ในการจัดสรรเงินอุดหนุนกิจกรรมการสอน (หลักสูตรแรก).....	19
4	เกณฑ์รายได้และอัตราการชำระคืนระหว่างปี 1998-1999.....	23
5	จำนวนนักศึกษาที่ใช้บริการเงินกู้เพื่อการศึกษาและจำนวนเงินกู้เฉลี่ย ปี 1992 – 1997.....	25
6	ร้อยละของยอดเงินกู้ของนักศึกษา.....	25
7	งบประมาณที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้รับระหว่างปี 2539 – 2552.....	49
8	ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืมเงิน (ปีการศึกษา 2542).....	56
9	ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืมเงิน (ปีการศึกษา 2552).....	56
10	หลักเกณฑ์การขอผ่อนผันชำระหนี้.....	72
11	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามคณะ/สถาบันการศึกษา.....	79
12	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต่อเนื่องของการได้รับเงินกู้.....	80
13	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์: ความเห็นต่อการได้รับเงินกู้ยืมต่อโอกาสในการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของแต่ละสถาบัน.....	80
14	การให้กู้ยืมตั้งแต่ ปีการศึกษา 2539 – 2550.....	104
15	รายได้ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	106
17	ร้อยละของผู้ที่ครบกำหนดชำระหนี้ที่มาติดต่อชำระหนี้ระหว่างปี 2542-2549.....	128

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ตำแหน่งของประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์การให้เงินอุดหนุน.....	18
2	ตำแหน่งของประเทศต่างๆ ตามขนาดของแรงผลักดันของการลงทะเบียน ที่มีต่อการให้เงินอุดหนุน.....	19
3	ตัวอย่างผู้กู้ยืมสำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาในปีการศึกษา 2545 ผู้กู้ยืม จะครบกำหนดชำระหนี้งวดแรกภายในวันที่ 5 กรกฎาคม 2548.....	69
4	ขั้นตอนการชำระหนี้คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	70

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นความจำเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ ที่จะเป็นรากฐานนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงและความปลอดภัยให้กับชีวิต อีกทั้งเป็นการสร้างอาชีพ รายได้ เพื่อให้เป็นบุคคลที่ ยอมรับของสังคม และเป็นกลไกในการเลื่อนลำดับชั้นทางสังคม ตลอดจนการได้เข้าสู่อำนาจต่างๆ เพื่อการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ เนื่องจากมีข้อพิสูจน์ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีโอกาส ได้รับตำแหน่งในหน้าที่การงานระดับสูง และทำให้มีฐานะแตกต่างไปจากผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ กว่า¹ อีกทั้งการศึกษายังเป็นกระบวนการทางสังคมในการพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นสมาชิกที่สังคม ต้องการ โดยเฉพาะในสังคมที่มีการติดต่อกับสังคมอื่นด้วยแล้ว ก็ยังจำเป็นที่จะให้สมาชิกในสังคม ได้รับการศึกษา เพื่อคุณภาพของการสื่อสาร ในการแลกเปลี่ยนการค้า รวมทั้งการแลกเปลี่ยนทาง วัฒนธรรม²

ในอดีตอาจกล่าวได้ว่าโอกาสทางการศึกษาของคนไทยถูกจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มชนชั้นสูง ในราชสำนักหรือสงฆ์เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาด้านศีลธรรม และเป็นการศึกษาเพื่อ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมให้คงไว้ ต่อมาจึงได้มีการปรับเปลี่ยนระบบ การศึกษาให้เป็นแบบสากล เมื่อมีการติดต่อกับต่างประเทศ³ไปสู่ระบบการค้าและระบบเศรษฐกิจ เงินตราและการทูต โอกาสทางการศึกษาจึงได้ขยายไปสู่ชนชั้นอื่นๆ ในสังคมเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ก็ เพื่อเป็นการปรับตัวสำหรับการเข้ามาของอิทธิพลตะวันตก ต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เศรษฐกิจ ระบบการเมืองและสังคมในขณะนั้น⁴ แต่ขณะเดียวกันปัญหาของการได้รับโอกาสทาง การศึกษาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกของเกษตรกร หรือกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ยังขาดความเสมอภาคในการได้รับบริการทางการศึกษาจนถึงปัจจุบัน

การสร้างความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา เป็นเรื่องที่ผู้นำของนานาอารยประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายเพื่อการกระจายโอกาสในการศึกษา ทั้งนี้ก็เพราะ

¹ สิทธิพันธ์ ยศยอดยิ่ง, "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญาโทบัณฑิตทางการศึกษา: การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มพันธุ." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2547), หน้า 1.

² สุทธิ มุลเมือง และคณะ, ผลการกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลต่อการสอบเข้าศึกษาต่อใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา(กรุงเทพมหานคร: 2547), หน้า 1.

³ สมหมาย จันทร์เรือง, พัฒนาการการศึกษาไทย: อดีต ปัจจุบัน และในสหัฐวรรษใหม่ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 21.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

ตระหนักว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องให้การศึกษารอบด้านอย่างทั่วถึงกับพลเมืองของประเทศ เพื่อจะได้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ โดยเชื่อว่าด้วยคุณภาพของคนนั้นสามารถสร้างได้ด้วยการศึกษา เช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษามาโดยตลอด แต่ปัญหาคุณภาพทางการศึกษา ความไม่ต่อเนื่องของการจัดการศึกษาและความเสมอภาคของการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาก็ยังคงเป็นปัญหามายาวนาน ด้วยโอกาสในการศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการเพิ่มคุณภาพให้กับคน ซึ่งลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงทำให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาคงจะไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีพและประกอบอาชีพในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว⁵

การรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น⁶ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้ปกครอง ที่เกินกำลังความสามารถของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ โดยเฉพาะครอบครัวที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรหรือรับจ้าง ถึงแม้ว่ารัฐจะอุดหนุนงบประมาณด้านการศึกษาของรัฐในช่วงที่ผ่านมา แต่ก็มิได้ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา หากกลายเป็นการให้เงินอุดหนุนในรูปแบบแอบแฝง (Implicit Subsidy) แก่กลุ่มคนที่มีฐานะทางสังคมดีเพียงกลุ่มเดียว⁷ ซึ่งได้สะท้อนความแตกต่างของอำนาจในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่ขึ้นกับฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ยิ่งทำให้โอกาสทางการศึกษาของผู้ด้อยโอกาสยังคงเป็นปัญหาจนถึงปัจจุบัน

ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้ขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีทั้งการสนับสนุนไปที่สถาบันการศึกษาและการสนับสนุนไปที่ตัวผู้เรียน เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ด้วยการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคต่างๆ และเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้ อีกทั้งได้ยกฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีให้เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี และจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดที่รับไม่จำกัดจำนวน มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน การสอบคัดเลือก การให้ทุนการศึกษา

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า160-162.

⁶ สุนทร โคตรบรรเทา, การศึกษากับปัญหาการมีงานทำในประเทศกำลังพัฒนา(กรุงเทพมหานคร:2530), หน้า36.

⁷ รังสรรค์ ณะพรพันธ์, การศึกษา ทุนนิยม และโลกาภิวัตน์(กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2544), หน้า65.

รวมทั้งได้จัดสรรงบประมาณในการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อสนับสนุนการให้เงินอุดหนุนไปที่ตัวผู้เรียนด้วยการให้กู้ยืมกับนักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2538 ในสมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี มีเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ โดยเป็นการส่งเสริมให้ประชากรที่กำลังอยู่ในวัยเรียนที่เป็นผู้ด้อยโอกาส จากครอบครัวที่มีรายได้น้อยให้ได้รับโอกาสเข้าศึกษาต่อสูงสุดจนถึงระดับปริญญาตรี เช่นเดียวกับผู้ที่ฐานะทางเศรษฐกิจดี⁸ ด้วยการให้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งต้องชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ด้วยการตราพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 โดยได้ระบุวัตถุประสงค์ของโครงการไว้ 3 ประการดังนี้

1. เร่งดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
2. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นให้แก่นักเรียน นักศึกษา ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย
3. สนับสนุนการพัฒนากระบวนการศึกษาด้านอุปสงค์โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของประชาชน

ข้อมูลเมื่อสิ้นเดือนกันยายน 2549 มีนักเรียน นักศึกษาได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแล้วจำนวน 2,679,772 คน มีจำนวนกว่า 1.6 ล้านคนที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ส่วนอีก 1 ล้านคนกำลังศึกษาอยู่ มีมูลหนี้ตามสัญญาทั้งสิ้น 237,260.37 ล้านบาท⁹ โดยตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 จนถึงปี 2549 มีจำนวนผู้กู้ยืมและจำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ไปแล้วแสดงดังตารางที่ 1 ซึ่งในแต่ละปีมีจำนวนนักเรียน นักศึกษา รายใหม่ขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชากรที่อยู่ในวัยเรียนของประเทศไทย มีความต้องการการสนับสนุนค่าใช้จ่าย เพื่อการเข้าการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อ

⁸ เกษร ชินเมธีพิทักษ์และคณะ. ความต้องการกู้เงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา : กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร: 2545), หน้า 1.

⁹ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. รายงานประจำปี 2549. (กรุงเทพมหานคร: 2549), หน้า 4.

การศึกษาจะให้วงเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย 3 ส่วน ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายในการครองชีพ โดยให้วงเงินตามที่จ่ายจริงแตกต่างกันในแต่ละระดับ ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้กู้ไม่เกิน 55,440 บาท ปวช. ไม่เกิน 62,500 บาท ปวท. ปวส. ไม่เกิน 70,240 บาท และระดับปริญญาตรี ไม่เกิน 100,000 บาท โดยค่าใช้จ่าย 2 ส่วนแรก กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะจ่ายให้กับสถาบันการศึกษาโดยตรง ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการครองชีพ จะโอนเข้าบัญชีเงินฝากของนักเรียน นักศึกษาผ่านธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นจำนวนเงินเท่ากันทุกๆ เดือน เป็นระยะเวลา 12 เดือนตลอดปีการศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนผู้กู้และจำนวนเงินที่ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาปล่อยกู้ ระหว่างปีการศึกษา 2539-2549

ปีการศึกษา	ผู้กู้รายเก่า		ผู้กู้รายใหม่		รวม	
	สัญญา	ล้านบาท	สัญญา	ล้านบาท	สัญญา	ล้านบาท
2539	-	-	148,444	3,652.59	148,444	3,652.59
2540	113,798	3,925.23	321,628	8,225.96	435,426	12,151.19
2541	341,052	11,499.30	405,958	7,943.72	747,010	19,443.02
2542	592,482	17,928.78	289,386	5,817.61	881,868	23,746.39
2543	658,572	20,551.90	242,418	3,897.73	900,990	24,449.63
2544	665,595	22,001.52	322,060	6,479.55	987,655	28,481.07
2545	738,153	25,544.35	265,064	4,166.44	1,003,217	29,710.79
2546	731,717	25,663.30	187,249	2,973.88	918,966	28,637.18
2547	635,158	21,708.51	249,565	4,336.89	884,723	26,045.41
2548	631,505	21,602.29	236,871	3,794.47	868,376	25,396.77
2549	484,090	16,092.58	2,616	132.50	486,706	16,225.08
2550	254,969	10,022.97	81,599	2,262.88	336,568	12,285.85

ที่มา : บมจ. ธนาคารกรุงไทย ณ วันที่ 30 กันยายน 2550

หมายเหตุ * 1. เนื่องจากในปีการศึกษา 2549 มีนโยบายจัดตั้งกองทุนฯ กรอ. โดยให้กู้ กรอ. รายใหม่สำหรับชั้นปีที่ 1
2. สถานศึกษาสามารถนำเงินผู้กู้รายเก่าที่เหลือไปให้ผู้กู้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา รายใหม่ในชั้นปีอื่น ยกเว้นชั้นปีที่ 1 ได้เท่ากับวงเงินที่เหลือเท่านั้น

จากสถิติจำนวนผู้กู้รายใหม่ที่เพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 81 ให้ความเห็นว่าการดำเนินการของ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ทำให้มี

โอกาสในการเลือกสถานศึกษาตามที่ต้องการ¹⁰ และลดความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นใน ขณะที่กำลังศึกษาและค่าใช้จ่ายอื่นๆ โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ได้ให้ความเห็นว่าการได้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองได้¹¹ ถึงแม้ว่าการตัดสินใจกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะทำให้ตนเองเป็นหนี้ก็ตาม ซึ่งร้อยละ 27 ได้ค้ำประกันว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า¹² ขณะที่ปัญหาของความไม่สมดุลระหว่างการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้กู้ยืมกับปริมาณเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ทำให้นักเรียน นักศึกษาบางรายไม่ได้รับเงินกู้ยืมหรือได้รับเงินกู้ยืมจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดความกังวลต่อโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นด้วยเช่นกัน

จากกระแสข่าวเกี่ยวกับปัญหาการว่างงานและการมีรายได้น้อยของบัณฑิต ตลอดจนมีผู้ไม่ชำระหนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ถึงขั้นจะดำเนินการฟ้องร้องผู้ที่ยังค้างชำระหนี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยว่า การดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้สร้างโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาให้กับนักเรียน นักศึกษาหรือไม่ ตลอดจนโอกาสในการได้งานของบัณฑิตกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา การได้รับโอกาสในด้านอื่นๆ และมีการเปลี่ยนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองได้หรือไม่อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โอกาสในการได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ของนักเรียนที่กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์โอกาสในการมีงานทำและการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของบัณฑิตที่กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเฉพาะโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ของผู้กู้ยืมในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเท่านั้น

¹⁰ เกษร ชินเมธีพิทักษ์และคณะ. ความต้องการกู้เงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา : กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร, หน้า 3.

¹¹ สุทิน แก้วพนา, "การประเมินโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาประจำปี 2541 จังหวัดพะเยา," (วิจัยนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543), หน้า 81.

¹² เกษร ชินเมธีพิทักษ์และคณะ. ความต้องการกู้เงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา : กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร, หน้า 3.

การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาบางส่วนและที่ได้สำเร็จการศึกษาแล้วบางส่วน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งล้วนเป็นผู้ได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแล้ว ผลการศึกษาที่ได้จึงเป็นการให้ข้อมูลจากผู้ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา แต่สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาอาจจะให้ข้อมูลในลักษณะอื่น ซึ่งการวิจัยนี้ไม่ได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้สำเร็จการศึกษาแล้ว อาจจะมีบางกลุ่มที่ว่างงานที่ไม่สามารถหาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นได้ ผลการวิเคราะห์จึงเป็นข้อมูลที่มาจากคนที่ได้งานทำเท่านั้น

การปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน เนื่องจากระยะเวลาในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างไม่เกิน 3 ปี

1.4 นิยามศัพท์

โอกาสทางการศึกษา หมายถึง แนวทาง ช่องทาง หรือจังหวะในการศึกษาต่อในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียน สถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาของทางราชการ หรือโรงเรียนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือโรงเรียน สถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาที่มีกฎหมายตั้งขึ้นโดยเฉพาะ หรือโรงเรียน สถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ผู้กู้ หมายถึง นักเรียน นักศึกษา ที่กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ผู้กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง หมายถึง นักเรียน นักศึกษาผู้เริ่มกู้ยืมเงินกองทุนฯเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

ผู้กู้ยืมต่อเนื่อง หมายถึง นักศึกษาผู้เริ่มกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตั้งแต่ก่อนเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาและได้รับเงินกู้ต่อเนื่องจนถึงระดับอุดมศึกษา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อทราบถึงโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน/นักศึกษา จากการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และการปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นจากการกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับการดำเนินงานในอนาคต

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ และผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์สถาบันการศึกษา และลักษณะความต่อเนื่องของการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ดังนี้

-มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 3 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตธัญบุรี วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ และวิทยาเขตพระนคร

-มหาวิทยาลัยราชภัฏ 3 สถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

-มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ(ยกเว้นมหาวิทยาลัยเปิด) 5 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

-มหาวิทยาลัยเอกชน 7 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียว มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร และมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ประเภทความต่อเนื่อง แบ่งเป็น กลุ่มผู้กู้ต่อเนื่อง คือผู้ที่ได้รับเงินกู้ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อเนื่องจนถึงระดับอุดมศึกษา และกลุ่มผู้กู้ไม่ต่อเนื่อง คือกลุ่มนักศึกษาที่เริ่มกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาเป็นครั้งแรก

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 139 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาและเคยศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ระเบียบวิธีวิจัย ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์จากการวิจัยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ข้อมูลทุติยภูมิ) จากเอกสารของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เช่นวารสาร รายงานประจำปี และจากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และหน่วยงานการศึกษาอื่นๆ ที่ได้มีผู้ได้รวบรวม และหาข้อมูลจากระบบอินเทอร์เน็ตที่มีการร่วมแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายในประเด็นกองทุน

เงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา รวมทั้งการศึกษาข้อมูลการจ้างงานจากบริษัทและองค์กรต่างๆ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ และนำเสนอในลักษณะเนื้อหา ตารางและแผนภาพ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (ข้อมูลปฐมภูมิ) ด้วยการสัมภาษณ์ผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่กำลังศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ และผู้ที่สำเร็จการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์บันทึกข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ แล้วสรุปผลการศึกษา นำเสนอด้วยการบรรยาย การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบไม่เฉพาะเจาะจง

1.7 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 บทดังนี้

- บทที่ 1 คำถามของการศึกษา ที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่จะได้รับ และวิธีการดำเนินการวิจัย
- บทที่ 2 กรอบแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์
- บทที่ 3 การดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
- บทที่ 4 ผลการดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
- บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นับตั้งแต่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้แผ่ขยายไปทั่วโลก ความไม่เสมอภาคของการจัดสรรทรัพยากร ระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศยากจนอันเกิดจากความเสียเปรียบด้านการค้า ทำให้เกิดความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละภูมิภาค ประชากรบางส่วนขาดแคลน ขณะบางส่วนใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย¹ トラบโดที่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่มีบทบาทบนโลกของเราแล้ว ความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรและบริการคงจะไม่มีวันเป็นไปอย่างเท่าเทียม

ความเสมอภาคของโอกาสในการศึกษา เป็นแนวคิดที่เป็นการให้ความเสมอภาคพื้นฐานกับประชากร เนื่องจากการศึกษาสามารถเปลี่ยนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตัวบุคคลได้ กล่าวคือบุคคลที่ได้รับการศึกษาจะมีโอกาสก้าวไปสู่นำที่การทำงานที่มั่นคง มีรายได้ มีอำนาจต่างๆ ในสังคม ทำให้มีโอกาสในการเข้าไปเป็นผู้มีส่วนร่วมในการใช้อำนาจเพื่อจัดสรรทรัพยากร ซึ่งถ้าได้รับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาแล้ว ความเสมอภาคด้านอื่นๆ ก็จะเกิดขึ้นตามมาได้ นอกจากนั้นโอกาสทางการศึกษายังมีความสัมพันธ์กับการกระจายรายได้ที่เกิดจากการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยพบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะได้รับผลประโยชน์จากสังคมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ แต่ขณะเดียวกันการลงทุนเพื่อการศึกษา ประโยชน์ส่วนใหญ่อาจจะตกอยู่กับประชากรที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในเขตเมือง ซึ่งก็ยิ่งตอกย้ำให้ช่องว่างของรายได้ระหว่างเมืองและชนบทยิ่งห่างกันมากขึ้น ถ้าหากการสร้างเสมอภาคทางการศึกษาไม่ได้เกิดขึ้นกับคนทุกกลุ่มชนชั้น

2.1 ทฤษฎี แนวคิด

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษาและความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

¹ วิทยากร เชียงกูล, ความเสมอภาคกับเศรษฐกิจสังคม[ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2551. แหล่งที่มา <http://witaya>

2.1.1 แนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษา

ความเสมอภาคทางการศึกษา (Equality of Educational Opportunity) เป็นแนวคิดที่มีหลากหลายมุมมอง และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ในอเมริกาและยุโรปเริ่มจากการเน้นความเสมอภาคของโอกาสในการได้เข้าศึกษาในโรงเรียนและรับการศึกษา ต่อมาได้ขยายรวมไปถึงเนื้อหาที่สอนและกระบวนการเรียนด้วย

“โอกาสทางการศึกษา” หมายถึง การทำให้จุดเริ่มต้นเท่ากัน ไม่ใช่เท่ากันที่ผลการศึกษา หรือความก้าวหน้า โดยปราศจากการกำจัดการแบ่งแยกเรื่องชาติกำเนิด ชนชั้น ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสถานภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการได้รับโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการแข่งขันที่ยุติธรรม

“ความเสมอภาค” หมายถึง มีส่วนเท่ากัน หรือเท่าเทียมกัน เช่นในปัจจุบันบุรุษและสตรี มีสิทธิเสมอภาคกัน²

ดังนั้น “ความเสมอภาคทางการศึกษา” หมายถึง การได้รับส่วนแบ่งของผลประโยชน์ได้เสียทางการศึกษาเท่ากันโดยปราศจากความไม่เป็นธรรม หมายความว่ากลุ่มบุคคลไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร มีอาชีพอะไร มีที่อยู่อาศัยในพื้นที่ใด จะต้องได้รับส่วนแบ่งของการได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ทางการศึกษาทัดเทียมกัน

หรือ “ความเสมอภาคทางการศึกษา” หรือ “ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา” หมายถึง การให้สิทธิและโอกาสในการรับการศึกษาแก่ทุกกลุ่มคนในสังคม โดยไม่ขึ้นกับความแตกต่างกันในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายสถานะบุคคลทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา ฯลฯ ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 10 ได้กำหนดว่า “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาค ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”³

Uekawa สรุปแนวคิดของความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นแนวคิดที่เน้นความเสมอภาคในโอกาสและผลในแง่หนึ่ง ความเสมอภาคทางการศึกษา มาจากการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งหมายถึงคุณภาพเครื่องอำนวยความสะดวก

² ราชบัณฑิตยสถาน, ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน[ออนไลน์], 2552. แหล่งที่มา <http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp>

³ อักษรเจริญทัศน์, แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา[ออนไลน์], 2548. แหล่งที่มา http://www.aksorn.com/article/article_detail.php?content_id=44

สะดวกในโรงเรียน จำนวนหนังสือในห้องสมุด คุณภาพครู เวลาสอน เป็นต้น อีกแง่หนึ่ง คือโอกาสที่เกิดจากผลของการศึกษา โดยดูจากดัชนีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เช่นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและศีลธรรม การพัฒนาสังคม

2. ความเสมอภาคหรือไม่เสมอภาค สามารถเกิดได้ทุกที่ ตัวอย่างเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน สามารถเกิดได้ในกลุ่มเพื่อน ห้องเรียน กลุ่มเด็กที่มีความสามารถต่างกัน โรงเรียน ห้องถิ่น และความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากความแตกต่างทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันเกิดได้ทุกที่เช่นกันไม่ว่าที่ใด

3. ความเสมอภาคไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพการศึกษาที่ดีเสมอไป เพราะถ้าการศึกษาโดยรวมเลวลง นักเรียนจะมีคุณภาพลดลงมาอย่างเสมอภาคกัน⁴

Farell ได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาดังนี้

1. ความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา (Equality of Access) หมายความว่า ประชากรในวัยเรียนจากทุกกลุ่มในสังคมได้รับโอกาสในการได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน โดยเห็นว่าเป็นโรงเรียนเป็นกลไกที่ใช้ในการขัดเกลาทางสังคม

2. ความเสมอภาคในการอยู่รอดในโรงเรียน (Equality of Survival) หมายความว่า นักเรียนที่ได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียนจนถึงระดับการศึกษาที่กำหนดจนถึงระดับสุดท้ายของการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือ ระดับอุดมศึกษา

3. ความเสมอภาคในผลผลิต (Equality of Output) หมายความว่า นักเรียนที่มาจากกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนเหมือนกัน ในระดับการศึกษาเดียวกัน ตามที่โรงเรียนได้กำหนดไว้

4. ความเสมอภาคในผลิตผล ((Equality of Outcome) หมายความว่า นักเรียนที่มาจากกลุ่มต่างๆ ในสังคม เมื่อได้เข้าศึกษาในโรงเรียนเหมือนกัน เรียนในหลักสูตรเดียวกัน ในระดับการศึกษาเดียวกัน ควรจะมีสภาพชีวิตเหมือนกัน เช่น ควรมียานพาหนะเหมือนกัน ควรมีรายได้เท่ากัน หรือควรจะมีอำนาจหน้าที่การงานเหมือนกัน เป็นต้น⁵

สำหรับแนวทางการให้ความเสมอภาคทางการศึกษาสามารถแบ่งได้ 2 แนวทางคือ เน้นที่ความสามารถของตัวบุคคลและเน้นสมภาพนิยม (Egalitarianism) ดังนี้

⁴ จรูญศรี มาติลกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 65.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

-การเน้นความสามารถของบุคคล เป็นการสนับสนุนผู้เรียนตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนจะได้รับการสนับสนุนที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพที่เหมาะสม ความเสมอภาคไม่ได้หมายความว่าทำให้ทุกคนพัฒนาไปถึงจุดหมายเดียวกัน เพราะว่าคนที่มีความสามารถสูงควรได้รับการสนับสนุนให้ก้าวไปสู่จุดหมายที่สูงกว่าคนที่มีความสามารถต่ำ

ดังนั้นความเสมอภาคทางการศึกษาจึงไม่ได้หมายความว่า รัฐหรือสถานศึกษาต้องทำให้ทุกคนไปถึงจุดเดียวกัน ซึ่งก็เป็นเรื่องยากที่จะทำได้เช่นนั้น

-การเน้นสมภาพนิยม (Egalitarianism) คือการปฏิบัติกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างในชาติกำเนิดหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันในระดับใดก็ตาม โดยให้ความเห็นว่าถ้าปฏิบัติกับผู้เรียนโดยดูที่ความสามารถแล้ว นักเรียนที่ด้อยโอกาสทางสังคมจะตกไปอยู่ในคู่แข่งชั้นที่ด้อยกว่าจะทำให้เกิดความเสมอภาคได้ นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมีชาติกำเนิดใดต้องอยู่ใต้เงอืงไขของการศึกษาที่เหมือนกัน

แต่แนวคิดนี้ก็มีผู้แย้งว่าการปฏิบัติต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ อาจจะทำให้เกิดความแตกต่างมากยิ่งขึ้น เพราะความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนอาจจะมี ความแตกต่างกัน เช่นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ ก็สามารถเข้าใจในบทเรียนได้ไม่เท่าเทียมกัน จึงทำให้เกิดความเสมอภาคของโอกาสในการศึกษาถ้าปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนด้วยความเท่าเทียมกัน

ดังนั้นคำจำกัดความ “ความเสมอภาคทางการศึกษา” การให้โอกาสกับผู้เรียนทุกคนได้เข้าศึกษาและได้รับการพัฒนา ส่งเสริมตามศักยภาพ ผู้เรียนจะเรียนได้สำเร็จในระดับใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความเพียรพยายาม ความตั้งใจของผู้เรียนแต่ละคนด้วย รัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนโอกาสทางการศึกษาเท่านั้น⁶

ดังนั้นความเสมอภาคทางการศึกษา คือการทำให้ทุกคนเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถโดยไม่มีอุปสรรคความแตกต่างระหว่างบุคคลมาเป็นตัวกำหนดการเข้าถึงโอกาสดังกล่าว แต่ไม่ได้หมายถึงให้ทุกคนได้รับในการปฏิบัติเช่นเดียวกันหรือได้รับการส่งเสริมไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งไม่ได้ทำให้ทุกคนไปสู่จุดหมายเดียวกันทั้งหมด ซึ่งก็ต้องขึ้นกับความสามารถ ความพยายามของตัวผู้เรียนด้วย ในขณะที่นโยบายการศึกษาของ

⁶ อักษรเจริญทัศน์, แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา [ออนไลน์], 27 กรกฎาคม 2548. แหล่งที่มา http://www.aksorn.com/article/article_detail.php?content_id=44

ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดหลักการหรือความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาไว้ 3 ประเด็น คือ

1. นักเรียนที่มีความสามารถเหมือนกันควรมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน
2. เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วมในทรัพยากรทางการศึกษาเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในศักยภาพ
3. กลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาควรได้รับความสนใจพิเศษ⁷

รูปแบบความเสมอภาคทางการศึกษา

1. ความเสมอภาคในด้านสิทธิ ในระดับการศึกษาภาคบังคับ ทุกคนต้องมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยเสมอภาคกัน โดยไม่ให้ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ ถิ่นที่อยู่ เพศ และเชื้อชาติ มาเป็นตัวกำหนดแต่ประการใด ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยการศึกษาภาคบังคับจะยังให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคลต่อผู้เรียน

2. ความเสมอภาคในด้านโอกาส การศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ รัฐจะต้องจัดให้โอกาสและเสรีภาพ ที่จะได้รับการศึกษาโดยเสมอภาคกัน เนื่องด้วยการศึกษาในระดับนี้จะยังประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนมากกว่าประโยชน์ของประเทศชาติ

3. ความเสมอภาคในด้านการที่จะได้รับการสนับสนุน ถ้าเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม รัฐจะต้องสนับสนุนทุนการศึกษา

4. ความเสมอภาคในด้านคุณภาพการศึกษา ในการจัดการศึกษารัฐต้องลดอัตราส่วนความเหลื่อมล้ำ เพื่อให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งที่มีสถานที่ตั้งแตกต่างกัน ไม่ว่าในเมืองหรือชนบทที่ห่างไกล ต้องทำให้คุณภาพการศึกษาใกล้เคียงกัน ซึ่งองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาได้แก่ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อจำนวนครูคุณภาพของผู้สอน ประเภทสถานศึกษาและสภาพห้องเรียน เป็นต้น⁸

ฉะนั้นความเสมอภาคทางการศึกษาก็คือ ปัจจัยหนึ่งที่สร้างเสริมความเป็นธรรมทางสังคม แต่ความหมายการนิยามแตกต่างกันกล่าวคือ

⁷ ชนิตา รัชพลเมือง, พื้นฐานการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2534), หน้า194.

⁸ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ความเสมอภาคของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2539-2542[ออนไลน์], 28 เมษายน 2552. แหล่งที่มา http://www.thaiedresearch.org/result/detail_add.php?id=2119

ความเสมอภาค (Equality) หมายถึง การกระจายผลได้ผลเสีย (benefits and costs) ให้เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มบุคคลและระหว่างพื้นที่ต่างๆ ให้แต่ละกลุ่ม แต่ละพื้นที่ได้รับส่วนแบ่งของผลได้ผลเสียเท่ากัน (equal share) โดยปราศจากความไม่เป็นธรรม

ส่วนความเป็นธรรม (Equity) หมายถึง การกระจายผลได้เสียไปยังกลุ่มบุคคล หรือพื้นที่ต่างๆ ตามสัดส่วนประชากร (proportion to population) ตามความจำเป็น หรือตามหลักเกณฑ์ความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน (criteria of basic fairness) ของสังคม

ความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของรัฐ ที่จะ เป็นพื้นฐานนำไปสู่ความเท่าเทียมและเป็นเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำให้กับสังคม ในการกำหนด นโยบายการศึกษา แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญกับเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาเป็น อันดับแรก เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ ความเสมอภาค (equity) ประสิทธิภาพ (efficiency) และอิสรภาพ (liberty) เป็นนโยบายในการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าองค์ประกอบทั้ง 3 นำมาซึ่งความเป็นธรรม ความดีงาม และความถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นพื้นฐานในดำเนินชีวิตของ ผู้คนในสังคมอเมริกัน การให้ความสำคัญกับความเสมอภาคเป็นอันดับแรก ก่อนจะมีการดำเนิน นโยบายในด้านอื่นๆ ในลำดับต่อไป ส่วนในประเทศอังกฤษและออสเตรเลีย ก็ลำดับความสำคัญ ของความเสมอภาคทางการศึกษาไว้เป็นจุดมุ่งหมายลำดับแรกในการดำเนินนโยบายเช่นกัน นอกจากนี้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่มีจำนวนประชากรจำนวนมากเช่น จีน และอินเดีย ก็ได้ยึด หลักนี้ด้วยเช่นกัน หรือแม้แต่ในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศโลกที่สาม ก็ได้ตอบสนองต่อ แนวคิดนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากประเทศต่างๆ เหล่านี้ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำของ โอกาสทาง เศรษฐกิจ การเมืองและสังคมอย่างชัดเจน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ซึ่งความแตกต่างระหว่างกลุ่มบุคคลในสังคมเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ ที่ส่งผลต่อการจัด การศึกษาโดยตรง⁹

2.1.2 แนวคิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษา

แนวคิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษามาจากแนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม (Functionalist) หรือแนวคิดทุนมนุษย์ สรุปลได้ 2 ประเด็นดังนี้

⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ความเสมอภาคของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2539-2542[ออนไลน์], 28 เมษายน 2552. แหล่งที่มา http://www.thaiedresearch.org/result/detail_add.php?id=2119

1. เมื่อมีการขยายตัวของอุตสาหกรรม อาชีพที่ต้องใช้ทักษะสูงจะมีความต้องการมากขึ้น และต้องการการฝึกฝนทักษะและการศึกษาในระบบ

2. ใช้ระบบความรู้ความสามารถในการคัดเลือกคนเข้าทำงาน จะสร้างโอกาสที่มากกว่าสำหรับผู้ที่มีโอกาสได้รับการศึกษา

ซึ่งกลุ่มนี้เชื่อว่าการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครองจะมีผลต่อความสำเร็จของอุตสาหกรรม ทั้งนี้ก็เพราะว่าผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนนักเรียน นักศึกษา ที่เป็นบุตรของตนต่อการเข้าสู่โอกาสทางการศึกษา แต่โรงเรียนอาจจะมีบทบาทเพียงการตอกย้ำโครงสร้างชนชั้นรุ่นแล้วรุ่นเล่า โดยทำให้นักเรียน นักศึกษาที่มาจากครอบครัวชนชั้นล่างเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ได้ และไม่มีโอกาสในการก้าวไปสู่อาชีพที่ต้องใช้ทักษะสูง และกลุ่มชนชั้นผู้ปกครองที่ประสบความสำเร็จทางการศึกษา จะยังคงครอบครองและรักษากระบวนการผลิตซ้ำให้คงอยู่ต่อไป

อย่างไรก็ตามมีผู้แย้งว่าความต้องการเพื่อให้ตนเองได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นไม่ได้มาจากความต้องการสะสมทุนมนุษย์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เพราะว่าสังคมได้ให้ความสำคัญกับวิทยบัตร (Credentialism) มากกว่าการได้ศึกษาทักษะอย่างแท้จริง ดังนั้นระดับปริญญาไม่ได้สัมพันธ์กับผลิตภาพที่เพิ่มขึ้น แต่เกิดจากวุฒิบัตร์เท่านั้น ดังนั้นความต้องการของบุคคลในการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นไม่ใช่เพียงเพื่อต้องการวุฒิบัตร์หรือต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่เป็นไปเพื่อการรักษาสិทธิของตนในการเข้าคิวเพื่อรอรับคัดเลือกเข้าทำงานกับบริษัทหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่ต้องการเสียต้นทุนในการฝึกอบรมพนักงาน แต่จะใช้ระดับการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนั้นเพื่อไม่ให้เสียสิทธิในการได้รับการคัดเลือกเข้าทำงาน ผู้สมัครงานจึงต้องลงทุนทางการศึกษาด้วยตนเอง¹⁰

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในประเทศอุตสาหกรรม ได้แก่ อาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ส่วนในประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ ภูมิลาเนาที่อาศัย รายได้ของครอบครัว เพศ เชื้อชาติ ชนชั้นทางสังคม วัฒนธรรม ถือเป็นปัจจัยภูมิหลังของนักเรียน นักศึกษาเอง ซึ่งจะมีผลต่อการเข้าสู่บริการทางการศึกษา การอยู่รอด และผลผลิต ส่วนโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษามีผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้นต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา¹¹

แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ถือว่าการบวนการศึกษาเป็นกระบวนการผลิต (Production Process) ที่ช่วยเปลี่ยนแปลงชีวิตของมนุษย์ให้มีคุณภาพดีขึ้น สิ่งที่ผลิตไม่ใช่สินค้า

¹⁰ จูญศรี มาติสกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 72.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68-69.

และไม่ใช่เครื่องจักร แต่เป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) จึงนับได้ว่าการศึกษาก็คือเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง เพราะว่าการศึกษาคือปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการผลิต¹²

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ไว้ 4 หัวข้อคือ รูปแบบการให้เงินอุดหนุนด้านการศึกษา กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศต่างๆ โอกาสทางการศึกษากับการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และการมีงานทำและการมีรายได้ของบัณฑิตรายละเอียดดังนี้

2.2.1 รูปแบบการให้เงินอุดหนุนด้านการศึกษา

บทบาทของรัฐในการให้เงินสนับสนุนด้านการศึกษาได้รับการกล่าวถึงโดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาระดับนี้ผลโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ให้มีฐานรากเศรษฐกิจและสังคมที่เข้มแข็ง เพื่อรับการขยายตัวของกระแสเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน¹³ ในประเด็นดังกล่าวได้มีผู้วิจัยเมื่อปลายปี 2000 โดยกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ของประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีทีมนักวิจัยจากศูนย์การศึกษานโยบายการอุดมศึกษา หรือ CHEPS-The Centre for Higher Education Policy Studies ศึกษาเปรียบเทียบกลไกการให้เงินอุดหนุนเพื่อการศึกษาใน 10 ประเทศ ดังนี้ ออสเตรเลีย เดนมาร์ก เบลเยียม ฝรั่งเศส สหพันธ์รัฐเยอรมนี นิวซีแลนด์ สวีเดน เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา : มลรัฐเทนเนสซี และ สหราชอาณาจักร ศึกษาเฉพาะหลักสูตรปริญญาตรีเท่านั้น และยกเว้นการสนับสนุนเงินจากภาคเอกชน โดยได้เก็บรวบรวมเอกสารด้านนโยบายที่หลากหลาย ทั้งงานวิจัยต่างๆ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และมีการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยได้ให้เครือข่ายผู้เชี่ยวชาญทั้งในและนอกองค์กรในหลายประเทศ มีรายละเอียดของกลไกการให้เงินอุดหนุนดังนี้

การให้เงินสนับสนุนโดยรัฐนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ การให้เงินอุดหนุนไปที่สถาบันการศึกษา (Supply side) และการให้เงินอุดหนุนไปที่นักเรียน (Demand side) ซึ่งการดำเนินการของกองทุนเงินกู้เพื่อการศึกษา เป็นการให้เงินสนับสนุนผ่านด้านอุปสงค์ โดยเป็นการให้เงินแก่ฝ่ายที่ต้องการคือ นักเรียนนักศึกษา เพื่อนำไปใช้จ่ายสำหรับการเรียนตามความต้องการ

¹² ดนัย สถิตธนาวุฒิจิ, "อัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางการศึกษาในวิทยาลัยเอกชน (ศึกษาเฉพาะกรณีของมหาวิทยาลัยการค้า)," (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 2.

¹³ ศิริยา ครองแก้ว, การให้เงินอุดหนุนของรัฐเพื่อการอุดมศึกษา : การศึกษาเปรียบเทียบกลไกการให้เงินอุดหนุนใน 10 ประเทศ(กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2548), หน้า19.

ซึ่งมีแนวคิดว่าทรัพยากรมีจำนวนจำกัด การที่ได้เป็นผู้ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จะต้องตระหนักกับทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรมา และต้องประพฤติตัวดี เสมือนลูกค้าที่อยู่ในภาวะขาดแคลนต้องให้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ลักษณะที่พบของการให้เงินอุดหนุนลักษณะนี้คือ การออกคูปอง มีการนำมาให้ครั้งแรกที่ประเทศนิวซีแลนด์ ปี 2001 แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการให้เงินอุดหนุนแบบนี้เท่าที่ควร การให้เงินอุดหนุนผ่านอุปสงค์เช่น

-การให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์โดยผ่านระบบสนับสนุนการศึกษา (Student support systems as demand side funding) เป็นการให้เงินอุดหนุนแบบให้เปล่า (ไม่รวมเงินกู้ดอกเบี่ยต่ำที่นักศึกษาต้องชำระคืน และยังไม่รวมเงินค่าครองชีพ) ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าสุดท้ายแล้วทรัพยากรของรัฐก็ไหลไปสู่ผู้ให้บริการด้านการศึกษาโดยมีนักศึกษาเป็นตัวกลางในการเคลื่อนย้าย โดยนักศึกษาเป็นเพียงนำเงินไปที่ได้รับไปชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษาเท่านั้น จากงานวิจัยใน 10 ประเทศพบว่าประเทศที่ไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนไม่อาจแสดงความสำคัญในประเด็นนี้ได้ คือประเทศ เดนมาร์ก เยอรมนี และสวีเดน ส่วนประเทศที่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนในอัตราที่ต่ำเช่น เบลเยียม และ ฝรั่งเศส ก็มีการให้เงินอุดหนุนผ่านด้วยวิธีการนี้เล็กน้อยเท่านั้น ส่วนประเทศ เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มลรัฐเทนเนสซี และสหราชอาณาจักร เป็นประเทศที่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาในระดับที่สูง ซึ่งมีเพียงประเทศเนเธอร์แลนด์ เท่านั้นที่รัฐบาลให้เงินอุดหนุนในปริมาณที่นักศึกษานำไปชำระค่าธรรมเนียมการเรียนการศึกษาได้ ส่วนประเทศอื่น ๆ ยังถือว่ามี การให้เงินอุดหนุนผ่านอุปสงค์อยู่ในช่วงปานกลางถึงระดับต่ำดังแสดงในตารางที่ 2

-การให้เงินอุดหนุนโดยผ่านทางอุปทาน (Supply side) คือการให้เงินอุดหนุนไปที่สถาบันการศึกษามีวิธีการในการดำเนินการรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1) การให้เงินอุดหนุนที่สัมพันธ์กับการรับนักศึกษาใหม่และการจบการศึกษา (Input and output-oriented funding) Input และ Output หมายถึง ปัจจัยนำเข้า(นักศึกษาใหม่) และ ผลผลิต(ผู้จบการศึกษา) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาที่นิยมนำมาเป็นเกณฑ์ในการให้เงินอุดหนุนคือ จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนหรือจำนวนนักศึกษาต่อพื้นที่เป็นตารางเมตร หรือใช้วิธีพิจารณาจากผลผลิตมาเป็นเกณฑ์การให้เงินอุดหนุนเช่น จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหรือจำนวนหน่วยกิตสะสม จากผลการศึกษา 6 ประเทศคือ ออสเตรเลีย เบลเยียม เยอรมนี นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร ใช้ปัจจัยนำเข้าในการจัดสรรเงินอุดหนุนของรัฐบาล ในมลรัฐเทนเนสซีปัจจัยนำเข้าเป็นเกณฑ์ที่สำคัญที่สุดมีเพียงร้อยละ 5.45 เท่านั้นที่ให้เกณฑ์ผลผลิต ส่วนเนเธอร์แลนด์ และสวีเดน ใช้เกณฑ์ผลผลิตให้กลไกให้เงินอุดหนุน ส่วนประเทศเดนมาร์ก เป็น

ประเทศเดียวที่ใช้เกณฑ์ผลผลิตอย่างเต็มรูปแบบ โดยใช้หน่วยกิตสะสมของนักศึกษาตั้งแผนภาพที่ 1 แสดงกลุ่มประเทศที่มีนโยบายในการให้เงินอุดหนุนต่างกัน

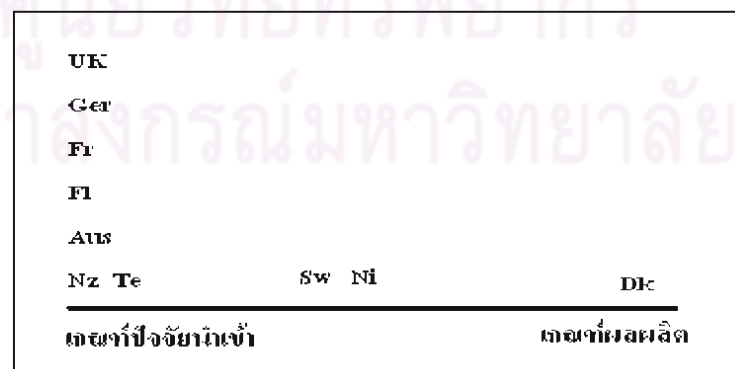
ตารางที่ 2 การให้เงินอุดหนุนเฉลี่ยรายปีต่อนักศึกษา ค่าธรรมเนียมการเรียนเฉลี่ย และขนาดของการให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์โดยผ่านการสนับสนุนนักศึกษาปี 1999-2001

หน่วย : ยูโร

ประเทศ	เงินอุดหนุน นักศึกษา	ค่าธรรมเนียม การเรียน	ขนาดของการให้เงินอุดหนุน ผ่านด้านอุปสงค์โดย ผ่านการสนับสนุนนักศึกษา
ออสเตรเลีย	650	1,850-3,250	ต่ำ
เดนมาร์ก	3,750	0	-
เบลเยียม	342	100-600	ต่ำ
ฝรั่งเศส	494	200-950	ต่ำ
เยอรมนี	374	0	-
เนเธอร์แลนด์	1,750	1,300	ค่อนข้างมาก
นิวซีแลนด์	725	1,200-2,600	ปานกลาง
สวีเดน	2,150	0	-
มลรัฐเทนเนสซี	1,100	1,600-3,800	ปานกลาง
สหราชอาณาจักร	700	1,700	ต่ำ

ที่มา: การคำนวณของ CHEPS ปี 2001 อ้างใน ซิรยา ครองแก้ว, หน้า 34.

แผนภาพที่ 1 ตำแหน่งของประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์การให้เงินอุดหนุน

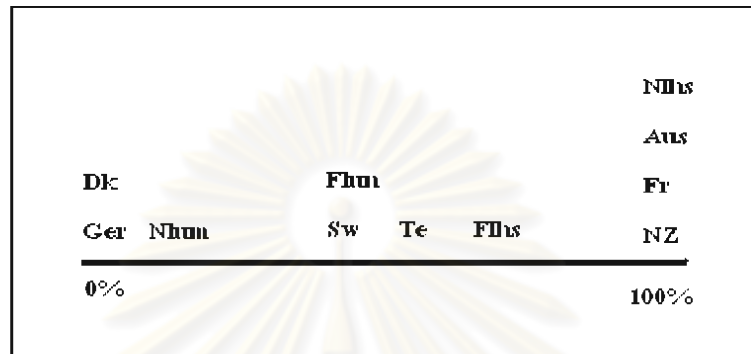

Aus : ออสเตรเลีย Dk : เดนมาร์ก Fl : เบลเยียม Fr : ฝรั่งเศส Ger : เยอรมนี

Ni : เนเธอร์แลนด์ Nz : นิวซีแลนด์ Sw : สวีเดน Uk : สหราชอาณาจักร Te : มลรัฐเทนเนสซี

นอกจากเกณฑ์การนำเข้าและผลผลิตการจัดสรรเงินอุดหนุนของรัฐยังได้พิจารณาจากปัจจัยกายภาพอื่น ๆ เช่น พื้นที่ตามแนวราบของตึก และทรัพย์สินถาวรรวมด้วย

แผนภาพที่ 2 ตำแหน่งของประเทศต่างๆ ตามขนาดของแรงผลักดันของการลงทะเบียนเรียนที่มีต่อการให้เงินอุดหนุน

Nlun: มหาวิทยาลัยในเนเธอร์แลนด์ Nlhs: วิทยาลัยวิชาชีพในเนเธอร์แลนด์

Flun : มหาวิทยาลัยในเบลเยียม FIhs : วิทยาลัยวิชาชีพในเบลเยียม

ตารางที่ 3 จำนวนของค่าถ่วงน้ำหนักที่ใช้ในการจัดสรรเงินอุดหนุนกิจกรรมการสอน (หลักสูตรแรก)

ประเทศ	จำนวนของค่าถ่วงน้ำหนัก
ออสเตรเลีย	5
เดนมาร์ก	12
เยอรมนี	ไม่มี
ฝรั่งเศส	31
เนเธอร์แลนด์	7
นิวซีแลนด์	12
มลรัฐเทนเนสซี	10
สหราชอาณาจักร	4
เบลเยียม	3
สวีเดน	12

ที่มา: การคำนวณของ CHEPS ปี 2001 อ้างใน ซึรยา ครองแก้ว, หน้า 29.

จากตารางที่ 3 พบว่าประเทศต่างๆ มีการให้ค่าถ่วงน้ำหนักในการให้เงินอุดหนุนการศึกษาแตกต่างกันชัดเจน โดยประเทศที่ใช้ค่าถ่วงน้ำหนักมากที่สุดคือฝรั่งเศส รองลงมาคือ เดนมาร์ก นิวซีแลนด์ และสวีเดน ซึ่งใช้ค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากัน ส่วนประเทศเบลเยียมใช้ค่าถ่วงน้ำหนักน้อยที่สุด สำหรับประเทศเยอรมนีไม่มีการใช้ค่าถ่วงน้ำหนักในการพิจารณาการเงินอุดหนุนด้านการศึกษา

2) การให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปทานโดยให้เกณฑ์จากการลงทะเบียนเทียบกับการให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์ (Enrolment-driven supply-side funding as demand side funding) จากแนวคิดการให้เงินโดยผ่านด้านอุปสงค์ดังกล่าวที่ว่า “จำนวนเงินตามจำนวนนักศึกษา” โดยนักศึกษามีโอกาสในการเลือกเรียนตามความสนใจของแต่ละบุคคลจากงานวิจัยของ CHEPS มีเพียง 4 ประเทศเท่านั้นที่มีการให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์อย่างสมบูรณ์ และมี 2 ประเทศที่มีปรากฏการให้เงินอุดหนุนในรูปแบบนี้ แต่การให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปทานโดยใช้เกณฑ์เดียวกับด้านอุปสงค์นี้ในประเทศต่างๆ ของงานวิจัยนี้ ยังไม่บรรลุเงื่อนไขในด้านความเป็นอิสระในการเข้าถึงตลาดของสถาบันอุดมศึกษาและนักศึกษา ความโปร่งใสของตลาด และกลไกราคาที่เป็นอยู่ ทำให้ไม่สามารถนำเกณฑ์เดียวกันมาพิจารณากับการให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปทานได้

-การให้เงินช่วยเหลือโดยหน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (Contributions by regional and local authorities) จากการสำรวจการในประเทศที่ศึกษาประเทศต่าง ๆ ได้รับเงินอุดหนุนโดยหน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นน้อยมาก หรือแทบไม่มีการให้เงินอุดหนุนเลย มีเพียงประเทศฝรั่งเศสเท่านั้นที่ได้รับเงินประมาณร้อยละ 5 ของรายได้รวมของสถาบัน ทั้งนี้มีสาเหตุจากประเทศต่างๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ใน 3 เป็นประเทศที่มีการปกครองแบบสหพันธรัฐ เช่นสหรัฐอเมริกา และเยอรมนี ซึ่งมีหน่วยงานระดับรัฐเป็นผู้ให้เงินอุดหนุนดังกล่าว ส่วนประเทศออสเตรเลีย นั้นเป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ ก็มีรัฐบาลกลางทำหน้าที่นี้เช่นกัน จึงทำให้การให้เงินช่วยเหลือโดยหน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นมีให้เห็นมากนักในประเทศกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา¹⁴

แม้ว่าจะมีเหตุผลน่าเชื่อว่าการศึกษามีส่วนช่วยเพิ่มทุนมนุษย์และช่วยให้คนหลุดพ้นจากความยากจนได้ แต่ลูกหลานคนจนอาจจบปริญญาตรีพร้อมกับการเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ขณะที่ลูกหลานคนรวยก็ตัวขึ้นไปเรียนปริญญาโทเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาอาจมีบทบาทเป็นเครื่องส่งสัญญาณเกี่ยวกับคุณภาพของคนให้กับตลาดแรงงาน ทำให้นายจ้างซึ่งมีข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์หันมา

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38.

ใช้ระดับการศึกษาเป็น เครื่องมือในการคัดกรองผู้สมัครงาน ซึ่งทำให้คนที่มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่าเสียเปรียบ ข้อมูลการกระจายตัวของคนจนตามระดับการศึกษาต่างๆ บ่งชี้ว่าสัดส่วนของคนจนที่มีการศึกษาสูงกว่า ป.4 และ ป.6 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในระหว่างปี 2529-2549 นั้น ซึ่งแสดงว่าการลงทุนทางการศึกษาในระดับหนึ่งไม่ได้ช่วยลดความยากจน โดยผู้วิจัยได้เสนอความเห็นในตอนท้ายว่า ถ้ารัฐหวังที่จะใช้การศึกษาเป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ก็ควรจะหันไปใช้นโยบายตั้งราคาที่แตกต่างกันสำหรับคนรวยและคนจน หรือ อีกนัยหนึ่งเป็นนโยบายที่ไม่ใช่พึ่งพาเงินกู้แต่เพียงอย่างเดียว หากต้องมีองค์ประกอบที่เป็นทุนการศึกษาหรือเงินให้เปล่ารวมอยู่ด้วย¹⁵

โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในแต่ละประเทศ

โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (Student Loans) ได้ดำเนินการในหลายประเทศ โดยมีเป้าหมายลักษณะเดียวกันคือ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและค่าใช้จ่ายด้านการดำรงชีพ โดยวัตถุประสงค์ให้สถาบันการศึกษาเก็บค่าเล่าเรียนที่ชดเชยต้นทุนการศึกษาที่แท้จริงได้ และเพื่อประโยชน์ทางสังคม (Social Objective) ในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ด้อยโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาและความเสมอภาคในการกระจายรายได้ในอนาคต

การชดเชยต้นทุน (Cost Recovery) เกิดจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ผ่านมารัฐได้ตอบสนองการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อเตรียมกำลังแรงงานที่มีทักษะให้สนองต่อระบบดังกล่าว ด้วยความจำกัดในงบประมาณในการดำเนินการ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องการงบประมาณจำนวนมากในการดำเนินการ จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มค่าบริการทางการศึกษา โดยเรียกเก็บจากผู้เรียนเพิ่มขึ้น จากการหาวิธีเพิ่มงบประมาณของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา มีผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจยากจน ซึ่งผู้เรียนกลุ่มดังกล่าวไม่สามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินเพื่อการศึกษาได้เนื่องจากนักศึกษากลุ่มดังกล่าวมีความเสี่ยงในการอนุมัติเงินกู้ รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดตั้งโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาขึ้น โดยเก็บดอกเบี้ยในอัตราเท่ากับอัตราในตลาด ซึ่งจะปล่อยกู้กับนักเรียนได้ทุกคนไม่เน้นเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจนเท่านั้น¹⁶

¹⁵ วิโรจน์ วรรณอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

¹⁶ จุฑาศรี มาตลิกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 34-35.

ส่วนการเพิ่มโอกาสเข้าถึงอุดมศึกษาเพื่อประโยชน์ทางสังคม (Social Objective) โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นโครงการเพื่อสังคมที่ต้องการการสนับสนุนด้วยงบประมาณการเงินเป็นจำนวนมากจากรัฐ การให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่เรียนดี เป็นการสร้างแรงจูงใจทางการเงินที่ชัดเจน และลดการต่อต้านจากผู้ปกครองเพื่อยอมให้ลูกศึกษาต่อเมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แต่การสนับสนุนให้นักเรียนศึกษาต่อด้วยทุนการศึกษาก็คือการเปลี่ยนแปลงงบประมาณรัฐจำนวนมาก จึงได้เปลี่ยนจากการให้เปล่าเป็นการให้ยืมแทน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนและรัฐก็สูญเสียงบประมาณน้อยลง โดยรัฐจะได้เงินมาหมุนเวียนจากการชำระหนี้คืน และการเก็บดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำก็เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครองว่าจะสามารถมีรายได้หลังจากที่สำเร็จการศึกษามาใช้คืนได้ด้วยความหวังว่าจะใช้หนี้ได้หมดโดยไม่เป็นหนี้สินล้นพ้นตัว

โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีรูปแบบที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลกมีการดำเนินการ ในการจัดสรรเงินให้กับนักเรียนนักศึกษา สถาบันบริหารการเงิน และวงเงินให้กู้ เกณฑ์ในการพิจารณา ของแต่ละประเทศดังนี้

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย

แผนการจัดสรรเงินอุดหนุนที่เรียกว่า แผนการจัดสรรเงินช่วยเหลือเพื่อการศึกษา (Higher Education Contribution Scheme : HECS) มี 3 โครงการคือ Youth allowance หรือเงินอุดหนุนสำหรับเยาวชน สำหรับนักศึกษาที่เรียนเต็มเวลา อายุระหว่าง 16- 24 ปี โครงการที่สองเกี่ยวข้องกับ Austudy Payment ให้นักศึกษาที่ศึกษาเต็มเวลา อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และโครงการที่เกี่ยวกับ ABSTUDY Payment ที่มีเป้าหมายช่วยเหลือไปที่กลุ่มชนพื้นเมือง เช่นชาวอะบอริจิน และชาวเกาะบริเวณช่องแคบทอเรส ทั้งศึกษาเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้ง 3 โครงการต้องมีการสำรวจสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ก่อนโครงการจะให้เงินช่วยเหลือ ซึ่งนักศึกษาในแต่ละโครงการสามารถกู้เงินเพิ่มเติมได้ และสามารถแลกเปลี่ยนเงินช่วยเหลือส่วนหนึ่งเพื่อขอรับเงินกู้เพิ่มเติมเป็นจำนวนทวีคูณได้ และ HECS จะไม่คิดดอกเบี้ยเงินกู้ แต่จะปรับหนี้สินให้สอดคล้องตามค่าครองชีพและดัชนีผู้บริโภคในแต่ละปี

การให้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางกับหลักสูตรที่มีการประสาทปริญญา เกียรติบัตร เกียรติบัตรที่เกี่ยวข้อง เกียรติบัตรบัณฑิต ประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรที่มีคุณวุฒิเทียบเท่าปริญญาโทหรือปริญญาเอก ร้อยละ 80 ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ยกเว้นเพียง

นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาวิชาเทคนิคและการศึกษาเพิ่มเติมและหลักสูตรที่ไม่มีวุฒิบัตร

การชำระเงินคืนมี 2 ทางให้เลือกคือ การชำระล่วงหน้า ก่อนเปิดภาคเรียน โดยจะได้รับส่วนลดร้อยละ 25 และการขอผ่อนผันโดยจะชำระเงินคืนเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยการชำระตามฐานรายได้ (income contingent basic) ซึ่งที่ผ่านมามีนักศึกษาชำระด้วยการชำระล่วงหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 29 ในปี 1997 ส่วนนักศึกษาส่วนใหญ่เลือกวิธีการชำระเมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งจะจ่ายผ่านระบบภาษี กล่าวคือแต่ละคนจะจ่ายคืนในอัตราที่แตกต่างกัน โดยบัณฑิตที่มีรายได้สูงจะสามารถชำระเงินคืนได้เร็วกว่าบัณฑิตที่มีรายได้ต่ำ โดยบัณฑิตต้องมีรายได้สูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดถึงจะชำระคืน เมื่อบัณฑิตมีรายได้มากขึ้นอัตราการชำระคืนก็จะสูงขึ้น ดังตารางที่ 4

อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี 1998 เป็นต้นมานักศึกษาสามารถเลือกยืดหยุ่นใช้ทั้งสองแบบได้ผลการดำเนินโครงการดังกล่าวของ HECS การศึกษาในระดับอุดมศึกษาขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยไม่ส่งผลเสียต่อการเข้าการศึกษาระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาในกลุ่มที่ด้อยโอกาสเมื่อพิจารณาสัดส่วนกลุ่มนักศึกษาที่มีฐานะทางการเงินและสังคมที่แตกต่างกันแทบไม่พบข้อแตกต่าง ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นไปตามสัดส่วนเดิมทีเดียว แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการช่วยให้นักศึกษาที่มีจากกลุ่มสังคมที่มีรายได้น้อยได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น กล่าวคือ การขยายตัวของการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับสังคมทุกชนชั้น

ตารางที่ 4 เกณฑ์รายได้และอัตราการชำระคืนระหว่างปี 1998-1999

รายได้ (เหรียญออสเตรเลีย)	อัตรา (ร้อยละ)
< 21,334	0.0
21,334 – 22,498	3.0
22,499 – 24,244	3.5
24,245 – 28,123	4.0
28,124 – 33,942	4.5
33,943 – 35,726	5.0
35,727 – 38,402	5.5
> 38,403	6.0

ที่มา : DETYA (1999) อ้างใน ซีรยา ครองแก้ว, หน้า78.

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศเดนมาร์ก

การสนับสนุนเงินอุดหนุนนักศึกษาของประเทศเดนมาร์กมีทั้งการเงินช่วยเหลือและการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ภายใต้โครงการสนับสนุนของรัฐบาลที่เรียกว่า Statens Uddannelsesstøtte¹⁷ โดยมีแนวคิดที่ว่านักศึกษามีความเป็นอิสระทางการเงินจากผู้ปกครอง ซึ่งนักเรียนจะได้รับทั้งเงินสนับสนุนถ้าหากพวกเขามีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่พิจารณา และสามารถขอกู้เงินได้ตามหากมีต้องการ มีเงื่อนไขว่านักศึกษาที่จะได้รับการสนับสนุนทางการเงินต้องเป็นผู้ที่มีเงินเดือนและต้องศึกษาเต็มเวลา ระยะเวลาเรียนแต่ละหลักสูตรต้องไม่น้อยกว่า 3 เดือน เป็นสัญชาติเดนมาร์ก อายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป

สำหรับเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นักศึกษาต้องชำระเงินคืนอย่างช้าๆหลังจากที่สำเร็จการศึกษาแล้ว 1 ปี โดยเริ่มคิดดอกเบี้ย หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว โดยอ้างอิงจากอัตรากู้ยืมเงินขั้นต่ำของธนาคารกลางแห่งเดนมาร์กบวกอีกร้อยละ 1 มีระยะเวลาในการผ่อนชำระคืนไม่เกิน 15 ปี

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศนิวซีแลนด์

มีโครงการเงินอุดหนุนและเงินกู้สำหรับนักศึกษา (Student allowances and Loan Schemes) โดย Work and Income New Zealand เป็นผู้รับผิดชอบและบริหารโครงการ เกณฑ์ในการพิจารณาผู้ที่สมควรได้รับเงินจากโครงการต้องเป็นผู้ที่ลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรอง ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครู วิทยาลัยโพลีเทคนิค มหาวิทยาลัย Wananga สถาบันการฝึกอบรมเอกชนที่ได้รับการอนุมัติจากทางการแล้ว และสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ สำหรับนักศึกษาที่จะเงินกู้ยืม ต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอาจจะศึกษาแบบเต็มเวลา หรือนักศึกษาไม่เต็มเวลาศึกษาเต็มปีก็ได้ โดยนักศึกษาที่เรียนเต็มเวลาจะได้รับเป็นค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าครองชีพ ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาไม่เต็มเวลาจะได้รับเฉพาะค่าธรรมเนียมการศึกษาเท่านั้น

ปริมาณนักศึกษาที่กู้ยืมเงิน แสดงในตารางที่ 5 ในแต่ละปีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจากปี 1992 มีจำนวนนักศึกษากู้เพียง 44,202 คน และเพิ่มเป็นจำนวน 115,142 คน ในปี 1999 ในส่วนของจำนวนเงินกู้เฉลี่ยมีค่าที่ใกล้เคียงกันในแต่ละปีเพิ่มในช่วงปี 1992 - 1998 และจำนวนเงินลดลงในปี 1999 โดยลดลงในปีก่อนหน้า ถึงแม้จำนวนนักศึกษาที่ขอกู้เงินมีจำนวนมากขึ้นแต่จำนวนเงินที่โครงการให้กู้เฉลี่ยไม่ได้ลดลง นักศึกษาที่ขอกู้รายใหม่ก็ยังได้เงินกู้เท่ากับจำนวนเงินที่เป็นค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันในแต่ละปี ดังตารางที่ 5

¹⁷ ทิรยา ครองแก้ว, การให้เงินอุดหนุนของรัฐเพื่อการอุดมศึกษา : การศึกษาเปรียบเทียบกับโครงการให้เงินอุดหนุนใน 10 ประเทศ, หน้า 93.

ตารางที่ 5 จำนวนนักศึกษาที่ใช้บริการเงินกู้เพื่อการศึกษาและจำนวนเงินกู้เฉลี่ย ปี 1992 – 1997

ปี	จำนวนนักศึกษา	จำนวนเงินกู้เฉลี่ย (NZD)
1992	44,202	3,628
1993	68,441	3,979
1994	79,338	4,309
1995	89,817	4,432
1996	95,441	4649
1997	105,038	5,494
1998	114,387	5,714
1999	115,142	4,945

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2000) อ้างใน ซีรยา ครองแก้ว, หน้า171.

เมื่อแบ่งช่วงของยอดเงินกู้ที่นักศึกษาได้รับจากโครงการตั้งแต่น้อยกว่า 6,000 ถึงมากกว่า 35,000 เหรียญนิวซีแลนด์ พบว่าตั้งแต่ปี 1995-1999 นักศึกษาที่ได้รับเงินน้อยกว่า 6,000 เหรียญนิวซีแลนด์ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้รับเงินอยู่ในช่วง 6,000 – 10,000 เหรียญนิวซีแลนด์ มีจำนวนนักศึกษาได้เงินกู้สูงสุดคือมากกว่า 35,000 เหรียญนิวซีแลนด์ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ร้อยละของยอดเงินกู้ของนักศึกษา (หน่วย: เหรียญนิวซีแลนด์)

ช่วงของยอดเงินกู้	1995	1997	1998	1999
< 6,000	54.0	47.5	43.0	38.4
6,000 – 10,000	25.5	22.0	20.5	19.5
10,000 – 15,000	10.9	12.4	14.3	15.7
15,000 – 20,000	6.5	8.7	9.2	9.2
20,000 – 25,000	2.5	4.1	5.0	6.3
25,000 – 30,000	0.5	2.9	3.7	4.0
30,000 – 35,000	0.1	1.2	1.8	2.8
> 35,000	0.0	1.2	2.5	4.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2000) อ้างใน ซีรยา ครองแก้ว, หน้า171.

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาประเทศสวีเดน

ระบบการศึกษาในประเทศสวีเดนยังไม่มี การเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา แต่รัฐบาลก็ยังมีโครงการให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าและเงินกู้ที่ต้องชำระคืน ร้อยละ 30 และร้อยละ 70 ตามลำดับข้อมูลเมื่อปี 2000 นักศึกษาสามารถได้รับเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าและเงินกู้ที่ต้องชำระคืน สูงสุดที่ 1,984 และ 5,153 โครนาสวีเดนต่อเดือน ตามลำดับ โดยจะจ่ายให้เป็นระยะเวลา 9 เดือนในแต่ละปีการศึกษา นักศึกษามีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือดังกล่าวไม่เกิน 12 ภาคการศึกษา หรือ 6 ปี ตราบใดที่สามารถสำเร็จการศึกษาส่วนการเรียนวิชา (Coursework)

การชำระคืนสำหรับเงินกู้ที่ต้องชำระคืนนั้น นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วต้องชำระคืนหลังจากที่ได้รับเงินกู้งวดสุดท้ายแล้ว 6 เดือน ซึ่งจำนวนเงินที่ผ่อนชำระคืนจะขึ้นกับฐานรายได้ โดยทั่วไปจะอยู่ที่ร้อยละ 4 ของรายได้ต่อปี ซึ่งทำให้ระยะเวลาในการผ่อนชำระเงินกู้ในประเทศสวีเดนอาจจะให้เวลายาวนานในการผ่อนชำระ ซึ่งก็เป็นเรื่องปกติที่ประชากรของสวีเดนที่อายุมากกว่า 50 ปี ยังคงผ่อนชำระเงินกู้เพื่อการศึกษาได้อยู่

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศเนเธอร์แลนด์

การให้เงินสนับสนุนแก่นักศึกษาของประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นการให้โดยผ่านพระราชบัญญัติการจัดสรรงบประมาณสำหรับนักศึกษา (Student Finance Act) ซึ่งให้นักศึกษาจะได้รับความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในหลักสูตร โดยการให้เงินอุดหนุนขั้นพื้นฐานนี้เรียกว่า "การสนับสนุนตามความสามารถ" ซึ่งเป็นในเบื้องต้นเป็นสนับสนุนโดยการให้กู้ยืม แต่การกู้ยืมจะถูกเปลี่ยนเป็นการให้เปล่า เมื่อผลการเรียนของนักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งจำนวนเงินที่รัฐจะอุดหนุนนั้น จะพิจารณาจากผลการเรียน รายได้ของนักศึกษา รายได้ของผู้ปกครอง ถ้านักศึกษามีรายได้เพิ่มขึ้น เงินอุดหนุนก็จะถูกลดลง โดยผู้ที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐบาลจะไม่ได้รับอนุญาตให้มีรายได้อื่นๆ เพิ่มอีก

นักศึกษาต้องชำระคืนหลังจากที่สำเร็จการศึกษาแล้ว 2 ปี โดยมีระยะเวลา 15 ปี สำหรับการผ่อนชำระ และต้องชำระขั้นต่ำ 100 กิลเดอร์เนเธอร์แลนด์ต่อเดือน แต่ถ้าไม่สามารถชำระหนี้ตามเกณฑ์ขั้นต่ำได้สามารถยื่นขอให้มีการทบทวนรายได้ต่อปี เพื่อลดจำนวนเงินที่ต้องชำระต่อเดือน หรืออาจจะไม่ต้องชำระเลยก็ได้ และถ้าหนี้ส่วนที่เหลือหลังจากชำระมาแล้ว 15 ปี จะถูกตัดออกไป

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา (United State)

การให้เงินช่วยเหลือในประเทศสหรัฐอเมริกามีทั้งเงินอุดหนุนการศึกษาและเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา สำหรับเงินกู้ยืมนั้นมี 2 ประเภท คือ โครงการเงินกู้ยืมที่ให้นักศึกษากู้ยืมโดยตรง (Ford Direct Student Loan Program) และโครงการเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของครอบครัว (Federal Family Education Program) ทั้ง 2 โครงการมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ เงินกู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ (Subsidized Stafford Loans) เงินกู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยปกติ (Not-Subsidized Stafford Loans) และ เงินกู้ยืมโดยผู้ปกครองเพื่อศึกษาระดับปริญญาตรี (Parent Loans for Undergraduate Student: PLUS) โดยเงินกู้ดังกล่าวมีแหล่งที่มาทั้งจากรัฐบาลและจากสถาบันการเงินเอกชนเป็นผู้จัดหาเงินอุดหนุนดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขว่า รัฐบาลจะเป็นผู้ค้ำประกันในการจ่ายเงินกู้ยืม โดยสถาบันการเงินที่ปล่อยเงินกู้จะได้รับชำระดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยในตลาด ซึ่งนักศึกษาที่กู้ยืมเงินจะจ่ายดอกเบี้ยไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

มลรัฐเทนเนสซี (Tennessee) มีองค์กรช่วยเหลือนักศึกษาแห่งเทนเนสซี (Tennessee Student Assistance Corporation: TSAC) เป็นหน่วยงานที่รัฐบาลแต่งตั้งให้ทำหน้าที่รับผิดชอบบริหารการให้เงินกู้ยืมในระดับอุดมศึกษา

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศสหราชอาณาจักร (United Kingdom)

ตั้งแต่ปี 1999 สหราชอาณาจักรได้ให้เงินช่วยเหลือนักศึกษาในรูปของเงินอุดหนุนและเงินให้กู้ยืม ซึ่งในระหว่างปี 1999 – 2000 นักศึกษาจะได้รับเงินช่วยเหลือเฉพาะที่เป็นเงินกู้ยืมเท่านั้น (ยกเว้นนักศึกษาที่เข้าเรียนก่อนวันที่ 1 กันยายน 1998) โดยพิจารณาจากสถานะของนักศึกษา และรายได้ของผู้ปกครอง การอนุมัติวงเงินให้กู้ยืมขึ้นอยู่กับรายได้ของผู้ปกครอง โดยเงินดังกล่าวมาจากองค์กรของรัฐที่เรียกว่า บริษัทเงินให้กู้ยืมนักศึกษา (Student Loan Company) ส่วนการชำระเงินคืนจะคำนวณจากรายได้ในอนาคตของนักศึกษาและถ้ามีรายได้สูงกว่าเกณฑ์ชำระหนี้ขั้นต่ำ จะต้องชำระภาษีเพิ่มอีกร้อยละ 9 โดยแต่ละปีจะมีการปรับจำนวนหนี้สินด้วยดัชนีราคาขายปลีก (retail price index) ที่กำหนด แต่เงินกู้ที่นักศึกษาได้รับก็ไม่ได้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา นักศึกษายังต้องทำงานพิเศษระหว่างเรียนเพื่อหารายได้¹⁸

¹⁸ ศิริยา ครอบแก้ว, การให้เงินอุดหนุนของรัฐเพื่อการอุดมศึกษา: การศึกษาเปรียบเทียบกับโลกการให้เงินอุดหนุนใน 10 ประเทศ (กรุงเทพมหานคร: สำนักส่วนจําคัดภาพพิมพ์, 2547). หน้า 51-233.

-โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย (Thailand)

สำหรับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทยเริ่มดำเนินการในปี 2539 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ แก่นักเรียน นักศึกษาที่ด้อยโอกาส ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ โดยให้กู้ยืมในส่วนที่เป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายในการครองชีพระหว่างศึกษา

ในระยะแรกที่โครงการได้ดำเนินการมีการกำหนดเกณฑ์สำหรับการกู้ยืมโดยต้องมีรายได้ครอบครัวไม่เกิน 120,000 บาทต่อปี และในปี 2540-2541 เปลี่ยนเป็น 300,000 บาทต่อปี ซึ่งการปรับเปลี่ยนเกณฑ์รายได้ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าเป็นรายได้ที่ถือว่าเป็นผู้ยากจนหรือไม่ ซึ่งในปัจจุบันได้กำหนดรายได้ต่อครอบครัวสำหรับนักเรียน นักศึกษาที่จะกู้ไว้ที่ 150,000 บาทต่อปี การใช้เกณฑ์รายได้เป็นตัวกำหนดการเข้าถึงนี้พบว่านักเรียน นักศึกษาที่มีครอบครัวยากจนจำนวนมากไม่ได้รับเงินกู้ยืม จึงทำให้ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อหรือต้องออกจากการเรียนเพราะขาดแคลนทุนทรัพย์ แต่นักเรียนบางกลุ่มกลับได้เงินและนำเงินไปใช้อย่างฟุ่มเฟือย

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทยมีข้อแตกต่างจากเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในต่างประเทศที่ ระดับการศึกษาที่ให้กู้ยืม จากการศึกษาการดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในต่างประเทศ จะให้เฉพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ซึ่งแตกต่างที่ในประเทศไทยเริ่มให้ตั้งแต่การศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี สำหรับระดับมัธยมจะเป็นทุนแบบให้เปล่า อีกทั้งการพิจารณาให้เงินกู้ของกยศ. นั้นยังเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาบางแห่ง ถ้าสถาบันการศึกษาใดให้เงินกู้กับนักเรียนได้จำนวนมาก โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นค่าเล่าเรียนจะกระจายให้กับให้ได้จำนวนนักศึกษามากที่สุด โดยลดส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ ก็จะมีจำนวนนักเรียนมาเรียนกับสถานศึกษานั้นมากด้วย โดยการพิจารณาว่านักเรียน นักศึกษาจะขาดแคลนหรือเป็นผู้ด้อยโอกาสจริงหรือไม่นั้น ไม่มีความจำเป็นต่อสถานศึกษา แต่ขอให้รายได้ของสถานศึกษามากขึ้นก็พอแล้ว ทำให้นักเรียนนักศึกษา ที่ขาดแคลนจริง ๆ ได้รับเงินเฉพาะค่าเล่าเรียน แต่ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ถูกลดไปเป็นค่าเล่าเรียนของนักศึกษาคนอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของสถาบันการศึกษา ทำให้ผู้กู้กลุ่มนี้ ไม่สามารถเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษานั้นได้¹⁹

¹⁹ สมชัย ฤชุพันธุ์ และ ชลธรา วิสุตวงศ์, แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2544), หน้า65.

ผลการศึกษาโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาของ UNESCO ในเรื่อง Education Management and Financial Study ได้ผลการวิจัยว่า กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของไทยยังคงมีปัญหาโดยเฉพาะการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ด้อยโอกาสที่ยากจนในสังคม และการคงอยู่ได้ของฐานะทางการเงินของกองทุน โดยมีปัญหาในการดำเนินงานที่เร่งรีบ ขาดการศึกษาอย่างรอบครอบก่อนจะเริ่มดำเนินงาน ไม่สนใจโครงสร้างการบริหารงาน ไม่มีการเสนอให้ตั้งองค์กรบริหารกองทุนโดยตรง ประเด็นเรื่องเงินกู้ถูกมองว่าเป็นเรื่องเล็กกว่าที่ควรจะเป็น และการจัดสรรงบประมาณเป็นแบบจากบนลงล่าง ทั้งยังขาดการวิเคราะห์และการพยากรณ์ทางการเงิน จึงทำให้การคาดการณ์ผลของโครงการที่จะเกิดขึ้นรวมทั้งภาวะงบประมาณในอนาคตเป็นไปได้ไปในทางดี โดยมีข้อสรุปจากงานวิจัยดังนี้

1.ด้านความครอบคลุมของโครงการ พบว่ากลุ่มที่กู้ยืมมากกว่าร้อยละ 60 ของงบประมาณคือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่สถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการกู้ยืมมากกว่าสถาบันการศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ถ้าพิจารณาเฉพาะสถาบันการศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐกึ่งน้อยที่สุด ส่วนสถาบันราชภัฏกู้มากที่สุด ซึ่งมีผู้กู้มากกว่า 1 ใน 3 ของผู้ลงทะเบียนทั้งหมด สัดส่วนนี้ใกล้เคียงกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเอกชน ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนกู้ประมาณร้อยละ 20 จากการดำเนินการที่ผ่านมา กยศ. ยังมีปัญหาการให้เงินกู้ที่ไม่ครอบคลุมผู้เรียนอย่างกว้างขวาง เพราะจำนวนผู้ที่ต้องการกู้ไม่ได้สัดส่วนกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

2.ด้านความเสมอภาค ได้ผลการวิจัยว่าการออกแบบการกระจายเงินทุนไม่เชื่อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่จะให้เข้าถึงกลุ่มนักเรียนที่ยากจน โดยเป็นการกระจายเงินกู้แบบบนลงล่างตามโครงสร้างระบบการศึกษา ทำให้มีการพิจารณาอนุมัติให้เงินกู้เป็นไปตามความพอใจมากกว่าการพิจารณาจากความจำเป็น และพบว่ากระทรวงศึกษาธิการจะเข้มงวดกฎเกณฑ์มากกว่าทบวงมหาวิทยาลัย เนื่องมาจากสถาบันได้รับอิสระในการแจกจ่ายงบประมาณเงินกู้ ทำให้นโยบายในการดำเนินการแตกต่างในแต่ละสถาบันการศึกษาทำให้ขาดความยุติธรรมระหว่างสถาบันการศึกษาที่ได้รับจัดสรร (horizontal equity) โครงการกยศ. ในประเทศไทยมีความไม่เป็นธรรมในเรื่องความไม่เป็นธรรมในการได้รับการดูแลระหว่างสถาบันเหมือนกันแต่ต่างสังกัด ความไม่เป็นธรรมของนักเรียนในสถาบันการศึกษาเดียวกัน แต่ไม่พบประเด็นความไม่เป็นธรรมในเรื่องเพศ เพราะปรากฏว่าผู้กู้เป็นนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย เช่นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษาหญิงกู้เพิ่มจากร้อยละ 59 ในปีการศึกษา 2539 เป็นร้อยละ 63 ในปี 2540 เป็นต้น

3. ด้านผลของเงินกู้ที่มีต่อการเข้าถึงการศึกษาและออกกลางคืน พบว่ากองทุนฯมีผลน้อยต่อการศึกษาต่อได้ เพราะว่าถึงแม้ไม่มีเงินกู้ยืมจากกองทุนฯ นักเรียนนักศึกษา ส่วนใหญ่ก็จะไม่ออกกลางคืน โดยอ้างว่าสามารถหางานทำได้ หรือด้วยการประหยัดและขอความช่วยเหลือจากครอบครัว

สภาพเศรษฐกิจวิกฤติทำให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีบทบาทในการป้องกันการออกกลางคืนของนักเรียนมัธยมศึกษามากกว่านักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และโดยเฉพาะมัธยมศึกษาสายสามัญ ผลการวิจัยตรงนี้ยืนยันได้ว่าควรเปลี่ยนเงินกู้เพื่อการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายแทนซึ่งจะป้องกันการออกกลางคืนได้มากกว่าการให้เงินกู้

4. ด้านความเป็นธรรม ในการให้เงินกู้เป็นสิ่งที่ยอมรับได้เพราะการศึกษาในแต่ละระดับใช้เงินไม่เท่ากันและค่าใช้จ่ายระหว่างศึกษาอาจไม่เท่ากันเนื่องจากระยะทางของที่พัก แต่โครงการเงินกู้ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างผู้รับที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและระดับความต้องการเหมือนกัน แต่ได้รับเงินกู้จำนวนไม่เท่ากัน ความไม่เป็นธรรมจาก 2 สาเหตุคือ เงื่อนไขการอนุมัติให้กู้ของแต่ละสถาบันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยต่างกัน ขาดการให้ข้อมูลเพียงพอ และขาดการประเมินผลย้อนกลับ

5. การเงินของกองทุน เป้าหมายและความคงอยู่ได้ทางการเงินของกองทุนยังเป็นปัญหา การวิเคราะห์และการพยากรณ์ทางการเงินยังทำแบบหลวม ๆ ทำให้เป็นปัญหาต่อภาระงบประมาณในอนาคต หนี้ส่วนที่ไม่ได้รับการชำระคืนเมื่อถึงกำหนดเวลาเป็นเหมือนการอุดหนุนแฝง (hidden grant) ของรัฐบาลที่มีต่อผู้กู้ ยังมีผู้ไม่จ่ายหนี้คืนมากเท่าใด รัฐก็ต้องอุดหนุนแฝงมากเท่านั้น นอกจากนี้อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมาก การจ่ายเงินคืนโดยไม่ใช้ค่าเงินที่แท้จริงที่หักอัตราเงินเฟ้อออกไปแล้ว (real rate) ระยะการชำระหนี้ที่ยาวนาน ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานและจำนวนหนี้ไม่ได้รับการชำระคืน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้รัฐต้องให้การสนับสนุนเงินเป็นจำนวนที่สูงมาก ละผู้วิจัยได้เสนอว่ารัฐควรเปลี่ยนการอุดหนุนจากแบบให้กู้เป็นทุนการศึกษาให้เปล่า คงการกู้ยืมไว้เฉพาะระดับอุดมศึกษา โดยที่ทุกสถาบันการศึกษาต้องมีเงื่อนไขในการอนุมัติเดียวกัน²⁰

²⁰ Adrian Ziderman, student loan in Thailand: Are they effective, equitable, sustainable?[ออนไลน์], 15 มีนาคม 2552. แหล่งที่มา <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001336/133624e.pdf>

รูปแบบการชำระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา

จากการศึกษาการดำเนินโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาของแต่ละประเทศ สามารถแบ่งรูปแบบการชำระหนี้เงินคืนของกองทุนฯ ในแต่ละประเทศมีด้วยกัน 2 รูปแบบดังนี้

1. แบบที่นักศึกษาต้องผ่อนชำระหนี้ต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นงวด (Mortgage Loan) หลังจากจบการศึกษาทันทีหรือมีช่วงปลอดดอกเบี้ย โดยคำนวณจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระด้วยระยะเวลาที่กำหนด อัตราการผ่อนชำระได้ถูกกำหนดไว้ ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีอัตราการผ่อนชำระแตกต่างกัน ขึ้นกับการคำนวณปัจจัยอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การคิดอัตราเงินเฟ้อ การคิดอัตราดอกเบี้ยเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยธนาคารขณะนั้น เป็นต้น

2. แบบที่นักศึกษาคืนเงินกู้แปรผันกับรายได้ (Income Contingent Loan) เป็นวิธีที่นำรายได้มาเป็นตัวกำหนดการจ่ายคืน หมายความว่า ผู้ที่ถ้ามีรายได้มากก็สามารถชำระหนี้คืนได้มาก มีโอกาสชำระหนี้ได้หมดเร็วกว่าคนที่มียาได้น้อยกว่า รูปแบบการผ่อนชำระแบบนี้เหมาะกับผู้มีรายได้ต่ำ และช่วยลดความเสี่ยงผู้ที่ไม่ชำระคืนและช่วยให้กองทุนมีเงินหมุนเวียนจากชำระหนี้มากขึ้น²¹

ส่วนระยะเวลาในการผ่อนชำระคืนเงินกู้มีตั้งแต่ระยะเวลา 5 ปี จนถึง 20 ปี จำนวนเงินที่ชำระก็แตกต่างกันไปตามมูลค่าหนี้ ซึ่งสามารถขอผ่อนผันได้หากมีความจำเป็น เช่น ตกงาน ตั้งครรภ์ เจ็บป่วย หรือผู้กู้ที่พิการในประเทศสวีเดนจะได้รับการยกเว้นหนี้ เป็นต้น²²

2.2.2 โอกาสทางการศึกษากับการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทของการศึกษาพบว่า ในระดับการศึกษาปฐมวัยยังไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการเข้ารับการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นประเภทผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ ยังขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาที่เหมาะสมและทั่วถึงด้วยเช่นกัน ในส่วนของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งเป็นความหวังในการขยายการศึกษาให้แก่คนไทยในช่วงวัยแรงงาน 15 – 59 ปี จำนวนประมาณ 40 ล้านคน แม้ว่า

²¹ จุฑษรี มาติสกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 42.

²² สมชัย ฤทธิพันธุ์ และ ชลธรา วิศรุตวงศ์, แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2544). หน้า 81.

จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่เห็นได้ว่าการขยายโอกาสทางการศึกษาไปยังคนกลุ่มนี้ยังดำเนินการได้ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร

“ผลการศึกษาวิจัยในหลายๆ กรณีได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการเรียนและการเข้าศึกษาที่แปรผันตามระดับรายได้ของผู้ปกครองและวัฒนธรรมของชุมชน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นได้ชัดมากขึ้นเมื่อรายได้ของผู้ปกครองต่ำและนักศึกษามาจากกลุ่มชนกลุ่มน้อยในสังคม”²³ ซึ่งผลของการศึกษาในมลรัฐเทนเนสซี ได้ผลการศึกษานักศึกษาที่ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือได้ลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษา แต่การที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนดังกล่าวทำให้นักศึกษาเลือกเรียนในสถาบันที่เก็บค่าธรรมเนียมไม่สูงนัก และเลือกเรียนในหลักสูตรที่มีระยะเวลาสั้นลง รวมทั้งต้องทำงานหารายได้ระหว่างเรียนด้วย

ในประเทศสหราชอาณาจักรก็มีผู้ที่คัดค้านว่าการขึ้นค่าธรรมเนียมการเรียนจะทำให้นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าเรียนได้ และมีความเป็นไปได้น้อยที่นักศึกษากลุ่มดังกล่าวจะสำเร็จการศึกษาจนได้รับปริญญาและได้งานทำที่มีรายได้อย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ซึ่งก็มีตัวอย่างให้เห็นว่าการขึ้นค่าธรรมเนียมการเรียนการศึกษาได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ว่าปริมาณนักศึกษาเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาลดลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าโอกาสทางการศึกษาของนักศึกษาจะลดลงหากสถาบันอุดมศึกษาเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนในระดับที่สูง²⁴

จากการศึกษาของสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และอารีญา มนัสบุญ เพิ่มพูน ในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่กู้เงินจากกองทุน เปรียบเทียบกับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้กู้ยืม ด้วยการแมทซิงโดยใช้คะแนนความโน้มเอียง (Propensity Score Matching หรือ PSM) ได้ผลการศึกษาว่าในภาพรวมการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่าง แต่เมื่อพิจารณากลุ่มย่อยโดยใช้เกณฑ์รายได้เป็นตัวจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท ต่อปี การได้เงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับการศึกษาดังกล่าว และยังได้เสนอแนะว่าการกำหนดเกณฑ์ผู้กู้ที่รายได้ขั้นต่ำของ

²³ ธีรยา ครอบแก้ว, การให้เงินอุดหนุนของรัฐเพื่อการอุดมศึกษา: การศึกษาเปรียบเทียบกลไกการให้เงินอุดหนุนใน 10 ประเทศ, หน้า 231.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 258.

ครอบครัวที่ 150,000 บาทต่อปี เป็นเกณฑ์ที่สูงเกินไป ไม่ได้เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างแท้จริง²⁵

สมชัย ฤกษ์พันธุ์ และ ชลธาร วิศรุตวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยแนวทางการจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้ผลการสรุปจากงานวิจัยว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อสังคมอย่างเดียว ต่างกับการดำเนินการของต่างประเทศที่เน้นทั้งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ ที่จะช่วยให้สถาบันการศึกษาสามารถจัดเก็บค่าบริการทางการศึกษาที่เป็นค่าเล่าเรียนได้ครอบคลุมต้นทุนที่แท้จริง (Cost Recovery) ตลอดจนการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาให้กับรัฐบาล ส่วนการดำเนินการในการกระจายเงินกู้ยังไม่สามารถยืนยันถึงความสำเร็จของโครงการว่าครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมายเพียงใด ถึงแม้ว่าจะได้ให้เงินกู้กับนักเรียนจำนวนมากก็ตาม การจัดสรรเงินกู้ยังมีปัญหาที่เน้นที่กระทรวงที่สังกัดของสถาบันศึกษามากกว่าการให้ความสำคัญที่ตัวนักเรียน นักศึกษา การเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ระยะเวลาปลอดหนี้ 2 ปี ระยะเวลาในการผ่อนชำระ 15 ปี เป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป ทำให้รายได้จากดอกเบี้ยไม่คุ้มต้นทุนกับค่าบริการจัดการ อีกทั้งไม่สามารถบังคับติดตามการชำระหนี้คืนอย่างมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งการดำเนินางกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของไทยคล้ายกับเป็นกองทุนเงินช่วยเหลือหรือเงินให้เปล่า ซึ่งรัฐก็จะต้องให้การสนับสนุนงบประมาณการศึกษาให้กับกองทุนต่อไปเรื่อย ๆ²⁶

นอกจากนั้นยังพบความบกพร่องกระบวนการคัดเลือกพิจารณาผู้มีความจำเป็นยังไม่เป็นสภาพจริงการกำหนดคุณสมบัติของนักเรียน นักศึกษา โดยใช้เกณฑ์รายได้ของครอบครัวเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ น้อยเกินไปจึงทำให้การดำเนินการของกองทุนไม่ได้เข้าไปกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ยากจนได้อย่างทั่วถึง โดยการวิจัยได้ให้เพิ่มขนาดของครัวเรือน จำนวนผู้สามารถหารายได้ของครัวเรือน จำนวนผู้อยู่ในวัยเรียนของครอบครัว ส่วนประกอบครอบครัว เช่น สถานภาพของบิดา มารดา ซึ่งจะทำให้การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ของกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสมีมากขึ้น

นอกจากนั้นการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ยืมยังพบปัญหา สถานศึกษาบางแห่งไม่มีการตรวจสอบข้อมูลให้ตรงกับสภาพที่ผู้ขอกู้แจ้ง โดยมีได้มีการลงพื้นที่จริง อาศัยเพียงการพิจารณาจากเอกสารหลักฐานที่ผู้กู้ยื่น ในขณะที่เดียวกันผู้ที่รับค่าของเงิน และตรวจสอบคุณสมบัติและ

²⁵ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และอารียา มนัสบุญเพิ่มพูน, การประเมินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของประชาชน[ออนไลน์], 5 มกราคม 2553. แหล่งที่มา http://www.tdri.or.th/reports/unpublished/nhf_2007/ed_loan.pdf

²⁶ สมชัย ฤกษ์พันธุ์ และ ชลธาร วิศรุตวงศ์, แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2544). หน้า ก.

หลักฐานการขอกู้ จัดทำสัญญาเงินกู้ เป็นบุคคล คนเดียวกันที่ทำทุกหน้าที่ตั้งแต่เริ่ม จนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการโดยขาดการเช็คสอบยืนยันความถูกต้องจากส่วนงานอื่นๆ

ปัญหาอีกอย่างที่พบคือ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้รับจัดสรรเงินทุนมากขึ้นทุกปี แต่อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินทุน ไม่สัมพันธ์กับจำนวนผู้กู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ขนาดของเงินกู้โดยเฉลี่ยต่อผู้กู้มีมูลค่าลดลง โดยผู้กู้รายใหม่จะได้เงินกู้มูลค่าโดยเฉลี่ยน้อยกว่าผู้กู้รายเก่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกิดความไม่เท่าเทียมกันในระหว่างผู้กู้แต่ละคนที่กู้ต่างวาระกัน ซึ่งก็ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาอีกด้วย

นอกจากนั้นขนาดของเงินที่ให้กู้ในแต่ละสถาบันการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับคณะและสาขาเดียวกัน ที่มีคุณสมบัติเหมือนกัน มีรายได้ต่ำพอๆ กัน ยังมีจำนวนเงินที่ไม่เท่ากัน ทั้งสถาบันการศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันการศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย หรือแม้แต่ผู้กู้ที่เรียนสถานศึกษาที่ใกล้เคียงกันแต่สถานศึกษาสังกัดกระทรวงต่างกันก็ได้รับเงินกู้ไม่เท่ากันด้วย จากการศึกษาของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียพบว่าสถาบันการศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยจะได้รับอนุมัติวงเงินสูงกว่าสถาบันที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งอาจจะมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาที่ต่างกันของนักเรียน นักศึกษา²⁷

2.2.3 โอกาสในการได้งานและการชำระหนี้ของบัณฑิต

การศึกษาพบว่าโอกาสในการได้งานของบัณฑิตจบใหม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ประเภทของสถานศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ระดับการศึกษา รวมทั้งปัจจัยด้านสถานภาพสมรส ภูมิลำเนา สถานภาพเศรษฐกิจของประเทศ โครงสร้างตลาดแรงงาน อาชีพบิดามารดา ผู้ปกครอง และทัศนคติต่อการทำงาน²⁸ กล่าวคือโอกาสในการได้งานนั้นยังขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยดังกล่าวข้างต้น การสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นเพียงปัจจัยประกอบตัวหนึ่งเท่านั้นที่ทำให้บัณฑิตได้งาน ดังนั้นความเข้าใจว่าการได้เรียนจนจบปริญญาตรี จะมีโอกาสในการได้งานทำมากขึ้น คงเป็นความเข้าใจที่ยังขาดการพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นๆ

โอกาสในการได้งานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงการชำระหนี้ของบัณฑิตเหล่านั้นด้วย จากงานของ อมรา ต้นประวัติ ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 111 คนโดยใช้แบบสอบถาม อาศัยการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบโลจิสติก (Logistic Regression) จากกลุ่มตัวอย่างนี้มีผู้ชำระเงินคืน

²⁷ สมชัย ฤทธิพันธุ์ และ ชลธาร วิศรุตวงศ์, แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, หน้า 101.

²⁸ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, รายงานประจำปี กยศ. 2549 (กรุงเทพมหานคร, 2550), หน้า 51.

89 ราย ซึ่งจบการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ ระหว่าง 4,700 – 10,000 ต่อเดือน สำหรับปัญหาในการขำหนี้คั้น คือขาดจิตสำนึก และปัญหาด้านรายได้ ขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการชำระหนี้คั้น²⁹

จากรายงานการวิจัยของ Forgey (1991) Joseph(1996) Marris (1984) และ Elliott (1996) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะ (characteristics) ของผู้กู้ยืมที่ไม่ชำระคั้น เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบาย ลดการสูญเงินจากโครงการดังกล่าว โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นบัณฑิตผู้ที่ไม่ชำระคั้น โดยใช้ Chi-Square, Contingency Coefficient, Logistic Regression Model, Stepwise Multiple Linear Regression และการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จากงานวิจัยทำให้ทราบปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการไม่ชำระหนี้คั้นในระยะเวลาที่กำหนดคือ เชื้อชาติ เพศ อายุ สถานภาพสมรส เกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนเงินที่เป็นหนี้รายได้เฉลี่ยครอบครัว จำนวนคนที่ต้องดูแล การไม่มีงานทำ ปัญหาเงินกู้ส่วนตัว การบริหารงานของกองทุน การทอดทิ้งผู้กู้ยืม³⁰

จากการศึกษาเรื่องอัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางการศึกษาในวิทยาลัยเอกชนของ ดนัย สถิตธนาวุฒิก เมื่อปี 2521 ศึกษาเฉพาะกรณีของวิทยาลัยการค้า กับนักศึกษาที่รับเข้าศึกษาในปีการศึกษา 2513 ได้ศึกษาถึง 3 ประเด็นคือ การศึกษาถึงผลตอบแทน (Benefits) การศึกษาถึงต้นทุน (Costs) และ การศึกษาเกี่ยวกับผลตอบแทน (Rate of return) ที่ได้รับจากการลงทุนด้านการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผลตอบแทนจากการศึกษาที่นักศึกษาได้รับคือ ส่วนต่างของรายได้ (Earning differential) ระหว่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา (จากวิทยาลัยการค้า) กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทำให้ผู้ศึกษาพบว่ารายได้นั้นไม่ได้มีผลมาจากระดับการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น ความสามารถตามธรรมชาติ ภูมิหลังของครอบครัว เป็นต้น เพื่อขจัดปัจจัยอื่นๆ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีถดถอย (Multiple regression technique) เพื่อจะให้รายได้มีผลมาจากการศึกษาเท่านั้น จากผลการวิเคราะห์พบว่าในสมการกะประมาณรายได้มีตัวแปร 7 ตัว ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ ชั่วโมงการทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน อาชีพบัณฑิต

²⁹ อมรา ตันประวัติ, "ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้คั้นเงินกู้โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษานิสิต นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544), หน้า 76.

³⁰ จุฑาศรี มาติสกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุขิปบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 63.

ที่เป็นนักบริหาร ปริญญาเกียรตินิยม อาชีพบัณฑิตที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจเอกชน ธุรกิจส่วนตัว และองค์กรขนาดใหญ่

ส่วนการศึกษาถึงต้นทุนของการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งต้นทุนของการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อม ผลการศึกษาพบว่าทุนทางตรงที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อเสื้อผ้า ค่าที่พัก และค่าอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น คิดเป็นเงินประมาณ 1,440.48 บาทต่อคนต่อปี และต้นทุนทางตรงที่ต้องจ่ายให้สถาบันการศึกษา เช่น ค่าบำรุงการศึกษา และค่าธรรมเนียมต่างๆ คิดเป็นเงินประมาณ 4,054.49 บาทต่อคนต่อปี ส่วนต้นทุนทางอ้อม ซึ่งเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาโดยไม่ได้ทำงาน ทำให้ต้องเสียรายได้ในช่วงเวลาที่กำลังศึกษาอยู่ ผลการศึกษาพบว่าต้นทุนทางอ้อม คิดเป็นเงินประมาณ 11,939.63 บาทต่อคนต่อปี

อัตราผลตอบแทนจากการศึกษาซึ่งให้สูตรอัตราผลตอบแทนภายใน

$$\sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} = 0$$

โดยที่ B_t = ผลตอบแทนในปีที่ t

C_t = ต้นทุนในปีที่ t

R = อัตราผลตอบแทน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างพบว่า อัตราผลตอบแทนที่นักศึกษาได้รับเท่ากับร้อยละ 22.76³¹

การศึกษาในปี 2549 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา พบว่าการคำนวณจากสูตรของ Yamanee' ด้วยการใช่วิธีสุ่มแบบสะดวก วิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัญหาการชำระคืนเงินกู้ของลูกหนี้ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา หรือเหตุผลที่ไม่ชำระคืนเงินกู้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ด้วยค่าสถิติไคสแควร์ (chi-square test) พบว่าปัญหาการชำระหนี้เพียงบางส่วนเกิดจากข้อจำกัด

³¹ ดนัย สถิตินานวุฒิ, "อัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางการศึกษาในวิทยาลัยเอกชน (ศึกษาเฉพาะกรณีของมหาวิทยาลัยการค้า)" (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า12.

ด้านรายได้ของผู้กู้ เนื่องจากตักงานหรือมีงานทำแต่รายได้น้อย และมีภาระในการดูแลครอบครัว เนื่องจากครอบครัวมีรายได้ต่ำ เนื่องจากยังมีผู้กู้บางส่วนไม่ทราบเงื่อนไขการชำระเงินกู้³²

ศูนย์วิทยพัชการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³² เกลินี คงสมโอษฐ์, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่ชำระคืนเงินกู้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา วาสุกกรี," ปริญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549), หน้า78-81.

บทที่ 3

การดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ผลจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ได้ทำให้ประชากรของภาคเกษตรกรรมในชนบทละทิ้งถิ่นฐานและที่ดินทำกิน อพยพเข้ามาเป็นแรงงานไร้ฝีมือในโรงงานที่ตั้งอยู่ในหัวเมืองใหญ่และเขตเมืองหลวงของภาคอุตสาหกรรม ให้นายทุนขูดรีด (Exploitation) ด้วยการกดค่าแรงให้ต่ำและเพิ่มชั่วโมงการทำงานให้มากขึ้น เพื่อแลกค่าแรงกับเงินแค่พอยังชีพให้มีชีวิตรอดถึงวันรุ่งขึ้น สำหรับใช้พลังแรงงานสร้างมูลค่าส่วนเกิน (Surplus) ให้นายทุนนำไปลงทุนซ้ำ (Reproduction) เพื่อสร้างมูลค่าส่วนเกินให้มากกว่าเดิมเช่นนี้เรื่อยไป ซึ่งตราบไต่ที่แรงงานเหล่านี้ยังเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ ต้องการเพียงขายพลังแรงงานเพื่อแลกเงินแค่พอประทังชีวิตเท่านั้น โดยไม่คิดถึงการพัฒนาตนเองด้วยการเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาไปเป็นแรงงานที่มีทักษะ (Skill) และเรียนรู้ที่เรียกร้องเพื่อสร้างข้อต่อรองกับนายทุนแล้ว กระบวนการขูดรีด (Exploitation) การสะสมมูลค่าส่วนเกิน (Surplus) และการผลิตซ้ำ (Reproduction) ที่นายทุนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินต่อไปอย่างไม่สิ้นสุดพร้อมกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

ถึงแม้ว่าแรงงานจะสามารถสร้างมูลค่าส่วนเกินให้กับภาคอุตสาหกรรม เพื่อการขยายตัวของระบบทุนนิยมในหลายศตวรรษที่ผ่านมาได้อย่างมหาดศาล แต่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยแรงงานราคาถูกไร้ฝีมืออาจจะไม่ใช่แนวทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและมั่นคง สำหรับการแก้ไขรากเหง้าของปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในการก้าวไปสู่การแข่งขันกับประเทศอื่นๆ บนเวทีโลกได้อีกต่อไป ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงได้หันมาให้ความสนใจในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ ด้วยการให้การศึกษารัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการลงทุน จัดการ และควบคุมคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพประชากรให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ (Skill) ซึ่งจะเป็นการสร้างทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่จะยังประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมโดยรวม¹ ได้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน ที่แต่ละประเทศได้ยกระดับการแข่งขันด้วยพลังความรู้และทักษะเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งเพียงแรงงานไร้ฝีมือค่าแรงถูกคงไม่สามารถเพียงพอที่จะทำให้ประเทศอยู่รอดได้อย่างมั่นคงและภาคภูมิใจได้ในยุคปัจจุบัน

¹เพชรสุดา อารามเสวีวงศ์, "การวิเคราะห์ปัญหาการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 1.

บทบาทของรัฐในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยการให้เงินอุดหนุนไปยังสถานศึกษาหรือการให้เงินอุดหนุนไปยังตัวผู้เรียน ได้รับการกล่าวถึงบ่อยครั้งในการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะการอุดหนุนเพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษากับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม เป็นประเด็นที่ผู้นำของนานาอารยประเทศได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายเพื่อการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียม ด้วยตระหนักว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องให้การศึกษอย่างทั่วถึงกับพลเมืองของประเทศ เพื่อให้พลเมืองเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ โดยเชื่อว่าด้วยคุณภาพของคนนั้นสามารถสร้างได้ด้วยการศึกษา เช่นเดียวกับประเทศไทยที่รัฐได้เข้ามามีบทบาทต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ความไม่ต่อเนื่องของการจัดการศึกษาและความไม่เท่าเทียมกันของการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่ยังคงเป็นปัญหามายาวนาน²ที่รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายแก้ไขมาโดยตลอด

บทบาทของรัฐในด้านการศึกษาด้านนี้ชัดเจนขึ้นเมื่อการศึกษาถูกมองว่าเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง ที่ผู้มีกำลังซื้อเท่านั้นถึงจะมีโอกาสได้เข้าถึงบริการทางการศึกษา การเข้ามามีบทบาทในการสร้างความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาของรัฐด้วยการให้เงินอุดหนุนไปยังตัวผู้เรียนเพื่อเพิ่มอำนาจซื้อ อาจจะเป็นการเข้ามาแทรกแซงกลไกตลาดที่จะทำให้ราคาและความต้องการของผู้บริโภคไม่เป็นที่ไปตามระบบตลาด แต่ถึงอย่างไรประโยชน์เห็นได้ชัดเจนว่าตกอยู่กับผู้เรียน ขณะเดียวกันรัฐก็เป็นผู้ได้ประโยชน์ทางอ้อม การจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพื่อให้เงินกับนักเรียนนักศึกษาจึงได้รับการความเห็นชอบจากรัฐของแต่ละประเทศในการสร้างความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรของประเทศ เพื่อให้เป็นสังคมอุดมปัญญา³ที่จะทำให้การสื่อสารเป็นไปตามแนวทางที่รัฐต้องการ และเกิดการพัฒนาประเทศในภาพรวม

การศึกษาเป็นการลงทุนรูปแบบหนึ่งที่ทำให้คนมีคุณภาพมากขึ้น นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเองแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วย การได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายจึงเกิดคำถามว่าใครควรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นตั้งแต่ระดับอุดมศึกษา ประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกกับ

² สมหมาย จันทรเรือง, พัฒนาการการศึกษาไทย: อดีต ปัจจุบัน และในสหัสวรรษใหม่(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า160-162.

³ วิโรจน์ ณ ระนอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

ตัวผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนควรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง แต่สำหรับผู้ที่ยากจนแคลนรัฐก็ควรสนับสนุนด้วยการให้เงินกู้ยืมแล้วให้ชำระคืนเมื่อมีรายได้หลังจากสำเร็จการศึกษา เพื่อนำเงินที่ได้จากการชำระหนี้มาหมุนเวียนเป็นเงินให้กู้ยืมแก่นักเรียน นักศึกษาที่ยากจนรุ่นต่อไป เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้กับนักเรียน นักศึกษาที่ต้องการเรียนได้จำนวนมากกว่าการให้เปล่า⁴ ที่ผู้เรียนต้องมีส่วนตระหนักต่อการจัดสรรทรัพยากรของสังคมที่มีอยู่อย่างจำกัด และลดการอุดหนุนจากรัฐลงได้ในอนาคต

เนื้อหาในบทนี้จะนำเสนอ แนวคิดและความเป็นมา การดำเนินการ ปัญหาในการดำเนินงานของโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

3.1 ความเป็นมาของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ในปี 1950 รัฐบาลของประเทศโคลัมเบียได้ให้เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายแก่นักศึกษาที่จะไปศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก และได้ให้เงินช่วยเหลือในลักษณะเดียวกันนี้อีกใน 1968 กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศ ซึ่งในขณะเดียวกันนั้น (ในช่วงศตวรรษที่ 1960 – 1970) โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศต่างๆ แถบภูมิภาคละตินอเมริกาได้เกิดขึ้น โดยได้ให้ชื่อโครงการว่า educational credit เป็นเงินที่ให้กู้เพื่อการศึกษาและการช่วยเหลือในด้านอื่นๆ โดยโครงการดังกล่าวจะใช้เกณฑ์รายได้เฉลี่ยของครอบครัวเป็นเกณฑ์เพื่อพิจารณาการอนุมัติเงินกู้ยืม ด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำ ที่ต้องชำระคืนภายในภายในระยะเวลา 10–20 ปี กำหนดระยะเวลาและจำนวนเงินที่ต้องชำระแน่นอน แต่อาจจะมีการผ่อนผันในบางกรณี เช่น เมื่อผู้กู้ยืมมีปัญหาสุขภาพ และการว่างงาน เป็นต้น⁵

โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเริ่มแพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ กว่า 50 ประเทศทั่วโลก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 มีจำนวนโครงการในประเทศแถบละติน อเมริกาและแถบทะเลแคริบเบียน กว่า 20 โครงการ ในแถบเอเชียมี 8 โครงการ ในแถบตะวันออกกลางและอเมริกาเหนือมี 4 โครงการ ในประเทศแอฟริกา มี 7 โครงการ และประเทศอุตสาหกรรมมี 14 โครงการ ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ (Federated Countries) ภายในประเทศเดียวกันนี้อาจจะมีโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามากกว่า 1 โครงการ ซึ่งเป็นโครงการในระดับท้องถิ่น และ

⁴เพชรสุดา อารามเสรีวงศ์, "การวิเคราะห์ปัญหาการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต," หน้า 123.

⁵จรรยาพร มาดิลกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 48-49.

โครงการระดับประเทศช่วยประสานงานร่วมกัน เช่นประเทศแคนาดา มีทั้งโครงการระดับชาติ และระดับจังหวัด ประเทศอเมริกามีผู้ร่วมทำโครงการ 3 ระดับคือ โครงการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อ การศึกษาระดับชาติ ระดับรัฐ และระดับสถาบันการศึกษาของแต่ละแห่งแต่ละรัฐ ส่วนในบาง ประเทศแถบละตินอเมริกา มีหลายโครงการที่สนับสนุนโดยกลุ่มเอกชนที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์ กระทบ และบริษัทขนาดใหญ่เป็นต้น

การดำเนินงานของกองทุนเงินกู้เพื่อการศึกษานอกจากรัฐในฐานะผู้มีอำนาจในการ ครอบครองทรัพยากร และการวางนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศจะใช้ การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้ว รัฐได้เปิดให้องค์กรเอกชนก็ได้เข้ามา มี บทบาทต่อการสนับสนุนด้วยเช่นกัน ไม่ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ จะมีวัตถุประสงค์ ที่ชัดเจนมากกว่าการสนับสนุนของรัฐที่เน้นภาพรวม แต่ประโยชน์ที่เกิดจากการให้การสนับสนุน นอกจากจะเป็นไปตามที่องค์กรต้องการแล้ว ในภาพใหญ่ที่องค์กรเป็นส่วนประกอบหนึ่งของรัฐ ผลประโยชน์จึงส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วย เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และมีความเสี่ยงจากการไม่ชำระหนี้คืนเมื่อครบกำหนดจากการ ปลดปล่อยโดยไม่มีหลักประกัน ระยะเวลาของจุดคุ้มทุนนานเกินไป เป็นการลงทุนกับผู้ด้อยโอกาสที่ มองว่ามีระดับความสามารถในการหารายได้เพื่อนำมาผ่อนชำระหนี้ต่ำ และเนื่องจากเป็นการ ปลดปล่อยให้นักเรียน นักศึกษาเพื่อการศึกษา ไม่ใช่ปล่อยกู้เพื่อธุรกิจ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายกับ ผู้ที่ค้างชำระหนี้ อาจจะถูกมองว่าเกินกว่าเหตุในฐานะที่รัฐก็เป็นผู้ได้ประโยชน์ อีกทั้งการ ดำเนินการด้วยกฎหมายจะทำให้รัฐบาลเสียคะแนนนิยมจากกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่เป็นคนส่วนมาก ในสังคมที่เป็นฐานเสียงลงได้ ดังนั้นการดำเนินโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะต้องอยู่ ภายใต้การดูแลของรัฐต่อไป

การนำโครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามาเริ่มดำเนินการเพื่อสร้างความเสมอภาคของ โอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน นักศึกษาของแต่ละประเทศนั้น ก็มีทั้งผู้ที่สนับสนุนและผู้ ที่ต่อต้านโครงการดังกล่าว⁶ แต่อย่างไรก็ตามการเป็นผู้บุกเบิกดำเนินการของโครงการกองทุนเงินกู้ เพื่อการศึกษา ถือเป็นประวัติศาสตร์ของการสร้างความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา ให้กับคนทุกชนชั้นในสังคม ถือเป็นบทเรียนที่มีค่ากับประเทศอื่นๆ ในการศึกษาถึงผลดีและผลเสีย ในแง่มุมต่างๆ ก่อนจะดำเนินโครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศตน จากประสบการณ์ของ ประเทศที่ประสบผลสำเร็จจากการดำเนินงาน เพื่อขจัดปัญหาความไม่เท่าเทียมของโอกาสทาง

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า38-41.

การศึกษาของกลุ่ม บุคคลต่างๆ ในสังคมด้วยการให้ทุกคนที่มีภูมิหลังติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดที่มีผลต่อโอกาสทางการศึกษาจากการมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ได้รับความเท่าเทียมของการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา เพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเลื่อนชั้นทางสังคม การเรียนรู้จากโครงการเงินกู้ของประเทศอื่น ที่ได้ดำเนินงานมาก่อน จะเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น และทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ได้

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทยได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2538 ตามมติคณะรัฐมนตรี ในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน ตามนัยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2539 โดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณประจำปีให้กับกระทรวงการคลังเป็นผู้ดำเนินการในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน ก่อนการจัดตั้งโครงการดังกล่าวได้มีการศึกษาวิจัยตั้งแต่คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบโดยหลักการที่จะให้มีการจัดตั้งโครงการ แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี พ.ศ. 2540 ทำให้โครงการไม่ได้รับการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในรัฐบาลนี้ โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้รับการสานต่อโดยรัฐบาลสมัยรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา โดยได้ผลักดันนโยบายอย่างเร่งด่วนและได้มีการออกพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 และรัฐสภาได้อนุมัติร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2542 โดยได้นำร่างพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าฯ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2541 เป็นผลให้พระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้ โดยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง⁷ เป็นต้นมา

ความจำเป็นเร่งด่วนของการออกพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2542 ถูกระบุไว้ในหมายเหตุของพระราชบัญญัตินี้ว่า "เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อสนองตอบความจำเป็นดังกล่าว จึงสมควรเร่งรัดพัฒนาทางการศึกษา โดยการหาทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาในสังคมด้วยการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย อันจะมีส่วนสำคัญในการช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และด้วยการสนับสนุนการพัฒนาระบบการศึกษาทางด้านอุปสงค์

⁷ วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา[ออนไลน์], 20 มีนาคม 2553. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา>

โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของประชาชน เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำเป็นต้องจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ⁸

จากหมายเหตุที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา⁹ ทำให้เห็นว่าประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ที่รัฐบาลต้องดำเนินงานโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาด้วยเหตุผล 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลังในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาที่รากเหง้าอย่างแท้จริง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการให้การศึกษาจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ประเทศชาติก้าวต่อไปอย่างมีทิศทางจากประโยชน์ที่เกิดตัวผู้เรียนเองและต่อประเทศชาติโดยรวมเพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

ประการที่สอง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษาของประชากร ที่โอกาสทางการศึกษายังตกอยู่กับเฉพาะคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่า ซึ่งเป้าหมายหลักของการดำเนินการก็เพื่อจะให้คนทุกกลุ่มในสังคมได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยการให้เงินอุดหนุนแบบกู้ยืมกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เพื่อขจัดความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา

นโยบายการศึกษาของรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการเมือง จะกล่าวถึง 2 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาคือ บทบาทของรัฐในการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ และการหาผลประโยชน์ทางการเมืองจากนโยบายการศึกษาของรัฐบาล

การกำหนดนโยบายบริหารประเทศและการกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐบาล มักจะมีความสอดคล้องกัน ในเชิงที่รัฐบาลจะใช้นโยบายการศึกษาเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือนโยบายการศึกษาจะถูกกำหนดด้วยพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล แล้วผลักดันให้ออกเป็นพระราชบัญญัติต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นต้น ในระยะสั้นรัฐบาลจะแก้ไขปัญหาด้วยมาตรการต่างๆ ส่วนในระยะยาวรัฐบาลจะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการ

⁸ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์], 24 มีนาคม 2551.

แก้ไขปัญหาคือต้องใช้ระยะเวลาานาน เช่นปัญหาความยากจน ปัญหาการกระจายรายได้ และปัญหาความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น นโยบายการศึกษาของรัฐบาลแต่ละยุคสมัย มีแนวนโยบายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในการเรียกคะแนนนิยมจากประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการเสนอโอกาสการเรียนฟรีทุกระดับ⁹ การสนับสนุนงบประมาณโครงการกองทุนเงินให้กู้เพื่อการศึกษา หรือการกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่กลุ่มประชากรระดับรากหญ้า เป็นต้น

การใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาระยะยาวของรัฐบาลนั้น พอจะแยกให้เห็นเป้าหมาย 2 ประการด้วยกันคือ

1) การใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการกระจายโอกาสทางการศึกษา จากการขาดโอกาสทางการศึกษาของคนจนหรือชนชั้นล่าง ทำให้ไม่มีความเท่าเทียม (unequal opportunity) ในการเลื่อนชั้นมาเป็นผู้มีฐานะสูงเหมือนกลุ่มคนรวยหรือกลุ่มชนชั้นสูง (elite) ที่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องรักษาความแตกต่างทางชนชั้น (intergenerational class preservation) ในสังคมที่ผูกติดรายได้และการเลื่อนชั้นทางสังคมด้วยการศึกษา รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายการศึกษา เพื่อให้คนจนมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับชนชั้นอื่นๆ ในสังคม เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเลื่อนชั้นทางสังคมและเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น และจะเป็นการเพิ่มการกระจายรายได้และการลดปัญหาความยากจนของประเทศในระยะยาวได้

2) การใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคม (socialization) เพื่อถ่ายทอดค่านิยม และอุดมการณ์ทางสังคม¹⁰ เป็นสิ่งที่มาจากคนรุ่นก่อน สังคมและถ่ายทอดมาสู่คนรุ่นต่อไป ในวิธีการที่เห็นว่่นำมาซึ่งความมั่นคงแห่งชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้อัตลักษณ์ของสังคมยังฝังรากลึกเพื่อรับแรงต้านจากปัจจัยภายนอกเพื่อการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของสังคมสืบไป ซึ่งสถานศึกษาจะมีอิทธิพลมากต่อกระบวนการดังกล่าว ทำให้ประเทศเกิดความมั่นคงในการปกครอง และประหยัดงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาด้านอื่นๆ

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการศึกษาและการเมืองมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก แต่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทั้งสองเป็นไปในลักษณะการเมืองเป็นผู้กำหนด ส่วนการศึกษา

⁹มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทยนโยบายแก้ความยากจน, ความจริงที่ความฝันยังเข้าไม่ถึง[ออนไลน์], 10 มีนาคม 2553. แหล่งที่มา http://politic.isranews.org/index.php?option=com_content&task=view&id=586&Itemid=27

¹⁰วิโรจน์ วรรณอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหทัยหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

เป็นผู้ถูกกำหนดชะตากรรมให้เดินตามทางที่รัฐบาลต้องการ กล่าวคือการศึกษาจะอิงกับการเมือง โดยไม่สามารถก้าวเดินต่อไปตามลำพังได้ ทุกๆ อย่างก้าวจะต้องมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การดำเนินโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่เปิดดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2539 แต่ มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี พ.ศ. 2540 ทำให้โครงการไม่ได้รับการสานต่อในการออกพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งต้องรอให้รัฐบาลชุดใหม่เข้ามาดำเนินการต่อไปปี พ.ศ. 2541 ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการสร้างความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาที่ประเมินค่าไม่ได้ ด้วยเหตุนี้วาระการศึกษาจึงถูกโค่นล้มไปพร้อมกับวาระทางการเมือง นโยบายการศึกษาจึงไม่เสถียรตามวาระการคงอยู่ของรัฐบาล

ถึงแม้ว่าการผลักดันนโยบายการศึกษาของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ที่มีแนวคิดการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เข้าถึงบริการทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการสร้างอาชีพและเป็นพลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศชาติในอนาคต แต่แนวทางของนโยบายกลับถูกมองว่าเป็นการสร้างผลงานให้ประจักษ์ต่อสายตาประชาชน เพื่อหาเสียงจากกลุ่มรากหญ้าซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศแบบประชานิยม (populism) ที่หวังผลจากการให้เงินอุดหนุนเพื่อสร้างภาพให้กับตนเองโดยไม่บอกความจริงทั้งหมดกับประชาชน ไม่เหมือนกับการให้แบบเปิดเผยแบบรัฐสวัสดิการ (welfare state) ซึ่งไม่ว่าจะเป็น "ประชานิยม" หรือ "รัฐสวัสดิการ" ก็ล้วนแต่เป็นการใช้เงินภาษีของประเทศมาบริหารเพื่อให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีทั้งสิ้น¹¹ ต่างกันที่การให้แบบประชานิยมมีผลประโยชน์ทางการเมืองแอบแฝง ที่รัฐบาลใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความชอบธรรมของอำนาจในการครอบครองและจัดสรรผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับพวกพ้องของตนเอง

ความแตกต่างระหว่างนโยบายการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกกว่า 50 ประเทศ กับประเทศไทยคือ โครงการในต่างประเทศจะให้กู้เฉพาะผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเท่านั้น¹² แต่การสนับสนุนของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศไทย ได้ให้การสนับสนุนผู้เรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี

¹¹ กรุงเทพธุรกิจ, ประชาธิปไตย VS รัฐสวัสดิการ...ต่างกันที่ระดับความคอแผลของนักการเมือง[ออนไลน์], 2550. แหล่งที่มา <http://www.nutthnet.com/forum/topic.php?id=412>

¹² เกษร ชินเมธีพิทักษ์และคณะ, ความต้องการกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา:กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร.[ออนไลน์], พฤศจิกายน 2545. แหล่งที่มา <http://www.dpu.ac.th/aiic/page.php?id=6213>

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นขณะได้ศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา และยังเป็นที่ยกเถียงกันว่าใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว กล่าวคือการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาก่อนการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น มีความสำคัญมากในการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ซึ่งจะเป็นการให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีพของประชากร อีกทั้งยังช่วยลดความเป็นภาระให้กับรัฐอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นรัฐน่าจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว ส่วนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเองนั้น กล่าวคือประโยชน์จากการศึกษาในระดับนี้จะเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคงให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษานี้ ซึ่งจะมีโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีฝีมือ โดยจะได้ค่าจ้างสูงขึ้นกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ และยังมีโอกาสในการเลื่อนขั้นและตำแหน่งต่าง ๆ ในสังคมนั้น ดังนั้นผู้เรียนควรจะเป็นผู้รับผิดชอบกับค่าใช้จ่ายนี้ด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ผู้เรียนเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง

3.1.1 แนวคิดในการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

จากจุดเริ่มต้นของแนวคิดการให้เงินกู้ยืมสำหรับนักศึกษาที่เดินทางไปศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่างประเทศของรัฐบาลประเทศโคลัมเบีย ด้วยการให้เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและค่าใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพระหว่างที่กำลังศึกษา ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในของการศึกษาว่ายังมีความเป็นบริการสาธารณะหรือไม่ และความกังวลจากการปล่อยกู้โดยไม่มีหลักประกัน ในการดำเนินโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตามแนวคิดการให้เงินช่วยเหลือด้วยการให้กู้ดังกล่าว ซึ่งจะต้องศึกษารายละเอียดทั้ง 2 ประเด็น ก่อนตัดสินใจดำเนินการ เพื่อให้ถูกต้องตามจุดประสงค์ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

1. บริการทางการศึกษา "สินค้าสาธารณะหรือสินค้าเอกชน" ถึงแม้ว่าการเข้าสู่บริการทางการศึกษาจะเป็นการแข่งขันด้วยการสอบเข้าสถานศึกษาที่รับจำกัดจำนวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง ที่มีจำนวนผู้เข้าสอบมากกว่าจำนวนที่จะรับเข้าศึกษาได้ จึงทำให้นักเศรษฐศาสตร์มองว่าการศึกษาไม่เป็นสินค้าสาธารณะ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังไม่สามารถบอกไม่ได้เช่นกันว่า ถ้ามองการศึกษาเป็นสินค้าเอกชน (private goods) แล้วกลไกตลาดจะสามารถทำงานได้ดีกับการศึกษาเช่นเดียวกับสินค้าเอกชนอื่นๆ หรือไม่¹³ แต่ถึงอย่างไรทุกคนในสังคมควรจะได้รับโอกาส

¹³ วิโรจน์ วรรณอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

ทางการศึกษาด้วยความเท่าเทียมกันเมื่อการศึกษาได้แสดงคุณสมบัติเป็นสินค้าสาธารณะ โดยทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงได้ เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นปัญญาชน และเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม โดยไม่ได้ขัดขวางหรือกีดกันการเข้ามาใช้ประโยชน์ของบุคคลอื่น แต่เท่าที่ผ่านมาโอกาสทางการศึกษาไม่ได้เท่าเทียมกันอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งที่เราได้ปล่อยให้ให้กลไกตลาดทำงานโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐหรือปัจจัยอื่น หรืออาจจะเป็นเพราะว่าการศึกษาไม่ได้เป็นสินค้าสาธารณะแล้วก็ได้ ในขณะที่การได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นของบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม จะทำให้บุคคลอีกกลุ่มในสังคมถูกกีดกันออกไปด้วยระบบการรับจำกัดจำนวนของสถาบันการศึกษาโดยปริยายเสมอ

การศึกษาที่เคยถูกมองว่าเป็นสินค้าสาธารณะที่ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงได้โดยไม่มี การกีดกันระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมที่ต้องการเข้าสู่บริการทางการศึกษาเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพในอนาคต เพื่อสร้างฐานะความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวให้ดีขึ้น คงเป็นคำกล่าวที่ไม่เป็นจริงเสียทั้งหมด เพราะว่าการเข้าถึงบริการทางการศึกษาในปัจจุบันนั้นมีความไม่เท่าเทียมกัน ที่มีปัจจัยจากความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละคนเป็นตัวกำหนดให้ จุดเริ่มต้นของแต่ละคนแตกต่างกัน ซึ่งขณะเดียวกันการศึกษาไม่ได้แสดงคุณสมบัติเป็นสินค้าสาธารณะขณะที่ผู้คนกลุ่มต่างๆ ในสังคมกำลังสอบแข่งขันอย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่รับจำกัดจำนวน ซึ่งได้ทำให้ความเป็นสินค้าสาธารณะของการศึกษาดูไม่ชัดเจนจากเหตุผลที่ผู้คนต้องแย่งชิงในการเข้ารับบริการ

2. ความเสี่ยงในการปล่อยเงินกู้เพื่อการศึกษา โดยปกติการให้เงินกู้แก่บุคคลหรือนิติบุคคลนั้น ผู้กู้ต้องนำหลักทรัพย์ที่มีมูลค่ามากกว่าหรือเท่ากับมูลค่าเงินกู้ แสดงเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ กรณีไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้มีสิทธิยึดหลักทรัพย์นั้นเพื่อขายชำระหนี้ได้ เช่นการให้เงินกู้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันการเงิน ผู้กู้จะส่งหาหลักทรัพย์ที่ซื้อจดจำนองเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ก่อนจะปล่อยเงินกู้เมื่อหมดภาระหนี้ แต่การปล่อยเงินกู้ของกองทุนเงินกู้เพื่อศึกษานั้นเป็นการอนุมัติกู้โดยนักเรียน นักศึกษาที่ขอู้ไม่ต้องนำหลักทรัพย์มาค้ำประกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความเสี่ยงในความไม่แน่นอนของผู้เรียนจะเรียนไปได้ถึงระดับใด และความไม่แน่นอนของผลตอบแทนการลงทุนเมื่อเรียนไปถึงระดับที่กำหนดเอาไว้ และความเสี่ยงที่ผู้กู้จะบิดพลิ้วสัญญาในอนาคต ที่สัญญาการให้เงินกู้เพื่อการศึกษาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่าสัญญาสินเชื่ออื่นๆ

ดังนั้นจึงทำให้ความสนใจในตลาดสินเชื่อเพื่อการศึกษาต่อการประกอบธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงิน ไม่ได้ได้รับความสนใจมากนัก ถึงแม้ว่าจะมีรายงานการวิจัยว่าการลงทุนด้านการศึกษากลับมาเป็นการลงทุนที่ได้รับผลตอบแทนค่อนข้างสูงก็ตาม ดังนั้นสินเชื่อเพื่อการศึกษาจึงน่าได้รับการดำเนินการจากรัฐบาลมากกว่าเอกชน ในฐานะที่เป็นผู้ที่สามารถจะออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับผู้กู้เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากกว่าการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ¹⁴ และคงเป็นเหตุผลที่เพียงพอที่ทำให้รัฐเข้ามาแทรกแซงตลาดสินเชื่อเพื่อการศึกษา โดยรัฐน่าจะเป็นผู้ที่สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์ได้มากกว่าเอกชน แต่ยังมีธนาคาร เช่น ประเทศโมร็อกโก ที่ปล่อยกู้กับสถาบันเอกชน ที่เปิดสอนในสาขาที่สำเร็จการศึกษาแล้วให้ผลตอบแทนสูง หรือในประเทศอินโดนีเซียที่ปล่อยให้ผู้ศึกษาในสาขาธุรกิจ ซึ่งมั่นใจได้ว่าผู้กู้จะสามารถชำระหนี้คืนได้แน่นอน¹⁵

จากความไม่แน่นอนในหลายปัจจัยเสี่ยงที่อาจจะมีผลต่อการชำระหนี้ของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินกู้เพื่อการศึกษาในอนาคต ที่เอกชนได้สังเกตเห็นแล้วว่าการประกอบธุรกิจเงินกู้เพื่อการศึกษาเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงที่ผู้กู้จะไม่ชำระหนี้คืนสูง จึงไม่สนใจลงทุนในด้านนี้ ดังนั้นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าวควรเป็นผู้ลงทุน ซึ่งรัฐบาลควรเป็นผู้ดำเนินการ

ดังนั้นโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาถูกมองว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อประโยชน์ทางสังคม (Social Objective) เพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์อื่นเช่น เพื่อช่วยลดงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล หรือเพื่อให้โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาสามารถเก็บค่าเล่าเรียนได้ครอบคลุมต้นทุนการศึกษาที่แท้จริง (Cost Recovery) ได้¹⁶ แต่เป็นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ (Human Capital) ให้กับสังคม โดยไม่ได้คาดหวังถึงผลกำไร จุดคุ้มทุน หรือความเสี่ยงจากไม่ชำระหนี้ ของนักเรียน นักศึกษา หรือความเสี่ยงอื่นๆ ที่รัฐบาลได้ศึกษาจากการดำเนินโครงการของประเทศต่างๆ ที่พบว่ารัฐบาลไม่สามารถลดการอุดหนุนงบประมาณให้กับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาลงได้ ไม่ว่าจะดำเนินโครงการมายาวนานเท่าไรก็ตาม ซึ่งรัฐบาลจะต้อง

¹⁴ วิโรจน์ ธรรมธง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

¹⁵ จุฑามาศ มาติลลโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 43.

¹⁶ ลมชัย ฤกษ์พันธุ์ และ ชลธรา วิศรุตวงศ์, แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2544). หน้า 9-19.

สามารถรับความเสี่ยงได้เสมอ ถึงจะมีบางประเทศที่โครงการเงินกู้ได้ล้มเลิกไป เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศปากีสถาน ประเทศอิสราเอล ประเทศบูร์นดิ แทนซาเนีย เป็นต้น แต่เพื่อวัตถุประสงค์หลักของโครงการดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลต้องกลับไปคิดทบทวนการดำเนินโครงการใหม่อีกครั้ง อย่างเช่นประเทศอินโดนีเซียที่กำลังจะดำเนินโครงการดังกล่าวในอีกไม่นาน

3.1.2 งบประมาณในการดำเนินการ

ในแต่ละปีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะได้รับงบประมาณจากรัฐบาล แล้วจัดสรรให้กับสถานศึกษาตามสังกัดต่างๆ เพื่อให้สถานศึกษาพิจารณาการจัดสรรเงินกู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมโดยมีรายละเอียดดังนี้ โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศต่างๆ เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น หรือองค์กรเอกชนจากต่างๆ ที่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นผู้ให้เงินตั้งแต่ละระดับเริ่มต้นไปจนกว่าจะสามารถนำเงินจากการชำระหนี้ มาหมุนเวียนปล่อยกู้ให้กับนักเรียน นักศึกษารายใหม่ได้ หรือจนกว่าฐานะการเงินของโครงการจะมั่นคง รัฐบาลหรือองค์กรจึงจะหยุดการให้เงินสนับสนุน เช่นเดียวกับโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เมื่อเริ่มโครงการได้รับอนุมัติจัดสรรงบประมาณปี 2539 จำนวน 3,000 ล้านบาทและให้ผูกพันกับรายจ่ายในอนาคต เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนสามารถดำรงอยู่ได้ต้องรักษาจำนวนนักเรียน นักศึกษาไว้ไม่ต่ำกว่า 300,000 คน และเมื่อโครงการดำเนินไปจนถึงปีการศึกษาปีที่ 4 งบประมาณของโครงการจะอยู่ที่ 17,000 ล้านบาท¹⁷ ในระยะยาวคาดว่ากองทุนจะมีเงินหมุนเวียนจากการชำระหนี้ของนักศึกษาแต่ละรุ่นที่ครบกำหนดชำระหนี้ในแต่ละปี ซึ่งจะทำให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ลดการพึ่งพาเงินทุนจากงบประมาณแผ่นดินลงได้¹⁸

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล โดยการขอผ่านสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงการคลัง จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 13 ปี ได้จัดสรรเงินกู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศไปแล้วทั้งสิ้น 185,162.90 ล้านบาท โดยในปีงบประมาณ 2551 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กับกองทุนจำนวน 31,323,787,000 บาท เพิ่มจากปีงบประมาณ 2550 ที่ได้รับ

¹⁷ วรณี เบญจวัฒน์นามล, "การวิเคราะห์การนำนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไปปฏิบัติ," (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 5.

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541 [ออนไลน์], 2551. แหล่งที่มา: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2541/A/015/16.PDF>

31,400 ล้านบาท¹⁹ มีจำนวนผู้ยืมเงินจากกองทุนทั่วประเทศแล้วทั้งสิ้น 2,181,116 ราย นอกเหนือจากงบประมาณที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะได้รับการอุดหนุนจากรัฐหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการดำเนินการของกองทุน ผู้บริจาคหรือมอบให้แก่กองทุน ดอกผล หรือเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดนอกจากที่กล่าวมาที่กองทุนได้รับไม่ว่าในกรณีใดให้ถือว่าเป็นเงินของโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาด้วย²⁰

ตารางที่ 7 งบประมาณที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้รับระหว่างปี 2539 – 2552 (หน่วย: พันล้านบาท)

ปี	งบประมาณ
2539	3,000
2540	8,450
2541	18,300
2542	20,000
2543	25,600
2544	28,000
2545	28,000
2546	27,000
2547	27,160
2548	27,383
2549	25,180
2550	36,000
2551	40,000
2552	36,000

ที่มา : กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

การจัดสรรเงินงบประมาณให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าจากการประมาณการณจากจำนวนนักเรียน นักศึกษา ที่จะเข้าศึกษาต่อในแต่ละระดับที่ต้องกู้ยืมในแต่ละปี จากการศึกษานักเรียน นักศึกษาที่เพิ่มขึ้นแล้วต้องการกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะมีมากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยตั้งแต่นั้นเป็นต้นไปกำหนดวงเงินไว้ปีละ 30,000

¹⁹ ข่าวสด, ชาติาเผยงบประมาณกยศ.51รวม4หมื่นล้าน หย่อนระเบียบกู้ยืมเชื้อเด็ก-จัดสถานศึกษารองรับ [ออนไลน์], 10 กันยายน พ.ศ. 2550. แหล่งที่มา http://news.sanook.com/education/education_180286.php

²⁰ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา2541

ล้านบาท จนถึงปี พ.ศ. 2575 จำนวนเงินที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีส่วนหนึ่งสำหรับจัดสรรให้ผู้กู้รายใหม่ และอีกส่วนหนึ่งสำหรับจัดสรรให้ผู้กู้รายเก่าที่กู้ต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จการศึกษาหรือจนกว่าไม่ต้องการกู้เงินจากกองทุนแล้ว โดยทุกคนในระดับชั้นเดียวกันจะได้รับส่วนแบ่งที่เท่ากัน²¹ ซึ่งการประมาณที่ได้รับอนุมัติอาจจะมากหรือน้อยกว่าที่ได้กำหนดไว้ ขึ้นอยู่กับความต้องการเงินกู้ของนักเรียน นักศึกษาในแต่ละปี เช่นปี 2548 ได้รับอนุมัติงบประมาณ 27,000 ล้านบาท ซึ่งน้อยกว่าที่คาดการณ์ ปี 2550 2551 2552 เป็นปีที่ได้รับอนุมัติเงินงบประมาณสูงกว่าที่ตั้งไว้ เป็นต้น

จากการศึกษาการให้เงินอุดหนุนโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่าในแต่ละปีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาหรือโครงการเงินกู้อื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์ให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาจะต้องรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์กรเอกชนต่างๆ เป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี เพราะหากกองทุนลักษณะดังกล่าวไม่มีเงินเพียงพอที่จะสามารถนำกลับมาหมุนเวียนได้ กล่าวคือการเงินของกองทุนขาดสภาพคล่องจนไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง จากปัญหาการไม่ชำระหนี้ของผู้ที่ครบกำหนด ปัญหาค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะค่าดำเนินการกับผู้ค้างชำระหนี้ การอุดหนุนเงินงบประมาณจึงต้องดำเนินต่อไป การอุดหนุนดังกล่าวถูกมองว่าเป็นการให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า ซึ่งเท่ากับการโอนภาษีจากคนรวยไปช่วยคนจน²²

1) อัตราการฟื้นของกองทุน (loan recovery ratio) โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เริ่มต้นการดำเนินการด้วยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลแผ่นดินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐเป็นหลัก ซึ่งรัฐต้องให้การอุดหนุนจนกว่าฐานะทางการเงินของกองทุนจะมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ ในช่วงแรกจะต้องให้เงินอุดหนุน และจำนวนเงินที่อุดหนุนจะมากขึ้นทุกปี เพราะจำนวนนักเรียน นักศึกษา ที่ต้องการกู้เพิ่มขึ้น และคาดว่าจะการอุดหนุนจากรัฐจะลดลงเมื่อผู้กู้รุ่นแรกสำเร็จการศึกษาและครบกำหนดชำระหนี้ ซึ่งจะทำให้กองทุนได้รับเงินกลับเข้ามาเป็นเงินทุนหมุนเวียน และสามารถมีอัตราฟื้นได้เร็วขึ้น โดยปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นตัวของกองทุนมีด้วยกัน 3 ประการคือการอุดหนุนแฝง หนี้สูญจากการไม่ชำระเงินกู้คืน และ ค่าใช้จ่ายในการบริหาร

-การอุดหนุนแฝง ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อรัฐให้เงินกู้ด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าดอกเบี้ยในตลาด ซึ่งรัฐต้องให้การอุดหนุนแฝงจากส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยตลาด แต่จากการศึกษาพบว่า

²¹ วิจิต หล่อจิวรชุนท์กุลและคณะ, โครงการการศึกษาระบบงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร, 2547), หน้า 129.

²² จุฑามาศ มาติลลโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 52.

ถึงแม้ว่ารัฐจะให้เงินกู้ด้วยอัตราดอกเบี้ยเท่ากับตลาดเงินกู้ รัฐยังคงต้องให้การอุดหนุนแฝงอยู่ดี ตัวอย่าง โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาในประเทศบาร์บาโดส มีการอุดหนุนร้อยละ 13 และมีการอุดหนุนสูงถึงร้อยละ 93 ในประเทศเวเนซุเอลา จากการศึกษาของ Albrecht และ Ziderman ยังพบว่ากลุ่มประเทศตัวอย่างที่ศึกษามากกว่าครึ่ง มีการอุดหนุนมากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าเงินกู้ที่แท้จริงจะได้รับการฟื้นฟู ถ้าผู้กู้ทุกคนชำระเงินคืนตรงเวลา ถึงแม้จะใช้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงก็ตาม ทั้งนี้เกิดจากการดำเนินการของโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่มีดอกเบี้ยเงินกู้ในช่วงระยะเวลาขณะที่นักเรียน นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ ซึ่งไม่ว่าโครงการดังกล่าวจะให้เอกชนหรือรัฐดำเนินการโครงการ จะมีลักษณะร่วมกันคือ มีรัฐบาลให้การอุดหนุนและรับประกัน และรัฐต้องรับประกันดอกเบี้ย จนกว่าผู้กู้จะสำเร็จการศึกษาและมีขีดความสามารถในการผ่อนชำระเงินกู้คืน²³

-ความสูญเสียจากการไม่ชำระคืน เนื่องจากการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นการปล่อยกู้โดยไม่มีหลักประกัน โอกาสที่จะเกิดหนี้สูญมีมาก ทำให้กองทุนมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อติดตามหนี้สูง อีกทั้งยังมีความเสี่ยงจากระยะเวลาผ่อนชำระยาวนาน ทำให้กองทุนต้องรับการอุดหนุนด้านงบประมาณจากรัฐมากขึ้นทุกๆ ปี จนทำให้ในบางประเทศมีการคาดโทษว่าการไม่ชำระหนี้คืนเหมือนกับเลี้ยงไม่จ่ายภาษี

-ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ที่เกิดจากการดำเนินงานของกองทุนในการบริหารและการติดตามหนี้ ซึ่งพบว่าในประเทศกำลังพัฒนาจะมีค่าในการติดตามหนี้สูง เนื่องจากมีผู้ไม่ชำระหนี้จำนวนมาก ตัวอย่างในประเทศ สวีเดน ฮังการี และแคนาดา มีค่าใช้จ่ายในการบริหารอยู่ที่ร้อยละ 0.5-1.0 ของหนี้คงเหลือแต่ละปี ส่วนในละตินอเมริกา มีค่าบริหารอยู่ที่ร้อยละ 12-23 ของมูลค่าเงินกู้ และพบค่าใช้จ่ายสูงถึงร้อยละ 30 ในประเทศฮอนดูรัส²⁴

จากปัจจัย 3 ประการที่ส่งผลต่ออัตราการฟื้นฟูของกองทุนเงินกู้เพื่อการศึกษา พบว่ากองทุนมีความเสี่ยงสูงในหลายด้านที่จะทำให้ความมั่นคงของฐานะทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ โดยถ้ารัฐไม่อุดหนุนงบประมาณต่อเนื่อง อาจจะต้องล้มเลิกโครงการในที่สุด เพราะไม่สามารถนำเงินที่ปล่อยกู้กลับมาหมุนเวียนได้พอเพียงกับความต้องการของผู้กู้ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น และทำให้

²³ Ziderman Adrian, student loan in Thailand: Are they effective, equitable, sustainable?[ออนไลน์], 15 มีนาคม 2552. แหล่งที่มา: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001336/133624e.pdf>

²⁴ จุฑามาศ มาติลโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 53-57.

ขาดเงินในการปล่อยกู้ในที่สุด จากการศึกษาอัตราการฟื้นฟูของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ในประเทศไทย ที่กำหนดระยะเวลาชำระหนี้ 15 ปี ด้วยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 พบว่าในช่วง 5 ปีแรกที่ดำเนินโครงการมีสัดส่วนการชำระคืนเงินต้นเพียงร้อยละ 1.5-4.0 ในช่วง 5 ปีถัดไปเป็นร้อยละ 4.5-8.0 และ 9.0-13.0 ช่วง 5 ปีสุดท้าย ซึ่งเป็นการชำระคืนเงินต้นในระดับมาก ซึ่งทำให้โครงการมีเงินต้นคงค้างกว่า 410,000 ล้านบาท กองทุนจะสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองเฉพาะรายจ่ายที่เป็นเงินให้นักเรียน นักศึกษากู้ยืมเท่านั้น (ไม่รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน) กระแสเงินสดจะยังติดลบจนถึงปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จะต้องได้รับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาล ภาระการอุดหนุนจากรัฐบาลจะลดลงในปี พ.ศ. 2560 ที่กระแสเงินสดเริ่มเป็นบวกพอที่จะสามารถนำเงินดังกล่าวมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้กู้ยืมและการติดตามหนี้ได้²⁵

ดังนั้นนอกจากภาระดอกเบี้ยที่ต้องแบกรับภาระแล้ว ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการฟื้นฟูกองทุนที่สามารถคาดการณ์ได้ลำบาก อย่างเช่นความสูญเสียจากการไม่ชำระหนี้คืน ที่ปัจจุบันมีผู้ค้างชำระหนี้ทั่วประเทศที่ค้างชำระเงินตั้งแต่ 5 งวดขึ้นไปมีจำนวน 161,739 คน คิดเป็นเงิน 15,824 ล้านบาท²⁶ และมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นในปีต่อๆ ไป ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้กองทุนมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกับหนี้เสียเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้กองทุนมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ที่จะขยายระยะเวลาการอุดหนุนจากรัฐออกไปเป็นระยะเวลายาวกว่าที่คาดการณ์ไว้ที่ 21 ปี อย่างแน่นอน

2) การจัดสรรงบประมาณให้สถาบันการศึกษา เนื่องจากงบประมาณที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับจัดสรรจากงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลในแต่ละปีมีจำนวนเงินจำกัดและคาดการณ์ว่าการอุดหนุนจะลดลงเมื่อกองทุนสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนอย่างพอเพียงต่อการดำเนินการได้ด้วยตนเอง การจัดสรรเงินทุนของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะต้องเป็นไปอย่างระมัดระวังและให้ทั่วถึงยังกลุ่มเป้าหมายด้วยความเท่าเทียมกัน ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีการจัดสรรเงินโดยคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาทำหน้าที่จัดสรรเงินงบประมาณให้คณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่หนึ่ง และคณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่สอง ซึ่งมีอำนาจจัดสรรเงินให้กู้ยืมแก่สถานศึกษาแต่ละแห่ง สถานศึกษามีอำนาจกำหนดวงเงินให้กู้ยืมและอนุมัติการให้กู้ยืม การจัดสรรเงินจะพิจารณาจากปัจจัย 1) จำนวน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย 2) สัดส่วนผู้กู้ยืมรายใหม่ในปีที่

²⁵ วิจิต หล่อจิรชุนห์กุลและคณะ, โครงการการศึกษาระบบงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, หน้า139- 140.

²⁶ เนชั่น, กยศ.จัดไกล่เกลี่ยรอบ5พบนต.หนี้ค้างจำนวนมาก[ออนไลน์], 11 ธันวาคม 2552. แหล่งที่มา

ผ่านมา 3)วงเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยต่อคนต่อปี ของแต่ละระดับการศึกษาและแต่ละสาขาวิชา²⁷ โดยมีแนวทางดังนี้

-แนวทาง การจัดสรรงบประมาณ_ คณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่หนึ่ง ได้แบ่งอำนาจการบริหารลดหนี้ลงมาจากระดับกระทรวง กรม จังหวัด สู่ระดับสถานศึกษา คือหลังจาก คณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่หนึ่งได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณจากคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแล้ว จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากลับนกรองการจัดสรรเงินสำหรับผู้กู้รายใหม่ให้กับกรม (กระทรวงศึกษาธิการ) จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) และสถานศึกษาออกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ(ในกรุงเทพมหานคร) โดยจะพิจารณาจากจำนวนนักเรียน นักศึกษา (พิจารณาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับปริญญาตรี) ของแต่ละจังหวัด ซึ่งจะให้น้ำหนักร้อยละ 60-80 รองลงมาคือฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัด พิจารณาจากรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวนครัวเรือนยากจน ให้น้ำหนักในช่วงร้อยละ 15-30 และนโยบายพิเศษ เช่น นักเรียนทุนเสมอภาคชีวิตและคนพิการ นักเรียนระดับ ปวช./ปวท./ปวส./อนุปริญญา/ปริญญาตรี/ปทส. ให้น้ำหนักร้อยละ 15-20 หลังจากกร จังหวัด และสถานศึกษาออกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร รับทราบวงเงินแล้ว กรมจะจัดสรรให้สถานศึกษาโดยคณะกรรมการพิจารณาจัดสรรกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาประจำสถานศึกษา ส่วนจังหวัดจัดสรรให้สถานศึกษาโดยคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศศว.จ.)

คณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่สองจะพิจารณาการจัดสรรเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสำหรับผู้กู้รายใหม่ให้กับสถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยโดยตรง ในการจัดสรรจะจ่ายให้สถานศึกษาทั้งหมด โดยไม่สำรองไว้ที่ส่วนกลาง สำหรับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จัดสรรแบบกำหนดวงเงินคือ 100,000 บาทต่อปี และมหาวิทยาลัยรามคำแหง จะจัดสรรให้ผู้กู้รายใหม่ไม่เกินร้อยละ 10 ของนักศึกษาใหม่ มีเกณฑ์การพิจารณาจัดสรรเงินโดยการแบ่งวงเงินที่ได้รับออกเป็น 2 ส่วนเท่าๆ กัน นำวงเงินส่วนแรกมาคำนวณตามสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่รับใหม่ในปี การศึกษานั้น ของแต่ละสถาบัน โดยเทียบจากจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าใหม่ของทุกสถาบันทั่วประเทศ (เฉพาะที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) แล้วนำวงเงินส่วนที่ 2 มาคำนวณเฉลี่ย ตามจำนวนผู้กู้รายใหม่ของปีการศึกษาที่ผ่านมาของแต่ละสถาบัน โดยเทียบจากจำนวนนักศึกษาที่เป็นผู้กู้รายใหม่ของทุกสถาบัน นำผลที่ได้แต่จากการคำนวณของวงเงินทั้งสองมารวมกันจะเป็นวงเงินที่แต่ละสถาบันได้รับจัดสรร หรือการคำนวณตามค่าเฉลี่ยของจำนวนนักศึกษาใหม่ย้อนหลัง 5 ปี โดยเทียบค่าเฉลี่ย รวมกับค่าเฉลี่ยรวมของจำนวนนักศึกษาใหม่ของทุกสถาบันทั่วประเทศ ส่วนวงเงินที่

²⁷วิชิต หล่อจิวณห์กุลและคณะ, โครงการการศึกษาระบบงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, หน้า 16-18.

2 คำนวณตามค่าเฉลี่ยของผู้กู้รายใหม่ย้อนหลัง 5 ปี ของแต่ละสถาบัน โดยเทียบกับค่าเฉลี่ยของแต่ละสถาบัน แล้วนำผลที่ได้จากการคำนวณทั้ง 2 วิธีมารวมกันจะเป็นวงเงินที่สถาบันได้รับจัดสรร และมีข้อกำหนดเพิ่มเติมในปี 2546 ได้กำหนดค่าเฉลี่ยของสัดส่วนผู้กู้รายใหม่ต่อจำนวนนักศึกษาใหม่ จะต้องไม่เกินร้อยละ 18 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นการจำกัดผู้กู้รายใหม่²⁸

จากหลักการในการจัดสรรงบประมาณตามกระบวนการข้างต้น ที่ได้ให้ความสำคัญไปที่ตัวผู้เรียนมากกว่าสถานศึกษา โดยนักเรียนสามารถเลือกเข้าสถานศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายที่ตนเองสามารถเรียนได้ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้ได้รับเงินกู้อย่างต่อเนื่องจนสำเร็จตามหลักสูตรสำหรับผู้กู้รายเก่า ส่วนผู้กู้รายใหม่ต้องได้รับการยืนยันจากสถานศึกษาที่รับนักศึกษาเข้าใหม่ โดยต้องทำสัญญาใหม่ ผู้กู้รายใหม่นี้จะได้รับการพิจารณากลับกรองมากจากสถานศึกษาเดิมในพื้นที่ ที่มีข้อมูลเชิงลึกของผู้กู้มากกว่าสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระดับจังหวัดจะใช้จำนวนนักเรียนที่อาจมีสิทธิกู้และความยากจนของแต่ละพื้นที่ ซึ่งใช้ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว GPP (per capita gross provincial) และจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำในระดับจังหวัด เป็นตัวชี้ให้เห็นจุดอ่อนในการกระจายรายได้ของพื้นที่ภายในแต่ละจังหวัด โดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จังหวัดจากสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ประกาศเป็นรายไตรมาสมีความสะดวกในการใช้ แล้วก็เป็นที่ทราบดีว่าข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ที่ได้จากการสำรวจมักจะเป็นข้อมูลที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เพราะผู้ที่ให้ข้อมูลมักจะให้ข้อมูลรายได้ของตนต่ำกว่าความจริง ส่วนการจัดสรรในระดับกรมจะพิจารณาผู้กู้ยืมรายใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้ใช้จำนวนนักเรียนสะท้อนถึงศักยภาพของอุปสงค์ในการกู้ยืมระดับหนึ่ง ส่วนสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีสิทธิในการพิจารณาให้กู้ยืมกับ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ที่ยังไม่ได้กู้ยืมจากกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อเนื่องมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ดังนั้นแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่ได้ดำเนินการมา ในการจัดสรรเงินให้กับผู้กู้รายใหม่ เป็นแนวทางที่มีความสมดุลในระดับหนึ่ง ซึ่งให้น้ำหนักของอุปสงค์การกู้ยืมมากขึ้น และให้สิทธิการพิจารณาให้กู้ยืมของสถาบันระดับอุดมศึกษาด้วย

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า16-24.

ในภาพรวมแนวทางการสรรหาผู้กู้ยืมรายใหม่เป็นการกระจายอำนาจให้แก่ส่วนภูมิภาค เป็นผู้พิจารณา ซึ่งสถานศึกษาที่นักเรียน นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ น่าจะเป็นผู้ที่มีข้อมูลภูมิหลังของผู้กู้ยืมมากกว่าส่วนกลาง การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนให้ผู้กู้ยืมเรียนในบางสาขาวิชา ก็สามารถกำหนดแนวทางการพิจารณาสรรหาให้แก่ส่วนภูมิภาคปฏิบัติได้ การพิจารณาโดยส่วนภูมิภาคน่าจะเหมาะสมกว่าการพิจารณาจากเอกสารผู้กู้ยืมของส่วนกลาง ที่ไม่เห็นข้อเท็จจริง และเสียเวลาในการดำเนินการมากกว่า เป็นแนวทางให้เกิดความเท่าเทียมกันในการพิจารณาจัดสรรเงินกู้ได้²⁹

3.1.3 ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืม

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้กำหนดวงเงินสูงสุดที่สถานศึกษาสามารถอนุมัติให้กู้ยืมได้ โดยคณะกรรมการระดับสถานศึกษาเป็นผู้พิจารณากำหนดวงเงินให้กู้ยืมตามความจำเป็นของนักเรียน นักศึกษาเป็นวงเงินเพื่อเป็นค่าเล่าเรียน วงเงินค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และวงเงินค่าใช้จ่ายในการครองชีพ สำหรับการพิจารณาค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการพิจารณาของสถานศึกษานั้น ๆ โดยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะจ่ายเงินกู้เข้าบัญชีของสถานศึกษา ในส่วนที่เป็นค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ส่วนค่าครองชีพ (ค่าที่พักและค่าใช้จ่ายส่วนตัว) จะโอนเข้าบัญชีของนักเรียน นักศึกษาที่เปิดไว้กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นรายเดือนไป

การเปลี่ยนแปลงของจำนวนเงินในส่วนค่าครองชีพ ข้อมูลปีการศึกษา 2542 เทียบกับปีการศึกษา 2552 ในตารางที่ 8 และตารางที่ 9 ของแต่ละระดับการศึกษาพบว่าวงเงินค่าครองชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในส่วนค่าใช้จ่ายส่วนตัว 24,000 บาทต่อปี ลดลงเหลือเฉพาะค่าครองชีพ 12,000 บาทต่อปี ระดับอาชีวศึกษา (ปวช.) วงเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัว 24,000 ลดลงเป็น 15,000 บาท ระดับอาชีวศึกษา (ปวท.อนุปริญญา) วงเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัว 28,000 บาท ลดลงเป็น 24,000 บาท และระดับปริญญาตรีวงเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัว 30,000 ลดลงเป็น 24,000 บาท เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการเปลี่ยนแปลงวงเงินด้วยการลดจำนวนเงินลงทุกระดับการศึกษา โดยรวมค่าที่พักและค่าใช้จ่ายส่วนตัวเป็นค่าครองชีพเพียงวงเงินเดียวโดยยกเลิกวงเงินค่าที่พักในปีการศึกษาปัจจุบัน เช่นเดียวกับที่เคยแยกเป็นวงเงินค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายเกี่ยวข้องกับการศึกษาออกเป็น 2 วงเงินในปี 2542 แต่ได้รวมวงเงินทั้ง 2 เป็นวงเงินเดียวกันในปัจจุบัน

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า189-195.

ตารางที่ 8 ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืมเงิน (ปีการศึกษา 2542)

ระดับการศึกษา	ค่าเล่าเรียน	ค่าใช้จ่ายเกี่ยว เนื่องกับการศึกษา	ค่าครองชีพ		รวมค่าใช้จ่าย (บาท)
			ค่าที่พัก	ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	
มัธยมศึกษาปลาย	10,440	3,000	18,000	24,000	55,440
อาชีวศึกษา					
-ปวช.	16,500	4,000	18,000	24,000	62,000
-ปวส./ปวท. อนุปริญญา	20,240	4,000	18,000	28,000	70,240
ปริญญาตรี	46,000	6,000	18,000	30,000	100,000

ที่มา: <http://www.sa.ku.ac.th/loan2542.html>

ตารางที่ 9 ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืมเงิน (ปีการศึกษา 2552)

ระดับการศึกษา/สาขาวิชา	ค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายที่ เกี่ยวเนื่องกับการศึกษา	ค่าครองชีพ	รวม บาท/รายปี
1. มัธยมศึกษาตอนปลาย	14,000	12,000	26,000
2. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	21,000	15,000	36,000
3. ปวท./ปวส./อนุปริญญา			
3.1 พาณิชยกรรมหรือบริหารธุรกิจ ศิลปหัตถกรรมหรือศิลปกรรม เกษตรกรรมหรือเกษตรศาสตร์ คหกรรม หรือคหกรรมศาสตร์ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	25,000	24,000	49,000
3.2 ช่างอุตสาหกรรมหรืออุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทัศนศาสตร์	30,000	24,000	54,000
4. ปริญญาตรี			
4.1 สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์	60,000	24,000	84,000
4.2 ศิลปกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์	60,000	24,000	84,000
4.3 วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์	70,000	24,000	94,000
4.4 เกษตรศาสตร์	70,000	24,000	94,000
4.5 สาธารณสุขศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ เภสัชศาสตร์	80,000	24,000	104,000
4.6 แพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์	150,000	24,000	174,000

ที่มา: <http://www.studentloan.or.th/loan-kys.php#22>

ในปีการศึกษา 2552 กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้จำแนกวงเงินให้กู้ยืมตามระดับการศึกษา และสาขาวิชา ซึ่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ที่ 26,000 บาทต่อปี ขณะที่ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อยู่ที่ 36,000 บาทต่อปี สูงกว่าสายสามัญเพราะว่ามีความสิ้นเปลืองของวัสดุและอุปกรณ์การเรียนมากกว่า ส่วนระดับปวท. ปวส. อนุปริญญา 49,000-54,000 ต่อปี และในระดับอุดมศึกษา อยู่ระหว่าง 84,000-174,000 บาทต่อปี แยกตามคณะและสาขา รายละเอียดดังตารางที่ 9 สำหรับแนวโน้มการจัดสรรขอเบตวงเงินให้กู้ยืม พบว่าจากปี 2542 มีการกำหนดขอเบตวงเงินให้กู้ยืมตามระดับการศึกษาเป็นภาพกว้างๆ ไม่ได้แยกให้เห็นรายละเอียดของขอเบตวงเงินให้กู้ยืมของแต่ละคณะ/สาขาวิชา เช่นในปี 2552 ที่มีการกำหนดวงเงินที่แน่นอนในแต่ละสาขาวิชา โดยเฉพาะในการศึกษาระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรี ซึ่งทำให้เห็นความแตกต่างในส่วนที่เป็นค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาและแต่ละสาขา/คณะ ที่เป็นมีความสิ้นเปลืองของอุปกรณ์การเรียนที่แตกต่างกัน ส่วนค่าครองชีพนั้นกองทุนได้จัดให้ตามความจำเป็น สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะได้รับปีละ 12,000 บาท เฉลี่ยแล้วได้รับเดือนละ 1,000 บาท นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้รับปีละ 15,000 บาท เฉลี่ยเดือนละ 1,250 บาท นักศึกษาระดับปวท./ปวส./อนุปริญญาและปริญญาตรีปีละ 24,000 บาท เฉลี่ยเดือนละ 2,000 บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2542 แล้ววงเงินที่เป็นค่าครองชีพลดลง

ในประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกำลังพัฒนา วงเงินให้กู้ยืมอยู่ระหว่าง 1,000-5,000 และ 500 เหรียญสหรัฐต่อปี ตามลำดับ แต่บางประเทศเช่น บาร์บาโด ไม่มีมหาวิทยาลัย นักศึกษาต้องไปศึกษาต่อต่างประเทศ ทำให้วงเงินกู้สูงกว่าปกติ อัตราส่วนวงเงินให้กู้ในประเทศอุตสาหกรรมกับประเทศกำลังพัฒนา อยู่ระหว่าง ร้อยละ 20 ถึง 80 เมื่อพิจารณาพบว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศไทยถึงแม้ว่าจะมีการให้เงินกู้ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วงเงินกู้สูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาที่มีวงเงินให้กู้เพียง 500 เหรียญสหรัฐต่อปี มีนักเรียน นักศึกษาได้รับเงินกุน้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียน (ยกเว้นประเทศกานาและซิริ ที่ประเทศกำลังพัฒนาที่มีวงเงินให้กู้สูง) ประเทศญี่ปุ่นจะใช้ค่าเล่าเรียนต่ำที่สุดและไม่มีการให้ทุนการศึกษา ส่วนในละตินอเมริกาจะให้เงินกู้เฉพาะระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเงินกู้ของ

นักเรียน นักศึกษา คือจำนวนคนที่ต้องการกู้เงินจากกองทุน และงบประมาณเพื่อโครงการของรัฐบาล³⁰

-วิธีการจัดสรรเงินกู้ จากการสำรวจเมื่อปีการศึกษา 2545 พบว่าสถานศึกษาร้อยละ 33 ได้จัดสรรค่าใช้จ่ายในการครองชีพตามความจำเป็นของผู้กู้โดยเฉลี่ยให้เท่ากันทุกราย ซึ่งจะประเมินความจำเป็นของผู้กู้ ตามสภาพแวดล้อมและสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่การศึกษา โดยผู้กู้จะได้รับเงินส่วนนี้เป็นค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน ส่วนร้อยละ 29.6 ของสถานศึกษา จัดสรรค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้กู้ตามความจำเป็นของแต่ละคน โดยพิจารณาค่าที่พักสำหรับผู้เช่าที่พัก และมีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 20.1 เท่านั้นที่จัดสรรค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้กู้ตามจำนวนเงินที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนดไว้

ถึงแม้ว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะได้กำหนดวงเงินสูงสุดให้กู้ยืมในแต่ละระดับการศึกษาไว้อย่างละเอียด แต่ไม่ได้กำหนดว่าสถานศึกษาต้องจัดสรรให้นักเรียน นักศึกษาเต็มตามวงเงินที่กำหนด กอปรกับในระยะหลังสถานศึกษาได้รับการจัดสรรเงินน้อยลงในแต่ละปี ทำให้การจัดสรรเงินไม่เพียงพอ เมื่อมีจำนวนนักเรียน นักศึกษาที่ขอกู้ยืมเงินจำนวนมาก ดังนั้นจึงทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีวิธีการพิจารณาจัดสรรดังนี้

เมื่อพิจารณาแยกตามระดับการศึกษา เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา พบว่าใช้วิธีการจัดสรรค่าใช้จ่ายส่วนตัวให้นักเรียน นักศึกษา ไม่แตกต่างกัน โดยสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 6.8 อาชีวศึกษาร้อยละ 23.1 และระดับอุดมศึกษาร้อยละ 10.9 ใช้วิธีการคำนวณด้วยการนำจำนวนเงินที่ได้รับจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาหารด้วยจำนวนผู้กู้ทั้งหมดที่ได้รับอนุมัติ ลบด้วยค่าหน่วยกิตที่ลงทะเบียนเรียนของแต่ละคน โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากค่าหน่วยกิตในแต่ละสาขาวิชาไม่เท่ากัน โดยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะโอนเงินค่าใช้จ่ายรวมกันค่าหน่วยกิตให้นักศึกษา แล้วให้นักศึกษานำมาชำระค่าหน่วยกิตด้วยตนเอง ซึ่งผู้กู้ที่ศึกษาในระดับเดียวกันจะได้รับจำนวนเงินเท่ากันเช่นกัน³¹

เมื่อพิจารณาตามประเภทของสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน พบว่ามีวิธีการจัดสรรค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้กู้ 2 วิธีที่ต่างกันระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน คือวิธีการจัดสรรโดยให้ตามความจำเป็นของนักเรียน นักศึกษาแต่ละคน คิดเป็นร้อยละ 20.5 และ

³⁰ จุฑามาศ มาตลิกโกวิท, "การวิเคราะห์ต้นทุนของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 44.

³¹ วิชิต หล่อจรัสกุลและคณะ, โครงการการศึกษาระบบงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, หน้า 58.

46.8 ตามลำดับ ซึ่งในทางปฏิบัติสถานศึกษาเอกชนส่วนหนึ่ง มีแนวทางในการกำหนดวงเงินให้กู้ยืมแก่นักเรียน นักศึกษา ด้วยการจัดสรรแบบแบ่งส่วนหนึ่งไว้สำหรับผู้กู้รายเก่า เงินส่วนที่เหลือจะนำมาเฉลี่ยตามจำนวนผู้ขอกู้ให้ครอบคลุมได้จำนวนมากที่สุด โดยวงเงินค่าบำรุงการศึกษาตามที่สถานศึกษาเอกชนเหล่านั้นเรียกเก็บจะได้รับจัดสรรให้เต็มเพดานสูงสุด ส่วนวงเงินค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีพจะผู้กู้จะได้รับเพียงครึ่งหนึ่งหรือน้อยกว่านั้น ซึ่งการพิจารณาจัดสรรตามวิธีการดังกล่าวทำให้ผู้กู้ยืมมีเงินไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีพ จึงทำให้มีผลกระทบต่อการเรียนรู้³² ทำให้นักเรียนบางรายต้องออกกลางคัน เมื่อทางสถานศึกษารับปล่อยกู้ให้กับนักศึกษาใหม่จำนวนรายมากขึ้น ทำให้ค่าเฉลี่ยของเงินที่ได้รับจัดสรรลดลงไม่เพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ส่วนสถานศึกษาไม่ก็ไม่ได้คำนึงถึงนักศึกษาเท่ากับความจำตนเอง ที่ต้องตัดวงค่าธรรมเนียมการศึกษาให้อิ่มเอมเท่าที่จะทำได้ ด้วยการอนุมัติเงินกู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาให้ได้จำนวนรายมากที่สุด

ในภาพรวมใช้การพิจารณาจัดสรรโดยนำเงินที่ได้รับการจัดสรรทั้งหมดหารด้วยจำนวนผู้ขอกู้ที่ทางสถานศึกษาอนุมัติทั้งหมด ลบด้วยจำนวนหน่วยกิตลงตามแผนการเรียนของผู้กู้แต่ละราย สถานศึกษาร้อยละ 18.4 ส่วนสถานศึกษาร้อยละ 14.0 ให้วิธีการเดียวกันแต่ไม่ได้ลบค่าหน่วยกิต และสถานศึกษาร้อยละ 9.5 ได้กำหนดวงเงินตามสาขาวิชาเรียน และตามความจำเป็นของผู้กู้ ซึ่งทั้งการจัดสรรทั้ง 3 รูปแบบนี้ ผู้กู้ในสาขาและระดับการศึกษาเดียวกัน จะได้รับเงินจำนวนเท่ากัน ซึ่งการใช้วิธีการนี้มีผลต่อจำนวนเงินกู้ที่เป็นค่าใช้จ่าย สำหรับสถานศึกษาที่มีผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวนมาก กล่าวคือจำนวนเงินจะถูกเฉลี่ยตามจำนวนผู้ขอกู้ นักศึกษาจะได้รับเงินน้อยลงถ้าสถานศึกษาอนุมัติให้ผู้กู้จำนวนมากขึ้น แต่ก็ยังถือว่าในสถานศึกษาและสาขา คณะ เดียวกันนักเรียน นักศึกษา ได้รับความเท่าเทียมกันของโอกาสการได้รับเงินกู้ ส่วนระหว่างสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษาที่เข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐกับเอกชน ยังขาดความเท่าเทียมกันในการปริมาณเงินกู้ที่ได้รับ กล่าวคือนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาเอกชนได้รับเงินจำนวนน้อยกว่าสถานศึกษารัฐบาล ด้วยเหตุผลจากรูปแบบการพิจารณาเพื่อความอยู่รอดของสถาบันนั่นเอง

ในทุกปีการศึกษาสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องเตรียมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาที่ได้ยื่นความจำนงขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อรับผิดชอบให้กระบวนการพิจารณาอนุมัติดำเนินไปด้วยความเป็นธรรม ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า30.

1. คณะกรรมการพิจารณาการให้กู้ยืมเงินประจำสถานศึกษาจำนวน 7 คน ที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธาน ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 3 คนเป็นกรรมการ อาจารย์หรือครูของสถานศึกษานั้นจำนวน 3 คนเป็นกรรมการ และในจำนวนนี้ให้ประธานแต่งตั้งอาจารย์หรือครูเป็นกรรมการและเลขานุการจำนวน 1 คน

2. คณะกรรมการพิจารณาการให้กู้ยืมเงินประจำสถานศึกษาหรืออนุกรรมการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาที่ขอกู้ยืมเงินเพื่อเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาอนุมัติ ด้วยการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ขอกู้ยืมเงิน รวมทั้งถ้ามีความจำเป็นอาจสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย การตรวจสอบโดยเยี่ยมเยียนครอบครัวของผู้กู้ยืมเงินในกรณีที่เห็นว่ามี ความจำเป็น แล้วสรุปข้อมูลการกู้ยืมเงินของผู้ขอกู้ยืมเงิน

ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษาทุกคนในสถาบันการศึกษาได้ใช้สิทธิในการขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปิดประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินงานกองทุนไว้ในที่ที่เห็นได้ทั่วไปอย่างเปิดเผย ณ สถานศึกษา เพื่อโอกาสในการขอกู้เงินของนักเรียน นักศึกษาเป็นไปด้วยความเสมอภาคกัน โดยการคัดเลือกผู้กู้ยืมเงินจะกระทำต่อเมื่อผู้ขอกู้มีคุณสมบัติตามที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา กำหนด และเป็นผู้มีสถานภาพเป็นนักเรียน นักศึกษาโดยได้ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาเรียบร้อยแล้ว

กรณีเงินที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอสำหรับผู้กู้ยืมเงินรายใหม่ ให้พิจารณาจากความขาดแคลนทุนทรัพย์ของผู้ขอกู้ยืมเงินและเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ในเขตของสถานศึกษา โดยให้คำนึงถึงผู้ที่มีคุณสมบัติและเคยขอกู้ยืมเงินกองทุนในปีการศึกษาที่ผ่านมาของสถานศึกษานั้นแต่ไม่ได้รับการอนุมัติให้กู้ยืมเงิน การพิจารณาการคัดเลือกผู้กู้ยืมเงินรายเก่าสถานศึกษาต้องดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติและสัมภาษณ์ผู้ยืมเงินทุกครั้ง เมื่อได้ผู้กู้ยืมเงินมีคุณสมบัติครบถ้วนแล้วให้พิจารณาจากความขาดแคลนทุนทรัพย์ สาขาวิชาที่ศึกษาเป็นสาขาที่ขาดแคลนผลการเรียน และความประพฤติของผู้กู้ยืม เป็นต้น

เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้อนุมัติการกู้ยืมเงินแก่นักเรียน นักศึกษาแล้ว ต้องประกาศรายชื่อผู้ขอกู้ยืมเงินที่ได้รับอนุมัติโดยเปิดเผย ณ สถานศึกษา แล้วรายงานผลการคัดเลือกให้

สำนักงานกองทุนและผู้บริหารและจัดการเงินให้กู้ยืม (ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) สาขาที่เปิดบัญชีทราบตามแบบที่สำนักงานกองทุนกำหนด³³

3.1.4 คุณสมบัติของผู้กู้ยืมเงิน

การพิจารณาคุณสมบัติผู้ขอกู้ สถานศึกษาจะพิจารณาเป็นรายปี ผู้ขอกู้ที่มีคุณสมบัติจะได้กู้หรือไม่ขึ้นอยู่กับวงเงินกู้ยืมที่สถานศึกษาได้รับจัดสรร การกำหนดคุณสมบัตินักเรียน นักศึกษาที่จะขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาปี 2542 ว่าจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย เป็นผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด และมีคุณสมบัติอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด³⁴ เช่น รายได้รวมครอบครัวของผู้กู้ยืมเงินต้องไม่เกินที่กำหนด เป็นผู้มีผลการเรียนดี ความประพฤติดี ไม่เคยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาใดๆ มาก่อน และไม่เป็นผู้ที่ทำงานประจำในระหว่างการศึกษา หรือต้องมีอายุในขณะที่ขอกู้โดยเมื่อนับรวมกับระยะเวลาปลอดหนี้ 2 ปีและระยะเวลาผ่อนชำระอีก 15 ปีรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 60 ปี เป็นต้น แต่การกำหนดคุณสมบัติต่างๆ จะต้องไม่กำหนดให้มากจนเกิดอุปสรรคต่อการเข้าถึงเงินกู้ยืมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

การกำหนดเกณฑ์รายได้ของครอบครัวผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีความแตกต่างกันในแต่ละปีแต่ละกลุ่ม ระหว่างผู้กู้ยืมเงินรายใหม่และผู้กู้ยืมเงินรายเก่า การคำนวณให้ใช้วิธีใดวิธีหนึ่งด้วยการรวมรายได้ของนักเรียน นักศึกษากับรายได้ของบิดาและมารดา หรือรวมกับรายได้ของผู้ปกครอง หรือรวมกับรายได้ของคู่สมรส ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดรายได้รวมครอบครัวแตกต่างกันในแต่ละปี เพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีสิทธิยื่นคำขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เช่น ในปี พ.ศ. 2539 ผู้กู้ยืมเงินต้องมีรายได้ครอบครัวรวมไม่เกิน 120,000 ปี พ.ศ. 2541 ผู้ขอกู้ยืมรายใหม่เงินต้องมีรายได้ครอบครัวไม่เกิน 200,000 บาทต่อปี ส่วนผู้กู้ยืมเงินรายเก่ารายได้ของครอบครัวต้องไม่เกิน 300,000 บาท/ปี แต่ถ้าผู้ที่มีรายได้ครอบครัวไม่เกิน 150,000 บาท/ปี จะได้รับการพิจารณาก่อน ทั้งผู้กู้ยืมเงินรายใหม่และผู้กู้ยืมเงินรายเก่าที่มีรายได้ครอบครัวเกินกว่าที่ได้กำหนดจะเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติที่จะเป็นผู้ที่ได้รับการพิจารณา ส่วนในปี 2542 กำหนดรายได้ต่อครอบครัวไม่เกิน 150,000 บาท/ปี

³³ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์], 24 มีนาคม 2551.

แหล่งที่มา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2541/A/015/16.PDF>

³⁴ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์], 24 มีนาคม 2551.

แหล่งที่มา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2541/A/015/16.PDF>

และไม่เกิน 200,000 บาท/ปี สำหรับผู้กู้ยืมเงินรายใหม่ในปี พ.ศ. 2552 ตั้งแต่ปี 2539 ถึงปัจจุบัน เกณฑ์รายได้รวมของครอบครัวที่กำหนดสำหรับผู้มีสิทธิขอรับเงินกู้ยืมอยู่ในช่วง 120,000 - 300,000 บาทต่อปี ทั้งนี้ในบางปีที่มีการขยายเพดานรายได้เพิ่มขึ้นเป็นการเปิดโอกาสให้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ผู้ปกครองรับราชการ ที่มีรายได้ปานกลาง แต่มีรายจ่ายสูงจากภาระหนี้สิน หรืออาจจะกำหนดตามความเหมาะสมของสภาพเศรษฐกิจ จำนวนผู้ขอกู้ยืม และวงเงินที่ได้รับจัดสรรของแต่ละปี

แต่การแสดงรายได้รวมครอบครัวของผู้ขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ยังมีปัญหาการพิสูจน์ความถูกต้องของรายได้ เนื่องจากมีกลุ่มบุคคลบางอาชีพที่มีรายได้แฝงที่ไม่ต้องยื่นชำระภาษี แฉงรายได้ต่ำกว่าความเป็นจริง ทำให้เกณฑ์การกำหนดรายได้รวมครอบครัวใช้ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ไม่แตกต่างไม่ว่าจะมีการกำหนดขอบเขตเกณฑ์รายได้เท่าไรก็ตาม

ดังนั้นการรับรองรายได้ด้วยข้าราชการที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 5 หรือเทียบเท่า หรือหัวหน้าสถานศึกษาที่ผู้ขอกู้ยืมเงินอยู่ หรือผู้ปกครองท้องถิ่นระดับผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป จะทำให้ข้อมูลด้านรายได้ครอบครัวผู้ขอกู้ยืมเงินเชื่อถือได้ในระดับที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เพราะว่าเป็นบุคคลในพื้นที่ มีข้อมูลของผู้กู้ยืมมาก โดยเฉพาะผู้ปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น ทำให้เกณฑ์การกำหนดรายได้เพื่อกำหนดการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ยืมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีประสิทธิภาพในการคัดกรองมากขึ้น แต่เราคงจะตัดประเด็นของความเอนเอียงเนื่องจากความใกล้ชิดจากความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความเป็นพวกพ้อง ออกไปไม่ได้ ในกรณีผู้ขอกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ไม่ว่าทางใดทางหนึ่งดังที่กล่าวมากับผู้รับรองรายได้ ซึ่งจะทำให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ข้อมูลไม่ตรงกับความจริง ทำให้ผู้ขอกู้ยืมเงินได้รับผลประโยชน์จากการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ได้

นอกจากรายได้ที่นำมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการอนุมัติเงินกู้แล้ว กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ยังได้กำหนดระดับผลการเรียน เพื่อให้ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ยืมได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ปีการศึกษา 2542 กำหนดให้ผู้ขอกู้ต้องมีผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 2.00 จากที่เคยกำหนดเพียง 1 กว่าๆ และความต่อเนื่องในการกู้ ก็นำมาเป็นเกณฑ์ร่วมในการพิจารณาด้วยแต่อย่างไรก็ตามการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ยืมยังให้ความสำคัญกับผู้ที่มีฐานะยากจนก่อน ปัจจุบันอื่นๆ ซึ่งเป็นปกติของการอนุมัติเงินกู้จะพิจารณาจากความจำเป็นของผู้กู้เป็นหลัก โดยส่วนมากแล้วกองทุนที่มีอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เกิดขึ้นเนื่องจากความขัดสน หรือความยากจน ของนักเรียน นักศึกษา ในประเทศ ซึ่งก็จะใช้คุณสมบัติข้อนี้เป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาการให้เงินกู้

แต่ก็มีบางประเทศ เช่น โมร็อกโก และ อินโดนีเซีย กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่ตั้งขึ้นจะให้เฉพาะผู้มั่นใจได้ว่าจะสามารถชำระเงินคืนได้เท่านั้น และไม่ให้คนจนกู้

3.1.5 ขั้นตอนการขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ในแต่ละปีการศึกษานักเรียน นักศึกษา ที่มีความประสงค์จะกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ต้องยื่นความจำนงต่อสถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ พร้อมเอกสารประกอบการพิจารณาตามที่กำหนด สำหรับนักศึกษาใหม่จะต้องรับแบบคำขอกู้ต่อสถานศึกษา ส่วนผู้กู้รายเก่าก็ต้องยื่นคำขอกู้เพื่อให้สถานศึกษาพิจารณาอนุมัติ และต้องทำสัญญาปีต่อปีในช่วงปลายปี ส่วนผู้กู้รายใหม่และผู้กู้รายเก่าที่ย้ายสถานศึกษาจะทำสัญญาในช่วงหลังเปิดภาคการศึกษาช่วงเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน แล้วทั้งสองกลุ่มจะได้รับเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาประมาณ เดือนพฤษภาคม และเดือนสิงหาคม ตามลำดับ

1) การยื่นคำขอกู้ สำหรับผู้กู้รายเก่าที่สถานศึกษาสังกัดหรือกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย จะต้องยื่นแบบคำขอกู้ยืมก่อนเปิดการศึกษาแล้วสถานศึกษาจะนัดสัมภาษณ์เฉพาะกรณีที่พบปัญหา ส่วนผู้กู้ที่ย้ายสถานศึกษาจะแจกแบบคำขอกู้ในวันที่สอบสัมภาษณ์โดยนักศึกษาจะต้องยื่นเอกสารหลักฐานสัญญาในการกู้ยืมที่ผ่านมาในวันรายงานตัวเพื่อนัดสัมภาษณ์ต่อไป สำหรับผู้กู้รายใหม่ในประเภทสถานศึกษาสังกัดหรือกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย จะประกาศรับสมัครพร้อมแจกแบบคำขอกู้ยืมในวันเปิดภาคการศึกษาหรือวันสอบสัมภาษณ์ โดยจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่รับสมัคร เพื่อรับแบบคำขอกู้ยืม พร้อมหลักฐานการขอกู้ยืม เพื่อพิจารณาสัมภาษณ์แล้วแจ้งผลการคัดเลือกให้ทราบเพื่อดำเนินการเปิดบัญชีกับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ต่อไป³⁵

ขั้นตอนการยื่นความประสงค์เพื่อขอกู้ยืมที่ผ่านมามีความยุ่งยากในการรับสมัครที่สถานศึกษาต้องแจกแบบคำขอกู้ยืมในวันเวลาที่กำหนด เช่นวันสอบสัมภาษณ์ หรือนักศึกษาต้องเดินทางไปรับเอกสารที่สถานศึกษาภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ทำให้ผู้ที่ประสงค์จะกู้เงินจากโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ได้รับความสะดวก ดังนั้นเพื่อลดขั้นตอนการยื่นแบบคำขอกู้ยืม กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงได้นำระบบการยื่นคำขอกู้ยืมผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือระบบ e-studentloan ที่ผู้ขอกู้ยืมสามารถยื่นคำขอกู้ยืมได้ด้วยตนเองภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยจะช่วยขั้นตอนการจัดส่งเอกสารและการเก็บข้อมูล ทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการ

³⁵ วิจิต หล่อจิวรณห์กุลและคณะ, โครงการการศึกษาระบบงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, หน้า 24.

เข้าถึงแหล่งเงินกู้กับนักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในถิ่นห่างไกลได้มากขึ้นด้วย โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. เข้าไปที่ www.studentloan.or.th เพื่อลงทะเบียนขอรหัสผ่านเข้าสู่ระบบ โดยรอผลการตรวจสอบทะเบียนราษฎร 1 วัน
2. ผู้ที่มีรหัสผ่านแล้ว สามารถเข้าระบบไปกรอกแบบคำขอกู้ยืม
3. รอสถานศึกษาเรียกสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกผู้มีสิทธิกู้ยืม กยศ. โดยสถานศึกษาจะเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติของผู้กู้ยืมเป็นรายปี ภายในกรอบวงเงินที่จัดสรรให้
4. ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกจากสถานศึกษาต้องเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารกรุงไทย สาขาใดก็ได้ เพื่อรับโอนเงินค่าครองชีพ
5. ผู้ได้รับสิทธิกู้ยืมเงินเข้ามาทำสัญญากู้ยืมเงินผ่านระบบ โดยต้องส่งพิมพ์สัญญาจำนวน 2 ชุด (ต้นฉบับและคู่ฉบับ) ดำเนินการให้ผู้ค้ำประกัน พยาน และผู้แทนของสถานศึกษาร่วมลงนามในสัญญาทั้ง 2 ฉบับ พร้อมจัดเตรียมเอกสารประกอบสัญญาและสัญญาเพื่อส่งให้สถานศึกษา
6. ติดต่อสถานศึกษา เพื่อลงนามและตรวจสอบจำนวนเงินขอกู้ ในแบบลงทะเบียน / แบบยื่นยันจำนวนเงินค่าเล่าเรียน และค่าครองชีพ โดยสถานศึกษาเป็นผู้ยื่นยันความสมบูรณ์ครบถ้วนผ่านระบบ
7. นักเรียน นักศึกษา รอรับเงินค่าครองชีพเมื่อเปิดเทอม ทางบัญชีธนาคารกรุงไทย การยื่นคำขอกู้ยืมผ่านระบบ e-studentloan ตามขั้นตอนดังกล่าวด้วยตนเองของนักเรียน นักศึกษา ที่ประสงค์จะกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นั้น ส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน ลดภาระการจัดส่งเอกสารต่างๆ การจัดการฐานข้อมูลผู้กู้ที่เคยมีการทำงานซ้ำซ้อนของหลายหน่วยงาน และการลดบทบาทผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ขั้นตอนต่างๆ รวดเร็วยิ่งขึ้น และสามารถทำสัญญาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเสร็จสิ้นภายใน 60 วัน และผู้กู้จะได้รับเงินภายใน 30 วัน หลังจากเปิดภาคเรียน³⁶

2) การทำสัญญาและการลงนามค้ำประกันในสัญญากู้ยืม การทำสัญญากู้ยืม และการนำส่งเอกสารสัญญากู้ยืมเป็นหน้าที่ผู้บริการสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามขอบเขต การให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา รวมทั้งระเบียบข้อบังคับ ประกาศ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ส่วนการลงนามเป็นผู้ค้ำประกันในสัญญากู้ยืมจะต้องกระทำต่อ

³⁶ ธีวรสดี, ธาดาแดงบประมาณ กศศ.51รวม4หมื่นล้าน หย่อนระเบียบกู้ยืมเชื้อเด็ก-จีสถานศึกษากรองเข้ม

หน้าเจ้าหน้าที่ หรือกรณีผู้ค้ำประกันไม่สามารถมาลงลายมือชื่อในสัญญากู้ยืมต่อหน้าเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีลายชื่อของนายทะเบียนท้องที่ หรือท้องถิ่น ณ ภูมิลำเนาตาม ทะเบียนบ้าน หรือภูมิลำเนาที่ประกอบอาชีพของผู้ค้ำประกันรับรองด้วย ผู้ค้ำประกันในสัญญา กู้ยืมเงินจะต้องเป็น บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง แต่ถ้ามารดาเสียชีวิต ให้ผู้ปกครองที่รับอุปการะ เลี้ยงดูลงนามแทน หรือบุคคลที่ประกอบอาชีพมีรายได้น่าเชื่อถือ ซึ่งผู้ค้ำประกันลงนามคนเดียวได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส กรณีไม่มีบุคคลค้ำประกันให้ใช้หลักทรัพย์แทนได้

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการตรวจสอบสัญญากู้ยืมและเอกสารประกอบให้ถูกต้อง ครบถ้วนก่อนนำส่งให้ผู้บริหารและจัดการเงินให้กู้ยืม (ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) และต้อง ลงลายมือชื่อในใบนำส่งสัญญากู้ยืมด้วยทุกครั้ง เอกสารสัญญากู้ยืมจะถูกส่งไปให้ผู้บริหารและจัดการ เงินให้กู้ยืม (ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) สาขาที่สถานศึกษาเปิดบัญชีไว้จำนวนหนึ่ง ฉบับและให้ผู้ขอกู้ยืมเงินหนึ่งฉบับ พร้อมทั้งสำเนาสัญญากู้ยืมโดยรับรองสำเนาส่งให้ ผู้ค้ำประกัน หนึ่งฉบับ เอกสารที่ต้องนำส่งพร้อมสัญญา ประกอบด้วย

1. สำเนาสมุดคู่ฝากของผู้กู้ยืมเงิน
2. สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนราษฎร์ประจำตัวประชาชนของผู้กู้ยืมเงิน
3. สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนราษฎร์ประจำตัวประชาชนของผู้ค้ำประกัน
4. สำเนาทะเบียนราษฎร์ประจำตัวผู้เสียภาษีของผู้ค้ำประกัน (ถ้ามี)
5. สำเนาทะเบียนรังสัดของผู้ปกครองและผู้ค้ำประกัน (ถ้ามี)
6. สำเนาประกาศการอนุมัติให้กู้ยืมเงิน³⁷

เมื่อเปรียบเทียบความรวดเร็วของระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มผู้กู้ยื่นความจำนง ผ่านระบบใหม่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการจัดการขั้นตอนต่างๆ จนถึงการทำสัญญาเงินกู้ มีความ รวดเร็วในการพิจารณาอนุมัติ ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนของผู้เกี่ยวข้อง การจัดเก็บข้อมูลมี ประสิทธิภาพ และการได้รับเงินกู้ มีความรวดเร็วมากขึ้นกว่าระบบการกู้ยืมแบบเก่า กล่าวคือระบบ เก่ามีระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ผู้ยื่นรายใหม่และผู้กู้ยืมรายเก่ายื่นความจำนงขอกู้ยืม จนถึงการทำสัญญากู้ยืมมีระยะเวลาในการดำเนินการมากกว่าระบบใหม่นี้ ซึ่งจะมีผลดีกับ นักเรียน นักศึกษา ทั้งที่เป็นผู้กู้รายใหม่และผู้กู้รายเก่าที่ได้รับเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายใน 30 วัน หลังจากวันเปิดภาคเรียน ซึ่งเร็วกว่าระบบเดิมที่ใช้เวลากว่า 3 เดือน ทำให้ผู้เรียนต้องสำรองเงิน

³⁷ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์], 24 มีนาคม 2551.

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ไปก่อน ได้สร้างความเดือนร้อนให้กับกลุ่มที่ขาดแคลนที่ไม่มีเงินสำรองจ่ายจนต้องไปพึ่งเงินกู้จากแหล่งอื่น

การลงนามคำประกันในสัญญากู้ยืม กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ค้ำประกันอย่างเปิดกว้าง ให้บุคคลต่างๆ สามารถเป็นผู้ลงนามเป็นผู้ค้ำประกันได้อย่างไม่ปิดกั้น หรือทำให้เกิดอุปสรรคต่อการทำสัญญากู้ยืม ที่ผ่านมามากกว่าร้อยละ 90-100 ให้พ่อ แม่ ญาติ พี่ น้อง เป็นผู้ค้ำประกันในสัญญาเงินกู้³⁸ แสดงให้เห็นว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ไม่ได้ต้องการให้บุคคลค้ำประกันเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบหนึ่งที่จะเกิดขึ้น เพราะว่าไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติอื่นของผู้ค้ำประกันเลย อาศัยเพียงความสัมพันธ์ทางสายเลือดของผู้กู้และผู้ค้ำประกันในการกำหนดคุณสมบัติเท่านั้น ยกเว้นถ้าเป็นบุคคลอื่นต้องเป็นผู้ที่มีรายได้ที่แน่นอน แต่ก็ไม่ได้กำหนดรายได้ขั้นต่ำของผู้ค้ำประกัน และสามารถลงนามคำประกันเพียงผู้เดียวโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส แสดงให้เห็นว่าการลงนามคำประกันเป็นเพียงการดำเนินการตามขั้นตอนการทำสัญญาเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ที่ต้องมีการลงนามผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน และพยาน แต่ผู้ค้ำประกันไม่มีส่วนรับผิดชอบหนึ่งที่จะเกิดขึ้นเหมือนกับการเป็นผู้ค้ำประกันสัญญากู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

การดำเนินการเพื่อพิจารณาอนุมัติและการทำสัญญากู้ยืมของกองทุนเงินให้กู้เพื่อการศึกษา มีความรวดเร็วมากขึ้น คล้ายกับการดำเนินการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่เน้นความรวดเร็วในการพิจารณาอนุมัติ การจัดการฐานข้อมูลลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน นักศึกษา (ลูกค้า) และต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา กล่าวคือผู้กู้จะได้รับเงินเร็วขึ้น ทันทกับความต้องการใช้เงิน มีความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลในสัญญากู้ยืม แต่การลงนามเป็นผู้ค้ำประกันในสัญญาสัญญากู้ยืมไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับผู้ค้ำประกันในสัญญาสัญญากู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ ที่จะต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้สินตามสัญญากู้ยืม ดังนั้นแสดงให้เห็นว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้เปิดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ของนักเรียน นักศึกษา โดยอนุมัติเงินกู้ตามสัญญากู้ยืมแบบไม่มีหลักประกันและผู้กู้เป็นผู้รับผิดชอบหนี้แต่เพียงผู้เดียว

³⁸ วิจิต หล่อศิริคุณท์กุลและคณะ, โครงการการศึกษาาระบบงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, หน้า 102.

3.1.6 การชำระหนี้

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา(กยศ.) เป็นกองทุนที่ผู้กู้ต้องชำระเงินคืนเมื่อผู้กู้มีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กำหนด คือ เมื่อผู้กู้ยืมสำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้วเป็นเวลา 2 ปี หรือผู้กู้ยืมที่กำลังศึกษาอยู่และไม่ได้กู้ยืมเงินติดต่อกันเป็นเวลา 2 ปี และไม่ได้แจ้งสถานภาพการเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาให้ธนาคารทราบ ถือว่าเป็นผู้ครบกำหนดชำระหนี้ โดยจะต้องชำระเงินก่อนวันที่ 5 กรกฎาคมของปีที่ครบกำหนดชำระหนี้ ผู้กู้ยืมจะได้รับหนังสือแจ้งเงินต้นทั้งหมดและจำนวนเงินที่ต้องชำระหนึ่งงวดแรกจากธนาคาร ตลอดจนค่าธรรมเนียมการชำระหนี้ รวมทั้งตารางการชำระหนี้ของแต่ละปี ผู้กู้ยืมต้องชำระหนี้เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปีหรือต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำหนึ่งปีของธนาคารออมสินและห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยทบต้นของเงินต้นคงค้างของปีที่³⁹ ผู้กู้ต้องชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 15 ปี นับจากวันครบกำหนดชำระหนี้งวดแรก โดยผู้กู้ยืมสามารถเลือกผ่อนชำระหนี้เป็นรายปีหรือรายเดือนก็ได้ แต่ระยะเวลารวมกันต้องไม่เกิน 15 ปี หากผู้กู้ยืมไม่ชำระหนี้ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด คือภายในวันที่ 5 กรกฎาคมของทุกปี ถือว่าผู้กู้ยืมผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งผู้กู้ยืมจะต้องเสียเบี้ยปรับเฉพาะเงินต้นที่ค้างชำระในอัตราร้อยละ 12 ต่อปีกรณีค้างชำระ 1-12 เดือน และเสียเบี้ยปรับร้อยละ 18 ต่อปีกรณีค้างชำระเกิน 12 เดือน ทั้งนี้การชำระหนี้ผู้กู้ยืมอาจชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนถึงกำหนดชำระได้โดยไม่เสียดอกเบี้ย

- รูปแบบการชำระหนี้

รูปแบบการชำระหนี้เงินกู้แบ่งได้เป็น 2 แบบคือ

1) Mortgage Loan เป็นการผ่อนชำระหนี้เงินกู้ที่มีเงินต้นและดอกเบี้ยรวมในยอดผ่อนชำระแต่ละงวด โดยใช้ระยะเวลาเป็นตัวคำนวณจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระต่อเดือน ซึ่งจะต้องเป็นไปตามอัตราที่กำหนดไว้ โดยในบางประเทศได้นำอัตราเงินอัตราเงินเฟ้อมาคำนวณเพื่อให้การผ่อนชำระในแต่ละงวดมีค่าเท่า ๆ กัน เพื่อไม่ให้ยอดผ่อนชำระในงวดแรกสูงกว่างวดถัดไป ซึ่งเรียกว่า graduated nominal payment ลักษณะการผ่อนสินเชื่อเงินกู้ที่พบใน สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อธุรกิจ และสินเชื่อเพื่อการศึกษาของโครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

2) Income contingent loan เป็นการผ่อนชำระในอัตราที่ไม่เท่ากันในแต่ละงวด โดยผู้กู้จะต้องชำระเงินคืนตามสัดส่วนที่แปรผันกับรายได้ กล่าวคือถ้ามีรายได้น้อยก็ชำระหนี้คืนจำนวน

³⁹ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์], 24 มีนาคม 2551.

น้อย แต่เมื่อมีรายได้มากขึ้นก็ต้องชำระหนี้จำนวนมากขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น การชำระหนี้เชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยแบบขั้นบันได (Step) และโครงการกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต หรือ กรอ. ซึ่งคาดว่าจะเป็วิธีที่เหมาะสมกับผู้มีรายได้ต่ำ ลดความเสี่ยงจากผู้ที่ไม่ชำระคืน ทั้งจะเป็นการช่วงฟื้นฟูกองทุนได้ด้วย⁴⁰ ภายหลังจากยกเลิกโครงการนี้ไป โดยกลับมาใช้ระบบการชำระเงินแบบแรกแทนจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าการชำระหนี้ในอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด แต่มูลค่าที่ชำระคืนต่ำกว่ามูลค่าปัจจุบันที่แท้จริง ดังนั้นกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ยังคงเป็นการอุดหนุนแฝง (hidden grants) จากการศึกษาของ Albrecht และ Ziderman ได้ศึกษาใน 20 ประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราตลาด มีโครงการกว่าครึ่งหนึ่งมีอัตราการอุดหนุนแฝงเกินครึ่งของมูลค่าเงินกู้ และมีบางประเทศเมื่อคำนวณต้นทุนการบริหารแล้วพบว่าทำให้การช่วยเหลืออาจจะถูกกว่าการให้แบบกู้ยืม เมื่อต้องมีการจัดการปัญหาที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้คืนตามกำหนด ซึ่งปัญหาการไม่ชำระเงินคืนจะทำให้อัตราการฟื้นฟูของกองทุน (Loan recovery ratio) อยู่ในระดับต่ำ ทำให้รัฐต้องแบกรับภาระในการอุดหนุนมากขึ้น⁴¹ ทุกประเทศมีโครงการกองทุนเงินกู้เพื่อการศึกษา รวมทั้งโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีรูปแบบการชำระเงินกู้แบบ Mortgage ยกเว้นประเทศออสเตรเลียและประเทศ สวีเดน ที่ใช้รูปแบบการชำระแบบ Income contingent loan ที่ต้องชำระโดยผูกพันกับรายได้ ซึ่งประเทศไทยก็เคยมีรูปแบบการชำระดังกล่าว แต่ได้ยกเลิกไปในภายหลัง

-ขั้นตอนการชำระหนี้

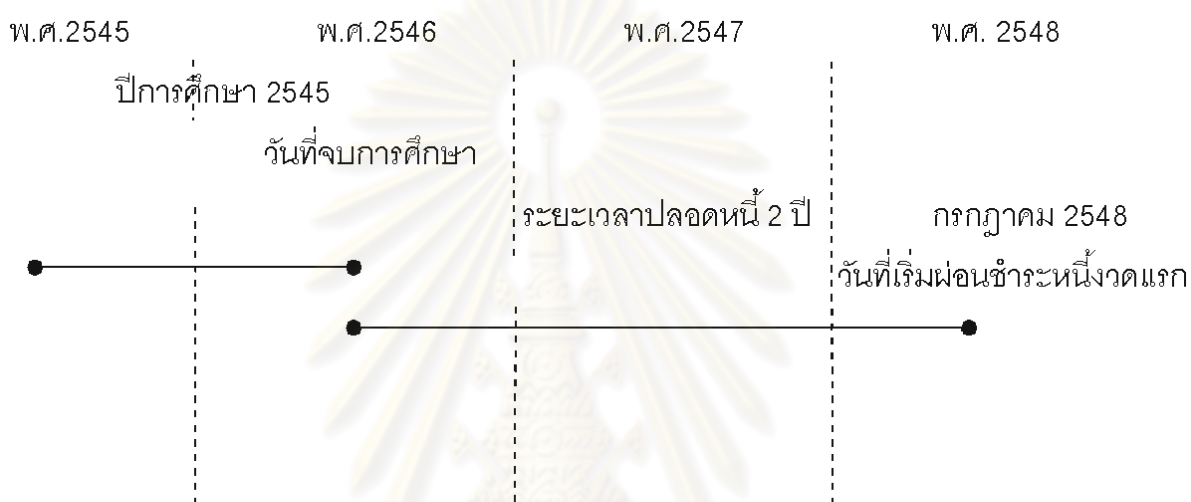
เมื่อผู้กู้ยืมไม่ได้ขอกู้ยืมเงินหรือไม่ได้รับอนุมัติให้กู้ยืมเงินต่อเนื่องในปีการศึกษาปัจจุบัน และไม่รายงานสถานภาพการศึกษาต่อคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จะถือว่าผู้กู้ยืมได้สำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้ว เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ ผู้กู้ยืมมีหน้าที่แสดงตนต่อธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) ทุกสาขาทั่วประเทศ โดยต้องติดต่อก่อนสิ้นเดือน พฤษภาคมของปีถัดจากปีที่สำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาโดยผู้กู้ยืมต้องชำระหนี้คืนหลัง

⁴⁰ จุฑามาศ มาติลลโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุขฎฐฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า42.

⁴¹ Albrecht และ Ziderman อ้างในจุฑามาศ มาติลลโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุขฎฐฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 52-53.

สำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้ว 2 ปี ภายในวันที่ 5 กรกฎาคมของปีที่ครบกำหนด โดย
ศึกษาการันตีระยะเวลาตลอดนี้และเวลาที่ครบกำหนดชำระหนี้ดังนี้

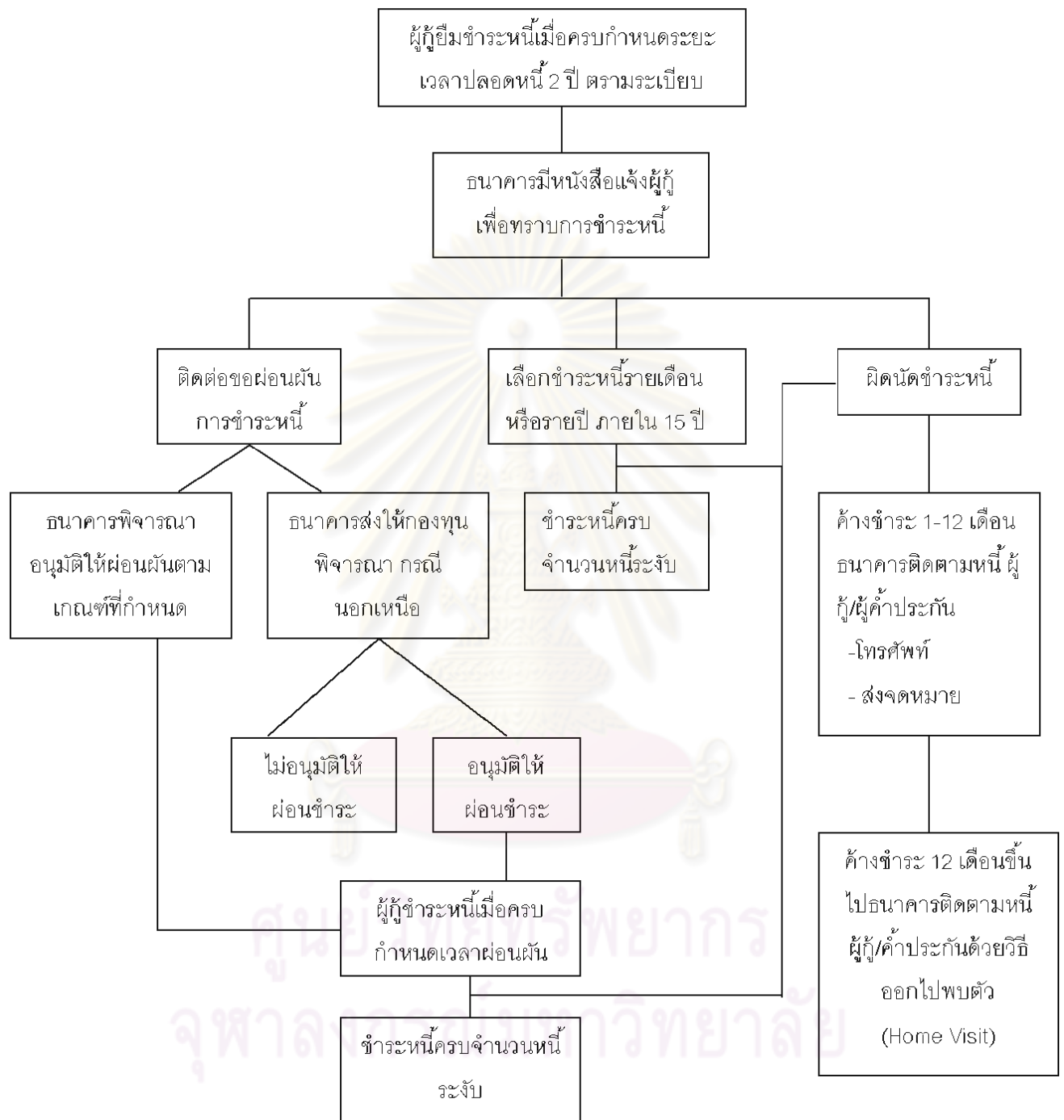
แผนภาพ 3 ตัวอย่าง ผู้กู้ยืมสำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาในปีการศึกษา 2545 ผู้กู้ยืมจะครบกำหนด
ชำระหนี้งวดแรกภายในวันที่ 5 กรกฎาคม 2548

ที่มา: กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการชำระหนี้คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ที่มา: คู่มือผู้ปฏิบัติงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (สำหรับสถานศึกษา) พ.ศ. 2544
ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

-การขอผ่อนผันการชำระหนี้

จากจำนวนที่มีผู้กู้ขาดการชำระหนี้มีจำนวนมากขึ้นทุกปี ตัวเลขล่าสุดที่ บมจ. ธนาคารกรุงไทยได้ทำการสำรวจได้ พบว่าผู้กู้ที่ครบกำหนดชำระรวมทั้งหมดมีจำนวนทั้งสิ้น 1,456,359 ราย แต่มีผู้มาชำระทั้งหมด 996,637 ราย (ประมาณ 68.43%) และค้างชำระอยู่ 459,722 ราย (ประมาณ 31.57%) โดยหักจำนวนผู้ขอผ่อนผันไป 2,846 ราย ผู้เสียชีวิต 6,843 ราย ก็จะคงเหลือผู้ที่ไม่มาติดต่อ 450,033 ราย (ประมาณ 30.90%) 60% สำหรับตัวเลขของผู้ที่มาติดต่อถือว่าสูง แต่แน่นอนว่าตัวเลขที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการอยากเห็น ก็คือมีผู้มาติดต่อชำระหนี้ครบ 100% ในทุกปี⁴² เพื่อลดภาระงานที่จะไปสู่ศาล และผู้ค้ำประกันไม่ต้องเสียเวลาไปขึ้นศาล ตลอดจนลดค่าใช้จ่ายของในการดำเนินการติดตามหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในการฟ้องร้อง ซึ่งประมาณการว่าต้องใช้เงิน 600-700 ล้านบาท จึงได้จัดให้มีโครงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องขึ้น

ทั้งนี้กระบวนการไกล่เกลี่ยนอกจากจะไม่ถูกฟ้องร้องต่อศาลแล้วยังได้รับสิทธิประโยชน์มากมาย เช่น ถ้าชำระหนี้ปิดบัญชีจะได้รับการลดเบี้ยปรับร้อยละ 80 ถ้าชำระหนี้ที่ค้างเป็นปกติจะได้อลดเบี้ยปรับร้อยละ 65 และถ้าทำสัญญาประนีประนอมยอมความจะได้อลดเบี้ยปรับร้อยละ 50 ประมาณการว่าจะมีผู้ค้างชำระหนี้มาไกล่เกลี่ยไม่ต่ำกว่าปีก่อนที่มีผู้ มาไกล่เกลี่ยร้อยละ 30 ซึ่งทำให้ กยศ.ลดจำนวนผู้กู้ที่จะถูกฟ้องได้มาก ในกรณีจำเป็นที่เห็นสมควร คณะกรรมการจะผ่อนผันให้ผู้กู้ยืมเงินชำระหนี้ตามระยะเวลาที่แตกต่างไปหรือชะลอการชำระหนี้เป็นการชั่วคราวหรือลดหย่อนหนี้ได้ตามที่ผู้กู้ยืมเงิน ร้องขอเป็นราย ๆ หรือเป็นการทั่วไปก็ได้ ในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้คืนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้กู้ยืมต้องเสียเงินเพิ่มอีกไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อเดือนก็ได้⁴³

การขอผ่อนผันผู้กู้ยืมต้องดำเนินการติดต่อกับธนาคารเพื่อขอผ่อนผันชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นก่อน วันที่ครบกำหนดชำระหนี้แต่ละงวด และหากพ้นวันที่ครบกำหนดชำระแล้ว (5 กรกฎาคมของทุกปี) ถือว่าผู้กู้ค้างชำระหนี้ จะต้องเสียเบี้ยปรับและถูกติดตามหนี้จนกว่าจะได้รับอนุมัติผ่อนผันชำระหนี้ ระวังการติดตามจากกยศ.และถือเป็นหนี้ปกติต่อไป ซึ่งผู้ที่ขอผ่อนผันแบ่งได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

⁴² นิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, จดหมายทวงหนี้ "เงิน กยศ.[ออนไลน์], 24 กุมภาพันธ์ 2552. แหล่งที่มา<http://learners.in.th/blog/sugritebelle/253888>

⁴³ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์], 24 มีนาคม 2551. แหล่งที่มา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2541/A/015/16.PDF>

1)กรณีที่คุณกู้ยืมเป็นผู้ครบกำหนดชำระหนี้แล้ว แต่ผู้กู้ยืมกำลังศึกษาอยู่ให้ผู้กู้ยืมนำรายงานสถานภาพการศึกษา (กยศ.204) หรือ หนังสือรับรองการเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาของสถานศึกษาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้วไปให้ธนาคารเพื่อชะลอการชำระหนี้ และหากในปีต่อๆ ไปผู้กู้ยืมยังไม่สำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษา ให้ผู้กู้ยืมนำเอกสารดังกล่าวไปให้ธนาคารตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคมของทุกปีเป็นต้นไป จนกว่าผู้กู้ยืมจะสำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษา

2)กรณีที่คุณกู้ยืมเป็นผู้ครบกำหนดชำระหนี้แล้ว แต่ผู้กู้ยืมดังกล่าวสำเร็จการศึกษาไม่ถึง 2 ปี ให้ผู้กู้ยืมนำหนังสือรับรองการสำเร็จ การศึกษาหรือใบปริญญาบัตร หรือใบประกาศนียบัตร หรือรายงานผลการศึกษา (Transcript) ของสถานศึกษาที่รับรอง สำเนาถูกต้องแล้วไปให้ธนาคารเพื่อชะลอการชำระหนี้

ตารางที่ 10 หลักเกณฑ์การขอผ่อนผันชำระหนี้

หลักเกณฑ์	เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา	หลักเกณฑ์
1 ไม่มีรายได้	-หนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน หรือข้าราชการระดับ 5 ขึ้นไป - สำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวผู้รับรอง	ยืดเวลาได้คราวละไม่เกิน 6 เดือน รวมแล้วไม่เกิน 2 ปี
2 รายได้ต่ำกว่าเดือนละ 4,700.- บาท	-หนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน หรือข้าราชการระดับ 5 ขึ้นไป -หนังสือรับรองรายได้/แสดงรายได้จากหน่วยงาน - สำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวผู้รับรอง	ผ่อนได้ไม่ต่ำกว่า 300 บาทต่อเดือน หรือ 2,400 บาทต่อปี แต่ไม่น้อยกว่าดอกเบี้ย
3 ประสพภัยพิบัติจากธรรมชาติ สงคราม, จลาจล	-หนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน หรือข้าราชการระดับ 5 ขึ้นไป ตำรวจยศ ร.ต.ต. ขึ้นไป - สำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวผู้รับรอง	ยืดเวลาได้คราวละไม่เกิน 6 เดือน รวมแล้วไม่เกิน 2 ปี

ที่มา : <https://www.studentloan.or.th>

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการขอผ่อนชำระหนี้ เป็นเหมือนการให้โอกาสกับผู้ที่ได้รับค่าจ้างต่ำหรือจบการศึกษาแล้วแต่ยังไม่สามารถหางานได้ และผู้ที่มีความจำเป็นสุดวิสัยจากเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็ได้เล็งเห็นความจำเป็นเหล่านี้ และได้เร่งรัดต้องการให้ผู้กู้ชำระหนี้คืนในทันที จากการเปรียบเทียบโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาของประเทศต่างๆ Conin และ Simmons ได้ให้ความเห็นว่าโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาในประเทศแถบสแกนดิเนเวียที่ดีที่สุด เนื่องจากมีทางออกให้กับบัณฑิตที่มีรายได้น้อย โดยถ้ามีรายได้น้อยกว่า

รายได้เฉลี่ยต่ำสุด สามารถเลื่อนการชำระเงินออกไปได้คราวละ 1 ปี ต่างกับโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ) ที่ให้ผ่อนผันได้ไม่เกินครั้งละ 6 เดือน รวมระยะเวลาผ่อนผันแล้วต้องไม่เกิน 2 ปี โดยกำหนดรายได้ขั้นต่ำต้องไม่เกิน 4,700 บาท ถึงจะขอผ่อนผันได้ ซึ่งระยะเวลาที่กำหนดไว้อาจจะสั้นเกินไปเมื่อเทียบกับประเทศสวีเดนที่ให้ผ่อนผันได้จนถึงอายุ 50 ปี

จากการศึกษาการเลื่อนชำระตามการผ่อนผันในประเทศสวีเดน มีผู้ที่ขอผ่อนผันเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น และมีเพียงร้อยละ 2 ที่ไม่มาชำระหนี้คืน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีถึงร้อยละ 10 ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาในการผ่อนชำระพบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกามีระยะเวลาสั้นกว่า อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้มีผู้ไม่มาชำระหนี้สูง ทั้ง Conin และ Simmons เสนอว่าควรมีการขยายระยะเวลาในการผ่อนชำระออกไปอีก อาจจะทำให้จำนวนผู้ที่ไม่ชำระหนี้ในประเทศอเมริกาดลดลงได้ นอกจากการขยายระยะเวลาการผ่อนผันแล้ว การให้ดำเนินโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้ที่เป็นหนี้เงินกู้ ด้วยการเสนอให้บัณฑิตผู้ทำงานบริการสังคม เช่น พัฒนาชนบท จะยกเลิหนี้ให้ทั้งหมดในฮอนดูรัส หรือในสหรัฐอเมริกาจะยกเลิหนี้ให้ถ้าบัณฑิตประกอบอาชีพครู ผลคือมีคนอยากเป็นครูมากขึ้น แต่ภายหลังโครงการนี้ได้ยกเลิกไป เพราะว่าการขาดความคงอยู่ในอาชีพมีระยะเวลาไม่ถึง 5 ปี หรือเมื่อปี 1991 พบว่าอัตราการไม่ชำระหนี้ลดลงจากร้อยละ 22.4 เหลือเพียงร้อยละ 6.9 ในสมัยประธานาธิบดี บิล คลินตัน ที่ได้นำมาตรการ ตัดสถาบันการศึกษาที่มีบัณฑิตไม่ชำระเงินคืนออกจากโครงการ ซึ่งมีกว่า 800 แห่ง เพิ่มความยืดหยุ่นของหลักเกณฑ์การชำระหนี้คืนมากขึ้น เป็นต้น⁴⁴

สำหรับโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ) ก็มีโครงการส่งเสริมสำหรับผู้ค้างชำระหนี้เช่นกัน เช่น การจับฉลากชิงรางวัลผู้ค้างชำระหนี้แล้วกลับมาผ่อนผันของชำระหนี้ แต่เป็นระยะเริ่มต้นเริ่มโครงการยังไม่มีผลต่อทำให้ยอดผู้ค้างชำระลดลงได้

แต่การทำหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในช่วงที่ผ่านมาได้รับการวิจารณ์ว่ามีความขัดแย้งของหน้าที่กับผลประโยชน์ที่ได้รับ จากความรับผิดชอบโดยธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในฐานะสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่บริหารจัดการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา การจัดการเกี่ยวกับสัญญากู้ยืม และการติดตามหนี้ ตลอดจนเงินให้กู้ยืมได้รับอนุมัติจากสถานศึกษาและติดตามหนี้คืน ธนาคารได้รับผลประโยชน์

⁴⁴ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา,"

จากค่าธรรมเนียมโอนเงิน ค่าจัดเก็บและการค้นหาเอกสาร ค่าจัดทำบัญชีลูกหนี้รายตัว ค่าธรรมเนียมในการแจ้งภาระหนี้และค่าติดตามหนี้ โดยธนาคารไม่มีส่วนรับผิดชอบต่อผลการติดตามหนี้ เพราะไม่ได้เป็นเจ้าของหนี้ดังกล่าวโดยตรง ธนาคารไม่มีสิทธิในการดำเนินการกับลูกหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นอกเหนือจากนโยบายของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เช่นการฟ้องร้องผู้ไม่ชำระหนี้เพื่อให้เกิดผลทางจิตวิทยาต่อผู้ไม่ชำระหนี้รายอื่นๆ ให้มาชำระหนี้ ก็ไม่สามารถดำเนินการได้

ส่วนสถานศึกษามีหน้าที่ในการ ผลประโยชน์จากการพิจารณาอนุมัติปล่อยเงินกู้ โดยไม่ต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อหนี้สูญที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะสถานศึกษาเอกชนจะมีโอกาสปล่อยเงินกู้ให้นักเรียน นักศึกษาของตนสูงมาก เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดผู้สมัครให้เข้าศึกษาในสถานศึกษาของตน ส่วนสถานศึกษาของรัฐก็ขาดแคลนบุคคลากร ใช้พิจารณาอนุมัติเงินกู้จากเอกสารโดยไม่ดูข้อเท็จจริงประกอบ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่โดยไม่ได้รับรู้ถึงความสูญเสียของเงินกู้ที่จะตกไปอยู่กับคนกลุ่มคนรวยเลย บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานทั้ง 2 มีความขัดแย้งที่ชัดเจนเนื่องจากผู้ปล่อยกู้และผู้ให้กู้รวมทั้งการติดตามหนี้ เป็นคนละหน่วยงานกัน จึงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และขาดอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ รวมทั้งได้สร้างความเสียหายให้กับฐานะทางการเงินของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งเกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ (Conflict of interest) ในแต่ละหน่วยงาน จึงทำให้ฐานะทางการเงินของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเกิดปัญหาการปล่อยกู้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันอัตราการชำระหนี้ต่ำ ทำให้เกิดปัญหาการหมุนเวียนของเงินทุน กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแทบจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Sustainability) ทำให้รัฐต้องอัดฉีดเงินงบประมาณปริมาณมากขึ้นทุกปี

นอกจากนั้นโครงสร้างในการบริหารงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ก็ยังมีกลุ่มผลประโยชน์เข้าแทรกแซงในการกำหนดนโยบายของข้าราชการระดับสูงในกระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้ไม่มีมาตรการในการลงโทษผู้ไม่ชำระหนี้ มีการทำสัญญาหละหลวม ใช้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นสินเชื่อพิเศษที่ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยระดับรากหญ้า การกระทำที่ส่งผลต่อฐานเสียงของรัฐบาล เช่นการขึ้นอัตราดอกเบี้ย หรือการเอาจริงเอาจังและการกำหนดบทลงโทษกับผู้ไม่ชำระหนี้จึงไม่สามารถดำเนินการได้ ถึงแม้ว่ารัฐต้องสูญเสียเงินมากกว่าร้อยละ 60 กับการอุดหนุนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา กล่าวคือถ้ารัฐบาลให้กู้ 100 บาทจะได้คืนไม่ถึง 40 บาท เพราะว่าเงินกู้ดังกล่าวคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ซึ่งต่ำเกินไป และระยะเวลาชำระหนี้ 15 ปีนั้นนานเกินไป ทำให้ผู้เสียหายต้องแบกรับภาระด้วยการชดเชยความสูญเสียนี้ เป็นการเอื้อประโยชน์

ให้คนเพียงกลุ่มเดียว ทั้งนี้ถ้าจะลดความสูญเสียดังกล่าว กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาควรคิดดอกเบี้ยเป็นร้อยละ 7 และยกเลิกระยะเวลาปลอดหนี้ ซึ่งผู้กู้ต้องชำระเงินต้นที่เมื่อเรียนจบหรือหยุดเรียน แต่เมื่อเทียบกับอัตราการผ่อนชำระแบบใหม่ ผู้กู้จะมีภาระการผ่อนชำระเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่า รัฐบาลก็ไม่สามารถทำได้ เพราะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อพรรคการเมืองของตน จึงทำให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษายังคงถูกใช้เป็นเครื่องมือของพรรคการเมืองในการแสดงอำนาจอันชอบธรรมในการครอบครองทรัพยากรของประเทศต่อไป

-การระงับหนี้ตามสัญญา

สัญญาเงินกู้ระหว่างผู้กู้กับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะถูกยกเลิกเมื่อผู้กู้ชำระหนี้คืนก่อนกำหนด หรือตามความประสงค์ของผู้กู้ยืมเองหรือยกเลิกสัญญาฯ โดยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เนื่องจากผู้กู้มีคุณสมบัติไม่ถูกต้อง หรือความประพฤติไม่เหมาะสม ผู้กู้ยืมมีหน้าที่ต้องชำระหนี้คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ภายใน 30 วัน หรือภายในเวลาที่ได้ทำความตกลงกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยผู้กู้ยืมจะติดต่อ ทำหนังสือยกเลิกและชำระหนี้ทั้งหมดได้ภายใน 30 วัน ธนาคารจะส่งเรื่องให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พิจารณาเป็นรายไป กรณีที่ผู้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ถึงแก่ความตายหนี้ตามสัญญาผู้กู้ฯ เป็นอันระงับไป ทั้งนี้ทายาทหรือสถาบันต้องส่งสำเนาใบมรณบัตรที่รับรองโดยเจ้าหน้าที่ ราชการผู้มีอำนาจให้ธนาคารทราบ และกรณีผู้กู้พิการ หรือทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบการทำงานได้ ให้ขอผ่อนผันจากคณะกรรมการฯ เป็นกรณีๆ ไป⁴⁵

จากข้อกำหนดการระงับหนี้ตามสัญญา เป็นข้อบ่งชี้ที่ชัดเจนในว่าผู้ค้ำประกันไม่ต้องมีส่วนรับผิดชอบกับภาระหนี้ที่ค้างชำระของผู้กู้แต่อย่างใด เพราะภาระหนี้ทั้งหมดจะไม่ตกไปเป็นภาระใคร ขณะที่ผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้กรณีใดๆ จากข้อกำหนดดังกล่าวเราสามารถวิเคราะห์ได้ 3 ประเด็นคือ

1. การตัดสินใจกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาผู้กู้สามารถเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะว่าภาระหนี้ที่ผู้กู้ก่อขึ้นไม่ได้ตกเป็นภาระของใคร ในทุกๆ กรณี ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ไม่สร้างความลำบากให้กับผู้ใดในภายหลัง

2. การเป็นผู้ค้ำประกัน เสมือนเป็นการลงนามในพินัยเท่านั้น ผู้ลงนามไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้น นอกจากบิดา มารดา และพี่น้องร่วมสายโลหิตแล้ว บุคคลอื่นที่มี

⁴⁵ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์], 24 มีนาคม 2551.

คุณสมบัติตามที่กองทุนกำหนดก็สามารถลงนามเป็นผู้ค้ำประกันได้ โดยผู้ค้ำประกันไม่มีความกังวลใจกับการรับผิดชอบหนี้ดังกล่าว

3. การอนุมัติเงินกู้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นอกจากมีความเสี่ยงจากการให้กู้โดยไม่มีหลักประกันแล้ว การให้กู้ที่ผู้ค้ำประกันไม่ต้องร่วมรับผิดชอบภาระหนี้ เป็นปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงอีกประการหนึ่ง ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของการปล่อยกู้คือต้องการให้โอกาสทางการศึกษากับผู้ด้อยโอกาสในสังคม เป็นโครงการเพื่อสังคมมากกว่าเพื่อความอยู่รอดของโครงการเอง

จากปัญหานี้ขึ้นที่เกิดจากการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของนักเรียนนักศึกษา ระดับเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว เพราะว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ ทำให้ต้องขอผ่อนผันการชำระหนี้ออกไปจนกว่าความสามารถในการผ่อนชำระจะเพิ่มขึ้น จึงจะกลับมาชำระหนี้อย่างปกติ ประเด็นที่บัณฑิตขาดความสามารถในการผ่อนชำระหนี้ อาจจะมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ดังนี้ ประการแรก คือตัวบัณฑิตสำเร็จการศึกษาแล้วแต่หางานทำไม่ได้เนื่องจากเลือกงาน หรืออาจจะได้งานค่าจ้างต่ำไม่พอกับการผ่อนชำระหนี้ หรืออาจจะไม่ได้เกิดจากตัวบัณฑิตแต่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศในขณะนั้น จึงทำให้บัณฑิตได้งานด้วยความยากลำบาก จึงทำให้มีผู้ค้างชำระหนี้จำนวนมาก เช่นในประเทศยุโรป ที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำ มีการจ้างงานเต็มที่ ผลการศึกษาพบว่าทำให้ปัญหาการไม่ชำระหนี้คืบมีน้อย ดังนี้ ปัญหาหนี้สินการศึกษาแต่ละฝ่ายควรร่วมกันค่อยแก้ไขทั้งบัณฑิตเองก็ควรมีจิตร์สำนึกต่อเงินภาษีประชาชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการดำเนินการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาก่อตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายหลักในการดำเนินการเพื่อลดความไม่เสมอภาคที่เกิดจากความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อโอกาสในการศึกษาของกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาส ให้ได้เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจนถึงระดับปริญญาตรี ด้วยการสนับสนุนเงินกู้ยืมไปยังผู้เรียน ให้เงินกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ระยะเวลาการผ่อนชำระยาวนาน และไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและค่ายังชีพในระหว่างที่กำลังศึกษา โดยให้เป็นไปตามความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคลที่จะเลือกสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาตามที่ตนต้องการ เพื่อการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ใช้เป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว ตลอดจนการเพิ่มโอกาสในการได้งานที่มีรายได้มั่นคง จนสามารถขยับสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตนให้พ้นจากความเป็นผู้ด้อยโอกาสได้ในอนาคต

นับเป็นเวลากว่าทศวรรษที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ดำเนินการเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีผู้ได้รับเงินกู้ยืมที่สำเร็จการศึกษาแล้วและมีนักเรียน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก แต่การดำเนินการที่ผ่านมายังมีปัญหาในการสร้างความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา ปัญหาการว่างงานของบัณฑิต ตลอดจนปัญหาการชำระหนี้ จนทำให้ข่าวปรากฏว่ามีการฟ้องร้องผู้กู้บางรายที่ไม่ชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดระยะปลอดหนี้แล้ว

ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์การดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อตอบคำถามการวิจัย 2 ประการคือ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน นักศึกษากลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมหรือไม่ และเมื่อผู้กู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา สำเร็จการศึกษาแล้วได้งานที่มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพและการชำระหนี้เงินกู้ได้หรือไม่ ตลอดจนการปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษา 4 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ (ยกเว้นมหาวิทยาลัยเปิด) และมหาวิทยาลัยเอกชน ดังตารางที่ 11 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างศึกษาผลของการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามประเภทสถาบันการศึกษา ที่แต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างกันดังนี้

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นสถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพที่ยกฐานะจากวิทยาลัย รับผู้สำเร็จการศึกษายาอาชีพระดับ ปวช. หรือ ปวส. เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอนุปริญญา หรือปริญญาตรี มีสาขาวิชาหลากหลาย หลักสูตรมีความสอดคล้องสำหรับผู้สำเร็จการศึกษายาอาชีพ เช่น สาขาเทคโนโลยีการเกษตร วิศวกรรมอุตสาหการ เป็นต้น แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้เปิดหลักสูตรอื่นๆ ที่ความหลากหลายเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ที่มีขีดจำกัดในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัว นอกจากนั้นการแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อไม่สูง จึงเหมาะกับผู้มีระดับความรู้ปานกลาง ที่สำเร็จการศึกษายาอาชีพ แล้วต้องการเข้าศึกษาต่อเพื่อในระดับปริญญาตรี เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นแรงงานที่มีทักษะ และเพิ่มรายได้จากการจ้างงานให้สูงขึ้นได้

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นสถาบันการศึกษาดั้งเดิมส่วนภูมิภาค มีที่ตั้งตามจังหวัดต่างๆ และกรุงเทพมหานคร ได้ยกฐานะจากวิทยาลัยครูเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีความหลากหลายของสาขาวิชาดีกว่าอดีตที่ผลิตเฉพาะบุคคลากรด้านวิชาชีพครูเพียงอย่างเดียว แต่หลักสูตรส่วนใหญ่ยังเน้นด้านวิชาชีพเช่นเดียวกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แต่ปัจจุบันบางแห่งมีหลักสูตรที่ผลิตบุคคลากรเพื่ออุตสาหกรรมเฉพาะ เช่น การท่องเที่ยวและการบริการ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นต้น

เนื่องจากมีสถาบันการศึกษาประเภทนี้จำนวนมาก และมีหลักสูตรโดยทั่วไปคล้ายคลึงกัน จึงทำให้การแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานี้ไม่สูงมาก และมีค่าใช้จ่ายที่ทางสถาบันเรียกเก็บไม่สูงมากเช่นกัน จึงเหมาะกับนักศึกษาที่มีความรู้ระดับปานกลาง ที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3. มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ (ยกเว้นมหาวิทยาลัยเปิด) เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐที่มีความหลากหลายของสาขา มีความเป็นเลิศด้านวิชาการ และมีชื่อเสียง จึงได้รับความนิยมจากผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาจำนวนมาก การสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาประเภทนี้มีความเข้มข้นมาก เหมาะกับผู้มีความรู้ด้านวิชาการสูง และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีโอกาสได้งานสูง ส่วนค่าใช้จ่ายในส่วนค่าบำรุงการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีทุนการศึกษาสนับสนุนให้นักศึกษาได้อย่างเพียงพอ มีบริการหอพักในราคาประหยัด

4. มหาวิทยาลัยเอกชน เป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับความนิยม สำหรับผู้ที่ไม่ต้องการสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อ หรือสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่รับจำกัดจำนวนไม่ได้ ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ในสาขาที่ตนเองต้องการ แต่เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง จึงถูกมองว่าเหมาะกับนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

จากลักษณะเฉพาะของแต่ละสถาบันการศึกษา จึงได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อศึกษาวิเคราะห์ห้ผลของกองทุนเงินให้กู้ยืมต่อโอกาสทางการศึกษาของแต่ละกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามคณะ/สถาบันการศึกษา

คณะ	ประเภทสถาบันการศึกษา			
	ม.ราชวมงคล	ม.ราชภัฏ	ม.รัฐ	ม.เอกชน
ครุศาสตร์	-	9	8	-
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6	8	8	2
วิทยาการจัดการ	-	3	-	-
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	-	7	1	2
การท่องเที่ยวและการบริการ	-	2	-	-
ศิลปกรรมศาสตร์	3	2	-	-
ศิลปศาสตร์/อักษรศาสตร์	1	-	1	-
ครุศาสตร์และอุตสาหกรรม	1	1	-	-
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	-	1	-	-
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	2	-	-	-
เทคโนโลยีการเกษตร	2	-	-	-
เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน/นิเทศศาสตร์	2	-	2	3
พลศึกษา	-	1	1	-
สหเวชศาสตร์	-	-	2	1
สัตวแพทยศาสตร์	-	-	-	3
รัฐศาสตร์	-	-	2	1
สาธารณสุขศาสตร์	-	-	-	2
บริหารธุรกิจ	5	2	2	14
เภสัชศาสตร์	-	-	1	1
เศรษฐศาสตร์	-	-	1	2
นิติศาสตร์	-	-	1	2
ศึกษาศาสตร์	4	-	4	2
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	1	-	-	-
สถาปัตยกรรมศาสตร์	3	-	4	-
รวม	30	36	38	35

ตารางที่ 12 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต่อเนื่องของการได้รับเงินกู้

สถาบันการศึกษา	จำนวนนักศึกษา		รวม
	ผู้กู้ต่อเนื่อง	ผู้กู้ไม่ต่อเนื่อง	
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	17	13	30
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	21	15	36
มหาวิทยาลัยตั้งเดิมของรัฐ	20	18	38
มหาวิทยาลัยเอกชน	18	17	35
รวม	76	63	139

4.1 โอกาสในการเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษา

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์: ความเห็นต่อการได้รับเงินกู้ยืมต่อโอกาสในการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของแต่ละสถาบัน

สถาบันการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย (คน)		
		ผู้ต่อเนื่อง	ผู้ไม่ต่อเนื่อง	รวม(%)	ผู้ต่อเนื่อง	ผู้ไม่ต่อเนื่อง	รวม(%)
ม.ราชมงคล	30	16	3	19(63.33)	1	10	11 (36.67)
ม.ราชภัฏ	36	5	2	7 (19.44)	16	13	29 (80.56)
ม.ตั้งเดิมของรัฐ	38	2	0	2 (5.26)	18	18	36 (94.74)
ม.เอกชน	35	17	13	30 (85.71)	1	4	5 (14.29)
รวม	139	40	18	58 (41.73)	36	45	81(58.27)

ที่มา : จากการคำนวณ การให้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยตั้งเดิมของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีนโยบายในการดำเนินการ สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกกลุ่มชนชั้นมีโอกาสเข้าศึกษาต่อสูงสุดจนถึงระดับอุดมศึกษา การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคนไทยในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่โอกาสในการศึกษายังตกอยู่กับชนชั้นกลางและชั้นสูงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี กล่าวคือความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้เรียนนั้นยังขึ้นอยู่กับรายได้ของครอบครัว ดังนั้นกลุ่มคนที่ มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี จึงขาดโอกาสเข้า

ศึกษาต่อในระดับนี้ ภายหลังจากมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาพบว่าโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษาที่ศึกษาเป็นดังนี้

4.1.1 โอกาสในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้รับทุนกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 เห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่าง 11 คน หรือร้อยละ 36.67 ได้แสดงความคิดเห็นในทางตรงกันข้าม

เมื่อพิจารณาความต่อเนื่องของการได้รับเงินกู้พบว่ากลุ่มที่ได้รับเงินกู้ต่อเนื่อง 16 คน จาก 19 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 เห็นด้วยว่าการได้รับเงินกู้มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของตนเอง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับเงินกู้ไม่ต่อเนื่องมีแนวโน้มไม่เห็นด้วยว่าการได้รับเงินกู้มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่าการได้รับเงินกู้มีผลต่อโอกาสในการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาและได้สำเร็จการศึกษาแล้ว จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์และอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และบริหารธุรกิจ ส่วนใหญ่แล้วเคยได้รับเงินกู้ก่อนเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่าการได้รับเงินกู้ไม่มีผลต่อการเข้าศึกษา เป็นนักศึกษาจาก คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน/นิเทศศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจบางส่วน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้กู้ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีพ มีบางส่วนที่สำเร็จการศึกษาสายสามัญ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้กู้ไม่ต่อเนื่องทั้งหมดสำเร็จการศึกษาสายสามัญ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีบางส่วนมีภูมิลำเนาในเขตปริมณฑล

ผู้ที่ให้ความเห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้น เป็นผู้กู้ยืมต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นสำเร็จการศึกษาสายอาชีพ จากต่างจังหวัด และไม่ได้วางแผนสำหรับการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี แต่ต้องการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับ ปวช. หรือ ปวส. เพราะต้องการหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว โดย

ให้ความเห็นว่าการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีมีค่าใช้จ่ายสูง เกินขีดความสามารถรับผิดชอบของตนเองและครอบครัวในขณะนั้น เนื่องจากครอบครัวมีภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของสมาชิกคนอื่น ดังนั้นการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงมีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของตน เนื่องจากลดความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่จะเกิดขึ้นได้

ส่วนกลุ่มผู้กู้ไม่ต่อเนื่องนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาสายสามัญ ได้วางแผนเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอยู่แล้ว เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เนื่องจากสาขาที่ตรงกับความต้องการ และมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก ถึงแม้ไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ครอบครัวยังสามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้ ดังนั้นการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงไม่มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับนี้

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

-กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาให้สัมภาษณ์ว่า...

“เริ่มกู้ตั้งแต่เข้าศึกษาต่อระดับ ปวช. ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา จ. สุรินทร์ เลือกเรียนต่อสายอาชีพเพราะจะได้หางานทำได้เร็วขึ้น เมื่อจบปวช. แล้วก็ต่อปวส. ต่อเนื่องอีก 2 ปี คิดว่าจะออกมาหางานทำ แต่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำให้เรียนต่อปริญญาตรีเนื่อง เลยมาสอบกับเพื่อนอีก 2 คน แล้วขอกู้ต่อ คิดว่าถ้าไม่มีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็คงจะหยุดเรียนตั้งแต่ระดับ ปวส. เพราะการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไปต้องมีค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย แต่เมื่อได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงทำให้สามารถเรียนต่อระดับปริญญาตรีได้¹

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนซึ่งเป็นเพื่อนในกลุ่มเดียวกันเล่าว่า “เริ่มกู้ตั้งแต่เข้าเรียน ปวช. ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ จ. สุรินทร์ เช่นกัน ตัดสินใจศึกษาต่อเพราะคิดว่าถ้าจบปริญญาตรีแล้วจะมีโอกาสได้งานที่มีรายได้สูงกว่าระดับ ปวส. ตอนแรกคิดว่าจะไปหางานทำเมื่อเรียนจบ ปวส. แต่เห็นรุ่นพี่รู้จักในหมู่บ้านเดียวกันจบปริญญาตรีที่นี้ได้ทำงานกับบริษัทเอกชนได้เงินเดือนสูง ทำให้เห็นว่าถ้าเราเรียนจบปริญญา จะทำให้ได้เงินเดือนสูงกว่าจบ ปวส. จึงตัดสินใจเรียนต่อ... แต่ก็มี ความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น เพราะจะต้องเข้ามาเรียนในเมือง เงินที่ได้รับจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามีเหลือเก็บอยู่บ้างแต่คาดว่าจะไม่พอ ตัดสินใจเข้ามาสอบและยื่นขอเงินกู้

¹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

..... ซึ่งถ้าไม่ได้รับเงินกู้จากกองทุน คงทำงานเก็บเงินก่อน แล้วค่อยเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏแคว้นบ้าน"²

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คนหนึ่งเล่าว่า "ทราบว่าจะสามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ จึงได้ตัดสินใจมาสอบเพื่อเข้าเรียนที่นี่ ...จริงๆ แล้วก็อยากเรียนต่อให้สูงกว่านี้ (สูงกว่าที่ ปวส.) เพราะไปทำงานแล้ว 1 ปี ได้ค่าจ้างน้อยมาก แค่ 5,000 กว่าๆ เอง ซึ่งน้อยมาก...เพื่อนที่เรียนต่อที่นี้บอกว่ากู้ได้ จึงได้ตัดสินใจมาสมัครเรียน"³ เช่นเดียวกับนักศึกษา นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันการศึกษาเดียวกันเล่าว่า "เริ่มกู้ตอนเข้าเรียนที่นี่ จบมาแล้ว 2 ปี ไม่ได้เรียนต่อ ระหว่างนั้นทำงานขายของ...อยากเรียนต่อให้จบปริญญาตรี จึงไปสอบถามที่สถาบัน เจ้าหน้าที่บอกว่ากู้ได้ จึงสอบเข้าเรียนที่นี่ในหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี"⁴

ส่วนนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมให้สัมภาษณ์ว่า "ตั้งใจเอาไว้แต่แรกว่าถ้าเรียนจบ ปวส. จะเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ มาหางานทำ โดยจะมาอยู่กับลูกพี่ลูกน้องที่ทำงานในโรงงาน แล้วค่อยหาโอกาสเรียนต่อที่หลัง หลังจากเก็บเงินได้มากพอแล้ว เพราะว่าทางบ้านคงส่งให้เรียนต่อไม่ไหว อีกทั้งมีน้องอีก 1 คนก็กำลังจะเข้าเรียนต่อ ปวช. ที่วิทยาลัยเทคนิคในตัวจังหวัด จึงอยากทำงานหาเงินส่งน้องส่วนหนึ่งและเก็บไว้สำหรับตนเองสำหรับเรียนต่อ..... เมื่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาให้เงินกู้รู้สึกดีใจมากที่ได้เรียนต่อในระดับปริญญาตรีต่อเนื่องที่โดยไม่ต้องหยุดไปทำงาน"⁵

กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นว่าการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีค่าใช้จ่ายสูงเกินความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว จึงรู้สึกกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเข้าศึกษาต่อในระดับนี้ ดังนั้นจึงต้องการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับ ปวช. หรือ ปวส. แต่ก็ยังมีความต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในภายหลัง เมื่อฐานะทางการเงินมีความมั่นคงหลังจากทำงานแล้ว ทั้งนี้ต่างเห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับปริญญาตรีว่าสามารถเพิ่มมูลค่าของตนเองให้สอดคล้องกับสายงานและได้รับค่าจ้างสูงขึ้นด้วย

² สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

³ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

⁴ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

⁵ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ, 17 พฤษภาคม

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีขณะทำงานจะเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรนอกเวลาเรียนเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ เพื่อไม่ให้กระทบกับเวลาทำงานประจำ ในสถาบันการศึกษาใกล้บ้าน เช่นนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจเล่าว่า...

"ถ้าไม่ได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็คงไม่เรียนต่อระดับปริญญาตรี คิดว่าจะไปทำงานในร้านอาหารที่โรงแรม เพราะจบมาด้านนี้ แล้วเก็บเงินได้สักก้อนหนึ่ง ค่อยไปเรียนต่อปริญญาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏในตัวจังหวัด โดยจะเรียนภาคสมทบที่เรียนเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์"⁶

จากความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของกลุ่มตัวอย่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงมีบทบาทต่อโอกาสทางการศึกษาในการเข้าศึกษาต่อในระดับนี้ และการเป็นผู้กู้ยืมต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความจำเป็นด้านการเงินเพื่อโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่การศึกษาในระดับก่อนอุดมศึกษา กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงมีบทบาททำให้กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้สำเร็จการศึกษาได้ในระดับ ปวช. ปวส. หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่านี้ จึงต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงจะทำให้พวกเขาสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้

-กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาให้สัมภาษณ์ว่า...

"กู๊ตอนปี 1 เนื่องจากอยากช่วยเหลือตนเอง ไม่อยากรบกวนที่บ้านมาก แต่ต้องขอจากที่บ้านเดือนละ 4,000 บาท เพราะว่ามีค่าวัสดุในการทำงานแบบ....ถึงแม้ว่าไม่ได้เงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็ยังเรียนคณะนี้ เพราะเป็นสาขาที่ตนเองอยากเรียน..... เลือกเป็นอันดับสาม รองจาก ธรรมศาสตร์ เกษตร ดิดที่นี่เลยเรียน"⁷

ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งเคยศึกษาที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ธัญบุรี เล่าว่า "กู๊ตอนเข้าเรียนที่นี่แล้วเพราะอยากแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง เลือกเรียนที่นี่เพราะมีสาขาที่ต้องการ ค่าเรียนไม่แพง.... การได้รับเงินทุนไม่มีผลต่อการได้เข้าเรียนในระดับปริญญาตรีแต่อย่างใด"⁸

⁶ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

⁷ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

⁸ สัมภาษณ์ เลขานุการผู้บริหาร บริษัท ซี.อี.เอส, 24 มีนาคม 2553.

นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ คนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า "เลือกคณะเพราะว่าใกล้บ้าน ตั้งใจจะเรียนด้านนี้อยู่แล้ว ที่กู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเนื่องจากอยากมีเงินใช้จ่ายเพื่อลดภาระผู้ปกครอง"⁹

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเล่าว่า "ไม่มีผล เพราะว่าเข้าเรียนที่นี้อยู่แล้ว กู้เพราะเห็นเพื่อน"¹⁰

สำหรับผลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างคนอื่นๆ ก็ได้ให้คำตอบคล้ายคลึงกัน ว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่มีผลต่อการได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพราะว่าได้เข้ามาศึกษาที่นี่แล้วจึงขอกู้ยืม ซึ่งขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างบางราย ไม่ได้เกิดจากความขาดแคลน แต่ด้วยจิตสำนึกอยากมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัว เนื่องจากครอบครัวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในระดับปริญญาตรีสูงกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้บางคนยังกังวลกับค่าใช้จ่ายที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างศึกษา ในส่วนที่เป็นค่าวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ และบางคนก็ทำตามเพื่อน

กลุ่มตัวอย่างบางคนให้เหตุผลในการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเกี่ยวข้องกับความกังวลด้านผลการเรียน เช่น นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ให้สัมภาษณ์ว่า

"...ก่อนที่จะกู้เงินต้องรับงานเขียนแบบได้ค่าจ้าง 1,200-2,000 บาท เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่าย แต่พอได้รับเงินก็รับงานน้อยลง ทำให้มีเวลาเรียนมากขึ้น"¹¹

ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ จะปฏิเสธบทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แต่ไม่ได้ปฏิเสธถึงบทบาทของการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายขณะที่ฐานะทางการเงินของครอบครัวลดลงกะทันหันจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน ทำให้ได้เรียนต่อโดยไม่ต้องออกกลางคัน เช่น นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเล่าว่า....

"ตอนแรกคิดว่าทางบ้านจะสงไสว เพราะคิดว่าเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐคงมีค่าใช้จ่ายไม่มากเท่าไร เลยไม่คิดว่าจะกู้ แต่ขณะที่ขึ้นปี 1 น้องชายฝาแฝดก็เข้ามา 4 โรงเรียน

⁹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

¹⁰ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

¹¹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

เอกชนแห่งหนึ่งซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ตอนนั้นคิดว่าจะหาเงินที่ไหน อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำให้กู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็ไม่รู้ว่าจะได้เรียนต่อหรือไม่”¹²

นักศึกษาบริหารธุรกิจ คนหนึ่งให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเล่าว่า “เริ่มกู้ตอนปี 2 เนื่องจากพ่อถูกเลิกจ้าง แม่ซึ่งเป็นแม่บ้านไม่มีรายได้ เห็นว่าเพื่อนๆ กู้จึงไปขอกู้ ถ้าไม่มีได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา อาจจะต้องหยุดเรียน เพื่อหางานทำ หรืออาจจะต้องหางานทำระหว่างเรียน ซึ่งก็ยังไม่แน่ใจว่าจะเรียนต่อหรือยัง”¹³ ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนเล่าว่า “ตอนเข้าเรียนที่นี่ พ่อเสียชีวิต ทางบ้านเดือดร้อนมาก แม่มีอาชีพรับจ้างรายวันในโรงงานเฟอร์นิเจอร์ มีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายของตนและน้องสาว จึงตัดสินใจกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ...ถ้าไม่มีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาคงไม่ได้เรียนต่อแน่นอน”¹⁴

จากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมไม่มีผลต่อการได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เนื่องจากไม่ได้มีความกังวลต่อค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น เพราะได้เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้วถึงได้รับเงินกู้ และเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวอยู่ในระดับดี จึงสามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรได้ แต่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้แสดงบทบาทต่อโอกาสทางการศึกษาเมื่อความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัวลดลงอย่างกะทันหัน ทำให้ผู้กู้ยืมสามารถเรียนต่อได้โดยไม่ต้องออกกลางคัน

นอกจากการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีบทบาทต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้กู้ยืมต่อเนื่องแล้ว ยังมีบทบาทช่วยให้กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องออกจากการศึกษากลางคัน อันเนื่องมาจากความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัวลดลงอย่างกะทันหัน ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างบางคนจะไม่ยอมรับบทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของตนก็ตาม

¹² สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

¹³ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

¹⁴ สัมภาษณ์ นักศึกษาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

นอกจากความเห็นต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลของกลุ่มตัวอย่างต่อการดำเนินงานของกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่มีต่อโอกาสในการเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษานี้ ที่กลุ่มตัวอย่างต้องเป็นผู้ประเมินจากความสามารถของตนเองต่อสถานการณ์ในการแข่งขันของผู้สมัครคนอื่นๆ ด้วย ซึ่งมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

- การแข่งขันไม่สูงมาก ด้วยภาพลักษณ์ของสถาบันการศึกษานี้เป็นสถาบันการศึกษากฎมณฑล ดังนั้นการควมมีชื่อเสียงหรือการได้รับความนิยมน จึงไม่สูงเท่ากับมหาวิทยาลัยปตรีรัฐ จึงทำให้การแข่งขันในการสอบเข้าศึกษาต่อไม่สูงมากนัก และเป็นการแข่งขันเฉพาะบุคคลในพื้นที่เดียวกันที่มีความแตกต่างกัน ทำให้โอกาสที่จะได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาต่อจึงสูงตามไปด้วย นักเรียนส่วนใหญ่จึงตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถาบันนี้

ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเล่าว่า "เลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่นี้ไว้เป็นอันดับสองรองจาก ม.ธรรมศาสตร์ เพราะคิดว่าถ้าไม่ติดธรรมศาสตร์ ก็จะเรียนที่นี้ อย่างน้อยก็ติดที่นี้ เพราะการแข่งขันไม่สูงมาก มีโอกาสได้เรียนในสาขาที่ตนเองต้องการ"¹⁵ เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 71 ที่เลือกคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่นี้ไว้เป็นอันดับ 3

ผู้ให้สัมภาษณ์อีก 2 คน ให้คำตอบคล้ายกันว่า "การแข่งขันน้อยกว่าที่อื่น ประเมินจากความสามารถของตนเองแล้วคิดว่าต้องสอบติด"¹⁶ และ "อยู่ใกล้บ้านไม่ต้องเดินทางไกล ไม่ต้องตื่นแต่เช้า"¹⁷

นอกจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์คนอื่นๆ ก็ให้เหตุผลที่คล้ายกันต่อการแข่งขันที่ไม่สูงมากทำให้ได้เรียนในสาขาที่ตรงกับความต้องการจริงๆ ไม่ต้องเลือกเผื่อได้ เลือกคณะที่ตนเองอยากเรียนได้เลย จะได้ไม่ต้องกังวลใจมากนักว่าจะได้เรียนที่ไหน เพราะเลือกคณะที่ตนคิดว่าคะแนนสอบของตนเองสามารถเข้าได้แน่นอน

- ความหลากหลายของสาขาวิชา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเปิดสอนหลายสาขาวิชา อีกทั้งเป็นสาขาวิชาที่มีความต่อเนื่องกับสายอาชีพศึกษาหรือสถาบันการศึกษาเดิมของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี การเข้าศึกษาต่อในสาขาเดิมหรือสาขาใกล้เคียงเพื่อ

¹⁵ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

¹⁶ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

¹⁷ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

ยกระดับคุณภาพของแรงงานระดับอนุปริญญาเป็นระดับปริญญาตรีด้วยการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างที่ศึกษา จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษาใหม่ในสถาบันการศึกษานี้หลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ดั่งนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตรเล่าว่า “เรียนจบ ปวส. ด้านคหกรรม จึงอยากเรียนต่อด้านนี้ พอดีมีสาขานี้เปิดสอนที่นี่เลยตั้งใจมาเรียนที่นี่ เพื่อจะได้เพิ่มความรู้มากขึ้น”¹⁸ เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งซึ่งเดินทางมาจากจังหวัดศรีสะเกษ เล่าว่า “คิดว่าจะเรียนที่สวนดุสิตหรือไม่ก็ที่ราชมงคล เพราะว่ามีสาขาที่ใกล้เคียงกับที่ตนเองเรียนอยู่แล้ว แต่เพื่อนชวนให้มาสมัครที่นี่เลยได้ที่นี่”¹⁹

-ค่าใช้จ่ายในการศึกษาก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญ ซึ่งเป็นที่ทราบได้โดยทั่วกันถึงความเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ เรียกเก็บค่าเล่าเรียนต่ำ เพียงภาคการศึกษาละ 3,000- 5,000 บาทเท่านั้น ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชนชั้นกลางในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรได้ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตั้งแต่แรกก็ตาม

ด้วยภาพลักษณ์ของการเป็นสถาบันการศึกษาส่วนภูมิภาคของรัฐที่ได้รับการยกฐานะให้เป็นมหาวิทยาลัยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผู้ที่จบสายอาชีพระดับ ปวช. ปวส. เลือกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เนื่องจากมีความหลากหลายของหลักสูตร ที่มีความต่อเนื่องกับหลักสูตรของวิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค หรือวิทยาลัยชุมชน พบว่าภายหลังจากมีกองทุนเงินให้ยืมเพื่อการศึกษา ในภาพรวมพบการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเพิ่มขึ้น 2 เท่า²⁰ เนื่องจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีที่มาจากการอาชีวศึกษา วิทยาลัยชุมชนหรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ จากความสามารถในการลดข้อจำกัดในการรับผิดชอบ

¹⁸ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

¹⁹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1 พฤษภาคม 2553.

²⁰ จรูญศรี มาติลโกวิท, “การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา,” (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 65.

ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นได้ ซึ่งกลุ่มนักศึกษาดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนถึงการศึกษาต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี แต่การได้รับเงินกู้ยืมทำให้ได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยไม่ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานแล้วกลับเข้ามาเรียนต่อในภายหลัง สำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอยู่แล้ว ได้รับโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นการเพิ่มทักษะฝีมือแรงงาน ต่อโอกาสในการได้งานและการได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้นด้วย

แต่อย่างไรก็ตามมีผู้กู้บางส่วนที่ครอบครัวมีความพร้อมในการรับผิดชอบค่าใช้จ่าย แสดงให้เห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมไม่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพราะว่าได้รับเงินกู้ยืมภายหลังจากได้เข้าศึกษาต่อในระดับนี้แล้ว แต่การได้รับเงินกู้ยืมได้ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว ทำให้การเรียนไม่มีอุปสรรค และไม่ต้องทำงานหารายได้พิเศษระหว่างเรียน ทำให้มีเวลาเรียนอย่างเต็มที่ และเงินกู้ยืมช่วยให้ไม่ต้องออกกลางคันในขณะที่มีความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัวลดลงอย่างกะทันหัน และการได้รับเงินกู้ยืมช่วยให้ผู้กู้คลายความกังวลต่อค่าใช้จ่ายที่อาจจะกระทบต่อผลการเรียน ซึ่งนักศึกษาในกลุ่มนี้ยังคงพึ่งการสนับสนุนด้านการเงินจากครอบครัว เนื่องได้รับเงินกู้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ

4.1.2 โอกาสในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

จากตารางที่ 13 ภาพรวมเห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีน้อย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 19.44 เท่านั้นที่เห็นว่าเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามีบทบาทต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนความต่อในการได้รับเงินกู้ยืมของกลุ่มตัวอย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการให้ความเห็นต่อบทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เช่นกัน

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง: มหาวิทยาลัยราชภัฏ

นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ เล่าว่า "ถึงไม่ได้เงินกู้ยืมก็ต้องเรียนต่อราชภัฏอยู่ดี เพราะว่าเพิ่งมาขอกู้ตอนที่เข้ามาแล้ว"²¹ เช่นเดียวกับนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้สัมภาษณ์ว่า "ยังไงก็ต้องเรียนต่อ แต่การได้เงินกู้ยืมทำให้ได้เข้ามาเรียนที่จันทร์เกษม ช่วยให้เลือก

²¹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจันทร์เกษม, 20 พฤษภาคม 2553.

ที่เรียนได้ แต่ถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมก็จะเรียนที่ราชภัฏแถวบ้านเพราะว่าค่าใช้จ่ายถูกกว่า ซึ่งไม่ต้องเสียค่าที่พักและค่าอาหาร"²²

เช่นเดียวกับนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ให้สัมภาษณ์ว่า "เข้ามาเรียนจันทร์เกษมเพราะคิดว่าจะได้เจอสังคมที่กว้างขึ้น ถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมก็จะยังเข้ามาเรียนที่นี่เหมือนเดิมเพราะว่าไม่อยากเรียนที่บ้าน จบไปก็ต้องเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯอยู่ดี"²³

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ เล่าว่า "สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ เลยตัดสินใจมาสมัครเรียนที่นี่ แล้วกู้ยืมเงินต่อที่นี่ ถ้าไม่เรียนต่อก็คิดว่าจะหางานไม่ได้ กังวลว่าถ้าหยุดเรียนแล้วจะโดนทวงหนี้แล้วจะไม่มีเงินจ่าย เพราะจบแค่ ม.6 ใครจะรับเข้าทำงาน"²⁴

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ให้สัมภาษณ์ว่า "ตัดสินใจเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ เพราะอยากบรรจุครูให้ได้ จบจากที่นี่แล้วจะมีโอกาสสอบได้มากกว่า.... ถึงไม่มีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาทางบ้านก็สามารถส่งได้"²⁵

เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนอื่นๆ ที่ให้คำตอบในลักษณะเดียวกันเกือบทั้งหมด ยกเว้นผู้ให้สัมภาษณ์ เพียงรายเดียวเท่านั้นที่บอกว่า "ถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็จะไม่เรียน โดยจะออกไปทำงาน ที่เรียนที่นี่เพราะทางมหาวิทยาลัยบอกว่ากู้ได้เลยมาสมัครเรียนที่นี่"²⁶

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เดินทางเข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในส่วนกลาง เพราะมีความพร้อมในด้านต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนกิจการการเรียนการสอนได้ดีกว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏในต่างจังหวัด และบางส่วนต้องการสังคมเพื่อให้รู้จักเพื่อนที่หลากหลาย มีโอกาสหารายได้ระหว่างเรียนได้มากกว่าจากแหล่งจ้างงานที่มีมากกว่าในต่างจังหวัด โดยมีความมั่นใจว่ามีความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของตนเองในระหว่างเรียนในระดับปริญญาตรีได้

²² สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจันทร์เกษม, 20 พฤษภาคม 2553.

²³ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจันทร์เกษม, 20 พฤษภาคม 2553.

²⁴ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม, 20 พฤษภาคม 2553.

²⁵ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 28 พฤษภาคม 2553.

²⁶ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 14 พฤษภาคม 2553.

จากนั้นกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าไม่มีความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษา เมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เนื่องจากค่าบำรุงการศึกษาไม่สูงถ้าเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ เช่นผลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เล่าว่า “ไม่กังวลถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพราะคิดว่าสามารถหางานทำได้ตามร้าน KFC หรือ Swensen’s....คิดว่าถ้าไม่เรียนที่นี่คงจะไปเรียนราม แต่พี่สาวอยากให้เรียนที่นี่”²⁷ เช่นเดียวกับผลการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 116 และ 120 ที่บอกว่าถ้าไม่เรียนที่นี่ก็จะไปเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยให้เหตุผลว่าค่าเทอมไม่แพง สามารถหาเงินจากการทำงานพิเศษได้

นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เล่าว่า “เลือกเรียนที่นี่เพราะค่าใช้จ่ายไม่แพงมาก เพื่อเอาไว้ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมก็สามารถจ่ายเองได้ ด้วยการขอเงินจากที่บ้าน และทำงานหารายได้พิเศษ”²⁸

นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เล่าว่า “เลือกเรียนที่นี่เพราะว่าค่าเทอมถูก สังคมไม่ฟุ้งเฟ้อ ทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายมากเท่ากับมหาวิทยาลัยเอกชนหรือของรัฐบาลบางแห่ง”²⁹

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ให้สัมภาษณ์ว่า.....“ยังไงก็เรียนที่นี่เพราะเข้ามาแล้ว ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมพี่สาวก็จะส่งเพราะค่าเทอมไม่แพง ใช้อย่างประหยัดคงพอ ”³⁰

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เล่าว่า “ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมก็ยังคงเรียนที่นี่...หารายได้พิเศษด้วยการสอนการบ้านเด็ก คงมีรายได้พอเป็นค่าใช้จ่าย”³¹

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคนอื่นๆ ก็ได้ให้เหตุผลในลักษณะเดียวกันนี้ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาต่างจังหวัด ต่างแสดงความเห็นต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าบำรุงการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตไม่สูงมาก การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืม

²⁷ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 14 พฤษภาคม 2553.

²⁸ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 14 พฤษภาคม 2553.

²⁹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 14 พฤษภาคม 2553.

³⁰ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 28 พฤษภาคม 2553.

³¹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 20 พฤษภาคม 2553.

เพื่อการศึกษา ช่วยชดเชยค่าใช้จ่ายเหล่านั้นได้ แต่ถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมก็สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้โดยการสนับสนุนจากครอบครัว และการหารายได้ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าการเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครจะมีค่าใช้จ่ายด้านที่พัก แต่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเข้าแสวงหาความรู้ในหลักสูตรการศึกษากับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง และความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้งานและมีรายได้มั่นคงเมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งถ้าไม่ได้เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างก็มีความต้องการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพด้านวิชาการเทียบเท่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ อย่างเช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น

การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีโดยเลือกเข้ามาศึกษาต่อในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นความตั้งใจของกลุ่มตัวอย่าง การได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่มีผลต่อการได้เข้าศึกษาต่อในระดับนี้ แต่ก็ทำให้กลุ่มตัวอย่างมั่นใจว่าจะได้รับเงินกู้ยืม เมื่อได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเชื่อว่าผู้ที่เคยได้รับเงินกู้จะได้สิทธิในการพิจารณาเงินกู้ก่อนผู้สมัครใหม่ ดังนั้นจึงมีความมั่นใจต่อการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่จะเกิดขึ้น จึงตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และโอกาสในการหารายได้ระหว่างเรียนเป็นปัจจัยประกอบการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อและการเลือกสถาบันการศึกษา อีกทั้งการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มีความจำเป็นสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากไม่สามารถหางานทำได้เหมือนกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีพ ที่ได้ศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพให้มีทักษะตามความต้องการของตลาดแรงงานได้

จากผลการศึกษารูปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ไม่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งกลุ่มที่เป็นผู้กู้ต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากไม่มีความกังวลต่อค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพราะค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าบำรุงการศึกษาของสถาบันการศึกษาประเภทนี้อยู่ระหว่าง 6,000-12,000 บาท แตกต่างกันไปตามแต่ละสถานศึกษา ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ผู้เรียนสามารถรับผิดชอบได้จากการขอความช่วยเหลือจากครอบครัว หรือการหารายได้พิเศษระหว่างเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสังคมในสถาบันการศึกษาประเภทนี้ไม่ฟุ่มเฟือย จึงสามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้ จึงทำให้บทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ไม่มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างมีนัยสำคัญ

4.1.3 โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ

จากตารางที่ 13 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94.74 ให้ความเห็นว่า การได้รับเงินกู้ไม่มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่เป็นผู้กู้ต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องต่อการให้ความเห็นนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด ผู้ปกครองประกอบอาชีพ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน เจ้าของกิจการ และเกษตรกร ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียงประจำ และมีผลการเรียนก่อนเข้ามหาวิทยาลัยในระดับดี และมีความตั้งใจที่จะศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ การสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐได้ถือเป็นความภูมิใจของตนเอง และครอบครัว ส่วนใหญ่ไม่มีความกังวลต่อค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เพราะสามารถหาทางออกได้หากความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัวลดลง เช่น การขอรับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัย เป็นต้น

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง: มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเริ่มกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เล่าว่า “เนื่องจากต้องการลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และอยากมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบด้วยตนเอง... ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมก็ยังคงเข้าเรียนที่นี่ เพราะเป็นสถาบันการศึกษาที่ตนใฝ่ฝันอยากเรียน จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเองด้วยการขอทุนจากคณะ”³²

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนเริ่มกู้ตอนปี 1 บอกว่า “ถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็ยังคงเรียนที่นี่เหมือนเดิม... ขณะขอกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ขอทุนอุดหนุนการศึกษาจากคณะด้วย ผลปรากฏว่าได้ทั้ง 2 แต่ทางคณะนำเงินทุนอุดหนุนที่ได้ไปชำระหนี้บางส่วนของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งทำให้ภาระหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ลดลง”³³

เช่นเดียวกับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกคนหนึ่งที่ถูกตอนอยู่ ม.5 ก็ให้เหตุผลเช่นเดียวกันว่า “ไม่มีผลต่อการเข้าเรียน เพราะว่าสอบได้...อาจารย์แนะนำให้กู้ จะทำใหู้ได้ง่ายขึ้นตอนเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ... ถ้าไม่ได้เงินกู้ก็จะขอทุนจากมหาวิทยาลัย”³⁴

³² สัมภาษณ์ นิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 10 ตุลาคม 2553.

³³ สัมภาษณ์ นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 สิงหาคม 2553.

³⁴ สัมภาษณ์ นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 สิงหาคม 2553.

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเรียนในสถาบันการศึกษาเดียวกันก็ได้ให้เหตุผลคล้ายกับผู้ให้สัมภาษณ์คนอื่นๆ โดยแจ้งว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ไม่ได้ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแต่อย่างใด เพราะว่าค่าบำรุงการศึกษา ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไม่สูง ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นที่พัก ด้วยการเข้าพักในหอพักของมหาวิทยาลัยได้ นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้สัมภาษณ์ว่า “สอบติดที่นี่ ยังไงก็ต้องเรียน....พักที่หอในจ่ายเทอมละ 3,000 กินข้าวโรงอาหารหอพัก.....ถ้าไม่ได้เงินกู้ก็ยังคงเรียนที่นี่เหมือนเดิม”³⁵ เช่นเดียวกับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้ให้สัมภาษณ์อีกคน กู้ตั้งแต่ ม.6 บอกว่า “โรงเรียนบังคับให้กู้ เพราะจะได้สิทธิในการกู้ตอนเข้ามหาวิทยาลัย....ถ้าไม่ได้เงินกู้ก็จะเรียนที่นี่เหมือนเดิม ทางบ้านส่งได้ ไม่ได้เดือดร้อน”³⁶ ซึ่งผู้กู้รายนี้บิดาเคยเป็นพนักงานธนาคารกรุงไทย แล้วลาออกไปทำงานการเมืองท้องถิ่น มีฐานะและรายได้มั่นคง

นิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้สัมภาษณ์ว่า “เริ่มกู้ตอนปี 2 ตัดสินใจกู้เองเพราะอยากแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง เพราะทางบ้านส่งน้องสาวเรียนด้วย...กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ได้ช่วยให้ได้เข้าเรียน แต่ช่วยให้เรียนจบมากกว่า...ช่วยค่าใช้จ่ายด้านอุปกรณ์การศึกษา รวมทั้งเครื่องแต่งกาย และลดความกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย”³⁷

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเมื่อได้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้ว ยืนยันว่าถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษาก็ยังเรียนที่สถาบันการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันเช่นเดิม โดยไม่ได้ให้เหตุผลว่าจะหาค่าใช้จ่ายได้จากที่ใด เช่น นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าไม่มีเงินกู้ก็จะเรียน เพราะสอบได้แล้ว....ไม่รู้เหมือนกันว่าจะหาเงินจากไหน...แต่คิดว่าที่บ้านคงส่งไหว”³⁸

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างคนอื่นก็ปฏิเสธบทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยของตน ทุกคนต่างให้ความเห็นว่าการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานี้เป็นความสามารถของตนเองที่ผ่านการสอบคัดเลือกมาอย่างหนัก ก่อนจะได้เข้าศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษาต้องเตรียมตัวอย่างหนัก ทั้งการอ่านหนังสือด้วยตนเองและเรียนพิเศษเสริมในเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจ จากความตั้งใจที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับนี้ จึงทำให้มองผ่านอุปสรรคด้านค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาไป แต่อุปสรรคดังกล่าวเกิดขึ้นก็ยังมีทางออกอื่นๆ ที่จะทำให้ออกสทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยดำเนินต่อไปได้

³⁵ สัมภาษณ์ นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 สิงหาคม 2553.

³⁶ สัมภาษณ์ นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 10 ตุลาคม 2553.

³⁷ สัมภาษณ์ นิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 สิงหาคม 2553.

³⁸ สัมภาษณ์ นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 สิงหาคม 2553.

แต่ผู้กู้บางรายก็ไม่ปฏิเสธว่าการได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ช่วยให้สำเร็จการศึกษาได้ โดยไม่ต้องกังวลกับค่าใช้จ่ายที่ครอบครัวต้องรับผิดชอบมากนัก “กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ได้ช่วยให้ได้เข้าเรียนที่นี่ แต่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยให้เรียนจบได้ ...ทำให้มีเงินสำหรับใช้จ่ายระหว่างเรียนไม่ต้องรบกวนที่บ้านมากนัก”³⁹ และผู้กู้รายหนึ่งเล่าว่า “ถึงแม้ว่าจะได้รับเงินกู้ แต่ก็ยังคงสอนพิเศษตลอด กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยให้เรียนจบแบบไม่ลำบากมากนัก เพราะถ้าไม่ได้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอาจจะลำบากกว่านี้”⁴⁰

จากพื้นฐานของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นกลุ่มที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่มีความมั่นคงทางด้านการเงิน และมีระดับการศึกษาสูง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมั่นใจได้ว่าจะได้รับการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายทางการศึกษาจากครอบครัว ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงไม่มีความกังวลต่อค่าใช้จ่ายดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาก็ตาม แต่กลุ่มตัวอย่างได้เสนอว่าสามารถหาแหล่งเงินสนับสนุนได้ ในกรณีฉุกเฉิน จาก 2 แหล่งดังนี้

- การขอทุนการศึกษาจากสถาบันการศึกษา เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความสามารถในด้านการเรียน ดังนั้นกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาในข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา จึงเป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจว่าจะสามารถแก้ไขได้ ด้วยการหาทุนการศึกษาจากสถาบันที่เข้าศึกษา ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงที่จะได้รับเงินอุดหนุน เนื่องจาก 2 สาเหตุด้วยกันคือ เป็นผู้ที่มีระดับผลการเรียนดี ย่อมได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันการศึกษา และมหาวิทยาลัยของรัฐ ทุนการศึกษามากพอที่จะจัดสรรให้กับนักศึกษาผู้ที่ยื่นความจำนงอยู่แล้ว

- การขอความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง จากเหตุผลซึ่งเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดีและได้รับความยกย่องจากญาติ เป็นผู้มีความรู้ด้านวิชาการจนได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ นับเป็นความภูมิใจของครอบครัวและวงศ์ตระกูล ดังนั้นการขอเงินอุดหนุนด้วยการขอยืมจึงได้รับความไว้วางใจต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และมั่นใจว่าจะได้รับเงินคืนเมื่อผู้กู้มีรายได้หลังจากได้สำเร็จการศึกษาแล้ว

³⁹ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ธุรกิจสัมพันธ์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบางกะปิ, 6 สิงหาคม 2553.

⁴⁰ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่การตลาด ธนาคารเกียรตินาคิน, 10 ตุลาคม 2553.

จากความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัว ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับดี มีฐานะทางการเงินมั่นคง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดี จึงเชื่อว่าจะได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากบุคคลรอบข้าง เช่นจากครอบครัว ญาติ และสถาบันการศึกษา ดังนั้น การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงไม่มีบทบาทต่อโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐทั้งกลุ่มที่เป็นผู้กู้ ต่อเนื่องและกลุ่มผู้กู้ไม่ต่อเนื่อง

4.1.4 โอกาสในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน

จากตาราง 13 กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มผู้กู้ต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องร้อยละ 85.71 เห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา มีเพียงร้อยละ 14.29 ปฏิเสธบทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อโอกาสในการเข้าศึกษาของตน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีบางส่วนที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผู้ปกครองประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน พนักงานบริษัทค้าขาย อาชีพอิสระ เช่นขับรถแท็กซี่ เป็นต้น

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าบำรุงการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเรียกเก็บ และค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าที่พัก ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่มีหอพักสำหรับนักศึกษา (ยกเว้นมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต วิทยาเขตร่มเกล้า) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนมีค่าใช้จ่ายสูงมากเมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ การได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในขณะที่ศึกษาได้

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง: มหาวิทยาลัยเอกชน

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เล่าว่า “มีความกังวลว่าจะกู้เงินไม่ได้ เข้าทำเรื่องก่อนช่วงปิดเทอม เลือกที่นี่เพราะให้เงินกู้มากกว่ารามงคล... ที่กู้เพราะว่าไม่มีเงินเรียนจริงๆ...ถ้าไม่ได้เงินกู้คงไม่เรียน จะออกไปทำงานก่อน”⁴¹ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์คนดังกล่าวได้จบหลักสูตร ปวส. แล้ว

⁴¹ สัมภาษณ์ พนักงาน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน) , 3 กรกฎาคม 2553.

เลือกเรียนหลักสูตรต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ขณะที่สอบเข้าศึกษาสอบได้ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แต่เลือกเข้าที่สถาบันการศึกษาเอกชนแห่งนี้เนื่องจากได้เงินกู้ยืมจากกองทุนส่วนที่ค่าใช้จ่ายมากกว่าและได้ให้เหตุผลว่ามหาวิทยาลัยเอกชนให้เงินกู้ยืมกว่า และนักศึกษาท่านหนึ่งเคยศึกษามหาวิทยาลัยเดียวกันแล้วว่า "...มหาวิทยาลัยบอกว่ากู้ได้ เลยไปสมัครเรียนตามเพื่อน ระหว่างรอก็กังวลกลัวจะไม่ได้เงินกู้ยืม ซึ่งถ้าไม่ได้ก็จะออกไปทำงาน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว"⁴² ซึ่งนักศึกษาคนนี้เรียนจบจากโรงเรียนพณิชยระดับปวส. เช่นกัน ซึ่งได้ให้เหตุผลคล้ายกันในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ที่แสดงให้เห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เพราะถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาผู้ให้สัมภาษณ์เลือกที่จะทำงานเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชนใกล้คนหนึ่งแล้วว่า "กู้เพราะว่าค่าเทอมแพง ครอบครัวไม่มีรายได้พอที่จะเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา... ถ้าไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็ไม่เรียนที่นี่ คงจะไปเรียนราม เนื่องจากค่าใช้จ่ายถูกกว่า... ได้สำรองจ่ายค่าเทอมไปก่อน เมื่อได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยโอนเงินจำนวนดังกล่าวคืนให้"⁴³ เช่นเดียวกับเพื่อนร่วมงานของผู้ให้สัมภาษณ์คนดังกล่าวแล้วว่า "ได้เข้าเรียนที่นี่เพราะว่า มหาวิทยาลัยรับรองว่ากู้ได้ และจะช่วยดำเนินการให้ทุกอย่าง ตนเองจึงตัดสินใจสำรองเงินค่าเทอมไปก่อน โดยขอจากที่บ้าน และได้รับเงินจำนวนดังกล่าวเมื่อได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา"⁴⁴

นอกจากนั้นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งได้ให้เหตุผลถึงการจ้างงานและรายได้ในอนาคตเมื่อสำเร็จการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการกู้ยืมเงินจากกองทุนว่า "เลือกเรียนที่นี่เพราะว่าเป็นคณะที่จบไปแล้วมีงานรองรับ... แต่ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา คงไม่เรียน เพราะค่าเทอมแพงมาก ครอบครัวจ่ายไม่ไหว"⁴⁵ เช่นเดียวกับเพื่อนๆ ในกลุ่มที่เรียนคณะและสถาบันการศึกษาเดียวกัน ซึ่งเริ่มกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตั้งแต่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ให้เหตุผลคล้ายกันว่า "การได้รับเงินกู้ยืม

⁴² สัมภาษณ์ พนักงานราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรุงเทพมหานคร , 3 กรกฎาคม 2553.

⁴³ สัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่การตลาด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอโศกมนตรี, 15 กรกฎาคม 2553.

⁴⁴ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 7 กรกฎาคม 2553.

⁴⁵ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, 12 กรกฎาคม 2553.

จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยให้ได้เรียนที่นี่ เนื่องจากเป็นคณะที่ตนเองอยากเรียน จบไปแล้วมีงานทำแน่นอน...นำเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไปจ่ายค่าเทอม ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าอาหาร ค่าหอพัก...ค่าหอแพงเพราะว่าที่นี่ไม่มีหอใน ต้องเช่าหอนอก มหาวิทยาลัย”⁴⁶ และนักศึกษาอีกคนเล่าว่า “ตั้งใจเลือกเรียนที่นี่ เพราะการแข่งขันไม่สูง...จบไปแล้วมีงานทำ ถึงจะเรียนที่อื่นก็ต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอยู่ดี แล้วอาจจะไม่มีงานทำด้วย”⁴⁷ เช่นเดียวกับนักศึกษาอีกคนเล่าว่า “ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมก็คงไม่เรียนที่นี่ คงไปเรียนที่รามคำแหง...ที่เลือกที่นี่เพราะจบแล้วคาดว่าจะหางานได้ง่าย และสามารถนำความรู้อไปประกอบอาชีพด้วยตนเองได้”⁴⁸

จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่ามีปัจจัยเรื่องผลตอบแทนของรายได้ในอนาคตหลังจากสำเร็จการศึกษา เป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีการให้เหตุผลในลักษณะการลงทุนและผลตอบแทน โดยได้เลือกเข้าศึกษาต่อในคณะที่เห็นว่ามีโอกาสได้งานและรายได้ที่แน่นอน ซึ่งผู้ถูกระหนักดีว่า การกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะทำให้เป็นหนี้เช่นเดียวกับที่เลือกเข้าศึกษาต่อในคณะหรือสถาบันการศึกษาอื่น ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่ศึกษาอยู่ในคณะสัตวแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ได้อธิบายถึงเหตุผลดังกล่าว และได้เรียนในสาขาที่ตนเองต้องการเรียน เพราะมีการแข่งขันไม่สูงเท่ากับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ นอกจากการคัดเลือกด้วยการสอบจากส่วนกลาง แล้ว สถานศึกษาเอกชนยังมีระบบการสอบคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงด้วย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงเกิดความพอใจที่ได้เข้าศึกษาในคณะที่ตนเองใฝ่ฝัน และกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษานั้น เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ถึงแม้ว่าการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะทำให้ตนเองเป็นหนี้ก็ตาม

การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าการสมัครใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของกลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่งเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้วยการถูกชักชวนจากบุคคลที่ทำหน้าที่หานักศึกษาให้มาลงทะเบียนเรียนในลักษณะการโฆษณา ว่าจะได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแน่นอน จากการให้สัมภาษณ์ของพนักงานขาย ของ

⁴⁶ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, 12 กรกฎาคม 2553.

⁴⁷ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, 1 มิถุนายน 2553.

⁴⁸ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, 12 กรกฎาคม 2553.

ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งที่สามารถศึกษาหลักสูตรต่อเนื่องจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. จากอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เล่าว่า "หลังจากได้รับการเชิญชวนจากชายผู้หนึ่งที่เดินทางเข้ามาในหมู่บ้าน ว่าสามารถช่วยให้กู้เงินยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ โดยทางมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้ดำเนินการให้ เรียนจบแล้วค่อยจ่าย... ตนเองและเพื่อนจึงได้เดินทางมาสมัครเรียนที่นี่... ไม่กลัวโดนหลอกเพราะเห็นว่าเป็นโอกาสที่จะได้เรียนต่อให้จบปริญญา..."⁴⁹ ซึ่งเพื่อนร่วมสถาบันคนหนึ่งจบการศึกษาระดับ ปวช. จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งเล่าว่า "ถูกชวนเช่นกัน... โดยเดินทางมากรุงเทพฯ เพื่อลงทะเบียนเรียนพร้อมกันกับเพื่อนอีก 3 คน จากหมู่บ้านเดียวกัน... เขาก็บอกว่ากู้เรียนได้ ทางมหาวิทยาลัยจะดำเนินการให้ทุกอย่าง... กู้ได้จนเรียนจบ ซึ่งหลังจากที่ตนเองได้รับการชักชวนแล้ว ตนเองจึงได้ไปชวนเพื่อนในหมู่บ้านให้ร่วมเดินมาด้วยกัน"⁵⁰

จากผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดที่ห่างไกล มีความต้องการโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาจากสถาบันอาชีวศึกษา มีความต้องการได้งานที่ได้รับค่าจ้างสูงขึ้น และต้องการความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงาน จึงมีความต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ถึงแม้ว่าวิธีการเข้าสู่โอกาสทางการศึกษาในระดับนี้จะแตกต่างจากความเสี่ยงจากการชักชวนของบุคคลอื่น ที่อาจจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการกระทำนี้ แต่ปัจจัยของความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเป็นตัวกำหนดโอกาสการได้ศึกษาต่อในระดับนี้ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างยอมรับเงื่อนไขต่อการเป็นหนี้และต่อการถูกหลอก โดยหวังว่าเมื่อได้เข้าศึกษาต่อแล้วจะทำให้โอกาสในการได้งานมีมากขึ้น

จากขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่มีอยู่อย่างจำกัดของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน การพึ่งเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างที่ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนจึงแสดงให้เห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษานั้น มีผลต่อการได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากลักษณะเฉพาะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะลักษณะธุรกิจการศึกษา เพื่อหวังผลกำไรสะสมไว้ลงทุนซ้ำเพื่อการขยายกิจการให้เติบโตขึ้น มีการเก็บค่าบริการสูง โดย

⁴⁹ สัมภาษณ์ พนักงานขาย ห้างสรรพสินค้า The mall บางแค, 5 พฤษภาคม 2553.

⁵⁰ สัมภาษณ์ พนักงานโรงงานทอผ้าเอกชนแห่งหนึ่ง, 5 พฤษภาคม 2553.

เฉลี่ยแล้วมีค่าธรรมเนียมอยู่ในช่วง 20,000-40,000 บาท สำหรับสาขาทั่วไป ส่วนสาขาที่มีการใช้วัสดุสิ้นเปลืองมีค่าธรรมเนียมการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเรียกเก็บตลอดหลักสูตรค่อนข้างสูง เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ 299,700 บาท คณะสัตวแพทยศาสตร์ 594,850 บาท⁵¹ คณะเภสัชศาสตร์ 796,250 หรือ คณะการแพทย์แผนจีน 877,500⁵² ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงเกินความสามารถในการรับผิดชอบของครอบครัว ถึงแม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่งจะให้ทุนการศึกษากับนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี แต่ยากจนในพื้นที่ชนบท เพื่อเป็นค่าบำรุงการศึกษา และค่าใช้จ่ายส่วนตัว แต่ก็ไม่สามารถชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างศึกษาได้เช่นผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเล่าว่า...

“ถึงแม้มหาวิทยาลัยจะให้ทุนและค่าใช้จ่ายส่วนตัวเดือนละ 2,500 บาท แต่ก็ต้องกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพราะว่าไม่พอ เนื่องจากต้องจ่ายค่าหอพัก และค่าใช้จ่ายอื่นๆ”⁵³ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีอิทธิพลต่อโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทั้งผู้กู้ต่อเนื่องและผู้ที่ไม่ต่อเนื่องของสถาบันการศึกษาเอกชน มีผลต่อการได้เข้าศึกษาต่อในการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งสิ้น เนื่องจากอิทธิพลของค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าบำรุงการศึกษาที่สถาบันการศึกษาเรียกเก็บมีจำนวนมาก เมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ ในระดับการศึกษาเดียวกัน อีกทั้งการดำเนินธุรกิจการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษาอื่น รวมทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ เช่น ค่าที่พักอาศัย ซึ่งสถาบันการศึกษาเอกชนบางแห่งไม่มีหอพักสำหรับนักศึกษา หรือถ้ามีบริการก็เรียกเก็บค่าบริการสูงกว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ทำให้ค่าใช้จ่ายโดยรวมสูงกว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งผู้เรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาประเภทอื่น ด้วยเหตุผลนี้ผู้ที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน จึงมีความต้องการเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ถึงแม้ว่าจะเข้าศึกษาด้วยความตั้งใจหรือจากอิทธิพลของการโฆษณาก็ตาม ต่างล้วนมีเป้าหมายต่อโอกาสในการได้งานที่ดีและมีรายได้ด้วยกันทั้งสิ้น

⁵¹ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร, ค่าใช้จ่ายโดยประมาณ[ออนไลน์], 1 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา <http://www.mut.ac.th/pages/enrollmentpage.html>

⁵² มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประมวลการค่าลงทะเบียนเรียน[ออนไลน์], 1 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา <http://admission.hcu.ac.th/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=2392>

⁵³ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 24 มิถุนายน 2553.

เมื่อมองในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.73 เห็นด้วยว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีบทบาทต่อการได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.27 ไม่เห็นด้วย มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้กู้ต่อเนื่องระหว่างผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้กู้ไม่ต่อเนื่องระหว่างผู้ที่ไม่เห็นด้วยสูงกว่าผู้ไม่เห็นด้วย 2.5 เท่า

จากข้อสรุปข้อมูลที่เป็นสถิติข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีบทบาทต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษาบางกลุ่มเท่านั้น และผู้ที่เคยได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ยังเชื่อว่ากองทุนมีบทบาทต่อโอกาสทางการศึกษาของตนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับเงินกู้เมื่อได้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้ว

บทวิเคราะห์ผลการศึกษา

จากข้อมูลผลการศึกษามลกระทบจากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษาและแต่ละสาขาวิชา พบว่าหลังจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ดำเนินการในปี 2539 เป็นปีแรก มีจำนวนนักศึกษาใหม่ทั้งประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 23 ซึ่งเพิ่มมากที่สุดในช่วงหลายปีก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยเปิด แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักศึกษาระหว่างปี 2535-2543 ซึ่งเป็นช่วงก่อนและหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา กลับพบว่าทุกสถาบันการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนศึกษาใหม่เฉลี่ยต่อปีก่อนมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสูงกว่าสูงกว่าหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยก่อนมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษาใหม่ร้อยละ 6.8 สูงกว่าหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ร้อยละ 5.1 โดยเฉลี่ยต่อปี⁵⁴ ยกเว้นเพียงมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเท่านั้น ที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษาใหม่ก่อนมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษาน้อยกว่าหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา แต่ในปี 2541 พบว่าจำนวนนักศึกษาใหม่ของสถาบันราชภัฏลดลงถึงร้อยละ 18.4⁵⁵ เมื่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ดำเนินการไปเป็นระยะเวลา 3 ปี โดย

⁵⁴ จุฑาศรี มาติลโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิต วิชาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 108

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 105.

ภาพรวมแล้วแสดงให้เห็นว่าหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่เป็นผู้ก่อเหตุเนื่อง ที่ได้ให้ความเห็นว่า การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยทำให้ได้เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่า ปวช. ปวส. โดยไม่ต้องหยุดเรียนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทำให้ได้เรียนต่อจนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีได้ จึงทำให้จำนวนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีจำนวนเพิ่มขึ้น เมื่อความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการได้รับเงินกู้ยืมจากการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างในมหาวิทยาลัยเอกชนก็ได้แสดงความเห็นด้านบวกต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาด้วยเช่นกันว่าทำให้โอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น จึงมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีค่าใช้จ่ายสูงได้ โดยไม่ต้องเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเปิดกรณีไม่ได้เงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

จากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาทำให้นักเรียน นักศึกษา มีขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น ดังนั้นจึงมีโอกาสเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าปวช. ปวส. หรือแม้แต่สถาบันการศึกษาเอกชนที่มีค่าใช้จ่ายสูงได้ ดังนั้นจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ยกเว้นมหาวิทยาลัยของรัฐที่รับจำกัดจำนวนอาจไม่พบการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีการเปลี่ยนแปลงความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาน้อยมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาในระดับภูมิภาคมีอยู่แล้วถึงจะมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงของโอกาสทางการศึกษาน้อยมาก เนื่องจากมีความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาอยู่ก่อนแล้ว กล่าวคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการศึกษาส่วนภูมิภาคที่มีอยู่ในแต่ละจังหวัด มีการรับนักศึกษาใหม่จำนวนมากในแต่ละปี มีความหลากหลายของสาขาวิชาให้เลือกเรียนได้อย่างเสมอภาคกัน การแข่งขันในการสอบเข้าไม่สูงมาก โดยเป็นการแข่งขันของกลุ่มคนในพื้นที่ ที่มีความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มากนัก ทำให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม สามารถรับนักศึกษาได้ตามการ

เพิ่มขึ้นของประชากรวัยเรียนในพื้นที่ ดังนั้นดำเนินการของทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงไม่ได้ทำให้ความเสมอภาคในสถาบันการศึกษานี้เปลี่ยนแปลง⁵⁶

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษาใหม่ในสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละสาขา เปรียบเทียบก่อนและหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในภาพรวมจำนวนนักศึกษาใหม่เพิ่มขึ้นหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา สาขาที่มีจำนวนนักศึกษาใหม่เพิ่มขึ้นมากที่สุด 3 อันดับคือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.2 สาขาเกษตรศาสตร์และประมง เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.4 และสาขาแพทยศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.1 โดยสาขาเกษตรศาสตร์และประมงมีความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงที่สุด คือมีการเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 0.7 เป็นร้อยละ 19.4 หรือมีการเปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มขึ้น 27.7 เท่า รองลงมาคือสาขาวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ และแพทยศาสตร์ ตามลำดับ ส่วนสาขาที่มีอัตราการเพิ่มของนักศึกษาน้อยที่สุดหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา คือสาขาอื่นๆ และสาขาครุศาสตร์ ร้อยละ 1.3 และ 8.2 ตามลำดับ สำหรับในปี 2543 หลังจากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่าสาขาแพทยศาสตร์และสาขาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือสาขานิติศาสตร์ สาขาเกษตรและประมง และสาขาสังคมศาสตร์ ส่วนสาขาวิศวกรรมศาสตร์มีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.2⁵⁷ ในปีเดียวกัน ซึ่งเป็นสาขาที่มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักศึกษามากที่สุด

การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษาใหม่ในแต่ละสาขาโดยภาพรวมแล้วหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุกสาขา ซึ่งให้ผลที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษาใหม่ในแต่ละสถาบันการศึกษา ที่แสดงว่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีจำนวนนักศึกษาใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้เปิดสอนสาขาเกษตรศาสตร์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ในแต่ละวิทยาเขตมากที่สุดในบรรดาสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด สำหรับสาขาวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักศึกษามากที่สุดก็เปิดสอนในทุกสถาบันการศึกษา ยกเว้นมหาวิทยาลัยราชภัฏเท่านั้น จึงทำให้จำนวนนักศึกษาใหม่ที่

⁵⁶ จรูญศรี มาติลกโกวิท, "การวิเคราะห์ต้นทุนของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา,"

(วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 65.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

เข้าศึกษาในสาขาและสถาบันดังกล่าวมีจำนวนมากขึ้น จากโอกาสทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นหลังมี กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับตารางที่ 14 ซึ่งพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงจำนวน นักศึกษาที่ได้รับเงินกู้เพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จนถึง ปี 2551

ตารางที่ 14 การให้กู้ยืมตั้งแต่ ปีการศึกษา 2539 - 2550

ปี การศึกษา	ผู้กู้รายเก่า		ผู้กู้รายใหม่		รวม	
	สัญญา	ล้านบาท	สัญญา	ล้านบาท	สัญญา	ล้านบาท
2539	-	-	148,444	3,652.59	148,444	3,652.59
2540	113,798	3,925.23	321,628	8,225.96	435,426	12,151.19
2541	341,052	11,499.30	405,958	7,943.72	747,010	19,443.02
2542	592,482	17,928.78	289,386	5,817.61	881,868	23,746.39
2543	658,572	20,551.90	242,418	3,897.73	900,990	24,449.63
2544	665,595	22,001.52	322,060	6,479.55	987,655	28,481.07
2545	738,153	25,544.35	265,064	4,166.44	1,003,217	29,710.79
2546	731,717	25,663.30	187,249	2,973.88	918,966	28,637.18
2547	635,158	21,708.51	249,565	4,336.89	884,723	26,045.41
2548	631,505	21,602.29	236,871	3,794.47	868,376	25,396.77
2549	484,090	16,092.58	2,616	132.50	486,706	16,225.0
2550	254,969	10,022.97	81,599	2,262.88	336,568	12,285.85
2551	533,173	22,541.73	197,972	5,470.01	731,145	28,011.74*

ที่มา : บมจ. ธนาคารกรุงไทย 30 กันยายน 2550

*รวบรวมจาก <http://www.studentloan.or.th/appropriate.php>

ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของผู้กู้ยืม

เป้าหมายหลักของการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็เพื่อลดความไม่เท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน นักศึกษา เนื่องมาจากความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากความแตกต่างของอาชีพผู้ปกครองที่เป็นตัวกำหนดรายได้ของครอบครัวและค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร ที่มีผลต่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป จากความแตกต่างของรายได้ผู้ปกครองได้ทำให้นักเรียน นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดีมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงมากกว่านักเรียน นักศึกษาที่มาจากครอบครัวยากจนที่มี

รายได้น้อย ซึ่งมีแนวคิดว่าการอุดหนุนเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะช่วยขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และลดความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำซากในสังคมให้หมดไปได้

แต่ถึงแม้ว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะช่วยลดความแตกต่างของโอกาสทางการศึกษาด้วยการอุดหนุนงบประมาณไปที่ตัวผู้เรียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้มากขึ้นได้ แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีบทบาทต่อโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน โดยที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษายังแทนที่ไม่ได้คือ

1) ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กู้

นอกจากอาชีพของผู้ปกครองจะเป็นตัวกำหนดรายได้ของครอบครัวแล้ว ความแตกต่างของอาชีพยังแสดงถึงระดับการศึกษาของแต่ละบุคคล ที่จะสะท้อนไปสู่โอกาสทางการศึกษาของบุตรด้วย การศึกษาที่ผ่านมามีพบว่านักเรียน นักศึกษา ที่ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพด้านการเกษตร รับจ้างและอื่นๆ มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจำนวนน้อย⁵⁸ เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียน นักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพ รับราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งเรามีความเห็นคล้ายคลึงตามถึงขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรขึ้นกับรายได้ของผู้ปกครอง และรายได้ของผู้ปกครองยังมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาตัวผู้ปกครองด้วย

ผลการการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้ปกครองประกอบอาชีพด้านการเกษตร รองลงมาประกอบอาชีพ รับจ้าง ค้าขาย และ ข้าราชการ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่จัดว่าเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสคือ กลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่ำ ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และ ค้าขาย ดังตารางที่ 15 ส่วนใหญ่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาใน มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนใหญ่เป็นผู้กู้ต่อเนื่อง โดยมีความแตกต่างกันของโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาดังนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ภาพรวมผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ด้อยโอกาสได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานี้มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. จากวิทยาลัยอาชีวศึกษา

⁵⁸ รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า132.

โดยไม่ต้องหยุดเรียนเพื่อทำงานแล้วกลับเข้ามาเรียนใหม่เมื่อมีความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้ ส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนดไว้ เช่น เกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย เป็นต้น

ตารางที่ 15 รายได้ผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มอาชีพ	รายได้เฉลี่ย/เดือน (บาท)
ธุรกิจส่วนตัว	20,000-40,000
รับราชการ	20,000-30,000
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10,000-30,000
พนักงานบริษัทเอกชน	10,000-30,000
ลูกจ้าง	<10,000-20,000
อาชีพอิสระ	10,000-20,000
เกษตรกร	<10,000

ที่มา: จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง (ม.ราชมนฑล ม.ราชภัฏ ม.รัฐ และ ม.เอกชน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ด้อยโอกาสที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งผู้กู้ต่อเนื่องและผู้กู้ไม่ต่อเนื่องนั้น มีโอกาสในการเลือกสถาบันการศึกษามากขึ้น ถึงแม้ผลการศึกษาจะแสดงว่าการได้รับเงินกู้ไม่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานี้ แต่กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสเลือกเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา ที่อยู่ห่างจากภูมิลำเนา ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น จากการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ถึงแม้ว่าการเข้ามาศึกษาในเมืองจะทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น แต่การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นได้ โดยนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต คนหนึ่งเล่าว่า

“การได้เงินกู้ไม่มีผลต่อการเข้าเรียน เพราะยังไงก็ต้องเรียนอยู่แล้ว แต่ช่วยให้เลือกที่เรียนได้...เลือกเรียนสวนดุสิตเพราะว่าค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก ถ้าไม่ได้ทุนก็สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้ด้วยการทำงานพิเศษ...”⁵⁹

⁵⁹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2553

นักศึกษาอีกสถาบันหนึ่งก็ให้เหตุผลใกล้เคียงกันว่า "ตัดสินใจเรียนที่นี่เพราะความมีชื่อเสียงของสถาบัน...โดยไม่กังวลว่าจะได้เงินกู้ต่อหรือไม่ ณ ตอนนั้น...แต่พอเข้ามาก็รีบกู้ต่อ"⁶⁰

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่างให้ความเห็นว่ามีโอกาสในการเลือกมากขึ้น โดยนักศึกษาท่านหนึ่งผู้ปกครองประกอบอาชีพเป็นคนขับแท็กซี่ เล่าว่า...

"เงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยให้หนูได้เรียนต่อในสาขาที่อยากเรียนโดยไม่กังวลค่าใช้จ่ายที่ครอบครัวต้องรับผิดชอบ...รายได้ของพ่อไม่พอแน่นอน เพราะต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายในครอบครัว เพราะว่าพ่อทำงานคนเดียว"⁶¹

เช่นเดียวกันนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งผู้ปกครองมีอาชีพทำนา เดินทางมาจากภาคเหนือเพื่อเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีที่นี่ กล่าวว่...

"กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยให้ได้เรียนที่นี่ เพราะตนเองมีความต้องการเข้าเรียนที่นี่ เนื่องจากความมีชื่อเสียงด้านเซียร์สิดเดอร์ของสถาบัน"⁶² ซึ่งนักศึกษาท่านนี้เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านนี้ และต้องการเข้ามาฝึกปรือร่วมกันทีมของมหาวิทยาลัย เพื่อการก้าวสู่ความเป็นมืออาชีพในด้านนี้

นอกจากนั้นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ ท่านหนึ่งที่กำลังศึกษาในคณะครุศาสตร์ ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายผักในตลาด ที่จังหวัดอุบลราชธานี เล่าว่า...

"เลือกเรียนที่นี่เพราะชอบดี...แต่ก็มีปัญหาเรื่องการเงินเพราะทางบ้านยากจน...แต่ก็เบาใจขึ้นเมื่อคิดว่าจะได้รับเงินกู้เนื่องจากเคยกู้ตอนม.ปลาย"⁶³

แต่การตัดสินใจเลือกสถาบันการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีความแตกต่างระหว่างผู้กู้ต่อเนื่องและผู้กู้ไม่ต่อเนื่อง โดยกลุ่มแรกมีความมั่นใจว่าจะได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสูงกว่า เนื่องจากการเคยได้รับอนุมัติเงินกู้ยืมมีผลต่อการพิจารณาในการกู้ยืมครั้งต่อไป เป็นเกณฑ์ที่ผู้กู้ทราบเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้ที่เคยได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงตัดสินใจได้ง่ายกว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในการเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง เช่นผลการสัมภาษณ์นักศึกษาท่านหนึ่งเล่าว่า...

⁶⁰ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 6 เมษายน 2553

⁶¹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, 12 กรกฎาคม 2553.

⁶² สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, กันยายน 2553.

⁶³ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 สิงหาคม 2553.

“เลือกเข้ามาศึกษาที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ ด้วยความมีชื่อเสียงระดับประเทศ...จริงๆ แล้วสอบได้ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏที่บ้าน เลือกที่นี่เพราะคิดว่าจะได้รับสิ่งที่ดีกว่า...ไม่กังวลกับค่าใช้จ่าย เพราะคิดว่าต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้แน่นอน เพราะอาจารย์ที่โรงเรียนเก่า แนะนำให้กู้ตอนม.ปลาย โดยบอกว่าเมื่อเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยแล้วจะกู้ได้ง่ายขึ้น...ผลก็คือสามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้”⁶⁴

ส่วนนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่เป็นผู้กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง เล่าว่า “รู้สึกกังวลเช่นกันที่เลือกเรียนที่นี่ เพราะมีค่าใช้จ่ายมากกว่าเรียนที่บ้าน แต่คิดว่าคงจะกู้ได้ เพราะว่าคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์ที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนดทุกอย่าง....แต่ระหว่างที่รอผลอนุมัติก็ต้องสำรองค่าใช้จ่ายต่างๆ ไปก่อน โดยได้ขอจากทางบ้าน แล้วค่อยคืนตอนที่ได้รับเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา”⁶⁵

จากผลการให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักศึกษาที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้างทั่วไปมีโอกาสในการเลือกเข้าศึกษาต่อในทุกสถาบันการศึกษาจากอิทธิพลของการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่ได้สร้างความมั่นใจในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในระดับอุดมศึกษา ส่วนในภาพรวมนั้นหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ตามกลุ่มอาชีพผู้ปกครองและภูมิฐานะของนักศึกษาดีขึ้นเพียงเล็กน้อย โดยความไม่เสมอภาคที่เกิดจากความแตกต่างด้านอาชีพผู้ปกครองจะลดลงมากกว่าความไม่เสมอภาคที่เกิดจากความแตกต่างด้านภูมิฐานะ รูปแบบความไม่เสมอภาคก่อนมีกองทุนเป็นอย่างไร ในช่วงหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษาก็ยังคงอยู่ในรูปแบบเดิม กล่าวคือนักศึกษาที่มีภูมิฐานะอยู่ในกรุงเทพมหานครยังคงมีโอกาสเลือกมากที่สุด ในมหาวิทยาลัยปิด นักศึกษาที่มาจากครอบครัวเกษตรกรและมีภูมิฐานะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงมีโอกาสเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาน้อยที่สุด ส่วนความไม่เสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาที่เกิดจากความแตกต่างด้านอาชีพของผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในภาพรวม โดยพบว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรมีโอกาสในการเลือกมากขึ้นในสถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แต่ยังคงน้อยกว่าเมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของโอกาสในการเลือกของนักเรียน ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ ราชการและค้าขาย⁶⁶

⁶⁴ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, เมษายน 2553.

⁶⁵ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ ม.จันทรเกษม, 14 เมษายน 2553

⁶⁶ จรูญศิริ มาดิลกโกวิท, “การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา,”

(วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 87.

ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรจะมีโอกาสในการเลือกเข้าศึกษาน้อยที่สุดในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่นๆ แต่พบว่านักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีโอกาสในการเลือกเพิ่มมากขึ้นในสถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอกชน โอกาสในการเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ห่างจากภูมิลำเนา ถึงอย่างไรโอกาสในการเข้าศึกษาของกลุ่มนักเรียน นักศึกษากลุ่มนี้ เปรียบเทียบกับนักเรียน นักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่นแล้ว โอกาสในการเลือกก็ยังเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดใกล้เคียงกับอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้างเอกชน จึงทำให้มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาดังกล่าวเข้าสู่โอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้น้อยลง⁶⁷

ดังนั้นแสดงว่าบทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อโอกาสทางการศึกษาที่มีผลจากความแตกต่างสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากความแตกต่างอาชีพผู้ปกครอง สามารถทำให้กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่เป็นผู้โดยโอกาสจากความต่างด้านรายได้ที่เกิดจากอาชีพของผู้ปกครอง มีความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นของโอกาสทางการศึกษาของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการ และลูกจ้างเอกชน จึงกล่าวได้ว่าอาชีพของผู้ปกครองยังเป็นปัจจัยกำหนดระดับการศึกษาของบุตร ซึ่งการอุดหนุนเงินกู้ยืมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาให้นักเรียน นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อยและมีระดับการศึกษาต่ำ ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากความแตกต่างของอาชีพผู้ปกครองนั้นมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสทางการศึกษาของบุตรดังนี้

- รายได้ อาชีพเป็นตัวกำหนดรายได้ กล่าวคือกลุ่มผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน รับราชการ ย่อมมีรายได้มากกว่ากลุ่มผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้างทั่วไป ซึ่งรายได้จะกำหนดค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตร เกิดความแตกต่างของอำนาจซื้อ ถึงแม้ว่าบุตรของกลุ่มอาชีพผู้มีรายได้น้อยจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย แต่จากการศึกษาพบว่ายังมีค่าใช้จ่ายอื่นที่นักเรียน นักศึกษาต้องได้รับการอุดหนุนจากครอบครัว หรือผู้ปกครองส่วนหนึ่ง

- ระดับการศึกษา นอกจากอาชีพของผู้ปกครองจะแสดงถึงระดับรายได้แล้ว ยังบ่งบอกถึงระดับการศึกษาและการให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรด้วย กล่าวคือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือนักวิชาการ ย่อมให้ความสำคัญต่อระดับการศึกษาของบุตรมากกว่าอาชีพ

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 112

อื่นๆ ดังนั้นบุตรของกลุ่มอาชีพนี้ย่อมได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองทั้งค่าใช้จ่ายและทักษะความรู้วิชาการต่างๆ คาดว่าบุตรของผู้ปกครองกลุ่มอาชีพนี้จะได้รับการศึกษาเทียบเท่าผู้ปกครองหรือสูงกว่า แต่ก็มีโอกาสเป็นไปได้ที่นักเรียน นักศึกษา ที่มีผู้ปกครองมีรายได้น้อยสามารถเข้าสู่โอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้นจากยุคของมูลข้าวสารไร้พรมแดน ที่ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข้าวสารมากขึ้นจากสื่อต่างๆ จึงทำให้กลุ่มผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกร หรือรับจ้าง ให้ความสำคัญของการศึกษาและสนับสนุนให้บุตรได้เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นกว่าตนเอง เนื่องจากการรับรู้ที่ตนเองเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคมแล้วถูกเอาเปรียบจากผู้มีอำนาจ จึงไม่ต้องการให้บุตรต้องตกอยู่ในสภาพเดียวกับตนเอง

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า การดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพื่อลดความไม่เสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาที่เกิดจากความแตกต่างของอาชีพผู้ปกครอง ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้ปกครองในแต่ละอาชีพ มีความแตกต่างกัน จากความแตกต่างของรายได้ในแต่ละอาชีพ ทำให้นักเรียน นักศึกษาได้รับผลกระทบจากความแตกต่างนี้ กล่าวคือการเพิ่มขึ้นของโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษาไม่ได้ผลจากการได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา แต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวด้วย โดยครอบครัวต้องมีรายได้เพียงพอที่ไม่ต้องพึ่งพาให้ผู้มาช่วยทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่เพื่อการเรียน โดยไม่ต้องไปทำงานพิเศษเพื่อหารายได้หรือทำงานของครอบครัว นอกจากนี้ครอบครัวต้องสามารถช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ส่วนหนึ่งด้วยนอกเหนือจากที่ผู้กู้สามารถกู้ยืมได้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพราะว่าการพึ่งเงินจากกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอ เนื่องจากอาจจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นระหว่างศึกษาหรือการได้รับจัดสรรเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษาน้อย จนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้

เมื่อมองในภาพรวมพบว่าการดำเนินการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน นักศึกษาของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในช่วงที่ผ่านมา ทำให้นักเรียน นักศึกษา ในแต่ภูมิภาคที่มีความแตกต่างของอาชีพผู้ปกครอง มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในสวนย่อยพบว่า นักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพด้านการเกษตร รับจ้างและอื่นๆ ในภาพรวมพบว่ามีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงกับโอกาสทางการศึกษาของกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานบริษัทเอกชนแล้ว พบว่ามี การเพิ่มของโอกาสทางการศึกษาขึ้นน้อยกว่า

กลุ่มหลัง ซึ่งทำให้ระยะห่างระหว่างคนจนกับคนรวยยังมีช่องว่างเท่าเดิม เพียงแค่ขยับจุดเปรียบเทียบเท่านั้นเอง

2) อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้

จากแนวคิดการแก้ปัญหาความยากจนด้วยการให้การศึกษาแก่ประชาชนจะเป็นการแนวทางที่ยั่งยืนด้วยการดำเนินงานของโครงการทางการศึกษาต่างๆ รวมทั้งการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์ให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม ด้วยการช่วยเหลือผ่านเงินกู้ยืมเพื่อเพิ่มอำนาจซื้อ เพิ่มโอกาสในการเข้าสู่บริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง แต่ขณะเดียวกันกระบวนการกระจายเงินกู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายยังทำได้ไม่ดีพอ เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกขาดประสิทธิภาพในการแยกประชากรกลุ่มที่สมควรได้รับเงินออกจากประชากรกลุ่มอื่น ในบางครั้งทำให้กลุ่มเป้าหมายถูกสวมสิทธิ์เพื่อรับเงินกู้ ส่งผลให้กลไกการจัดสรร (Loan Allocation) และการกระจายเงินกู้ (Loan Distribution) เอื้อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการได้รับเงินกู้⁶⁸ ทำให้ผลประโยชน์จากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตกอยู่กับกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงทำให้โอกาสทางการศึกษาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังคงเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง จากความบกพร่องของกระบวนการคัดกรองดังกล่าว

การกำหนดคุณสมบัติของผู้กู้โดยใช้รายได้ของครอบครัวและความต่อเนื่องในการกู้ยืมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ผลการดำเนินการที่ผ่านมาพบอุปสรรคในการคัดเลือกและตรวจสอบผู้ที่สมควรได้รับเงินกู้ดังนี้

-การตรวจสอบรายได้ ปัญหาส่วนใหญ่ที่ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้กู้ยืมคือความยากลำบากในการตรวจสอบรายได้ของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง เนื่องจากกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมนั้นขาดหลักฐานแสดงที่มาของรายได้ที่แท้จริง เป็นอาชีพนอกระบบภาษีที่ไม่มีเอกสารแสดงรายได้ การแจ้งรายได้จึงเป็นเพียงการประมาณค่าที่ไม่สามารถตรวจสอบได้จริง ส่วนรายได้ที่แจ้งก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับฐานะครอบครัวของผู้กู้ จึงทำให้เกิดความยากลำบากในการใช้เป็นเกณฑ์ชี้วัดระดับความยากจนของผู้แจ้งได้⁶⁹ จึงทำให้การใช้เกณฑ์รายได้มีความไม่เที่ยงในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.

⁶⁹ สมชัย ฤชุพันธุ์ และ ชลธาร วิศรุตวงศ์. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:

นอกจากนั้นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการให้เกณฑ์รายได้ ผู้วิจัยยังได้พบช่องว่างของขั้นตอนการรับรองรายได้ของผู้ขอกู้ดังนี้

1. ไม่มีผู้รับรองรายได้ เนื่องจากประชากรที่ประกอบกลุ่มอาชีพเกษตรกร รับจ้าง หรืออื่นๆ ที่มีระดับฐานะทางการเงินต่ำ การให้ผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นรับรองรายได้ เป็นแนวทางที่น่าเชื่อถือเนื่องจาก แนวคิดที่ว่าผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชน มีความน่าเชื่อถือที่คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความจริง แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาที่ผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความร่วมมือในการรับรองรายได้ผู้กู้ เนื่องจากครอบครัวของผู้กู้ขัดผลประโยชน์จากการเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่น เมื่อครอบครัวของผู้กู้ถูกมองว่าเป็นหวัตะแนบให้กับผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม ดังที่นักศึกษาท่านหนึ่งเล่าว่า "หนูให้แม่นำเอกสารรับรองรายได้ไปให้ผู้ใหญ่บ้านเซ็น แต่ผู้ใหญ่บ้านไม่ยอมเซ็น...ได้แต่บ่นๆถึงเรื่องการเลือกตั้งที่ผ่านมา..แม่หนูจึงนำไปให้อาจารย์ที่โรงเรียนเซ็นแทน"⁷⁰ จากการใช้สัมภาษณ์ดังกล่าวซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกิดความไม่เสมอภาคต่อโอกาสในการได้รับการพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการดำเนินการแล้ว

2. การรับรองรายได้ขาดความน่าเชื่อถือ กรณีกลุ่มผู้ปกครองของผู้กู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวบางประเภท ที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้ากับกระทรวงพาณิชย์ ทำให้ขาดเอกสารแสดงรายได้เพื่อยืนยันรายได้ที่แน่นอน เช่น ผู้ให้เช่าอาคารพาณิชย์ เช่าที่ดิน อาชีพนายหน้าค้าอสังหาริมทรัพย์ หรือธุรกิจบางประเภทที่จดทะเบียนการค้ากับกระทรวงพาณิชย์ แต่ยื่นงบดุลบริษัทขาดทุน เพื่อผลประโยชน์ด้านภาษีต่อกรมสรรพากร เป็นต้น ซึ่งกลุ่มอาชีพเหล่านี้ล้วนแจ้งรายได้ต่ำกว่าความเป็นจริง หรือเราอาจกล่าวได้ว่าแสดงรายได้อันเป็นเท็จก็ได้ ดังนั้นผู้ให้การรับรองรายได้กับกลุ่มผู้ปกครองของผู้กู้ที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ ล้วนเป็นการรับรองข้อมูลที่เป็นเท็จแทบทั้งสิ้น เช่นนักศึกษาท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า...

"ครอบครัวเราประกอบธุรกิจส่วนตัว รายได้เกิน แต่ให้หน้าซึ่งเป็นข้าราชการรับรอง...ก็ได้รับอนุมัติเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา"⁷¹

ส่วนนักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งเล่าว่า "ปีที่แรกที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาไม่มีคนรับรองรายได้ให้ จึงไม่ได้กู้ เริ่มกู้ตอนปี 2 ให้ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นญาติรับรองให้...ที่บ้านทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างภายในเขตอำเภอ ธุรกิจไม่ได้จดทะเบียนมีรายได้

⁷⁰ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 28 พฤษภาคม 2553.

⁷¹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 7 กรกฎาคม 2553.

เกินที่กำหนดไว้...แต่แจ้งรายได้ให้อยู่ในเกณฑ์ที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนด จึงได้รับอนุมัติเงินกู้⁷²

เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตท่านหนึ่งเล่าว่า...

“บ้านเราก็เงินเดือนเกิน แต่เวลากรอกใบกู้ เงินเดือนผู้ปกครองห้ามเกิน 150,000 ต่อปี ค่าถึงจะอนุมัติให้นะ ทาง กยศ ค่าให้ 60,000 บาท ปี ถ้าค่าเทอมเกินเราต้อง เสียเป็นแคชเชียร์ เช็คให้ค่า อย่างปีนี้เราเกินไป หนึ่งกว่าๆ”⁷³

จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มผู้ที่มีรายได้เกินเกณฑ์ที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่กำหนดไว้ แต่แจ้งรายได้ต่ำกว่าความจริง เพื่อให้ได้รับอนุมัติเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นอกจากนั้นยังมีสถานศึกษาบางแห่งให้การช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ผู้ขอกู้ที่ขาดคุณสมบัติให้ได้รับอนุมัติเงินกู้ เนื่องจากเห็นเป็นผลประโยชน์ของสถาบันการศึกษา ที่จะได้รับค่าบำรุงการศึกษาจากนักเรียน นักศึกษาเหล่านั้น เป็นการกระทำที่ขาดความโปร่งใส ควรมีบทลงโทษกับสถาบัน⁷⁴ที่เห็นแก่ได้ในการเข้าร่วมโครงการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อไป เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ซึ่งทำให้มีกลุ่มคนรวยที่ได้รับประโยชน์จากเงินที่รัฐบาลจัดสรรสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส จึงทำให้ผู้ที่มีความจำเป็นต้องได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาบางส่วนถูกกีดกันออกไป

จากปัญหาการพิจารณารายได้ของครอบครัวผู้กู้เป็นหลักสำคัญในการอนุมัติเงินกู้ยืม ทำให้มีผู้กู้บางรายแจ้งรายได้ของครอบครัวน้อยกว่าความเป็นจริง เพื่อให้ตนเองได้รับการอนุมัติเงินกู้เนื่องจากการแสดงรายได้ที่มากกว่าที่กำหนดจะทำให้ไม่ได้รับเงินกู้ ซึ่งความจริงครอบครัวมีรายได้มากแต่มีค่าใช้จ่ายมาก เนื่องจากมีหนี้สินผ่อนบ้านและส่งลูกเรียนอีกหลายคน ซึ่งกองทุนไม่ได้ถามในส่วนนี้ ดังนั้นตนจึงแจ้งรายได้ไม่เกินที่กำหนดจะได้ไม่พลาดการอนุมัติเงินกู้ ซึ่งถ้าแจ้งรายได้ตามจริงจะทำให้ไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นช่องว่างให้คนรวยบางกลุ่มแสดงตนว่าเป็นคนจนที่ประกอบอาชีพในกลุ่มไม่มีหลักฐานแสดงระดับฐานะทางการเงิน การตรวจสอบรายได้เกิดความไม่เป็น

⁷² สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, 12 กรกฎาคม 2553.

⁷³ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 28 พฤษภาคม 2553.

⁷⁴ จุฑาศรี มาติสกโกวิท, “การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา,”

(วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 171.

ธรรมชาติระหว่างคนจนจริงกับกลุ่มคนที่แอบอ้างว่าเป็นคนจน ทำให้กลุ่มคนรวยเข้ามามีส่วนร่วมรับ การจัดสรรเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ส่วนแบ่งของเงินกู้จึงถูกกระจายไปสู่กลุ่ม คนดังกล่าว คนจนอาจจะต้องเสียสิทธิในการเป็นผู้รับเงินกู้อย่างที่ควรจะเป็นและเสียโอกาสที่จะ ได้รับโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้

3. ผู้มีรายได้ประจำเสียสิทธิ สำหรับผู้มีรายได้ประจำเช่น รับราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน การแสดงหลักฐานรายได้ที่เป็นจริง อาจจะทำให้บุตรไม่ได้รับ การพิจารณาเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เนื่องจากกลุ่มอาชีพดังกล่าวส่วนใหญ่ มีรายได้เกินเกณฑ์ที่กำหนด จึงทำให้ไม่ได้รับการพิจารณาคำขอตั้งแต่แรก ทำให้นักเรียน นักศึกษา ที่มีผู้ปกครองที่มีรายได้ประจำไม่ได้รับเงินกู้ ทั้งๆ ที่มีความจำเป็นเนื่องจากครอบครัวมีภาระต้องส่ง ลูกเรียนหลายคน หรือในบางครอบครัวพ่อแม่ แยกทางกัน ภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวจึงตกอยู่กับ พ่อ หรือแม่เพียงคนเดียว ดังนั้นจึงเกิดความไม่เป็นธรรมในการอนุมัติเงินกู้โดยการใชัระดับ รายได้เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น จำนวนบุตรที่อยู่ในวัยเรียน และ ส่วนประกอบของครอบครัว เช่น การอยู่ด้วยกันหรือการหย่าร้าง⁷⁵ซึ่งทำให้การพิจารณาขาดมิติ ด้านอื่นๆ ที่แสดงถึงความจำเป็นของการได้รับเงินกู้หรือไม่งั้นนักเรียน นักศึกษาที่มีผู้ปกครองมีรายได้ ประจำ เช่นนักศึกษาท่านเล่าว่า "เพื่อนที่พ่อเป็นตำรวจ มีรายได้เกิน แต่ครอบครัวมีพี่และน้องอยู่ในวัยเรียน ครอบครัวมีรายจ่ายมาก เพราะรายได้มาจากพ่อคนเดียว ส่วนมารดาเป็นแม่บ้าน ไม่มี รายได้ จึงทำให้ไม่ได้รับโอกาสในการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา"⁷⁶

จากการนำรายได้มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคณะสมบัติของผู้ที่สมควรได้รับอนุมัติเงิน กู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่าผู้กู้ไม่สามารถหาผู้รับรองรายได้ การแจ้งรายได้ไม่ ตรงกับความจริง ตลอดจนการพิจารณาเกณฑ์รายได้เพียงอย่างเดียว โดยไม่พิจารณาถึงปัญหา และความจำเป็นด้านอื่นๆ ของผู้สมัครขอรับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ทำให้ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสไม่ได้รับความเป็นธรรมในการได้รับเงินกู้ จากปัญหาดังกล่าวอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่ง มีความใกล้ชิดกับนักเรียน นักศึกษามากกว่าเจ้าหน้าที่อื่นๆ ควรตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้อง ของหลักฐานต่างๆ ก่อนลงนามให้ความเห็นเบื้องต้น แล้วจึงส่งคำขอกู้เงินเข้าสู่คณะกรรมการ พิจารณาอนุมัติ เพื่อให้ได้ผู้กู้ยืมที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริงจะส่งผล ให้ ผู้กู้บางรายให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับตนเองเพื่อการอนุมัติเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อ

⁷⁵ สมชัย ฤชุพันธุ์ และ ชลธรา วิศรุตวงศ์. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, หน้า 72.

⁷⁶ สัมภาษณ์ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี. , 1 พฤษภาคม 2553.

การศึกษา อันเป็นการกีดกันการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ยืมของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่สมควรได้รับเงินกู้
อย่างแท้จริง

นอกจากปัญหาจากการตรวจสอบรายได้ที่แท้จริงไม่รัดกุมจะทำให้คนรวยได้รับเงินกู้
อย่างไม่สมควรแล้ว ยังทำให้ผู้กู้บางคนไม่ได้รับการพิจารณาอนุมัติเงินกู้เนื่องจากรายได้สูงกว่า
เกณฑ์ที่กำหนด แต่เมื่อพิจารณารายจ่ายของครอบครัวของผู้กู้ดังกล่าวแล้ว กลับพบว่าครอบครัวมี
รายจ่ายเนื่องจากภาระหนี้สิน และภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรคนอื่นๆ จนเหลือรายได้
ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ หรือไม่เพียงพอต่อการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตร
ทั้งหมดได้ จึงสมควรได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาด้วยความจำเป็นดังที่
กล่าว แต่ด้วยขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล จึงทำให้ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ ดังนั้น
การพิจารณาไม่ควรยึดเกณฑ์รายได้ของครอบครัวเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาจำนวนบุตร
และหนี้สินรวมกับรายได้ของผู้ปกครองร่วมด้วย จะทำให้เห็นความจำเป็นและขีดความสามารถใน
การรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัวอย่างแท้จริง เพื่อใช้แยกคนที่มีความจำเป็นต้องได้รับเงินกู้
ออกจากคนที่ไม่จนจริงได้ และควรมีการตรวจสอบข้อมูลด้วยการสอบถามเยี่ยมเยียนและการ
สัมภาษณ์นักเรียน นักศึกษาผู้ขอกู้ทุกๆ ปี จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพในการคัดกรองผู้สมควรได้รับ
เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามากขึ้น

- ความสมดุลของจำนวนเงินกู้และจำนวนผู้กู้

ถ้าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินกู้กับจำนวนผู้กู้เป็นไปตามกฎของอุปสงค์และอุปทาน
โดยผ่านกลไกตลาดแล้วเกิดความสมดุล (Equilibrium) ปัญหาของการจัดสรรเงินกู้ยืมของ
กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา กับจำนวนผู้ที่ต้องการกู้ยืมจะไม่เกิดปัญหาแต่อย่างใด แต่ในเมื่อ
การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าวปัญหาจึงเกิดขึ้น โดยมีปริมาณเงินกู้และ
จำนวนผู้ที่ต้องการกู้ยืมไม่สมดุลกันในบางสถานศึกษา ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้กู้
กับจำนวนเงินกู้ในบางสถาบันการศึกษาไม่ได้มีความสัมพันธ์กัน เช่น ในมหาวิทยาลัยเปิดมีผู้
ต้องการเงินกู้มากขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.9 แต่ปริมาณเงินกู้ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.4 และในมหาวิทยาลัย
เอกชน มีจำนวนผู้กู้ลดลงร้อยละ 0.3 แต่กลับพบว่าจำนวนเงินกู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 เป็นต้น มีเพียง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเท่านั้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินกู้กับจำนวนผู้กู้เป็นไป
ทิศทางเดียวกัน คือจำนวนผู้กู้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.5 จำนวนเงินเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 12.0 ส่วน
สถาบันราชภัฏมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลงทั้งจำนวนผู้กู้และจำนวนเงินกู้ในสัดส่วนที่

ใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยปิดมีจำนวนผู้กู้และเงินกู้ลดลงเช่นกันแต่สัดส่วนของผู้กู้ลดลงมากกว่าเงินกู้⁷⁷

ความสมดุลของการได้รับเงินงบประมาณของสถาบันการศึกษาแต่ละปี มีความไม่สมดุลของจำนวนเงินกู้ที่ได้รับจัดสรรกับจำนวนผู้กู้ กล่าวคือสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับปริมาณเงินกู้น้อยกว่าความต้องการของผู้กู้ แต่ในบางสถาบันการศึกษามีทิศทางตรงกันข้าม เช่นในช่วงปี 2539-2543 มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีปริมาณเงินกู้ที่ได้รับการจัดสรรสูงกว่าความต้องการของผู้กู้รายใหม่ ในขณะที่มหาวิทยาลัยเปิดมีปริมาณเงินกู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.5 แต่จำนวนผู้กู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.8 ขณะที่จำนวนนักศึกษาใหม่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 4.4⁷⁸ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้การจัดสรรไม่เป็นไปตามความต้องการ ปริมาณเงินกู้ล้นเกินในบางสถานศึกษาแต่ในบางแห่งมีไม่พอกับความต้องการของผู้กู้ เป็นต้น

ส่วนความสมดุลของปริมาณเงินกู้กับจำนวนผู้กู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน คือมีปริมาณความต้องการเงินกู้ลดลงสัมพันธ์กับปริมาณเงินกู้ แสดงให้เห็นว่านักศึกษาในสถาบันการศึกษานี้มีสามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาได้ด้วยตนเอง เนื่องจากค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสถาบันดังกล่าวไม่สูงมาก บทบาทของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อการรับเพิ่มขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของผู้เรียนน้อย เช่นเดียวกับ มหาวิทยาลัยปิด มีปริมาณเงินกู้และจำนวนผู้กู้ลดลง แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษานี้ สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาได้ด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากครอบครัวหรือการได้รับทุนการศึกษาจากสถาบันหรือแหล่งทุนการศึกษาอื่น ทำให้ความต้องการเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีแนวโน้มลดลง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเป็นสถาบันเดียวเท่านั้นที่การจัดสรรเงินกู้เหมาะสมกับจำนวนผู้กู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสถาบันดังกล่าวมีความต้องการเงินกู้ในระหว่างศึกษา ซึ่งกองทุนมีบทบาทในการเพิ่มความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของกลุ่มนักศึกษาได้

จากข้อมูลมีเพียงมหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้รับการจัดสรรเงินกู้มากขึ้นในแต่ละปี แสดงให้เห็นนโยบายการดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามุ่งให้ความช่วยเหลือเงินกู้ยืมกับผู้

⁷⁷ จรูญศรี มาติลกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 114.

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นอกจากนั้นยังอาจกล่าวได้ว่า สถาบันการศึกษาประเภทนี้ได้รับผลประโยชน์จากเงินกู้ที่นักศึกษากู้ยืมในส่วนของค่าบำรุง การศึกษาที่มหาวิทยาลัยเรียกเก็บ ด้วยการให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นจุดดึงดูดให้ นักศึกษาสมัครเข้าเรียนด้วยการโฆษณาเชิญชวน สัญญาว่ากู้ได้แน่นอน เป็นต้น

จากปัญหาในการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สถาบันการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบเป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งพบว่าในแต่ละปีจะได้รับ เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่เท่ากัน โดยกลุ่ม ตัวอย่างเล่าให้ฟังว่า...

“ปีแรกหนูได้เดือนละ 2,500 บาท แต่ปีต่อมาได้แค่ 2,000 บาทต่อเดือน และปีสุดท้ายได้ 1,700 บาท โดยมหาวิทยาลัยบอกว่ามีจำนวนผู้สมัครขอรับทุนมากขึ้น”⁷⁹

ผู้ให้สัมภาษณ์คนอื่นๆ ก็บอกเช่นเดียวกัน โดยจะได้จำนวนเงินลดลงในปีหลังๆ มีกลุ่ม ตัวอย่างที่ได้เงินน้อยที่สุดเดือนละ 1,500 บาท และมีผู้ที่เคยได้สูงสุด 3,000 บาทต่อเดือน ดังนั้น การได้รับเงินไม่เท่ากันในแต่ละสถาบันแสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมในการได้รับจัดสรรเงินกู้ยืม จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในแต่ละแห่ง ซึ่งการได้รับเงินกู้มี ส่วนช่วยบรรเทาความเดือนร้อนได้ในระดับหนึ่ง แต่สำหรับนักศึกษาที่ได้รับค่าใช้จ่ายส่วนตัวน้อย ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ทำให้ต้องพึ่งพาการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากครอบครัว เช่นเดิม

จากปัญหาการจัดสรรงบประมาณตามสังกัดด้วยการให้สถาบันการศึกษามีอำนาจ กำหนดรายละเอียดเงื่อนไขการกู้ยืมอย่างอิสระนี้ ทำให้เกิดความแตกต่างของนโยบายระหว่างผู้ กู้รายใหม่กับผู้กู้ต่อเนื่อง⁸⁰ กล่าวคือสถาบันการศึกษาบางแห่งจัดสรรเงินด้วยการเฉลี่ยเงินกู้ตาม จำนวนผู้ขอกู้ โดยจัดสรรให้เป็นค่าบำรุงการศึกษาตามที่สถานศึกษาเรียกเก็บก่อน แล้วค่อยจัดสรร เงินส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายให้กับผู้กู้ตามจำนวนเงินที่เหลือ ผู้กู้จึงได้รับเงินกู้เป็นค่าใช้จ่ายมาก บ้างน้อยบ้างในแต่ละปี ซึ่งถ้าในปีใดมีจำนวนผู้กู้มากก็จะได้เงินน้อยลง เป็นต้น ทำให้นักเรียน นักศึกษาบางส่วนได้รับเงินจำนวนน้อยไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ซึ่งอาจจะมี ผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาได้ดังได้กล่าวข้างต้น

⁷⁹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง, 18 สิงหาคม 2553.

⁸⁰ เกษร ชินเมธีพิทักษ์และคณะ. ความต้องการกู้เงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา : กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร: 2545), หน้า 25.

แต่กลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งให้เหตุผลเกี่ยวกับปัญหานี้ว่า...

“ผู้เรียนก็ต้องจ่ายเพิ่มบ้างเป็นบางครั้ง แต่มันก็ไม่มากเท่าไร กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาบอกว่านี่เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองเท่านั้น ไม่ใช่โอนมาอยู่ในความดูแลของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาทั้งหมด เพราะฉะนั้นถ้ามีค่าใช้จ่ายส่วนไหนไม่พอ ก็ต้องหาทางช่วยเหลือด้วยตัวเอง เช่นหางานพิเศษทำ หรือให้พ่อแม่ช่วยจ่าย เพราะว่าคนที่อื่นกู้คนอื่น ๆ ก็ต้องการเงินกู้ยืมด้วยกันทั้งนั้น มันก็ต้องกระจายช่วยๆ กันไปตามสมควร”⁸¹

ซึ่งเป็นมุมมองที่น่าสนใจว่าคนที่ยื่นคำขอกู้ก็ต้องการเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาด้วยกันทั้งนั้น เพราะทุกคนต้องการโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาในฐานะผู้จัดการเรียนการสอนก็ต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาเป็นอันดับแรก ซึ่งค่าธรรมเนียมถือเป็นการระหนักรู้สำหรับผู้เรียน ดังนั้นจึงลดความกังวลด้วยการนำเงินที่ได้รับจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามาชำระค่าเรียนก่อน ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ก็จัดสรรให้ตามสัดส่วนผู้ขอกู้ด้วยการเฉลี่ยอย่างที่เป็นอยู่ ซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่ที่เลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษาก็มีวัตถุประสงค์ในการกู้เพื่อชำระค่าบำรุงการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเรียกเก็บอยู่แล้ว ส่วนค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่ว่าจะเรียนที่ไหนก็ต้องจ่ายอยู่แล้ว ดังนั้นผู้เรียนควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย

แม้สัดส่วนการลงทุนด้านการศึกษารัฐบาลจะสูงเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณของประเทศ แล้วกระจายไปยังสถาบันการศึกษาทั่วประเทศโรงเรียนไปทั่วประเทศ และส่งเสริมการศึกษาฟรีในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่เรายังพบว่ายังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่นค่าเดินทาง ค่าดำรงชีพ ค่าที่พัก ค่าหนังสือ อุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแต่งตัว และค่าเสียโอกาสในการทำงานสำหรับเด็กระดับมัศึกษานั้น สูงกว่าที่กลุ่มคนจนจำนวนหนึ่งจะรับได้ ซึ่งทำให้ลูกหลานของคนกลุ่มนี้ออกกกลางคัน มีระดับการศึกษาต่ำ บางคนเรียนไม่ถึง 12 ปี หรือไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่นในปี 2539 มีจำนวนนักเรียนที่เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่จนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคนที่เริ่มเรียน ป.1 พร้อมกัน⁸²

⁸¹ สัมภาษณ์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 18 สิงหาคม 2553.

⁸² ชมรมศึกษามลงานฯ, สภาวะการศึกษาไทย ปี 50/51 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย (บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) กุมภาพันธุ์ 23, 2009 [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา <http://witayakomclub.wordpress.com/2009/02/23/สภาวะการศึกษาไทย-ปี-50-51>

ถ้าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาคือการช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับผลกระทบด้านบวกในรูปของรายได้และเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นและเป็นผลประโยชน์ที่คุ้มค่ากับการลงทุนอยู่แล้ว ในกรณีที่ตลาดสินเชื่อทำงานได้ดีพอสมควร รัฐก็คงไม่จำเป็นต้องไปอุดหนุนการศึกษาดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่จากการอุดหนุนของรัฐได้ทำให้การกระจายผลประโยชน์จากการอุดหนุนนี้ตกอยู่กับกลุ่มคนรวยมากกว่ากลุ่มคนจน นั้นแสดงให้เห็นว่าการให้เงินอุดหนุนด้านการศึกษาที่รัฐทำอยู่นี้ ทำให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร⁸³ ยังผลให้ปัญหาความไม่เสมอภาคในการได้รับบริการทางการศึกษา ที่เกิดจากโครงสร้างการบริหารแบบราชการรวมศูนย์ และการจัดสรรงบประมาณและกำลังคน ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการได้รับบริการทางการศึกษา ปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมสูง ยังมีส่วนสำคัญทำให้คนจนมีทรัพยากรในการลงทุนและมีโอกาสได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาที่เน้นการแพ้คัดออก ต่ำกว่าคนรวยคนชั้นกลางสืบไป

4.2 โอกาสในการได้งานของบัณฑิตกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ถึงแม้ว่าการได้รับโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษาได้เพิ่มขึ้นด้วยการอุดหนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จนสำเร็จการศึกษาในระดับที่ผู้เรียนคาดหวังได้แล้ว การดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผ่านมาบรรลุวัตถุประสงค์เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากผู้กู้ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าตนเองได้รับโอกาสทางการศึกษาในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้จากระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นนี้จะช่วยเพิ่มโอกาสให้ได้งานกับบริษัทที่มีความมั่นคง มีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นได้ ถึงแม้ว่าการตัดสินใจกู้ยืมเงินจะทำให้เป็นหนี้ก็ตาม แต่เมื่อได้สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นแล้ว ความสามารถในการหาเงินเพื่อมาชำระหนี้ก็จะสูงขึ้นด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ผู้กู้มีความคาดหวังต่อการได้งานและรายได้ที่มั่นคงจากโอกาสทางการศึกษาที่ตนจะได้รับจากการตัดสินใจกู้เงินยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

ผลการศึกษาพบว่าพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ข้าราชการครู พนักงานบริษัทเอกชน

⁸³ วิโรจน์ ณะระนอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

พนักงานราชการ ตรีศึกษาระดับ มีรายได้ระหว่าง 6,000-15,000 บาท และมีระยะเวลาว่างงาน ตั้งแต่ 3-12 เดือน และบางคนได้งานไม่ตรงกับสายที่สำเร็จการศึกษา จึงทำให้มีรายได้น้อยกว่าที่ควร

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) ระบุว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาบัณฑิตสาขาต่างๆ ร้อยละ 70 ได้งานทำ ส่วนอีกร้อยละ 30 ไม่มีงานทำ และการได้งานของบัณฑิตลดลงกว่าร้อยละ 68 ในปี 2548 โดยสาขาที่ได้งานทำมากที่สุดในปี 2549 คือสาขาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สุขภาพร้อยละ 93 รองลงมาได้แก่ มนุษยศาสตร์ ร้อยละ 69 สังคมศาสตร์ร้อยละ 64 วิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ 58 และสาขาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 55 ซึ่งเป็นความไม่แน่นอนของตลาดแรงงาน ทำให้ความคาดหวังในการได้งานหลังจากเรียนจบของนักเรียน นักศึกษาที่กู้เงินยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่มีความไม่แน่นอน เนื่องจากมีเพียงบางสาขาเท่านั้นที่ได้งาน ส่วนสาขาอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงมีโอกาสตกงานสูงทั้งสิ้น ซึ่งนายจ้างในปัจจุบันให้ความสำคัญกับระดับการศึกษาเป็นสำคัญ จากในอดีตเคยรับคนงานที่มีวุฒิประถมต้น หรือประถมปลาย ในปัจจุบันโรงงานส่วนใหญ่รับเฉพาะผู้ที่จบการศึกษามัธยมศึกษาต้นเป็นอย่างน้อย สำหรับภาคธุรกิจหรือหน่วยงานราชการ ที่มีความสลับซับซ้อนของงานมากขึ้นก็ต้องการรับผู้ที่มีสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างต่ำ หรือถึงขั้นจบปริญญาโท⁶⁴ ก็มีด้วยเช่นกัน

จากแนวคิดในการศึกษาถูกใช้ เป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณ (Signaling Device) ที่ให้ความสำคัญกับผู้ที่ได้รับปริญญาว่ามีผลิตภาพสูงกว่าผู้ไม่ได้รับปริญญา แต่ไม่ใช่เพราะว่าผู้ที่ได้เข้ามหาวิทยาลัย แต่เป็นเพราะการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลิตภาพของผู้คน แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะไม่ได้สอนอะไรก็ตาม เนื่องจากคนที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ จะถูกตระหนักว่าจะต้องมีคุณสมบัติบางอย่างที่เหนือกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ามหาวิทยาลัย และเนื่องจากนายจ้างไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าผลิตภาพของคนงานในอนาคตจะเป็นอย่างไร จึงต้องนำระดับการศึกษามาเป็นเครื่องมือบอกหรือตัววัด ในกรณีนี้ระดับการศึกษาอาจจะเพียงสัญญาณอย่างหนึ่งเท่านั้น⁶⁵ ที่ได้ส่งสัญญาณถึงการได้งานไปยังแรงงาน จึงเป็นเหตุให้กลุ่มแรงงานมีความต้องการเข้าสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อสร้างความแน่นอนของโอกาสในการได้งาน

⁶⁴ วิโรจน์ ธรรมนง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

⁶⁵ จรูญศรี มาดิลกโกวิท, "การวิเคราะห์ผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 72.

นอกจากความไม่แน่นอนของตลาดแรงงานที่ขึ้นกับภาวะเศรษฐกิจ ทำให้การขยายตัวของตลาดแรงงานน้อยเมื่อเศรษฐกิจเริ่มตกต่ำ บัณฑิตบางสาขาวิชาเช่นวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีโอกาสได้งานทำลดลงแล้ว จากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานของบัณฑิตในช่วงที่ผ่านมา พบว่าปัญหาคุณภาพการศึกษาของบัณฑิตเองก็มีส่วนต่อโอกาสได้งานทำด้วยเช่นกัน แต่การผลิตจำนวนแรงงานจนล้นเกินความต้องการของตลาดแรงงานจากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่ต้องการขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีจำนวนผู้เรียนมากขึ้นก็มีส่วนด้วยเช่นกัน จึงทำให้ผู้กู้ยืมเงินเข้ามามีส่วนร่วมจ่ายในรูปแบบเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างจำนวนแรงงานที่ผลิตกับความต้องการของตลาดแรงงาน กล่าวคือเมื่อผู้เรียนเพิ่มจำนวนมากขึ้น แต่ไม่มีการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้เกิดการจ้างงานมากขึ้นตามไปด้วย ผู้ที่สำเร็จการศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาจากเงินกู้ยืมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่ถูกผลักดันให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงเป็นผู้ที่มีโอกาสตกงานจากความไม่สอดคล้องดังกล่าวนี้

4.2.1 การว่างงานและการได้รับค่าจ้างต่ำ

จากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผ่านมาสามารถผลักดันให้ผู้กู้ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยมีจำนวนนักศึกษาใหม่เพิ่มขึ้นในสถาบันการศึกษามัธยมศึกษาและส่วนกลาง แต่การเพิ่มขึ้นของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาได้ส่งผลในระยะยาวต่อตลาดแรงงาน โดยทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาใกล้เคียงกันของแต่ละสถาบันการศึกษา ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐที่รับไม่จำกัดจำนวน มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ต้องอยู่ในภาวะแข่งขันในการหางาน จึงเกิดข้อเปรียบเทียบถึงคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละสถาบัน นอกจากนี้ต้นทุนของนายจ้างต่อแรงงานในระดับการศึกษานี้ยังมีแนวโน้มลดลง จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการว่างงานในกลุ่มแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูง เพราะมีการผลิตแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงมากเกินไปจนเกินจำนวนที่สถานประกอบการจะรองรับได้ทั้งหมด

ถึงแม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มีการผลิตบัณฑิตในสาขาที่ขาดแคลน เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์มากกว่าการผลิตบัณฑิตในสาขาสังคมศาสตร์ แต่พบว่าหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีจำนวนบัณฑิตที่เป็นผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสำเร็จการศึกษาสหศึกษาศาสตร์มากที่สุด และมีสัดส่วนในการได้งานน้อยกว่าผู้สำเร็จการศึกษาสหศึกษาศาสตร์ ดังนั้นจึงทำให้มีผู้ว่างงานจากระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษบางกลุ่มสมัครงานในตำแหน่งที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษา จึงเป็นผลกระทบแบบต่อเนื่องจากแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงแย่งงานผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ นำไปสู่ปัญหาการได้งานที่ต่ำกว่าระดับ

การศึกษาและการได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสม ทำให้บัณฑิตเหล่านั้นได้งานที่ไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ได้รับมอบหมายงานที่ไม่ท้าทายความสามารถ จึงขาดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้มีการเปลี่ยนงานอยู่บ่อยๆ

ปัญหาการไม่มีงานทำและรายได้ต่ำของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับนั้น พบว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีปัญหาการว่างงานในภาพรวมมากที่สุด แต่เมื่อเทียบสัดส่วนในแต่ละระดับแล้วพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาไม่มีงานทำมากที่สุด ระหว่างปี 2546 -2548 มีผู้กู้ว่างงานเพิ่มจากร้อยละ 14.3 เป็นร้อยละ 18.7 กระจายอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งเป็นผู้ที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ประกอบเกษตรกร โดยผู้ที่ได้งานทำได้รับค่าจ้างเฉลี่ยเพียงเดือนละ 4,700 บาทเท่านั้น⁸⁶

จากปัญหาการว่างงานหรือการได้งานแต่รายได้ต่ำของบัณฑิตที่กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผ่านมา ทำให้หลายฝ่ายต้องกลับมาทบทวนการดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะเป็นปัญหาที่สร้างผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของโครงการโดยตรง กล่าวคือเมื่อบัณฑิตที่เป็นผู้กู้ยืมต้องอยู่ในภาวะว่างงานหรือมีรายได้น้อยแล้ว ขีดความสามารถในผ่อนชำระหนี้คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษาลดลงด้วย ทำให้กองทุนเงินขาดเงินส่วนที่ต้องได้รับการชำระหนี้เพื่อนำมาหมุนเวียนให้ผู้กู้ยืมรุ่นต่อไป จึงทำให้โครงการต้องได้รับการอุดหนุนเงินงบประมาณจากรัฐบาลต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการว่างงานสรุปได้มีดังนี้

- ภูมิสำเนา การเกิดมาในครอบครัวเกษตรกรที่มีพื้นที่ห่างไกล ครอบครัวยากจน มีรายได้น้อย ทำให้มีผลต่อพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาไม่ดีเท่าที่ควร และขาดโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสถาบันหรือสาขาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานได้ทำให้การใช้เหตุผลเพื่อการศึกษาเป็นไปอย่างขาดเหตุผลและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากขาดข้อมูลตลาดแรงงาน ทำให้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วหางานทำไม่ได้⁸⁷ ซึ่งเป็นจริงส่วนหนึ่งจากเหตุผลของการขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ

⁸⁶ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, รายงานประจำปี กยศ. 2549(กรุงเทพมหานคร, 2550), หน้า 160.

⁸⁷ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, รายงานประจำปี กยศ. 2549(กรุงเทพมหานคร, 2550), หน้า 158-159.

ในระดับอุดมศึกษาในสาขาที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการตกงาน อย่างเช่น กลุ่มตัวอย่างคนหนึ่ง สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ คณะครุศาสตร์ สาขาปฐมวัย เล่าว่า...

“มีช่วงระยะเวลาว่างงานกว่า 1 ปี เพราะว่ารอสอบบรรจุ กว่าที่จะเปิดสอบก็ต้องรอนาน.... ระหว่างนั้นก็ว่างงานไปเป็นพี่เลี้ยงเด็กที่สถานรับเลี้ยงเด็กแรกเกิด”⁸⁸

แต่หลังจากนั้นเธอก็สอบบรรจุได้โดยได้ค่าจ้างในระดับปริญญาตรีขณะนั้นเพียง 6,250 บาท จึงทำให้การใช้ชีวิตในเมืองหลวงลำบากพอสมควร แต่ด้วยความทันสมัยของยุคข้อมูลข่าวสาร การหางานจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ช่วยให้บัณฑิตได้งานในสถานที่ที่ห่างไกลออกไปได้เช่นกัน เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งจบจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้งานเป็นรับราชการเป็นอาจารย์อยู่โรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา เล่าว่า...

“พอเรียนจบ ก็หาข้อมูลการสอบบรรจุครู เมื่อทราบว่าที่นี่มีอัตราว่างก็เลยมาสอบ”⁸⁹

ดังนั้นอุปสรรคในการได้งานที่เกิดจากความห่างไกลสามารถแก้ไขได้ด้วยการให้ความทันสมัยของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ผู้หางานได้ทราบข้อมูลในที่ห่างไกลได้ จึงจะช่วยเพิ่มความสามารถในการหางานของตนได้

- ทักษะต่อการทำงาน การเลือกทำงานหรือไม่ทำงาน ไม่ได้ขึ้นกับอัตราค่าจ้างหรือรายได้ต่อเดือนอย่างเดียว แต่ขึ้นกับสวัสดิการและรายได้อื่นที่ไม่ใช่ค่าจ้าง คนเราจะเลือกประกอบอาชีพมั่นคงและมีสวัสดิการอื่นๆ เช่น บางคนต้องการรับราชการมากกว่าเป็นลูกจ้างในภาคเอกชน ส่วนบางคนก็เลือกระหว่างความพอใจในการทำงานกับการพักผ่อน

- ประเภทมหาวิทยาลัย และสาขาที่สำเร็จการศึกษา จากการสำรวจพบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรับไม่จำกัดจำนวนของรัฐมีอัตราการว่างงานสูงที่สุด และเมื่อพิจารณาสาขาที่สำเร็จการศึกษาพบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาสังคมศาสตร์และบริหารธุรกิจเป็นกลุ่มที่มีอัตราการว่างงานมากที่สุด ซึ่งนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดังกล่าวให้ความเห็นว่าสถาบันการศึกษาดังกล่าวไม่มีการแข่งขันในการเข้าศึกษาต่อ และสามารถใช้เวลาว่างระหว่างศึกษาทำงานหารายได้เสริมได้เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาสังคมศาสตร์และบริหารธุรกิจ พบว่าทั้ง 2 สาขาวิชามีจำนวน

⁸⁸ สัมภาษณ์ อาจารย์ โรงเรียนเทศบาล จ.บุรีรัมย์, 12 สิงหาคม 2553.

⁸⁹ สัมภาษณ์ อาจารย์ โรงเรียนเทศบาล จ.บุรีรัมย์, 12 สิงหาคม 2553.

ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีเป็นจำนวนมากเกินความต้องการของตลาดแรงงาน จึงทำให้เกิดการว่างงาน แต่ทั้งนี้การว่างงานนั้นยังเกิดจากความมีชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาที่ได้สำเร็จการศึกษาด้วย เพราะตราใบบริษัทต่างๆ ยังมีทัศนคติและความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการศึกษาของบุคคลากรที่รับจะรับเข้าทำงานจากสัญลักษณ์ของสถาบันการศึกษา จึงทำให้ปัญหาการว่างงานเกิดกับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษบางแห่งมีจำนวนมาก เช่น มหาวิทยาลัยเปิด มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏบางแห่ง เป็นต้น

- ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่สะท้อนความแตกต่างของทักษะในการทำงานของบุคคลที่สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ ที่นายจ้างนำมาเป็นคุณสมบัติในการคัดเลือกผู้สมัครงาน ปกติแล้วบุคคลจะได้รับเลือกจากระดับการศึกษาจากสูงไปหาต่ำตามลำดับ จากการสำรวจพบว่าผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาบางรายจบเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ปวส. อนุปริญญา และปริญญาตรี ภาคที่ผู้กู้ยืมมีระดับการศึกษาต่ำที่สุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีการศึกษาเฉลี่ยต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนผู้กู้ยืมในภาคเหนือและภาคกลางส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรี จึงทำให้ผู้กู้ยืมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่างงานและมีรายได้ต่ำมากที่สุด

นอกจากระดับการศึกษาจะเป็นตัวกำหนดโอกาสในการหางานแล้ว ยังแสดงถึงทักษะในการหางานของผู้กู้ยืมด้วย กล่าวคือผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความสามารถในการหาข้อมูลประกาศรับสมัครงานได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ จึงทำให้มีโอกาสในการได้งานสูงกว่า นอกจากนี้ระดับการศึกษา (ปริญญาตรี อนุปริญญา หรือ ปวช. และปวส.) ก็ไม่ใช่คุณสมบัติที่จะทำให้ได้งานเสมอไป เพราะความมีชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาอาจจะเป็นตัวบ่งบอกคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันดังกล่าว ที่นายจ้างนำมาเป็นเกณฑ์คัดเลือกพนักงาน และสาขาที่ศึกษาก็ล้วนมีส่วนทำให้บุคคลนั้นได้งาน แต่อย่างไรก็ตามสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและสาขาที่ได้รับความนิยม ย่อมมีการแข่งขันในการสอบคัดเลือกสูง โอกาสในการเข้าถึงสถาบันและสาขาดังกล่าวของนักเรียน นักศึกษาผู้กู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีน้อยมาก เนื่องจากข้อจำกัดของค่าใช้จ่าย และระดับสติปัญญาของผู้ที่ไม่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมตั้งแต่แรก จากความแตกต่างของโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่แรกเริ่ม จึงทำให้โอกาสในการได้งานที่มีรายได้สูงนั้นเป็นไปได้ยาก

- สภาพเศรษฐกิจของประเทศและโครงสร้างตลาดแรงงาน เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจะส่งผลต่อความต้องการแรงงานต่ำไปด้วย แต่ถ้าเศรษฐกิจเติบโตก็ทำให้มีความต้องการแรงงานสูงขึ้น แต่ปัจจุบันเราพบว่าปัญหาการว่างงานเกิดจากความไม่สอดคล้องของตลาดแรงงานกับการ

ลงทุนทางการศึกษาของรัฐบาล ที่มีการลงทุนด้านการศึกษามากกว่าการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจที่จะทำให้ความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น จึงทำให้มีจำนวนแรงงานที่สำเร็จการศึกษามากกว่าความต้องการของระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจยังส่งผลต่อค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษาด้วย การลดพนักงานหรือการปรับโครงสร้างองค์กรหรือการปิดกิจการของบริษัทต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุให้เกิดการว่างงานแทบทั้งสิ้น⁹⁰

จากปัจจัยข้างต้นที่มีส่วนต่อการว่างงานและรายได้ของผู้กึ่งยี่มั้น เราสามารถแบ่งปัจจัยออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นปัจจัยที่เป็นภูมิหลังของผู้กึ่งประกอบด้วย ภูมิฐานะ อาชีพของผู้ปกครอง และภาระทางครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่เราต้องยอมรับว่ามีผลต่อการว่างงานและรายได้ของผู้กึ่งยี่ม เป็นที่ยืนยันได้อีกอย่างหนึ่งว่าการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่สามารถสร้างความเท่าเทียมในการได้งานและเพิ่มรายได้ จากความแตกต่างด้านภูมิหลังของผู้กึ่ง เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นยังมีบทบาทต่อการได้งานและรายได้ของผู้กึ่งยี่ม ถึงแม้ว่าจะได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจนสำเร็จแล้วก็ตาม

ส่วนอีกกลุ่มคือ ระดับการศึกษา สาขา สถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา และสภาพเศรษฐกิจของประเทศและโครงสร้างตลาดแรงงาน ที่เป็นตัวกำหนดการได้งานและรายได้ของผู้กึ่งยี่ม โดยเป็นปัจจัยที่เกิดจากโอกาสในการเลือกของผู้กึ่ง เช่นการได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยเลือกสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ทำให้เห็นความแตกต่างของคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา อีกทั้งความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาที่เลือกเข้าศึกษา ก็ล้วนส่งผลต่อการได้งานของบัณฑิตด้วยเช่นกัน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สามารถลดความเสี่ยงในการได้งานได้ ด้วยการหาข้อมูลก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป เพื่อให้เกิดข้อเปรียบเทียบกับผู้สมัครงานคนอื่นน้อยที่สุด จากความแตกต่างของปัจจัยที่เกิดจากการเลือกของผู้กึ่งยี่มเอง

บทบาทหนึ่งของการศึกษาที่นอกจากที่เราเชื่อว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคมและปัจเจกแล้ว การศึกษายังเป็นเครื่องส่งสัญญาณ (signal) ของตลาดแรงงาน ในสถานการณ์ที่ตลาดแรงงานมีข่าวสารไม่สมบูรณ์ (imperfect/incomplete information) มีผลทำให้นายจ้างส่วนใหญ่ ใช้ระดับการศึกษาเป็นเครื่องมือในการจำแนก คัดกรอง/คัดเลือก (screening device) ผู้ที่มีสติปัญญา และ/หรือความสามารถสูงและต่ำ ของผู้สมัครออกจากกันเพื่อให้ได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตามตรงตามที่ตนต้องการ โดย A Michael Spence ได้นำแนวคิดนี้มาใช้เมื่อ 30 ปีก่อน

⁹⁰ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, รายงานประจำปี กยศ. 2549(กรุงเทพมหานคร, 2550), หน้า 161.

ตามแนวคิดนี้ ตามแนวคิดนี้เชื่อว่าถ้าผลผลิตที่เกิดจากการทำงานของบุคคล ที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ติดตัวมาแต่กำเนิดก่อนที่จะได้รับการศึกษา กลุ่มคนที่มีความสามารถสูงเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานและมีรายได้สูงกว่าอยู่แล้ว และถ้ากลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษา กลุ่มคนที่มีสติปัญญาดีจะมีต้นทุนในด้านการศึกษาน้อยกว่า ทำให้ได้รับใบปริญญาบัตรงานกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นสัญญาณที่จะสื่อกับนายจ้างในการเลือกลูกจ้างที่มีคุณภาพได้ไม่ยากนัก⁹¹

การได้เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามีนักเรียนมากกว่าหนึ่งในสี่ที่ได้เรียนต่อในระดับปริญญาตรี แต่มีความแตกต่างของระดับค่าจ้างจากนายจ้างที่จ้างด้วยค่าแรงที่แตกต่างกันสำหรับผู้จบในสาขาเดียวกัน แต่ต่างกันที่สถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตามแม้กระทั่งผู้ที่เชื่อว่าการศึกษามีส่วนที่เป็นเครื่องส่งสัญญาณ กับตลาดแรงงานด้วย ก็มักจะไม่ได้เชื่อว่าการศึกษาระดับใดที่มีบทบาทในด้านนี้แต่อย่างเดียว เพราะถ้าทฤษฎีนี้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริง ก็ย่อมแสดงว่าสัญญาณที่การศึกษาส่งให้ตลาดแรงงานเป็นสัญญาณที่เชื่อถือได้ หมายความว่ากลุ่มที่มีสติปัญญาและความสามารถสูงจะประสบความสำเร็จการศึกษามากกว่าจริง และถ้าเราเชื่อว่าหลักสูตรการศึกษานั้นมีองค์ประกอบที่เป็นประโยชน์ด้วย ก็เป็นไปได้มากกว่ากลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาได้เรียนรู้บางสิ่งบางอย่างที่เป็นประโยชน์จากการศึกษาเช่นกัน ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าการศึกษาเหล่านั้นไม่มีประโยชน์และควรหาทางห้ามหรือกำจัดเสีย

ในทางกลับกัน ถ้าสัญญาณที่ส่งมาผิดเป็นส่วนใหญ่ เช่นกรณีกับผู้จบหลักสูตรเหล่านั้นมีคุณสมบัติที่ไม่แตกต่างไปจากผู้ที่ไม่ได้เรียน หลังจากเวลาผ่านไประยะหนึ่ง ตลาดแรงงานก็จะไม่เชื่อถือ "สัญญาณ" ที่ส่งมาอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ตลาดอาจจะไม่ได้เลิกเชื่อสัญญาณเหล่านั้นโดยไม่ได้แยกแยะ โดยจะยังคงเชื่อว่าสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงมายาวนาน หรือไม่ค่อยเชื่อสัญญาณจากสถาบันที่นายจ้างพบว่าบัณฑิตที่มีปัญหาคุณภาพค่อนข้างบ่อย ซึ่งก็ไม่ได้มั่นใจในระดับการศึกษาด้วย แต่ยังคงพบว่าสถาบันการศึกษาที่สำเร็จมานั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย⁹²

ดังนั้นการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่สามารถลดปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้กู้ต่อการได้งานทำได้ ส่วนปัจจัย สถาบันการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสามารถทำหน้าที่ได้ส่วนหนึ่ง กล่าวคือกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาทำหน้าที่

⁹¹ วิโรจน์ วรรณอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

⁹² วิโรจน์ วรรณอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

อุดหนุนเงินให้ผู้กู้จนสำเร็จการศึกษาได้ แต่การเลือกเข้าศึกษาต่อในแต่ละสถาบันการศึกษาหรือสาขา ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถและความพยายามของผู้กู้ด้วย ถ้าผู้กู้คนใดมีความพยายามก็สามารถเข้าสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงได้ ซึ่งส่งผลต่อการได้งานและการยกระดับรายได้ของผู้กู้ได้ ละวิธีการอุดหนุนการศึกษาผ่านผู้เรียนนั้นทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีสูงขึ้นจริง อีกทั้งยังทำให้ผู้กู้ยืมเลือกสถาบันการศึกษาตามที่ตนต้องการได้ แต่มีจำนวนสัดส่วนผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาลดลง อีกทั้งยังใช้ระยะเวลาเรียนให้จบมากขึ้น อีกทั้งการควบคุมคุณภาพการศึกษาก็ทำไม่ได้⁹³ จึงทำให้ส่งผลต่อโอกาสในการได้งานและระดับรายได้ของผู้กู้ยืมด้วย

4.2.2 ความสามารถในการชำระหนี้

เมื่อเรายอมรับว่าการศึกษายเป็นการลงทุนอีกแบบหนึ่ง ที่ผู้ลงทุนหรือผู้เรียนหวังผลที่จะได้รับรายได้และโอกาสด้านอื่นๆ ในสังคมที่เป็นผลตอบแทนจากการลงทุน จึงตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นด้วยการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยต้องชำระคืนเมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งผู้กู้ยืมได้ประเมินความคุ้มค่าและความเสี่ยงก่อนตัดสินใจที่จะกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตลอดจนความสามารถในการผ่อนชำระหนี้ดังกล่าวแล้ว นอกจากนั้นกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาซึ่งเป็นผู้ปล่อยเงินกู้ก็มีความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของผลตอบแทนจากการลงทุนด้านการศึกษา (Return to Education)⁹⁴ จากความไม่แน่นอนว่าผู้เรียนจะเรียนไปได้ถึงระดับใด อีกทั้งยังมีความเสี่ยงจากการไม่ชำระหนี้ของผู้เรียน ด้วยการให้กู้โดยไม่มีหลักประกันอีกด้วยเช่นกัน

จากรายงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาพบว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาผู้กู้ที่ครบกำหนดชำระหนี้จำนวนมาก ดังตาราง 17

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาระบุว่าตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2547 มีจำนวนผู้ครบกำหนดชำระหนี้ทั้งสิ้นจำนวน 1,453,856 ราย มีผู้มาชำระหนี้ทั้งหมด 1,021,967 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.29 ซึ่งถือว่าผลการชำระหนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ถึงแม้ว่าจะลดลงเป็นร้อยละ 68.49 ในปี 2550⁹⁵ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงกับผลการสำรวจของธนาคารกรุงไทย ตารางที่ 17 ที่มีผู้มาชำระหนี้เฉลี่ยร้อยละ

⁹³ เกษร ชินเมธีพิทักษ์และคณะ. ความต้องการกู้เงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา : กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร, หน้า 4.

⁹⁴ วิโรจน์ ณะระนอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหทัยหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

⁹⁵ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, รายงานประจำปี กยศ., 2549(กรุงเทพมหานคร, 2550), หน้า 45.

ค่อนข้างต่ำในช่วงปี 2542 แต่เมื่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนส่งฟ้อง ทำให้มีผู้กู้ยืมติดต่อชำระหนี้สูงขึ้น ข้อมูลล่าสุด ณ เดือนมิถุนายน 2550 มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 59.2 ซึ่งถือว่าผลการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศไทย เมื่อเทียบกับผลการดำเนินโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาของต่างประเทศก็ยังคงพบว่าอัตราการชำระหนี้คืนของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าหลายประเทศที่ได้ดำเนินโครงการลักษณะเดียวกันนี้

ตารางที่ 17 ร้อยละของผู้ที่ครบกำหนดชำระหนี้ที่มาติดต่อชำระหนี้ระหว่างปี 2542-2549

รุ่นปีที่ครบกำหนดชำระ	จำนวนผู้ถึงกำหนดชำระ	ปีที่มาติดต่อ								
		ก.ค. 2542	ก.ค. 2543	ก.ค. 2544	ก.ค. 2545	ก.ค. 2546	ก.ค. 2547	ก.ค. 2548	ก.ค. 2549	มิ.ย. 2550
2542	18,642	15.93	68.18	76.84	81.00	82.85	85.56	88.58	89.77	88.71
2543	66,499	-	38.92	74.83	76.80	79.15	79.87	82.66	87.79	87.52
2544	135,193	-	-	41.21	66.60	72.00	73.22	73.85	80.05	84.41
2545	206,903	-	-	-	40.30	61.01	66.21	67.28	68.36	76.18
2546	225,953	-	-	-	-	39.19	58.78	61.06	62.63	63.85
2547	245,736	-	-	-	-	-	41.13	62.94	65.31	66.83
2548	280,383	-	-	-	-	-	-	39.34	60.38	65.33
2549	274,547	-	-	-	-	-	-	-	45.89	66.96
เฉลี่ยผู้มาชำระทุกรุ่นในแต่ละปี		15.93	53.55	54.45	56.15	58.31	60.01	60.75	63.55	59.92

ที่มา : รายงานผลการจ่ายเงินและผลการชำระหนี้ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ปี 2545 – 2549) โดย บมจ.

ธนาคารกรุงไทย

การไกล่เกลี่ยเพื่อสร้างความสมานฉันท์ระหว่างกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากับผู้กู้ยืมเป็นแนวทางที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ดำเนินการ ก่อนการเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องและดำเนินคดี ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยลดความกังวล และค่าลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้กับผู้กู้ยืมและกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ โดยผลของการดำเนินการพบว่าสามารถทำให้ผลการชำระหนี้เพิ่มขึ้นอยู่ในเกณฑ์ดี เช่นในปี 2542 ซึ่งเป็นปีแรกที่ได้ดำเนินการกับผู้ค้างชำระรุ่นแรกจำนวน 18,642 ราย หลังดำเนินการไกล่เกลี่ยมีจำนวนผู้มาชำระหนี้ถึง 16,537 ราย คิดเป็นร้อยละ

88.71 และในจำนวนผู้กู้ยืมที่ไม่มาชำระหนี้จำนวน 2,105 รายนี้ มีจำนวน 2 รายที่ขอผ่อนผัน และจำนวน 359 รายเสียชีวิต ซึ่งคงเหลือผู้ที่ไม่เคยติดต่อชำระหนี้จำนวน 1,744 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.36 เท่านั้น ซึ่งการดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นการดำเนินการที่ได้ผลเกินความคาดหมาย ที่สามารถทำให้มีผู้กู้ยืมที่ค้างชำระหนี้มาชำระหนี้สูงขึ้นได้

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกรายแจ้งว่าได้ชำระหนี้เงินกู้ยืมตามที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสงเคราะห์จ่าย มีผู้กู้เพียงรายเดียวเท่านั้น ที่ผ่อนชำระน้อยกว่าจำนวนที่ต้องชำระ ผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเล่าว่า...

“จ่ายตามที่ได้รับแจ้งทางจดหมาย...ไม่อยากมีปัญหา เดี่ยวโดนฟ้อง ก็จ่ายๆ ไป ปีหนึ่งไม่มากเท่าไร ไม่ก็พันบาท จ่ายได้”⁹⁶

เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนอื่นๆ ที่มีงานทำ เช่นพนักงานธนาคารแห่งหนึ่ง ได้แจ้งว่าได้จ่ายเงินเพื่อชำระหนี้ทุกปี ซึ่งปีนี้เป็นปีที่ 3 แล้ว เนื่องจากเป็นจำนวนเงินไม่มาก ไม่กระทบกับค่าใช้จ่ายส่วนอื่นๆ นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยเอกชน ที่ทำงานแล้วได้แจ้งว่าได้ชำระทุกงวดตามกำหนด

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งเล่าว่า...

“ปีที่ผ่านมาชำระไม่ได้ตามจำนวนที่แจ้ง... มีแค่นั้น เพราะยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก”⁹⁷

ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์คนดังกล่าวเคยมีช่วงเวลาที่ว่างงานหลังจากสำเร็จการศึกษา ก่อนจะหางานรับราชการซึ่งมีรายได้ไม่สูง อีกทั้งยังมีภาระค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณค่าเช่าบ้านพักและค่าดำรงชีพรวมทั้งค่าเดินทาง อีกทั้งยังส่งให้ทางบ้านอีก จึงทำให้ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ตามที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแจ้ง

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์นั้นไม่มีผู้ใดแจ้งว่าไม่ชำระหนี้เลย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่มีงานทำ มีรายได้แน่นอน ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้อยู่ในเกณฑ์ที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเรียกเก็บ ส่วนใหญ่ก็ได้ให้ความเห็นแสดงแนวโน้มจิตสำนึกที่ดีต่อการชำระหนี้ เพื่อโอกาสทางการศึกษาของรุ่นน้องด้วยกันทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามอาจจะมีผู้ให้สัมภาษณ์บางรายไม่ได้แจ้งว่าตนเองไม่ได้ชำระหนี้ เนื่องจากเหตุผลบางประการที่ผู้วิจัยไม่

⁹⁶ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ธุรการ บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง, 6 สิงหาคม 2553.

⁹⁷ สัมภาษณ์ ผู้จัดการร้านสะดวกซื้อแห่งหนึ่ง, 6 สิงหาคม 2553.

สามารถตั้งคำถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยความจริงได้ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการชำระหนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการหารายได้ ถ้าความสามารถในการหารายได้สูงนั้นเท่ากับความสามารถในการชำระหนี้ย่อมสูงไปด้วย ซึ่งเป็นผลสะท้อนจากคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาด้วย

ถึงแม้ว่าผลการชำระหนี้ของทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของประเทศไทยจะมีอัตราที่สูงกว่าหลายประเทศที่ได้ดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกัน แต่ยังมีผู้กู้ยืมบางส่วนไม่มาติดต่อเพื่อชำระหนี้ เนื่องจากไม่เข้าใจเงื่อนไขในรายละเอียดของการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และผู้กู้มีรายได้น้อยแค่พอเลี้ยงตนเองและครอบครัว ไม่สามารถจัดสรรเงินเพื่อมาชำระหนี้ได้ ซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่มียอดเงินกู้เฉลี่ย 42,289 บาทต่อคน สำหรับผู้กู้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และ 180,504 บาทต่อคนสำหรับผู้กู้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่สูงมากเมื่อนำมาคำนวณด้วยตารางผ่อนชำระเป็นเวลา 15 ปี เป็นปัญหาที่เกิดจากรายได้ของผู้กู้ไม่เพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา จึงทำให้เป็นหนี้สูงหลังสำเร็จการศึกษา ส่วนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ขาดเงินทุนหมุนเวียนทำให้ต้องพึ่งพาการอุดหนุนจากรัฐบาลเรื่อยไป

-จากการศึกษาพบว่าลักษณะส่วนบุคคล(Borrower's Individual Characteristics) ของผู้กู้มีผลต่อการชำระหนี้ เช่น เพศชาย หรือผู้ที่ไม่จบการศึกษา มีสัดส่วนการไม่ชำระหนี้สูงพอๆ กับปัจจัยที่มาจากลักษณะภูมิหลังทางครอบครัว (Family Background) เช่น ผู้กู้ที่มีภาระต้องส่งเสียครอบครัวที่ยากจน และฐานะทางเศรษฐกิจ (Economic Status) หรือฐานะหลังจากผู้กู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งพบว่าผู้กู้ที่มีผลต่อการไม่ชำระหนี้ค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือผู้กู้ยืมที่เคยว่างงาน ไม่มีรายได้หรือมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาท มีภาระทางครอบครัว จะไม่ชำระหนี้ เนื่องจากต้องอยู่ในภาวะขาดความสามารถในการผ่อนชำระหนี้จากรายได้ต่ำ อีกทั้งต้องจัดสรรเงินบางส่วนให้กับบิดา มารดา ซึ่งมีรายได้ต่ำ จึงทำให้ไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้เพียงบางส่วนเท่านั้น นอกจากนี้คุณลักษณะของผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษายังสะท้อนลักษณะพิเศษบางอย่าง กล่าวคือผู้กู้ที่จบการศึกษาต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจ มีความพยายาม และที่สำคัญมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากต่อการตัดสินใจชำระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา เนื่องจากการกู้ยืมเงินดังกล่าวเป็นการให้กู้ยืมเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รัฐจึงให้กู้โดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เงินกู้ดังกล่าวเป็นเสมือนเงินให้เปล่า หรือผู้กู้ไม่มีต้นทุนของการไม่ชำระหนี้เงินกู้ ดังนั้นการชำระหนี้เงินกู้จึงขึ้นอยู่กับจริยธรรมหรือจิตสำนึกของผู้กู้เป็นหลัก ซึ่งเป็นปัจจัยที่

กำหนดความเต็มใจในการชำระคืน (Willingness to Repay) ของผู้กู้⁹⁸ เช่นผลการให้สัมภาษณ์ ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ปัจจุบันเป็นวิศวกร ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เล่าว่า...

“ถือเป็นความรับผิดชอบ... ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นบัณฑิต เดินมาถึงจุดนี้ได้ก็เพราะเงินกู้ยืมจาก กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ดังนั้นควรมีจิตสำนึกในการชำระหนี้ เพื่อให้คนอื่นๆ ได้รับโอกาส เช่นเราได้รับด้วย”⁹⁹

นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน ที่สำเร็จการศึกษาจากคณะสัตวแพทย์ ปัจจุบันเป็นเจ้าของคลินิกรักษาสัตว์ ในจังหวัดกระบี่ เล่าว่า...

“เรียนจนจบได้ก็เพราะได้รับทุนจาก กยศ. เป็นค่าใช้จ่ายที่เยอะมาก จะนานเพียงใดยังงี้ ก็ต้องใจ เพราะว่ารุ่นน้องคนอื่นๆ ที่อยากเรียน อยากเป็นสัตวแพทย์อย่างเราจะเรียน ...ซึ่ง ยก ศ.ก็ทำให้ฝันของตนเองเป็นจริงได้..จะไม่ลืม ยกศ.คะ”¹⁰⁰

นอกจากนี้ผลของการดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้กู้ที่ค้างชำระ ก็ส่งผลต่อการตัดสินใจชำระหนี้ของผู้กู้คนอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาไม่ได้มีบทลงโทษที่รุนแรงต่อผู้กู้ที่ไม่ชำระหนี้ ซึ่งโทษสูงสุดของการไม่ชำระหนี้เงินกู้คือการส่งฟ้องศาล แต่ที่ผ่านมาก็ได้ใช้วิธีการปรานีประนอม ด้วยการไกล่เกลี่ย เพื่อให้ผู้กู้ยอมชำระหนี้บางส่วนตามความสามารถแล้วแต่กรณีที่สามารถตกลงกันได้ จากความออดมอดดังกล่าวนี้ทำให้หลายฝ่ายรวมทั้งผู้กู้ยืมที่ค้างชำระส่วนใหญ่ มองว่า กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นหน่วยงานอิสระ อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ ต้องรับเงินงบประมาณจากรัฐเป็นประจำทุกปี การใช้มาตรการทางกฎหมายที่รุนแรงต่อผู้กู้ซึ่งเป็นประชาชนคนหนึ่งของประเทศ องค์การดังกล่าวคงไม่ดำเนินการถึงขั้นนั้น เนื่องจากรัฐบาลจะถูกลดงบประมาณ เพราะระบบประมาทส่วนนี้เป็นเงินภาษีของประชาชน การกู้ยืมของนักเรียนก็นำไปเพื่อการศึกษา ไม่ใช่拿去ทำธุรกิจดำกำไร อีกทั้งความนิยมของรัฐบาลจะลดลงจากการดำเนินมาตรการที่รุนแรง

⁹⁸เพชรสุดา อร่ามเสวีวงศ์, "การวิเคราะห์ปัญหาการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา:กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,"(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2546),หน้า118-119.

⁹⁹สัมภาษณ์ พนักงานบริษัทเอกชน, 19 พฤษภาคม 2553.

¹⁰⁰ สัมภาษณ์ เจ้าของกิจการโรงพยาบาลสัตว์, 12 สิงหาคม 2553.

กับผู้กู้ยืมที่ไม่ยอมชำระหนี้ จึงทำให้ผู้ที่ครบกำหนดชำระหนี้ไม่เห็นบทลงโทษที่รุนแรงต่อผู้ที่ไม่ชำระหนี้ ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจในการชำระหนี้ด้วยเช่นกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล (Borrower's Individual Characteristics) ลักษณะภูมิหลังทางครอบครัว (Family Background) สถานะทางเศรษฐกิจ (Economic Status) ความเต็มใจในการชำระคืน (Willingness to Repay) ของผู้กู้แล้ว และบทลงโทษ (Penalty) ทางกฎหมาย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการชำระหนี้ของผู้กู้ในลักษณะที่ต่างกันไป ที่ส่งผลให้ผู้กู้บางรายเลือกจะไม่ชำระหนี้จนกว่าจะมีการฟ้องศาลจึงจะยอมจ่ายเพียงบางส่วน แต่อย่างไรก็ตามการชำระหนี้ก็ถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เป็นหน้าที่ของผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่า เป็นบัณฑิต ซึ่งจะเป็นผู้นำของสังคมต่อไป จึงต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสมาชิกคนอื่นในสังคมด้วย

4.2.3 การปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบัณฑิตกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

การได้รับโอกาสทางการศึกษาของบุคคลสามารถนำไปสู่การสร้างโอกาสในด้านอื่นๆได้ เช่น โอกาสในการได้งานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น หรือการได้ผลตอบแทนในการเพิ่มความสามารถในเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทำงาน การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและการเพิ่มความสามารถในการดูแลสมาชิกภายในครอบครัวที่เป็นผลตอบแทนทางสังคม¹⁰¹ นอกจากนี้ภาพรวมในระยะยาว สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงด้วย โดยมีหลักฐานยืนยันเชิงประจักษ์ว่าการได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นของพลเมืองในประเทศไทยในครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของคนไทยส่วนใหญ่หลุดพ้นจากความยากจนได้ มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่ยังอยู่ในภาวะยากจน¹⁰² เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาหลังจากได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนแล้ว เพื่อให้สะดวกในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะที่แสดงว่าบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไว้ 3 ประการ ทั้งที่สามารถ

¹⁰¹ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, รายงานประจำปี กยศ. 2549(กรุงเทพมหานคร, 2550), หน้า 168.

¹⁰² วิโรจน์ ณะรอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

รับรู้ได้ในปัจจุบันและอนาคต คือการได้เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจากระดับการศึกษาเดิม การได้ทำงานกับบริษัทหรือหน่วยงานที่มั่นคงและมีรายได้มั่นคง และการได้รับความไว้วางใจจากบุคคลในสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การได้เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจากระดับการศึกษาเดิม ให้ถือบุคคลได้มีการปรับสภาพในในปัจจุบัน โดยเฉพาะถ้าได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นดีหรือ คณะ/สาขาที่ตลาดแรงงานมีความต้องการสูง ก็สามารถพยากรณ์ได้ว่าในอนาคตเมื่อสำเร็จการศึกษา จะมีโอกาสในการได้งานและมีรายได้ที่มั่นคงเช่นเดียวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบัน หรือคณะ/สาขาเดียวกันนี้ การได้เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจากระดับการศึกษาเดิมของบุคคลถือว่ามี การปรับสภาพทางเศรษฐกิจแล้ว เนื่องจากมีโอกาสได้งานที่มีรายได้สูงกว่าเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างจากระดับการศึกษาเดิม ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้

2) การได้ทำงานกับบริษัทหรือหน่วยงานที่มั่นคงและมีรายได้ ค่าจ้างที่แน่นอน ถือว่ามี การปรับสภาพ ไม่ว่าค่าจ้างที่ได้รับจะมากหรือน้อยก็ตาม เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างที่ผู้ กู้ได้รับ ระหว่างก่อนได้รับโอกาสทางการศึกษากับหลังได้รับโอกาสทางการศึกษา ถือว่าได้รับค่าจ้างสูง ขึ้นกว่าเดิม ถึงแม้ว่าค่าจ้างจะน้อยกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับเดียวกันจากสถาบันการศึกษ อื่นที่มีชื่อเสียงก็ตาม

3) การได้รับความไว้วางใจจากบุคคลในสังคม ถือว่าการได้รับความไว้วางใจจากชุมชนให้ เป็นผู้นำหรือเป็นที่ปรึกษา ตลาดจนการให้ความเคารพของบุคคลในชุมชน ถือว่าบุคคลได้มีการ ปรับสภาพจากการเพิ่มขึ้นของโอกาสทางการศึกษาด้วยเช่นกัน เพราะถือว่าเป็นสภาพ ใหม่ที่สังคมมอบให้

จากข้อกำหนดที่แสดงการปรับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลทั้ง 3 ประการ เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้กู้ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น จากการกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งในบางครั้งอาจจะไม่ได้แสดงออกในรูปของ การเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจที่วัดจากตัวเงินเพียงอย่างเดียว แต่โอกาสทางการศึกษาก็ อาจจะทำให้สังคมหรือชุมชนให้การยอมรับในฐานะผู้นำในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ไม่ได้ อยู่ในรูปที่สามารถวัดได้ด้วยค่าของเงิน จึงเป็นการพิจารณาด้านผลตอบแทนทางสังคมที่ผู้เรียน ได้รับเช่น การเปลี่ยนสภาพจากผู้ด้อยโอกาสในสังคมเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาตรี แล้วได้รับความไว้วางใจจากบุคคลในสังคมให้เป็นผู้นำชุมชน ในโครงการต่างๆ หรือ การเป็นที่ปรึกษาแนะแนวความรู้วิชาการ ตลอดจนการเป็นผู้ดูแลพิทักษ์ผลประโยชน์โดยรวมของ ชุมชน เป็นต้น

นอกจากนั้นการได้รับโอกาสทางการศึกษาได้ทำให้เรียนได้ การเรียนรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรต่างๆ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตลอดจนการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งองค์ความรู้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการดูแลครอบครัวและสังคม ตลอดจนสามารถวางแผนการดำรงชีวิต และอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้มีคุณภาพต่อไปได้¹⁰³

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปัจจุบันประกอบอาชีพรับราชการครู เล่าว่า...

“ถึงแม้ว่าจะได้ผลตอบแทนที่เป็นเงินไม่มาก แต่จากความรู้ที่ได้รับจากการเรียน คิดว่าจะสามารถนำไปใช้ในการดูแลครอบครัว และชุมชนได้”¹⁰⁴

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่ง จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน ปัจจุบันอาศัยอยู่ในชุมชนแฟลตดินแดง เล่าว่า...

“ได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนเป็นอย่างมาก หลังจากเรียนจบปริญญาตรี ผู้คนให้ความนับถือ มีเรื่องใดที่ไม่เข้าใจ หรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม จะเข้ามาปรึกษากับตนเองอยู่เสมอ... นอกจากนั้นยังได้รับเลือกให้เป็นผู้นำของชุมชน ของโครงการต่างๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน เช่น การเฝ้าระวังเหตุการณ์ความไม่สงบ การจัดการขยะชุมชน¹⁰⁵”

การดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส นับว่าเป็นการช่วยเพิ่มทุนมนุษย์ให้กับสังคมและประเทศชาติได้ในระยะยาว เนื่องจากผลตอบแทนจากการได้รับโอกาสทางการศึกษาของบุคคลนั้นไม่สามารถแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจได้ในเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากคนยากจนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเมื่อได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นแล้ว ก็ไม่สามารถสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจให้กับตนเองและครอบครัวได้ เพราะได้งานที่มีรายได้ต่ำหรือการว่างงาน อีกทั้งภาระทางครอบครัวซึ่งยากจนอยู่แล้ว ทำให้ผู้กู้ต้องจัดสรรเงินส่วนหนึ่งให้กับครอบครัว ในระยะแรกจึงไม่สามารถสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ แต่จากการได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ทำให้ผู้กู้บางรายได้รับการยอมรับจากสังคมหรือชุมชนให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากสังคมที่ผู้กู้ได้รับ การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจ

¹⁰³ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, รายงานประจำปี กยศ., 2549(กรุงเทพมหานคร, 2550), หน้า 168-171 .

¹⁰⁴ สัมภาษณ์ อาจารย์พลศึกษา โรงเรียนประจำตำบล จ.สุรินทร์, 11 สิงหาคม 2553.

¹⁰⁵ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่การตลาด ธนาคารกรุงเทพ, 1 มีนาคม 2553.

และสังคมอาจจะต้องใช้เวลายาวนาน การได้รับโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัย เพื่อให้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นเป็นแค่ก้าวแรกของการมีโอกาสในการเปลี่ยนสถานภาพดังกล่าว แต่การแสวงหาความรู้ เพื่อสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ ความรู้ในการทำธุรกิจ หรือการได้รับการสนับสนุนด้านอื่นๆ หลังสำเร็จการศึกษานั้นก็สำคัญไม่น้อยไปกว่าการสำเร็จปริญญาตรี และสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดรายได้ คือปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ (socio-economic factor) เช่น ภูมิหลังของครอบครัว เพศ เชื้อชาติ เป็นต้น¹⁰⁶

ตราบไคที่การศึกษายังมีบทบาทเป็นเครื่องส่งสัญญาณให้กับตลาดแรงงานด้วยการแสดงคุณภาพคน การตัดสินใจเลือกคนเข้าทำงานของนายจ้างจากระดับการศึกษา ได้ทำให้เกิดความได้เปรียบกับผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าอย่างลูกคนรวยที่เติบโตขึ้นไปเรียนต่อปริญญาโท จึงเกิดการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษาระหว่างคนจนกับคนรวยที่ขยับจุดเปรียบเทียบแต่ระยะห่างยังเท่าเดิม แล้วทำให้ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามีโอกาสได้งานน้อยลง และยังคงยากจนถึงแม้ว่าจะได้รับการศึกษาสูงขึ้นก็ตาม

ดังนั้นการใช้การศึกษามาเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ของประเทศ และการถ่ายทอดคุณค่าทางสังคม ทำให้การศึกษายังคงเป็นเครื่องมือรักษาความแตกต่างของชนชั้นระหว่างคนจนกับชนชั้นปกครอง (Elite) เพราะการขาดโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม (equal opportunity) ของคนจนยอมทำให้ขาดโอกาสในการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในสังคมได้ เช่นผู้นำทางการเมือง โดยเฉพาะในสังคมที่ใช้การศึกษาเป็นใบเบิกทางในการหารายได้และการเลื่อนชั้นทางสังคม¹⁰⁷ ซึ่งการมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยบรรเทาปัญหาได้บางส่วน แต่การแต่การแข่งขันทางเศรษฐกิจแบบคนรวยได้เปรียบคนจน ระบบการศึกษาแบบใครแพ้คัดออก ได้ทำให้ลูกหลานคนจนได้เรียนในโรงเรียนที่คุณภาพทางการศึกษาต่ำ ทำให้พวกเขาถูกคัดออกตั้งแต่การศึกษาระดับประถมศึกษา จึงมีจำนวนคนจนเหลือน้อยที่สามารถมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ส่วนใหญ่แล้วมักจะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเปิด มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ มที่มีระดับคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยต่ำกว่ามหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ เมื่อจบการศึกษามากก็มีหนี้ติดตัวมาด้วย จึงต้องทำงานใช้หนี้ โอกาสขยับฐานะเพื่อให้ใกล้เคียงกับ

¹⁰⁶ ดนัย ลภิตธนาวุฒิ. อัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางการศึกษาในวิทยาลัยเอกชน (ศึกษาเฉพาะกรณีของมหาวิทยาลัยการค้า). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. ดนัย ธนาวุฒิ หน้า 5

¹⁰⁷ วิโรจน์ ณะระนอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง [ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf

คนรวยจึงเป็นไปได้ยาก มาตรการยกระดับการศึกษาที่จะช่วยให้การได้เรียนจนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษาของลูกคนจนด้วยกองทุนเงินให้กู้ยืมรูปแบบต่างๆ จึงดูจะเป็นการสร้างหนี้สินจำนวนมหาศาลให้กับบัณฑิตเหล่านั้น ส่วนลูกคนรวยก็ถืบตัวเองศึกษาต่อระดับปริญญาโทเป็นส่วนใหญ่¹⁰⁸ จึงทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยที่เคยห่างกันจากความแตกต่างระหว่างการศึกษาในระดับปริญญาตรีกับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นความห่างระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีกับปริญญาโท ซึ่งเป็นความแตกต่างที่ห่างกันมากขึ้นอีกระดับ

แต่เหนือสิ่งอื่นใดการลงทุนด้านการศึกษาไม่ได้สูญเปล่า เพราะว่ายังคงมีผู้กู้ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าตนเองได้รับความรู้ จากโอกาสทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ซึ่งความรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการคิด การวิเคราะห์ในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว อีกทั้งการยังได้รับความไว้วางใจ และการให้การยอมรับจากบุคคลในสังคมและชุมชนให้ดำรงตำแหน่งผู้นำที่สำคัญ ซึ่งทำให้ตนเองได้รับการเคารพจากสมาชิกในชุมชน และเป็นตัวแทนชุมชนในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของชุมชนจากโครงการต่างๆ ของรัฐด้วย

แต่การเปลี่ยนแปลงของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลจากการได้รับโอกาสทางการศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องใช้เวลายาวนานจึงจะสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ในเวลาอันสั้นคือ มีการเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษาสูงขึ้นกว่าระดับการศึกษาเดิม และการได้รับค่าจ้างมากกว่าค่าจ้างเดิมที่เคยได้รับ ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นนี้จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวได้ นอกจากนั้นบุคคลยังได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม จากการได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนให้ทำหน้าที่สำคัญเพื่อเป็นผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ ด้วย แต่ผลของการดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลยังถือว่าอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากผู้กู้ส่วนใหญ่เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาด้วยคุณภาพ ว่างงานและมีรายได้ต่ำ ทำให้การเปลี่ยนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไม่มากเท่าที่ควร

¹⁰⁸ วิโรจน์ วรรณอง, บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหทัยหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการในการให้เงินกู้ยืมแก่นักเรียน นักศึกษาในช่วงที่ผ่านมา ใน 2 ประเด็น คือ โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และโอกาสในการมีงานทำและการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของบัณฑิตที่กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ระหว่างกลุ่มที่กู้ยืมต่อเนื่องและกลุ่มที่กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง ที่กำลังศึกษาและได้สำเร็จ การศึกษาจากสถาบันการศึกษา 4 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน

สรุปผลการวิจัย

ถึงแม้ว่าการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้เข้าศึกษาต่อสูงสุดจนถึงระดับปริญญาตรี ด้วยการให้เงินกู้ยืมตั้งแต่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงการศึกษาระดับปริญญาตรีไปยังตัวผู้เรียน แทนการอุดหนุนไปยังสถานศึกษาเหมือนเช่นที่ผ่านมา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างศึกษา และลดความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าศึกษาที่เกิดจากความแตกต่างด้านภูมิหลังของบุคคล แต่การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ได้ทำให้โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ในสถาบันการศึกษาทั้ง 4 ประเภท มีความเสมอภาคที่ควร โดยพบว่าเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีบทบาทต่อเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนของนักศึกษาทั้งกลุ่มผู้กู้ต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้กู้ต่อเนื่องเท่านั้น ส่วนกลุ่มผู้กู้ต่อเนื่องและกู้ยืมไม่ต่อเนื่องที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เฉพาะผู้กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง ไม่พบว่าเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีบทบาทต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสถาบันดังกล่าวแต่อย่างใด

ซึ่งพบว่าการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่ครอบครัวของผู้เรียนสามารถรับผิดชอบได้ ซึ่งสถาบันการศึกษาทั้ง 3 ประเภทเป็นของรัฐจึงมีค่าใช้จ่ายด้านศึกษาน้อยกว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งถ้าผู้เรียนไม่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ครอบครัวยังให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ อีกทั้งการได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐที่รับจำกัดจำนวน ถือเป็นความภาคภูมิใจของผู้เรียนและครอบครัว

ครอบครัว ผู้เรียนสามารถหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากที่อื่นๆ ได้ เช่นจากญาติ รวมทั้งการสมัครของรับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยซึ่งที่มีจำนวนมากพอ เช่นเดียวกับการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ถึงแม้ว่าเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะไม่แสดงบทบาทว่ามีผลต่อเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานี้ จากเหตุผลเรื่องค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ แต่การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ช่วยลดการออกกลางคันและให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา อีกทั้งยังช่วยเพิ่มโอกาสในการเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ตั้งอยู่ห่างจากภูมิลำเนาของตนได้ เช่นเดียวกับผู้กู้ยืมไม่เนื่องที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แสดงให้เห็นว่าการได้รับเงินกู้ไม่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานี้ เนื่องจากได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาหลังจากเข้าศึกษาแล้ว และค่าใช้จ่ายในการศึกษาในสถาบันการศึกษาดังกล่าวไม่สูงมาก ครอบครัวสามารถรับผิดชอบได้เช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตามเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อของผู้เรียนทั้งกลุ่มผู้กู้ต่อเนื่องและกลุ่มผู้กู้ไม่ต่อเนื่องที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน และกลุ่มผู้กู้ต่อเนื่องที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เนื่องจากค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นเกินขีดความสามารถในการรับผิดชอบของครอบครัว จากค่าบำรุงการศึกษาที่สถาบันการศึกษาเรียกเก็บ และค่าใช้จ่ายหอพัก ที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ไม่มีบริการหรือให้บริการในราคาสูงกว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ส่วนผู้กู้ต่อเนื่องที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญาได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยไม่ต้องหยุดเรียนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพราะการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหลักสูตรต่อเนื่องในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลของผู้เรียนได้

การวิจัยนี้ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับเงินกู้ในช่วงเวลาที่ต่างกัน ระหว่างการได้รับเงินกู้ยืมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับระดับอุดมศึกษา เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในระดับก่อนอุดมศึกษาครอบครัวของผู้เรียนสามารถรับผิดชอบได้ ดังนั้นการได้รับเงินกู้ยืมจึงไม่มีผลต่อโอกาสทางการศึกษาในระดับนี้ แต่การได้รับเงินกู้ยืมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ทำให้ผู้กู้มีความมั่นใจว่าจะได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา จึงส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงเช่น มหาวิทยาลัยเอกชน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ได้ช่วยรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้เรียนได้ทั้งหมด เพียงแค่ลดการพึ่งพาค่าใช้จ่ายจากครอบครัว ซึ่งผู้กู้ยืมยังต้องได้รับเงินสนับสนุนจากครอบครัวบางส่วน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่สามารถลดความแตกต่างของโอกาสในการเข้าศึกษาต่อของนักเรียน นักศึกษาที่เกิดจากความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ที่เกิดจากความแตกต่างด้านรายได้ของผู้ปกครอง ที่ประกอบอาชีพที่แตกต่างกันได้ เนื่องจากอาจจะมีการศึกษาเพิ่มขึ้นระหว่างศึกษาหรือการได้รับจัดสรรเงินเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา น้อย จนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งมีความเสี่ยงที่ผู้เรียนและครอบครัวต้องรับผิดชอบจากการเข้าศึกษาต่อก่อนจะได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าในช่วงแรกผู้เรียนต้องได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการเงินจากครอบครัว ซึ่งถ้าครอบครัวใดไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างช่องว่างก่อนที่จะได้รับเงินจากกองทุน ก็จะส่งผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อของบุตรด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้นจากการดำเนินการยังพบว่าขั้นตอนในการคัดเลือกผู้สมัครด้วยการใช้เกณฑ์รายได้เป็นตัวคัดแยกผู้ที่สมควรได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีความบกพร่องจากการขั้นตอนการรับรองรายได้ไม่ตรงกับความจริง เนื่องจากได้เปิดช่องว่างให้ผู้มีอำนาจในท้องถิ่นให้การช่วยเหลือพวกพ้องและขัดขวางผู้ที่เคยขัดแย้งทางผลประโยชน์การเมืองท้องถิ่น อีกทั้งการใช้เกณฑ์รายได้ยังทำให้ครอบครัวที่มีบุตรหลายคนเข้าเรียนพร้อมกันไม่ได้รับเงินกู้ยืมเพราะรายได้เกิน จึงทำให้การใช้เกณฑ์รายได้ไม่มีประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้สมัครเท่าที่ควร

แต่สำหรับผู้ที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจนสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีได้พบว่าโอกาสในการได้งานของผู้กู้ยังคงขึ้นกับ สถาบันการศึกษาและสาขาที่จบการศึกษา ระดับการศึกษาที่ได้รับที่สูงขึ้นกว่าเดิมไม่ได้ช่วยให้ผู้กู้มีโอกาสได้งานเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบัน ยังเป็นประเด็นหลักที่นายจ้างยังนำมาพิจารณารับคนเข้าทำงาน จากความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาเหล่านั้น ซึ่งการเข้าศึกษาในสถาบันที่มีคุณภาพการศึกษาสูงยังขึ้นกับความรู้ ความสามารถของผู้กู้ยืม เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพียงช่วยให้ผู้เรียน เรียนจบเท่านั้น และด้วยการสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีด้วยการให้เงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้ทำให้มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขาเดียวกันจำนวนมาก ขณะที่ความต้องการของตลาดแรงงานไม่ได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีบัณฑิตแย่งงาน และมีผู้ว่างงานและมีรายได้ต่ำเนื่องจาก

ทำงานที่ใช้ทักษะต่ำกว่าวุฒิการศึกษา จากการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจนทำให้มีผลผลิตล้นเกิน

ในส่วนของ การชำระหนี้ พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่ได้ชำระหนี้ให้กับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ต่างมีความเต็มใจในการชำระคืน (Willingness to Repay) บทลงโทษ (Penalty) ทางกฎหมาย ไม่มีผลต่อการชำระหนี้ เนื่องจากมีบทลงโทษที่อ่อนเกินไป รัฐบาลไม่กล้าใช้มาตรการที่รุนแรงกับผู้ที่ไม่ชำระหนี้ เพราะอาจถูกมองว่ารังแกประชาชน อาจจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อความนิยมทางการเมืองได้

จากการได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาช่วยทำให้ผู้เรียนได้ยกระดับการศึกษาสูงขึ้นจากระดับการศึกษาเดิม และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีโอกาสเข้าทำงานกับบริษัทหรือหน่วยงานที่มีความมั่นคง มีรายได้แน่นอน ทำให้มีความสามารถในการดูแลครอบครัว และเป็นผู้ที่สังคมให้การยอมรับ และได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนให้ทำหน้าที่สำคัญเพื่อเป็นผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ ด้วย แต่ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนกับผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่ได้รับผลตอบแทนในการจ้างงานสูง ส่วนสาขาอื่นๆ ของแต่ละสถาบันการศึกษารวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏได้รับค่าจ้างต่ำ ทำให้การเปลี่ยนแปลงของฐานะทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจนในระยะเวลานี้

อภิปรายผลการวิจัย

ถึงแม้ว่าการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในช่วงเวลาที่ผ่านมาจะไม่ประสบผลสำเร็จในการสร้างความเท่าเทียมในโอกาสการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ที่เกิดจากความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เรียนได้ อีกทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนเกิดการว่างงานและมีรายได้ต่ำ จนไม่สามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้ชัดเจน แต่การอุดหนุนเงินงบประมาณไปที่ตัวผู้เรียนนั้นเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ซึ่งได้ผลดีกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการแข่งขันในการสอบคัดเลือกไม่สูง แต่สำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่รับจำกัดจำนวน อำนาจซื้อที่เพิ่มขึ้นจากการได้รับเงินกู้ยืมไม่ได้ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เพราะการแข่งขันในการสอบคัดเลือกสูง เงินกู้ยืม

จากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงไม่แสดงบทบาทในการเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาประเภทนี้แต่อย่างใด

แต่กระนั้นความเสมอภาคทางการศึกษาไม่ได้หมายความว่าให้ทุกคนต้องก้าวไปยังจุดเดียวกันได้ ความสำเร็จนั้นยังต้องขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน จากความพยายาม ความเอาใจใส่ และความขยันหมั่นเพียรด้วย ซึ่งในแง่มุมมองของการให้เงินอุดหนุนของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ก็ไม่ได้ไปขัดขวางโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่อย่างใด แต่ได้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทางการศึกษาตามศักยภาพของตน แต่เนื่องจากความเท่าเทียมในการรับผลประโยชน์จากการจัดสรรงบประมาณขาดความเป็นธรรม จากความไม่มีประสิทธิภาพของเกณฑ์การคัดกรองผู้สมัคร จึงส่งผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้

แต่การทำหน้าที่ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในการทำให้จุดเริ่มต้นของผู้ด้อยโอกาสที่ควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ ด้วยการให้เงินกู้ยืมเพียงอย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอสำหรับการเริ่มต้นแข่งขันที่ยุติธรรม เนื่องจากไม่สามารถขจัดปัจจัยที่มีผลมาจากภูมิหลังของแต่ละคนนั้นให้หมดไปได้ แต่ถือว่าผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้รับความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา การอยู่รอดในโรงเรียน (สถาบันการศึกษา) เพิ่มขึ้น แต่ความเสมอภาคในผลผลิต (Equality of Output) ผลิตไม่ได้เท่ากัน เนื่องจากไม่สามารถเข้าสู่สถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพศึกษาเท่าเทียมกันได้ทั้งหมด และไม่มีเสมอภาคในผลผลิต (Equality of Outcome) เพราะถึงแม้ว่าจะสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรเดียวกันแต่โอกาสในการได้งาน และมีรายได้ไม่เท่ากัน ซึ่งส่งผลต่อการปรับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวของผู้กู้ได้

แต่อย่างไรก็ตามถ้าความรู้คืออำนาจ การศึกษาก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนอย่างทวีคูณ โดยผู้ที่เข้าถึงความรู้ได้มากกว่าย่อมมีโอกาสในการเลื่อนขั้นทางสังคมและเศรษฐกิจได้เร็วกว่า ฉะนั้นความต้องการเข้าสู่การศึกษาที่สูงขึ้นจึงไม่ได้เป็นเพราะความจำเป็นที่บุคคลต้องการสะสมทุนมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่เพราะว่าสังคมได้ให้ความสำคัญกับวิทยบัตร (Credentialism) มากกว่าการได้ศึกษาทักษะอย่างแท้จริง นอกจากความต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังเป็นการรักษาสีทธิในการเข้าทำงานกับบริษัทที่ใช้ระดับการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกด้วย ทั้งนี้ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาด้วยในฐานะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาหรือการให้เงินในลักษณะอื่นที่เป็นการสร้างความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา ควรให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับก่อนมัธยมศึกษา เพื่อสร้างความเสมอภาคตั้งแต่การเริ่มต้นเข้าศึกษา และควรมีการส่งเสริมกับผู้ที่กำลังศึกษาในการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ยังไม่ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าบำรุงการศึกษาของสถาบันการศึกษาภายหลังมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ประกาศคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เรื่อง กำหนดขอบเขตการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา.[ออนไลน์],2542.
แหล่งที่มา: <http://www.sa.ku.ac.th/loan2542.html> [2553, เมษายน 28]
- กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. รายงานประจำปี 2549. กรุงเทพมหานคร, 2549.
- กรุงเทพธุรกิจ. บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: ใจหลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์
การเมือง: วิโรจน์ วัชรนง[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf[2554, มกราคม 10]
- กรุงเทพธุรกิจ. ประชานิยม VS รัฐสวัสดิการ...ต่างกันที่ระดับความต่อแผลของนักการเมือง
[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: <http://www.nutthnet.com/forum/topic.php?id=412>[2550, พฤศจิกายน 13]
- เกษร ชินเมธีพิทักษ์, ภูเบศร์ สมุทรจักร, สนิธธวา คามดิษฐ์ และกมลทิพย์ มณีประ. ความต้องการ
กู้เงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา : กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งใน
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: 2545.
- เกลินี คงสมโอษฐ์. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่ชำระคืนเงินกู้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
ลูกหนี้: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตพระนครศรี-
อยุธยา วาสุกี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549
- ข่าวสด. หน้าแรกข่าว > การศึกษา > ธาตาเพียงบประมาณกยศ.51รวม4หมื่นล้าน หย่อนระเบียบ
กู้ยืมเชื้อเด็ก-จัดสถานศึกษากรของเข้ม[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: http://news.sanook.com/education/education_180286.php[2554, มีนาคม 5]
- จตุญศรี มาติลกโกวิท. การวิเคราะห์ผลของเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาค
ในโอกาสทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต,
สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- เจ้าของกิจการโรงพยาบาลสัตว์. สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2553.
- เจ้าหน้าที่การตลาด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอโศกมนตรี. สัมภาษณ์,
15 กรกฎาคม 2553
- เจ้าหน้าที่การตลาด ธนาคารเกียรตินาคิน. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2553.
- เจ้าหน้าที่ธุรการ บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2553.
- เจ้าหน้าที่ธุรกิจสัมพันธ์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบางกะปิ. สัมภาษณ์,
6 สิงหาคม 2553.

ชนิตา รักษ์พลเมือง. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2534.

ธีรยา ครองแก้ว. การให้เงินอุดหนุนของรัฐเพื่อการอุดมศึกษา: การศึกษาเปรียบเทียบกลไกการให้เงินอุดหนุนใน 10 ประเทศ. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2548.

दनัย สกิตตนาวุฒิ. อัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางการศึกษาในวิทยาลัยเอกชน (ศึกษาเฉพาะกรณีของมหาวิทยาลัยการค้า). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

ทบวงมหาวิทยาลัย. ความเสมอภาคของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัด ปีงบประมาณ 2539-2542 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://phetchabun2.net/E_Book/Equality_and_Efficiency_for_Education.pdf [2552, เมษายน 28]

7 สิงหาคม 2553

นักศึกษาคณะครุศาสตร์และอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิค กรุงเทพฯ. สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2553

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2553.

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2553 นักศึกษา

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2553.

นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2553.

- นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจันทรเกษม. สัมภาษณ์,
20 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยจันทรเกษม. สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจันทรเกษม. สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์,
1 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์,
1 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์,
1 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์,
1 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์,
14 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สัมภาษณ์,
1 พฤษภาคม 2553.
- นักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2553.
- นักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2553
- นิสิตคณะครุศาสตร์ สาขามัธยมศึกษา ชีววิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์,
7 สิงหาคม 2553.
- นิสิตคณะครุศาสตร์ สาขามัธยมศึกษา ฟิสิกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์,
นิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. สัมภาษณ์,
10 ตุลาคม 2553.
- นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2553
- นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2553
- นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2553
- นิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2553

นิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร. [home / blog / sugritebelle / 253888](http://home/blog/sugritebelle/253888) จดหมายทวงหนี้ "เงิน กยศ.
[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://learners.in.th/blog/sugritebelle/253888>[2552,
เมษายน 7]

เนชั่น. กยศ.จัดไกล่เกลี่ยรอบ5 พบ นศ.หนี้ค้างจำนวนมาก[ออนไลน์].2552. แหล่งที่มา:
<http://breakingnews.quickze.com/readnews-146809-+html>[2552, มีนาคม 5]

ปฟ้าณี ฐิติวัฒนา. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

ผู้จัดการร้านสะดวกซื้อแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์. 6 สิงหาคม 2553.

พนักงานขายห้างสรรพสินค้า The mall บางแค. สัมภาษณ์. 5 พฤษภาคม 2553

พนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน). สัมภาษณ์. 3 กรกฎาคม 2553

พนักงานบริษัทเอกชน. สัมภาษณ์. 19 พฤษภาคม 2553

พนักงานราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์,
3 กรกฎาคม 2553.

พนักงานโรงงานทอผ้าเอกชนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์. 5 พฤษภาคม 2553..

เพชรสุดา อร่ามเสรีวงศ์. การวิเคราะห์ปัญหาการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา:
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร. ค่าใช้จ่ายโดยประมาณ[ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:

<http://www.mut.ac.th/pages/enrollmentpage.html>[1 พฤษภาคม 2554]

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ประมาณการค่าลงทะเบียนเรียน-->ระดับปริญญาตรี
[ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:[http://admission.hcu.ac.th/modules.php?name
=Forums&file=viewtopic&t=2392](http://admission.hcu.ac.th/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=2392)[1 พฤษภาคม 2554]

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. การศึกษา ทุนนิยม และโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบ
ไฟ, 2544.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2541[ออนไลน์]. 2551.

แหล่งที่มา: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2541/A/015/16.PDF>
[2551, มีนาคม 24]

ราชบัณฑิตยสถาน. ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา:

<http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp> [2553, เมษายน 20]

ราชบัณฑิตยสถาน. สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ลักษณ์. กรุงเทพมหานคร:
รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2524.

วิโรจน์ ณ ระนอง. บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์
การเมือง[ออนไลน์], 2550. แหล่งที่มา: http://www.bangkokbiznews.com/2007/special/total_article/pdf/g2_viroj.pdf [2553. พฤศจิกายน 23]

เลขานุการผู้บริหาร บริษัท ซี.อี.เอส. สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2553.

วรรณิ์ เบลจวัฒนาผล. การวิเคราะห์การนำนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไปปฏิบัติ.
สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. อุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร. ภาควิชาอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา> [2553, มีนาคม 20]

วิจิต หล่อจรรย์กุล, จิราวัลย์ จิตรถเวช, วิณา ฉายศิลป์รุ่งเรือง, พงษ์ชนันต์ ศิริพานิช และ
เดือนเพ็ญ ชีววรรณวิวัฒน์. โครงการการศึกษาระบบงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร, 2547.

วิทยากร เชียงกุล. ความเสมอภาคกับเศรษฐกิจสังคม [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา:
<http://witayakornclub.wordpress.com/2008/08/29/29aug2551> [2553, สิงหาคม 29]

ศูนย์สารสนเทศและหอสมุดมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. เกษร ชินเมธีพิทักษ์และคณะ/ความ
ต้องการกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่ง
หนึ่งในกรุงเทพมหานคร[ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา: <http://www.dpu.ac.th/laic/page.php?id=6213> [2553, พฤศจิกายน 16]

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และอารีญา มณีสมบูรณ์เพิ่มพูน. การประเมินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
ในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของประชาชน[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: http://www.tdri.or.th/reports/unpublished/nhf_2007/ed_loan.pdf [2553, มกราคม 5]

สมชัย ฤชุพันธุ์ และ ชลธาร วิศรุตวงศ์. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อ
การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2544.

สมหมาย จันทร์เรือง. พัฒนาการการศึกษาไทย : อดีต ปัจจุบัน และในสหัสวรรษใหม่.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. การประเมินนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (โครงการวิจัยการประเมินนโยบายสาธารณะด้านสังคมที่มีความสำคัญ) [ออนไลน์].

2550. แหล่งที่มา: http://www.tdri.or.th/reports/unpublished/nhf_2007/ed_loan.pdf [2553, มกราคม 5]

สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทยนโยบายแก้ความยากจน. ความจริงที่ความฝันยังไม่ถึง[ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: http://politic.isranews.org/index.php?option=com_content&task=view&id=586&Itemid=27[2553, มีนาคม 10]

สิทธิพันธ์ ยศยอดยิ่ง. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญามหาบัณฑิตทางการศึกษา: การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มพหุ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สุขุม มูลเมือง และคณะ. ผลการทดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลต่อการสอบเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: 2547.

สุทิน แก้วพนา. การประเมินโครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาประจำปี 2541 จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

สุนทร โคตรบรรเทา, การศึกษากับปัญหาการมีงานทำในประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: 2530.

สุพัทธรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม. กรุงเทพมหานคร: 2517

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ความเสมอภาคของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2539-2542 [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: http://www.thaiedresearch.org/result/detail_add.php?id=2119 [2553, สิงหาคม 29]

อมรา ต้นประวัติ, ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษานิสิต นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

อักษรเจริญทัศน์, แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา[ออนไลน์],2548. แหล่งที่มา:
http://www.aksorn.com/article/article_detail.php?content_id=44
 [2552, เมษายน 28]

อาจารย์ โรงเรียนเทศบาล จ.บุรีรัมย์. สัมภาษณ์.12 สิงหาคม 2553.

อาจารย์ โรงเรียนเทศบาล จ.บุรีรัมย์. สัมภาษณ์.12 สิงหาคม 2553.

ภาษาอังกฤษ

Perma Laura Walter. Does Financial Aid Help Students Choose to Attend Higher Priced College and Universities? (Doctoral Dissertation, University of Washington,1997)
 (online), Available from: <http://www.lib.umi.com> (2010, April 17)

Yang Yin. Reform of Secondary Education for the Equality of Educational Opportunities.
 Chinese Education and Society 1994 (online), Available from:
<http://webnf2.epnet.com> (2010, July 10)

Ziderman Adrian. student loan in Thailand: Are they effective, equitable, sustainable?
 [online], Available from :<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001336/133624e.pdf>[2009, March15]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง 2. อายุ.....ปี 3. ภูมิลำเนาจังหวัด
- โรงเรียนที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/สายอาชีพ.....ตั้งอยู่จังหวัด.....
- สำเร็จ/กำลังศึกษาปริญญาตรีที่ มหาวิทยาลัยดังเดิมของรัฐ.....
- มหาวิทยาลัยเอกชน.....
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....
- มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....
- คณะ.....สาขา.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการทำงาน (สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษา)

- ระยะเวลาว่างงาน.....เดือน คะแนนเฉลี่ยสะสม(GPAX).....
- ปัจจุบันทำงานที่บริษัท.....ตำแหน่ง.....
- รายได้ 0-10,000 10,001-20,000 20,001-30,000
- 30,001-40,000 40,001-50,000 มากกว่า 50,000

ตอนที่ 3 ข้อมูลผู้ประกอบการ

- สถานภาพของผู้ประกอบการ อยู่ด้วยกัน หย่าร้าง หม้าย
- อาชีพของบิดาอาชีพของมารดา
- รายได้ 0-10,000 10,001-20,000 20,001-30,000
- 30,001-40,000 40,001-50,000 มากกว่า 50,000
- จำนวนบุตรทั้งหมด.....คน จำนวนบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ (รวมผู้ตอบแบบสอบถามด้วย).....คน
- จำนวนบุตรที่จบการศึกษาแล้ว.....คน

ตอนที่ 4 คำถามสัมภาษณ์

1. เริ่มกู้ครั้งแรกเมื่อไร มัธยม อุดมศึกษา.....
2. ทำไมถึงตัดสินใจกู้ยืมเงินจากกองทุนฯ
3. แจ้งรายได้ครบถ้วนจริงหรือไม่ ให้ใครรับรองรายได้
4. การได้รับเงินกู้มีทำให้ระดับผลการเรียนหรือไม่อย่างไร
5. ถ้าไม่มีทุนจะเข้าเรียนที่นี่หรือไม่ (ถ้าไม่เรียนที่นี่แล้วจะเข้าเรียนที่ไหน)
6. การได้รับเงินกู้มีผลต่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัยหรือไม่อย่างไร

- 7.ทำไมถึงเลือกเรียนที่สถาบันการศึกษานี้ (ใกล้บ้าน ค่าเทอมไม่แพง การแข่งขันไม่สูง หรือมีสาขาที่ต้องการ)
- 8.ได้รับค่าใช้จ่ายจากกองทุนฯเท่าไร เพียงพอหรือไม่ (ถ้าไม่พอเอามาจากไหน)
- 10.การกู้เงินเรียนจะทำให้เป็นหนี้ พอเรียนจบกังวลกับการใช้หนี้หรือไม่
- 12.จากโอกาสทางการศึกษาที่ได้รับนี้ จะนำไปสู่อีกโอกาสอื่นๆ อย่างไร

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศ.ม. 128 / 2552

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ ปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

10 มิถุนายน 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

เรียน ผู้จัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ด้วย นายเจษฎ์ ภาสำราญ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา" มีความประสงค์ขออนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตดังกล่าวเกี่ยวกับ

1. ข้อมูลเชิงสถิติ เช่น จำนวนนักเรียน นักศึกษาในแต่ละปีที่กู้ยืมเงินจาก กยศ. ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปัจจุบันจากโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งผู้ค้างชำระหนี้
2. รายงานผลการวิจัยการศึกษามหากรรมการดำเนินงานทำหรือมีรายได้ค่าของผู้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว : กรณีศึกษาผู้กู้ยืมเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา(ในปี พ.ศ. 2545 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน โดยโปรดให้ข้อมูลตามจะเห็นสมควร ทั้งนี้จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ศรีรัตน)

ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
โทร. 02-2186223
Mail : Pcpj@chula.ac.th , Pcpconchula@gmail.com

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายเจิงชัย ภาสภาราญ เกิดเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2522 ภูมิลำเนา อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากคณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไปและฟิสิกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2546 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2550 เคยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทุนธนาคารชากรุงฯ ตลอดจนหลักสูตรปริญญาบัณฑิต ปัจจุบันทำงานที่ บมจ. ธนาคารไทยเครดิต ตำแหน่งรองผู้จัดการสาขา

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย